

Oplegvel Raadsstuk

Portefeuille P. Heiliegers
Auteur A.M. de Groot
Telefoon 023-5113044 E-mail: agroot@haarlem.nl
CS/CC Reg.nr. 2011/285870
Te kopiëren: programmabegroting 2012-2016
B & W-vergadering van 27 september 2011

Onderwerp

Programmabegroting 2012-2016

DOEL: Besluiten

Het college legt jaarlijks een programmabegroting voor aan de raad, met daarin de beleidsvoornemens en financiële kaders voor het begrotingsjaar (2012) en een doorkijk naar de vier jaren daarna.

De raad behandelt de begroting in de week van 7 tot en met 10 november 2011.

B&W

1. Het college stelt de raad voor de programmabegroting 2012-2016 vast te stellen.
2. De financiële consequenties van de beleidsvoornemens zijn in de begroting verwerkt.
3. De portefeuillehouder Financiën wordt gemandateerd om tekstuele wijzigingen aan te brengen in paragraaf 1.6 Bezuinigingen, paragraaf 3.4 Financiering en paragraaf 3.5 Bedrijfsvoering.
4. Communicatie: de programmabegroting 2012-2016 wordt op 26 september openbaar en toegestuurd.

Raadsstuk

Onderwerp: Programmabegroting 2012-2016

Reg. Nummer: 2011/285870

1. Inleiding

Het college legt de programmabegroting 2012-2016 ter besluitvorming voor aan de gemeenteraad van Haarlem.

2. Besluitpunten college

1. De programmabegroting 2012-2016 vast te stellen.

3. Beoogd resultaat

In de programmabegroting 2012-2016 zijn de ambities van het college en de raad vastgelegd. De ambities zijn in financiële zin vertaald.

Startpunt van de analyse is de prognose van het saldo voor 2012, zoals vermeld in de kadernota 2011 en in de brief aan de raad over de consequenties van de meicirculaire 2011 (2011/151139), die bij de kadernota is uitgebracht. Ook de financiële consequenties van de moties en amendementen zijn verwerkt.

4. Argumenten

Zie programmabegroting 2012-2016.

5. Kanttekeningen

De raad kan tijdens de behandeling in zijn vergadering moties en amendementen indienen.

6. Uitvoering

De programmabegroting wordt op 26 september verzonden aan de raad en gepubliceerd. Na beantwoording van de vragen van raadsleden wordt de begroting in de raad besproken van 7 - 10 november.

7. Bijlagen

Programmabegroting 2012-2016 (ter inzage).

Het college van burgemeester en wethouders

de secretaris

de burgemeester

Raadsbesluit

De raad van de gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders

Besluit

1. De programmabegroting 2012-2016 vast te stellen.

Gedaan in de vergadering van

de griffier,

de voorzitter,

Programmabegroting 2012 - 2016 Gemeente Haarlem

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Samenstelling bestuur	9
Kerngegevens	11
Organisatiestructuur	13
Deel 1 Algemeen	15
1.1 Algemene inleiding en leeswijzer	17
1.2 Strategische en beleidsmatige ontwikkelingen	17
1.3 Onderzoeken ingevolge de Verordening Gemeenteweg art. 213a in 2012	30
1.4 Uitgangspunten meerjarenraming 2012-2016	31
1.5 Realisatie begroting 2011, begrotingsuitkomst 2012 en meerjarenraming 2013-2016	34
1.6 Bezuinigingen	40
1.7 Investerings	44
Deel 2 Programma's	47
2.1 Algemeen	49
2.2 Samenvatting baten en lasten per programma en mutaties reserves	50
2.3 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven	52
2.4 Programma's: leeswijzer	52
Programma 1 Burger en Bestuur	55
Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving	63
Programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg	71
Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport	81
Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling	91
Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie	101
Programma 7 Werk en Inkomen	109
Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit	117
Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving	125
Programma 10 Financiën / Algemene dekkingsmiddelen	139
Deel 3 Paragrafen	145
3.1 Lokale heffingen	147
3.2 Weerstandsvermogen en risico's	155
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	161
3.4 Financiering	169
3.5 Bedrijfsvoering	175
3.6 Verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen	183
3.7 Grond- en vastgoedbeleid	193
Deel 4 Besluit	197
Deel 5 Bijlagen	201
5.1 Samenvattend overzicht van lasten en baten per programma, beleidsveld en product	203
5.2 Meerjarenraming 2013-2016	222
5.3 Incidentele baten en lasten	226
5.4 Overzicht reserves en voorzieningen	227
5.5 Overzicht te verstrekken subsidies	229
5.6 Overzicht personeel (financieel en formatief)	233
5.7 Kostenonderbouwing heffingen conform model VNG	234
5.8 Afkortingenoverzicht / Begrippenlijst	238

Voorwoord

Hierbij biedt het college de raad de programmabegroting 2012-2016 aan. Wij zijn erin geslaagd om in deze periode waarin de financiën van gemeenten onder druk staan een materieel sluitende begroting 2012 en een meerjarenraming 2013-2016 op te stellen.

Coalitieakkoord

Ons college is de afgelopen anderhalf jaar voortvarend aan de slag gegaan met de afspraken uit het Coalitieakkoord 2010-2014 *Het oog op morgen*. De hoofdthema's van dit akkoord zijn:

- Solide en daadkrachtig;
- Groen en duurzaam;
- Vitaal en ondernemend;
- Sociaal en ondernemend.

Haarlem is een stad waar mensen graag wonen. En de stad heeft een grote aantrekkingskracht op bezoekers van buiten om te winkelen, voor het culturaanbod of om gewoon te genieten van de vele monumenten.

Het bestuur en de ambtelijke organisatie werken er hard aan om Haarlem een prettige woonstad te laten blijven, met een goed functionerende economie. De omstandigheden waaronder dat gebeurt zijn niet eenvoudig. Bezuinigingen hebben al tot pijnlijke maatregelen geleid. De uitwerking van die keuzen is merkbaar in de stad en de ambtelijke organisatie. Ook voor de komende jaren ziet het bestuur zich voor moeilijke opgaven gesteld. Een voorwaarde om die succesvol uit te voeren is dat het bestuur duidelijk afsprekt wát ze moet doen, en dat de organisatie dat goed uitvoert. Daar is natuurlijk geld voor nodig. Veel geld. De voorliggende begroting maakt inzichtelijk waar het geld de komende jaren aan wordt uitgegeven, wat dat de burger kost, en met name wat het de Haarlemmers en de stad gaat opleveren.

Financiën en onzekerheden

Eén van de moeilijkste opgaven uit het Coalitieakkoord is het op orde hebben en houden van de gemeentefinanciën. Dit tegen de achtergrond van de enorme bezuinigingsopgave van € 35 miljoen (in 2018) uit het Coalitieakkoord. Verder blijft onzeker wat het Rijk voor gemeenten in petto heeft. De gevolgen van de decentralisatie van de Jeugdzorg, de AWBZ, de Wet Werken naar vermogen en de Sociale werkvoorziening zijn nog steeds niet helder. Tegelijkertijd kan Haarlem in de periode van de voorliggende begroting 2012 naar Kadernota 2012 ook nog te maken krijgen met kortingen op de Algemene Uitkering als gevolg van een stagnerende economische groei.

Ons college biedt niet alleen het hoofd aan onzekerheden van buitenaf. Ook intern zijn wij druk doende een aantal zaken aan te pakken. In navolging van eerdere aanbevelingen van de RKC en de accountant is door het vorige en het huidige college een fundament gelegd waarop zowel de raad, het college als de organisatie verder bouwen. We noemen de volgende onderwerpen:

- Informatiewaarde P&C documenten: samen met de raad is gewerkt aan het verbeteren van de informatiewaarde van P&C-documenten, met als doel dat de raad zijn kaderstellende en controlerende taak goed kan uitvoeren;
- Centraliseren financiële administratie: het centraliseren van de financiële administratie in de vorige collegeperiode heeft ertoe geleid dat het inzicht in budgetten is verbeterd en dat financiële knelpunten (de zgn. 'lijken in de kast') eerder zichtbaar zijn. Op dit onderdeel zijn we goed op streek, hoewel een aantal administratieve processen nog niet op orde is;
- Bezuinigingen: we zijn erin geslaagd om van de totale bezuinigingsopgave uit het Coalitieakkoord van € 35 miljoen reeds € 28 mln in te vullen door concrete maatregelen te treffen (daar bovenop is de aanvullende opgaven uit de Kadernota 2011 van € 8 miljoen reeds volledig belegd).

Hoewel de voorliggende begroting sluitend is, is een aantal begrotingsramingen nog niet voldoende onderbouwd of staan onder druk van de stagnerende economische groei. De parkeerinkomsten blijven bijvoorbeeld al een aantal jaren achter bij de ramingen en de baten van de bouwleges lopen sneller terug dan de (personeels-)lasten. De exacte bedragen zijn echter moeilijk te bepalen. Daarvoor moet de ramingsystematiek worden verbeterd, rekening houdend met de gevolgen van beleidsbijstellingen. Momenteel zijn onderzoeken uitgezet naar onder meer de achterliggende ramingssystematieken van parkeerinkomsten en bouwleges. Op de resultaten daarvan en de mogelijk structurele financiële gevolgen komt het college terug bij de Kadernota 2012. Dat is ook het moment waarop de afgesproken herijking van de omvang van de bezuinigingen plaatsvindt. Het college zal dan een onderbouwde raming laten zien en een voorstel doen aan de raad. Dit is in lijn met de opmerking van de Rekenkamercommissie (RKC) dat het bestuur over de juiste informatie moet beschikken om besluiten te kunnen nemen.

Aanbevelingen Rekenkamercommissie en accountant

Naar aanleiding van het jaarverslag 2010 heeft de RKC in haar rapport *Blinde vlekken* kritische opmerkingen gemaakt over het beperkt zichtbaar worden van verbeteringen naar aanleiding van aanbevelingen van de RKC en de accountant.

Ons college erkent dat de afgelopen jaren op onderdelen niet volledig invulling is gegeven aan aanbevelingen van de RKC en accountant, met name waar het de budgetdiscipline, het risicomanagement en de bestuurlijke informatievoorziening betreft.

Bij ons aantreden anderhalf jaar geleden hebben wij het onderwerp bedrijfsvoering met een hogere urgentie op onze agenda gezet. Ook binnen de ambtelijke organisatie is het op een hoger niveau krijgen van de bedrijfsvoering en daarmee ook de financiële huishouding een belangrijk speerpunt. Er zijn afspraken gemaakt over het verder aanscherpen van ambtelijk-bestuurlijke verhoudingen, het versterken van de bedrijfsvoeringsfunctie, het richting geven aan innovatie als antwoord op de veranderende maatschappij (gebruik maken van eigen kracht/versterken zelfredzaamheid burger en verandering rijksregelgeving) en het toerusten van medewerkers op die veranderingen door het bepalen van een strategisch HRM-beleid, waarbinnen mobiliteit en kennisontwikkeling belangrijke onderdelen zijn.

In het plan van aanpak bedrijfsvoering dat het college in zijn reactie op het rapport *Blinde Vlekken* heeft toegezegd aan de raad, zijn de systeemgerichte aanbevelingen van de RKC en accountant opgenomen, voorzien van de wijze waarop de aanbevelingen worden uitgevoerd. In de aanbestedingsbrief bij deze begroting treft u het overzicht aan met de aanbevelingen van de RKC en de accountant naar aanleiding van het jaarverslag 2010 en de huidige stand van zaken wat betreft de uitvoering.

Om de informatiewaarde van de begroting te verhogen heeft het college de doelen uit het Coalitieakkoord *Het oog op morgen* voorzien van meetbare indicatoren waardoor de raad in staat is de voortgang op uitvoering van dit akkoord te volgen. In de paragraaf strategische en beleidsmatige ontwikkelingen zijn de resultaten van de eerste periode van dit college vermeld. Verder is in de paragraaf verbonden partijen is een risico-inschatting per verbonden partij opgenomen.

Herijking Kadernota 2012

De uitvoering van het Coalitieakkoord en in het bijzonder de bezuinigingsopgave en het opvolgen van de aanbevelingen van RKC en accountant vraagt om keuzen. Waar de druk op de organisatie groter wordt (minder mensen, minder externe inhuur), terwijl tegelijkertijd hogere eisen aan de kwaliteit en de bedrijfsvoering worden gesteld, ontstaan knelpunten. Het college voorziet dat de financiële situatie de komende jaren niet rooskleuriger wordt, wat kan betekenen dat we de raad bij de herijking van de bezuinigingsopgave bij de Kadernota 2012 keuzen moeten voorleggen over het voorzieningenniveau van de stad.

Zoals genoemd is de opgave waar wij als bestuur voor staan geen eenvoudige. Van het college mag u verwachten dat we er samen met de organisatie de schouders onder zetten om datgene te doen wat de Haarlemmers van ons verwachten, zodat Haarlem de stad blijft waar we met zijn allen trots op zijn.

Raadsbehandeling programmabegroting 2012-2016

De begroting wordt door de gemeenteraad behandeld in de week van 7 tot en met 10 november 2011.

College van burgemeester en wethouders

Haarlem, 20 september 2011

College van Haarlem 2011

Gemeenteraad van Haarlem 2011

Samenstelling bestuur

B.B. Schneiders, Burgemeester

Portefeuille: openbare orde en veiligheid, bestuurszaken en stadspromotie.

Voorzitter van het college van burgemeester en wethouders en voorzitter van de gemeenteraad.

E.P. Cassee, Wethouder (D66)

Portefeuille: Provincie/regio/MRA, ruimtelijke ordening, bestemmingsplannen en projectbesluiten, vastgoed, participatie en inspraak.

P.R. van Doorn, Wethouder (GroenLinks)

Portefeuille: duurzaamheid, wijken, mobiliteit, beheer en onderhoud.

P.J. Heiliegers, Wethouder (VVD)

Portefeuille: financiën, bedrijfsvoering, cultuur.

J.Chr. van der Hoek, Wethouder (D66)

Portefeuille: sport, wmo, welzijn, volksgezondheid, dienstverlening en communicatie.

J. Nieuwenburg, Wethouder (PvdA)

Portefeuille: economie, volkshuisvesting, onderwijs, jeugdbeleid, sociale zaken en deregulering.

S.M.M. Borgers, Gemeentesecretaris

Gemeenteraad

D66 (8 zetels)

mw. L.C. van Zetten, dhr. F.H. Reeskamp, mw. D. Leitner, dhr. A.P. Marselje, mw. M.G.B. Breed, mw. D. Kerbert, dhr. E. de Jongh, mw. M. Pippel

PvdA (7 zetels)

mw. J. Langenacker, dhr. M. Aynan, mw. H. Koper, dhr. J. Fritz, mw. A. Ramsodit, dhr. R. Schaart, mw. M.C.M. Schopman

GroenLinks (7 zetels)

mw. T.E.M. Hoffmans, dhr. A. Azannay, dhr. L.J. Mulder, mw. C.Y. Sikkema, dhr. H. Kruisman, dhr. D.A. Bol, mw. M.D.A. Huysse

VVD (5 zetels)

dhr. W.R. van Haga, mw. P.J. Bosma-Piek, dhr. R.G.J. de Jong, dhr. W.J. Rutten, dhr. E. Veen

SP (5 zetels)

mw. S. Özogül-Özen, dhr. R.H.C. Hiltemann, dhr. J. van de Manakker, dhr. B. Jonkers, dhr. P. Schouten

CDA (3 zetels)

dhr. M. Snoek, dhr. J.J. Visser, dhr. G.B. van Driel

Ouderenpartij Haarlem (1 zetel)

mw. F. de Leeuw - de Kleuver

Haarlem Plus (1 zetel)

dhr. C.J. Schrama

Trots op Nederland (1 zetel)

mw. M. Otten

Actiepartij (1 zetel)

dhr. J. Vrugt

Griffier

dhr. B. Nijman

Kerngegevens

A. Sociale Structuur

Bevolking naar leeftijd 1-1-2010 en prognose 2015-2020

Leeftijd	2010		2011		2015		2020	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0-19 jaar	32.502	22%	32.858	22%	31.697	21%	31.891	21%
20-44 jaar	54.357	36%	54.305	36%	52.950	35%	53.537	35%
45-64 jaar	39.868	27%	40.586	27%	40.156	27%	41.049	27%
65 jaar en ouder	22.849	15%	22.946	15%	24.588	16%	25.803	17%
Totaal	149.576	100%	150.695	100%	149.391	100%	152.280	100%
<i>Waarvan 15-64 jaar (potentiële beroepsbevolking)</i>	101.998	68%	102.519	68%	100.563	67%	102.453	67%

Bevolking naar herkomst 1-1-2011

	Aantal	%
Autochtonen	112.624	75
Allochtonen	38.071	25
<i>Waarvan niet-westers¹</i>	20.716	14
Totaal	150.695	100

¹ Allochtoon met als herkomstsgroepering één van de landen in Afrika, Latijns-Amerika en Azië (exclusief Indonesië en Japan) of Turkije. Aantal en percentage van het totaal aantal Haarlemmers.

Aantal uitkeringsgerechtigden per 31-12-2010 en aantal huishoudens met een laag inkomen

Huishoudens met een laag inkomen (rond het sociaal minimum 105%) in 2008	5.650
Bijstandsgerechtigden	2.470
WAO-gerechtigden	5.747
WAZ-gerechtigden	199
WAjong-gerechtigden	1.608
WIA-gerechtigden	1.034
WW-gerechtigden	2.336

B. Fysieke Structuur

Oppervlakte gemeente, lengte wegen, aantal woningen en bevolkingsdichtheid (bron: CBS)

	Aantal
Oppervlakte gemeente in hectares	3.209 ha (2010)
- waarvan woongerrein	1.254 ha (2008)
- waarvan binnenwater	285 ha (2010)
- waarvan historische stads- of dorpskern (wijk Oude Stad)	161 ha (2010)
- waarvan openbaar groen (parken/plantsoenen, bos en natuurlijk terrein)	295 ha (2008)
Lengte wegen in km	437 km (2010)
Aantal woningen	71.032 (2011)
Bevolkingsdichtheid per km ² land ¹	5.116 (2010)

¹ Bevolkingsdichtheid per km² land voor Nederland is in 2010 491.

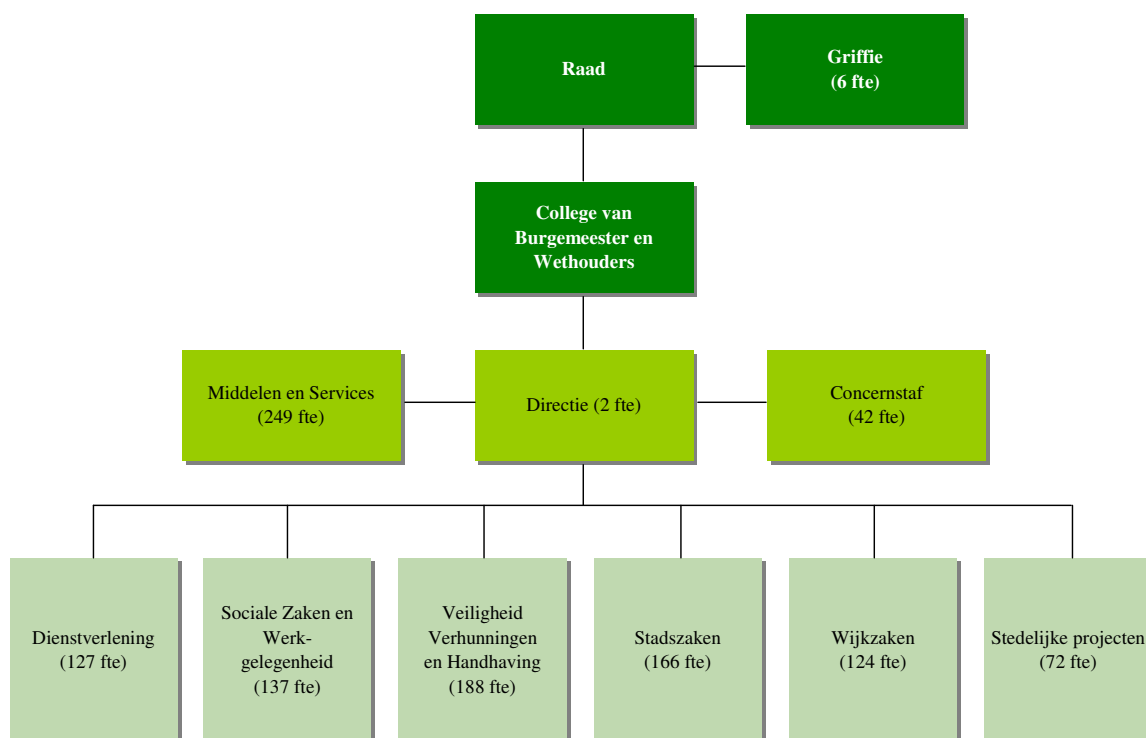
C. Financiële Structuur

Algemene financiële gegevens begroting 2012, per 1-1-2012

	Bedrag (x €1.000)
Totale baten (exclusief reservemutaties)	- 403.610
Totale lasten (exclusief reservemutaties)	405.627
Saldo toevoeging en onttrekking reserves	- 2.065
Saldo baten en lasten	- 48
Algemene reserve	53.426
Algemene inkomsten gemeentefonds	177.833
Opbrengst Onroerend Zaak Belasting (OZB)	32.028
Investeringsvolume	85.443
Vaste schuld	466.000

Bron: Gemeente Haarlem en CBS

Organisatiestructuur

Totale formatie 2012: 1.113 fte.

Deel 1

Algemeen

1.1 Algemene inleiding en leeswijzer

In de programmabegroting wordt aangegeven wat de maatschappelijke effecten en prestaties zijn die de komende vijf jaar worden nagestreefd en wat de financiële vertaling daarvan is.

In deze programmabegroting 2012-2016 is verder gewerkt aan het zo duidelijk mogelijk weergeven wat de beoogde (maatschappelijke) effecten van het beleid zijn en wat de gemeente daarvoor in 2012 concreet gaat doen. Effecten en doelen vormen samen het ‘wat’ van het beleid en de prestaties en kosten vormen het ‘hoe’. Effecten, doelen en prestaties zijn telkens per programma grafisch in een zogenoemde doelenboom samengevat, waarmee in één oogopslag de samenhang binnen een programma zichtbaar wordt. Vanwege de grote hoeveelheid taken van de gemeente blijft het voortdurend zoeken naar een goed evenwicht tussen hoofdlijnen en details. Alleen hoofdlijnen opnemen in de begroting leidt tot weinig handvatten om te sturen; anderzijds ziet men door de bomen het bos niet meer als er teveel details in de begroting staan.

Dit deel van de begroting gaat in op de ambities en de gevolgen daarvan voor de financiële positie. In deel 2 worden deze geconcretiseerd per programma en beleidsveld en wordt aangegeven welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Deel 3 bevat de voorgeschreven paragrafen, waarin een dwarsdoorsnede wordt gegeven van de verschillende aspecten van de begroting gezien vanuit een bepaald perspectief, zoals risico's, kapitaalgoederen, bedrijfsvoering en grondbeleid.

Ombuigingen

In paragraaf 1.6 wordt aandacht besteed aan de ombuigingen waartoe de raad heeft besloten bij de Kadernota 2010 (€ 35 miljoen tot en met 2018).

1.2 Strategische en beleidsmatige ontwikkelingen

Algemeen

Deze programmabegroting is gebaseerd op het Coalitieakkoord *Het oog op morgen* dat in 2010 tussen D66, GroenLinks Haarlem, PvdA en de VVD is afgesloten. De hoofdthema's van dit akkoord zijn:

- *Solide en daadkrachtig*; werken aan een gezonde financiële positie, een betrouwbare overheid, samen met actieve Haarlammers, met een krachtige kleinere organisatie, aan een veilige en schone stad met verantwoorde gemeentelijke lasten en een internationaal georiënteerd bestuur;
- *Groen en duurzaam*; werken aan een klimaatneutrale stad, duurzame ruimtelijke ontwikkeling, mobiliteit en goede bereikbaarheid en versterking van de kwaliteit van groen en water;
- *Vitaal en ondernemend*; werken aan werk voor iedereen, goed onderwijs en aandacht voor cultuur, sport en recreatie;
- *Sociaal en betrokken*; dat iedereen meedoet, uitgaan van de eigen kracht, betaalbare woningen, aandacht voor jongeren en een eerlijk sociaal beleid.

Dit Coalitieakkoord is nader uitgewerkt in het Collegewerkprogramma. Daarin staat aangegeven welke route de komende jaren bij de uitvoering van het Coalitieakkoord wordt gevolgd. De rode draad in dit Collegewerkprogramma is “werken aan een duurzaam Haarlem”. Duurzaam heeft in dit programma een brede betekenis. Duurzaam in de zin van toekomstbestendige overheidsfinanciën. Duurzaam ook in de manier waarop met energie en ons milieu wordt omgegaan. Duurzaam in de manier waarop de samenleving wordt bestuurd. En, duurzaam in die zin, dat Haarlem een sociale stad is, een stad die betrokken is en blijft bij mensen die door omstandigheden, ziekte of werkloosheid ondersteuning nodig hebben en kansen krijgen. De uitgangspunten daarbij zijn: van zelfdoen naar stimuleren; van controle naar sturen op vertrouwen, deregulering en investeren in ondernemerschap; van het zoeken naar consensus naar het tonen van leiderschap en daadkracht; van maximaliseren naar optimaliseren. Een koers die recht doet aan de door het college gewenste invulling van een zo groot mogelijk eigen initiatief, invloed, participatie en inspraak van burgers en organisaties. In de tien programma's in deel twee van deze begroting wordt dit voor 2012 ingevuld met doelen en prestaties.

Bestuursakkoord / Koepelakkoord

In het voorjaar van 2011 hebben rijk en gemeenten uitvoerig onderhandeld over het te sluiten bestuursakkoord. Het overleg over dit akkoord kent nog altijd de nodige haken en ogen, met name omdat het rijk te weinig geld beschikbaar stelt voor de naar gemeenten over te hevelen taken. Op dit moment wordt wat betreft de overeengekomen punten gesproken over een ‘set van afspraken’ en een ‘koepelakkoord’. Ook al is op het moment dat het college deze begroting aan de raad aanbiedt hierover het laatste woord nog niet gezegd, positief is wel dat het rijk inziet dat gemeenten het dichtst bij de burger staan en daarom het beste in staat zijn om de dienstverlening aan de burger uit te voeren. Daarom gaan we met overtuiging aan de slag met het overnemen van taken uit de Jeugdzorg, de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten, de Wet Werken naar Vermogen en de Sociale Werkvoorziening. Ons doel is de dienstverlening aan hen die daar recht op hebben optimaal te laten verlopen, tegen zo min mogelijk kosten. Een ander element uit het akkoord betreft het in gelijke mate meebetalen door de gemeenten aan de rijksbezuinigingen en anderzijds ook in gelijke mate meeprofiteren van eventuele stijgende uitgaven door het rijk. Helaas lijkt het scenario van stijgende rijksuitgaven de komende jaren niet waarschijnlijk.

Herijking

Veel afspraken uit het bestuursakkoord moeten nog nader door het rijk worden uitgewerkt. De exacte financiële gevolgen voor Haarlem zijn nu nog niet bekend. Conform de afspraak uit het Coalitieakkoord vindt in de Kadernota 2012 een heroverweging van de bezuinigingsopgave plaats. Dit op basis van een geactualiseerde meerjarenraming, de economische prognoses van dat moment en de feitelijke voortgang van de bezuinigingen. Op dit moment lijken de bezuinigingen samen met de bestaande economische omstandigheden nog niet te leiden tot een verbetering van de rijksfinanciën. Onzekerheid bestaat bijvoorbeeld nog over de gevolgen van de turbulente valutaschommelingen en stijgende grondstoffenprijzen en het effect daarvan op de rente en de inflatie. Daarnaast moet ook worden gewezen op demografische ontwikkelingen (ontgroening en vergrijzing), waardoor de kosten van AOW en zorg stijgen. Dit leidt tot een steeds zwaardere druk op de rijksbegroting. Hogere lasten, die door minder arbeidzame mensen moeten worden gedragen. Het tekort op de rijksbegroting dat hierdoor ontstaat wordt het houdbaarheidstekort genoemd en wordt door het Centraal Planbureau geraamd op een bedrag van € 29 miljard. Na de crisis zal de druk op de beschikbare middelen van de overheid naar verwachting dan ook eerder toe- dan afnemen. Bij de herijking in de kadernota 2012 komt het er op aan een nieuw evenwicht te vinden tussen veranderen, bezuinigen en investeren. De noodzaak tot heroverwegen van middelen, rol, verantwoordelijkheid en taken van de overheid blijft ook dan onontkoombaar.

Relatie meerjarenraming

De in deze begroting opgenomen meerjarenraming laat positieve uitkomsten zien; het beeld voor de komende jaren lijkt zich in de goede richting te ontwikkelen. Dat klopt zo goed als mogelijk met de huidige kennis van zaken. Maar hierbij geldt een stevig voorbehoud. Met betrekking tot de in deze begroting opgenomen meerjarenraming geldt nadrukkelijk dat veel van wat er op ons afkomt uiterst onzeker is. De in die raming opgenomen pm posten zijn geen sinecure en in die zin allesbehalve neutraal. Maar kunnen worden gelezen als de aankondiging van mogelijk nieuwe tegenspoed in de vorm van tegenvallers. Met name wat betreft de doorwerking van de nog nader uit te werken rijksmaatregelen op de uitkeringen aan de gemeente (en de tegemoetkoming in de zogenoemde frictiekosten). Het gaat hier onder meer om de consequenties van de decentralisatie van de Jeugdzorg, de Algemene Wet Bijzonder Ziektekosten, de Wet Werken naar Vermogen en de Sociale Werkvoorziening en het gelijktijdig toepassen van (fikse) kortingen op de middelen voor in- en uitvoering bij deze overdracht van taken van het rijk naar de gemeenten. Dit nog afgezien van mogelijke nieuwe maatregelen die de (op het moment van opstellen van deze begroting nog niet bekende) rijksbegroting voor de gemeente in petto kan hebben. Wat betreft de realisatie van de voorgenomen bezuinigingen blijft het college de ingezette lijn volgen. Het totaal van de taakstellingen blijft gehandhaafd. De (financiële) taakstellingen, die op enig moment niet haalbaar worden geacht, zullen worden omgezet in nieuwe alsnog te realiseren taakstellingen. Conform de besluitvorming rond de Kadernota worden tot de herijking in 2012 geen voorstellen gedaan die de meerjarenraming belasten.

Een stad is nooit af

In het laatste kwart van de vorige eeuw is veel gedaan om de leefbaarheid in steden te verbeteren, denk bijvoorbeeld aan stadsvernieuwing en het grotestedenbeleid. Inmiddels wordt steeds vaker vastgesteld dat het over het algemeen best goed gaat met de Nederlandse steden, ondanks nog altijd bestaande problemen. Ook Haarlem is op veel punten mooier, dynamischer en vitaler geworden. Haarlem heeft, samen met haar partners, belangrijke projecten en ontwikkelingen gerealiseerd. En, er is ook nog steeds veel in uitvoering. Dit college wil, met als basis het Coalitieakkoord, op deze weg doorgaan. Verschillende wijken en buurten kennen nog forse opgaven om aan te werken. Dit college werkt aan een groene, duurzame, ondernemende, sociaal betrokken en goed bestuurd stad, waarin de motor voor het stedelijk leven blijft functioneren en nog jaren mee kan. Gezamenlijk - gemeente, burgers, bedrijven en instellingen - kunnen we ervoor zorgen dat het maatschappelijk leven in Haarlem goed blijft functioneren.

Invloed recessie op Haarlem

De regio Amsterdam steekt ten opzichte van de rest van Nederland gunstig af wat betreft economische ontwikkeling. Wel is in Haarlem sprake van een stijgende lijn wat betreft jeugdwerkloosheid, aantal bijstandsontvangers en aantal budgetregelingen, maar de toename is lager dan in vergelijkbare steden. Ook het bedrag van de verleende bouwvergunningen daalde. Het aantal verkochte woningen blijft dalen, waarbij het aantal dagen dat een woning te koop staat de afgelopen jaren alleen maar is gestegen, tot inmiddels meer dan 120 dagen. De gemiddelde verkoopprijs is echter vrijwel gelijk gebleven. Deze indicatoren geven gezamenlijk een gemengd beeld. Dat maakt duidelijk dat Haarlem enerzijds relatief nog steeds minder last heeft van de recessie dan gemiddeld, maar dat er anderzijds nog geen sprake is van een eenduidig en breed herstel van de economie. De meest recente landelijke en Europese ontwikkelingen doen vermoeden dat dit herstel ook komend jaar nog niet zal optreden.

Haarlem vergeleken met andere steden

In de rangorde van grote steden van het weekblad *Elsevier* en in de laatste editie van de *Atlas voor Gemeenten (2011)* komt Haarlem goed uit de bus. Dit resultaat is een optelsom van alle inspanningen van inwoners, ondernemers, instellingen, gemeente en regio om Haarlem te maken tot wat het is: een prachtige stad om in te wonen, werken en recreëren. Dat is iets om met zijn allen trots op te zijn en van te genieten! De uitdaging voor de toekomst is om de sterke kanten van onze stad te behouden en de zwakke kanten te verbeteren. Dit college doet daar zijn uiterste best voor, ondanks de financieel lastige tijden.

Het weekblad *Elsevier* vergelijkt de Nederlandse steden op ruim honderd punten, waaronder veel statistische gegevens en een aantal bestaande subjectieve meningspeilingen. Bij *Elsevier* staat Haarlem op nummer één van de steden met meer dan 100.000 inwoners. De jaarlijks verschijnende *Atlas voor gemeenten* vergelijkt de 50 grootste gemeenten van Nederland op 40 indicatoren, die ieder voor zich combinaties zijn van meerdere statistische gegevens. De twee meest in het oog springende indicatoren in de Atlas zijn de *woonaantrekkelijkheidsindex* (plaats 6) en de *sociaaleconomische index* (plaats 12). Onderstaande tabel brengt de standen voor 2010 en 2011 in beeld.

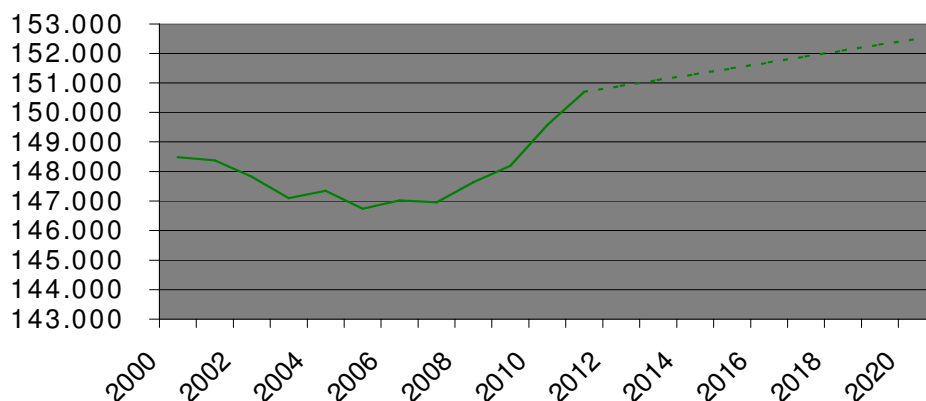
Onderzoek	2010	2011
Elsevier, rangorde binnen 100.000+ gemeenten	5	1
Elsevier, rangorde binnen alle 418 gemeenten	22	27
Atlas voor gemeenten (50 grootste gemeenten), <i>woonaantrekkelijkheidsindex</i>	7	6
Atlas voor gemeenten (50 grootste gemeenten), <i>sociaaleconomische index</i>	13	12

Het verschil tussen rangordes van *Elsevier* en de *Atlas* wordt voor een groot deel bepaald door een verschil in gebruikte gegevens en een andere weging van cijfers in de samengestelde indicatoren. Interessant om te vermelden is dat ook onze buurgemeenten in Zuid-Kennemerland hoog op de lijst van *Elsevier* staan: Bloemendaal staat op plaats 2, Heemstede op 5, Zandvoort 75 en Haarlemmerliede en Spaarnwoude op 109. Velsen staat in de rangorde op de 69^e plaats, Haarlemmermeer op 132.

Geen verwachting van ‘krimp’

De *Atlas voor gemeenten* heeft elk jaar een thema waar dieper op wordt ingegaan. In de jongste editie 2010 staat “*krimp*” (een dalend inwonertal) centraal, een risico dat voor Haarlem gelukkig niet (meer) aanwezig lijkt. Immers, de bevolking van Haarlem is vanaf 1967 tot 2005 gekrompen van ruim 173.000 inwoners tot minder dan 147.000 in 2005. Sindsdien is de bevolking weer gestaag gegroeid tot boven de 150.000 sinds mei 2010.

Aantal inwoners

De oorzaak van de daling van toen was de zogenoemde gezinsverdunning: het aantal mensen per huishouden nam flink af omdat het aantal kinderen per gezin daalde. De stijging van nu wordt veroorzaakt doordat er meer mensen in Haarlem komen wonen dan er uit Haarlem vertrekken. Voor de komende jaren wordt een bescheiden groei met gemiddeld een paar honderd inwoners per jaar verwacht.

Haarlem naar de toekomst

Toch is het idee dat alles vanzelf wel goed zal blijven gaan met Haarlem een misverstand. Welvaart en welzijn zijn niet vanzelfsprekend. Haarlem scoort weliswaar goed in de lijstjes van steden waar mensen graag wonen en winkelen, toch staat ook hier de leefbaarheid soms onder druk. De betrokkenheid van heel veel Haarlemmers bij de samenleving is groot, maar toch lukt het niet iedereen om ook echt mee te doen. Bij alle inzet voor de ontwikkeling van de stad past zowel daadkracht als bescheidenheid. Ook al is de invloed van (lokale) overheden op de toekomst beperkt, de gemeente kan wel stimuleren, regelen, sturen, faciliteiten bieden. De gemeente kan belemmeringen wegnemen en voorwaarden scheppen, waardoor burgers, maatschappelijke organisaties en bedrijven beter in staat zijn zelf hun eigen bijdrage te leveren aan de samenleving.

Een ander type overheid

Daarbij staat de gemeente voor een dubbele opgave: meer doen met minder middelen. Dat vergt een andere manier van denken en werken. *Van zorgen voor naar zorgen dat*. Maatschappelijke ontwikkelingen gaan snel, terwijl de mogelijkheid hieraan sturing te geven afneemt. Organisaties, burgers en bedrijven eisen meer verantwoordelijkheid en zeggenschap. De samenleving kent grote verschillen in burgers, ook wat betreft hun verwachtingen ten aanzien van de overheid. Verschillen, die onder andere worden bepaald door het feit dat de ene burger meer dan de andere voor zijn eigen recht en wensen kan, wenst en weet op te komen. De uitvoering van beleid is complexer geworden. Gemeentegrenzen vervagen en veel taken worden regionaal georganiseerd, telkens met andere partners. Terwijl andere taken juist kleinschaliger worden opgepakt, zoals wijkgericht werken. De gemeente is één van de spelers tussen andere spelers geworden en moet rekening houden met veel verschillende partijen. Veel open-einde regelingen worden onbetaalbaar. Toenemende schaarste, blijvende bezuinigingen en de veranderingen in de samenleving maken het noodzakelijk dat de overheid scherp blijft kijken naar haar eigen rol, taken en verantwoordelijkheden en zichzelf kritisch beoordeelt op effectiviteit en haalbaarheid. Dat vergt lef van het gemeentebestuur bij het bepalen van

de koers. Wat doen we wel. Wat doen we niet (meer). Voor wie doen we het (en voor wie niet). Hoe doen we wat we doen en wat laten we aan anderen?

Een andere manier van werken

Dat vergt een andere manier van werken. Automatisering en digitalisering (van administratie en klantgerichte handelingen) zijn nodig om efficiënter te werken. Werken met minder regels en restricties scheelt arbeidskracht en levert in de uitvoering besparingen op. Ook is verdere verzakelijking van samenwerkingsrelaties nodig. Waar de gemeente ervoor kiest een initiatief te ondersteunen, vraagt zij een inspanning terug. Wanneer de overheid een beroep doet op anderen, zet zij daar iets tegenover. Het vergt een werkwijze die stuurt op vertrouwen en verantwoordelijkheid, op zelfredzaamheid en participatie. Het gaat om nog meer samenwerken. Zo moet het ruimtelijk-fysieke, planologisch instrumentarium, dat van oudsher vooral is gericht op inperken opnieuw worden gezien op het bieden van kansen. En zal het er in het sociale domein op aankomen mensen nadrukkelijk aan te spreken op zelfredzaamheid en zelforganiserend vermogen. Het uitgangspunt is dat burgers door een goede basisstructuur minder een beroep hoeven te doen op (duurdere) maatwerkoplossingen en individuele voorzieningen. Bovendien dragen burgers in een goed functionerende basisinfrastructuur zelf bij aan het oplossen van problemen van medeburgers.

Het beroep dat de overheid doet op de burger, op solidariteit en zorgen voor elkaar neemt toe. Een beroep dat niet automatisch aansluit bij de huidige leefstijl en de individualisering. En, als ontgroening en vergrijzing in een aantrekkende economie kan leiden tot krapte op de arbeidsmarkt, zal ook de gemeente daarbij meer moeite moeten doen voldoende bekwaam personeel voor de organisatie te behouden en aan te trekken.

De hoofdthema's van het Coalitieakkoord

In het vervolg van dit hoofdstuk wordt ingegaan op de belangrijkste opgaven en de meest relevante de beleidsmatige ontwikkelingen en indicatoren per hoofdthema van het Coalitieakkoord. Achtereenvolgens zijn dit: *solide en daadkrachtig, groen en duurzaam, vitaal en ondernemend en sociaal en betrokken*.

Thema 1: Solide en daadkrachtig

Onder de noemer solide en daadkrachtig gaat het vooral om een goed bestuurd stad, waarin de overheid zorgt voor een degelijk financieel beleid en waarin op verantwoorde wijze rekening wordt gehouden met de gevolgen van de economische recessie. Met een stadsbestuur dat ervoor zorgt dat mensen zich veilig en thuis kunnen voelen en dat de betrokkenheid van burgers bij de samenleving helpt bevorderen. Mensen leven met elkaar en helpen elkaar in allerlei vormen en verbanden, van familie tot buurt, in actiegroep, vereniging of sportclub. Juist op het gebied van sport, onderwijs, welzijn, van sociale actie tot spelen op straat, zijn Haarlemmers actief. Dat is het cement van de samenleving. De stad verdient een bestuur dat samenwerkt met partners, organisaties en burgers met initiatieven, ideeën en wensen en in discussie gaat met alle Haarlemmers. Dat doorgaat met het gebiedsgericht werken, wijkcontracten en, ondanks de omvangrijke bezuinigingsopgave, ook doorgaat met planmatig en systematisch onderhoud in de stad.

Topindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Percentage Haarlemmers dat veel tot onbeperkt vertrouwen heeft in het gemeentebestuur ¹	21% (2009)	23% (2010)	25%	27%	30%	32%	35%	35%	Omnibus-onderzoek
Positie in rangorde woonaantrekkelijkheidsindex ²	5 (2005)	3 (2007) 7 (2008) 7 (2009) 6 (2010)	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Atlas voor gemeenten
Percentage Haarlemmers dat Haarlem een (zeer) veilige stad vindt	64% (2010)	64% (2010)	64%	68%	70%	70%	70%	70%	Omnibus-onderzoek
Aantal incidenten (zowel aangiften als meldingen overlast / voorvallen)	36.436 (2009)	38.263 (2010)	39.000	39.000	39.000	39.000	39.000	39.000	Politie Kennemerland
Oordeel Haarlemmers over Haarlem in haar rol van kiezer	5,9 (2010)	5,9 (2010)	≥ 6,0	≥ 6,0	≥ 6,0	≥ 6,0	≥ 6,0	≥ 6,0	Waarstaatje-gemeente.nl
Percentage Haarlemmers dat vindt dat de gemeente voldoende doet om hen bij belangrijke onderwerpen te betrekken	26% (2006)	25% (2007) 23% (2008) 27% (2009) 28% (2010)	≥ 30%	≥ 30%	≥ 31%	≥ 32%	≥ 33%	≥ 34%	Omnibus-onderzoek

¹ Gemeentebestuur is gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders. Vertrouwen wordt afzonderlijk gemeten; voor de indicator is het rekenkundig gemiddelde genomen.

² De index bestaat uit de bereikbaarheid van banen, culturele aanbod, veiligheid, aandeel koopwoningen in woningvoorraad, nabijheid natuurgebieden, culinaire kwaliteit, aanwezigheid universiteit en het historisch karakter van de stad. Een hoge plaats op de ranglijst betekent dat Haarlem het op al de aspecten gemiddeld genomen goed doet en voor haar inwoners en bezoekers een aantrekkelijke stad is.

Een belangrijke indicator daarbij is het vertrouwen van burgers in het gemeentebestuur. Immers, de samenwerking met bewoners en partners in de stad kan alleen slagen als het bestuur voldoende vertrouwen geniet. Of en in hoeverre we op de goede weg zijn monitoren we met name aan de indicatoren: het vertrouwen in het gemeentebestuur, aangevuld met het percentage Haarlemmers dat Haarlem een veilige stad vindt en het percentage Haarlemmers dat vindt dat de gemeente genoeg doet om hen bij belangrijke onderwerpen te betrekken.

Eerste resultaten

Veel nadruk is en wordt gelegd op een gezond financieel beleid en goede dienstverlening. Ook is aandacht gegeven aan de doorontwikkeling van subsidievererving. Daarnaast is fors ingezet op het bevorderen van actief burgerschap, zeker waar het de vernieuwing van participatie en inspraak betreft. Er is met succes een pilot digitale participatie uitgevoerd bij de gebiedsvisie Kleverlaan. En voor de versterking van de gebiedsgerichte communicatie is een Schalkwijkmagazine gepresenteerd. De wijkcontract aanpak is in 2011 een nieuwe fase ingegaan, waarin we antwoord geven op de vragen die in de wijken leven en inzetten op het faciliteren van bewonersinitiatieven, waarbij bewoners zelf de mouwen opstropen en de handschoenen oppakken. Wijken die dat willen kunnen jaarlijks een wijkcontract sluiten. Op dit moment wordt er gewerkt aan een aantal nieuwe wijkcontracten. Naast het aanpakken van criminaliteit en overlastgevend gedrag heeft het college geïnvesteerd in het voorkomen van problemen, bijvoorbeeld door actief jongerenwerk in samenwerking met de politie en aandacht voor jeugdbeleid. Mede in het licht van het wegvallen van rijksmiddelen is een notitie integraal veiligheids- en handhavingsbeleid opgesteld. Al geruime tijd wordt structureel werk gemaakt van en zijn extra budgetten vrijgemaakt voor de inloop van de achterstand in het onderhoud van onze

openbare eigendommen, ook wel kapitaalgoederen genoemd, die samen (excl. rioleringen) een waarde van ongeveer 1 miljard euro vertegenwoordigen. De omvang van de achterstand uitgedrukt in euro's is met name vanaf 2007 fors teruggebracht (van 83 miljoen in 2007 naar 64 miljoen begin 2010). De resultaten van de laatste inspectie van de wegen laat zien dat deze dalende lijn doorzet (en zelfs iets voorloopt op het scenario dat in april 2011 werd gepresenteerd). Het lijkt erop dat het doel (om eind 2013 het achterstallig onderhoud te hebben teruggebracht tot 35 miljoen) zonder de eerdere extra budgetten kan worden gehaald. Ook buiten op straat is een en ander merkbaar. Wegen, groen, bruggen en andere onderdelen van de openbare ruimte liggen er beter bij dan een aantal jaren geleden. Bij de burgers zit de tevredenheid over de kwaliteit van de openbare ruimte in een opgaande lijn. Op het gebied van de externe oriëntatie wordt hard gewerkt aan de positionering van Haarlem in de metropoolregio Amsterdam en aan de versterking van samenwerking in (breed) Kennemerland. Op weg naar de gerealiseerde nieuwe huisvesting zijn belangrijke stappen gezet met betrekking tot digitalisering en flexibel werken. Verder is een nieuw inkoop- en aanbestedingsbeleid vastgesteld en zijn maatregelen doorgevoerd met betrekking tot de beperking van externe inhuur en rond de organisatie van het beheer van gemeentelijk vastgoed. Ook wordt gewerkt aan strategisch Human Resources Management en aan diverse verbeteringen op operationeel niveau. Veel aandacht is ook gegeven aan de versterking van het risico- en contract-management, de rolverdeling tussen gemeente en partners en het doorberekenen van alle door de gemeente te maken kosten bij stedelijke ontwikkeling.

Thema 2: Groen en duurzaam

Samenleving en economie moeten verduurzamen. Deze inzet op duurzaamheid vraagt om nieuwe denkwijzen, slimme oplossingen en om ander gedrag; geen symboolpolitiek, geen doemdenken of luchtfietserij, maar: innovatie. Een duurzame stad is meer dan het milieu alleen. Naast verdere uitvoering van het actieplan Haarlem Klimaatneutraal verschijnt eerdaags de Kadernota *Duurzaam Haarlem*. De nota geeft de strategie en de speerpunten aan en andere beleidsterreinen zoals werkgelegenheid, mobiliteit en economie zijn er in geïntegreerd. De doelstelling is dat de gemeentelijke organisatie in 2015 en de stad als geheel in 2030 klimaatneutraal moet zijn. Alle te nemen maatregelen zullen daarmee in overeenstemming moeten zijn. Hier kan alleen beargumenteerd van worden afgeweken. Wat betreft de bereikbaarheid van de stad is recent samen met de regiogemeenten een bereikbaarheidsvisie gepresenteerd. Ook is een nieuwe parkeervisie in de maak en wordt gewerkt aan een nieuwe woonvisie. Wat betreft de inzet op duurzame ruimtelijke kwaliteit is een proces naar een duidelijke visie op de ruimtelijke kwaliteit van Haarlem met slim ruimtegebruik en het behoud en versterking van de groene waarden in en om de stad gestart.

Relevante indicatoren zijn met name: de woonaantrekkelijkheid en het oordeel van Haarlemmers over de openbare ruimte plus het percentage Haarlemmers dat vindt dat hun buurt er het afgelopen jaar op vooruit is gegaan. Daarnaast kijken we specifiek naar de leefbarometer voor een aantal gebieden in de stad.

Topindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
CO ₂ uitstoot (x1000 ton) in Haarlem ¹	845 (2007)	884 (2008)	710	665	620	575	530	485	CO ₂ monitor
Positie in rangorde woonaantrekkelijkheidsindex	5 (2005)	3 (2007) 7 (2008) 7 (2009) 6 (2010)	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Top 10	Atlas voor gemeenten
Totaaloordeel burger over kwaliteit openbare ruimte op een schaal van 0 (slecht) naar 10 (perfect) ²	6,2 (2008)	6,4 (2009) 6,5 (2010)	6,5	6,5	6,5	6,5	6,5	p.m.	Omnibus-onderzoek
Percentage Haarlemmers dat denkt dat de buurt het afgelopen jaar vooruit is gegaan	23% (2005)	23% (2007) 16% (2009) 16% (2010)	18%	19%	20%	20%	20%	20%	Omnibus-onderzoek
Percentage onderhoudsbehoefte t.o.v. totaal areaal ³	6,4% (2009)	5,8% (2010)	4,8%	4,1%	3,5%	p.m. ⁴	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie
Score Leefbaarometer Delft ­ wijk ⁴	-10 (2008) Positief	-5 (2010) Positief		> -5		> -5		> -5	Leef-baarometer Ministerie BZK
Score Leefbaarometer Zomerzone	-8 (2008) Matig positief	-5 (2010) Matig positief		> -5		> -5		> -5	Leef-baarometer Ministerie BZK
Score Leefbaarometer Schalkwijk	-5 (2008) Matig positief	-4 (2010) Matig positief		> -4		> -4		> -4	Leef-baarometer Ministerie BZK

¹ De index bestaat uit de bereikbaarheid van banen, culturele aanbod, veiligheid, aandeel koopwoningen in woningvoorraad, nabijheid natuurgebieden, culinaire kwaliteit, aanwezigheid universiteit en het historisch karakter van de stad. Een hoge plaats op de ranglijst betekent dat Haarlem het op al de aspecten gemiddeld genomen goed doet en voor haar inwoners en bezoekers een aantrekkelijke stad is.

² Tot en met 2009 werd gevraagd naar het totaaloordeel inclusief 'milieu'; vanaf 2010 exclusief 'milieu'.

³ De onderhoudsbehoefte is het bedrag aan achterstalling onderhoud als percentage van de vervangingswaarde van het totale areaal.

⁴ De score op de Leefbaarometer geeft aan of een gebied beter of slechter scoort dan het landelijk gemiddelde. De score is gebaseerd op een samengestelde score op 6 dimensies: woningvoorraad, publieke ruimte, voorzieningenniveau, bevolkingssamenstelling, sociale samenhang en veiligheid. (Voor meer uitleg over de scores, zie programma 5.)

Naast duurzaamheid heeft ook de (ruimtelijk-fysieke) kwaliteit van de stad blijvend aandacht nodig. Gezien de spankracht van de bestaande stad is kwaliteit belangrijker dan kwantiteit. De beleving staat voorop. Haarlem gaat zorgvuldig om met de nu nog beschikbare ruimte. Meer groen, bomen en water zijn belangrijk voor de stad. Alle ruimtelijke planinstrumenten moeten kaders bieden om die kwaliteit te bewaken, gewenste ontwikkelingen mogelijk te maken en ongewenste ontwikkelingen te voorkomen.

Eerste resultaten

Naast uitvoering van het actieplan Klimaatneutraal is hard gewerkt aan de Kadernota Duurzaam Haarlem. Samen met de regiogemeenten in Zuid-Kennemerland en de Kamer van Koophandel is de Regionale Bereikbaarheidsvisie tot stand gekomen. Ook is veel voortgang gemaakt met het opstellen van de parkeervisie; met een breed scala aan participatiemomenten en deelnemers. De laatste hand wordt gelegd aan de realisatie van de fly-over vanaf de A200 naar de Waarderpolder (oplevering naar verwachting eind 2011). Een nieuw Stationsplein krijgt steeds meer vorm. Het “grootste fietssouterain van Europa” is geopend en beschikt over 5.000 stallingsplaatsen. Ruim 80 procent van de beschikbare plaatsen wordt gebruikt. Ook krijgt de realisatie van de Rode Loper vanuit het Stationsplein richting hartje binnenstad meer en meer vorm. Bij de Buitenrustbruggen is een fietsonderdoorgang onder de Schipholweg gerealiseerd. Hard wordt gewerkt aan een plan voor behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit van de stad, met slim ruimtegebruik en het behoud en versterking van de groene waarden in en om de stad. De eerste conceptvisie van de nota Ruimtelijke Kwaliteit is gepresenteerd. Het nieuwe (niet wettelijk verplichte) instrument van gebiedsvisies gaat leiden tot tijdswinst bij bestemmingsplannen. In dit kader volstaan we met het noemen van de visie voor het Raaksgebied en de gebiedsvisie Oostradiaal. Met deze gebiedsvisies zorgen we niet alleen voor de consolidatie en versterking van de ruimtelijke kwaliteit van een gebied, maar ook voor tijdige en transparante participatie en zoeken we actief naar kansen om onze (groene) ambities in te kleuren. Met de actualisatie van de bestemmingsplannen ligt Haarlem op schema. Er is een start gemaakt met een nieuwe woonvisie en we zijn doorgegaan met investeren in wijkverbetering in met name Schalkwijk, Haarlem-Oost en Delftwijk. Wat betreft de (particuliere) woningvoorraad worden huiseigenaren gestimuleerd hun woning duurzaam te verbeteren. Het groen in de stad ziet er in het algemeen goed uit. Het beheer en onderhoud van groen, bomen en ecologische kwaliteiten wordt beter geborgd door beleids- en instandhoudingsplannen, die in 2011 zijn opgesteld voor Engelandpark, Heempark, Frederikspark en Haarlemmerhout.

De nieuwe Nota Ruimtelijke Kwaliteit wordt het instrument om het ruimtelijk beleid consistent te houden, het vizier op de langere termijn te richten, de kwaliteiten te borgen en te versterken, zonder overigens de ‘stad op slot te gooien’ en niet meer open te staan voor initiatieven en verandering. Deze Nota Ruimtelijke Kwaliteit wordt een kompas voor ontwikkeling van de fysieke ruimte. Daarbij gaat het nieuwe instrument van gebiedsvisies leiden tot tijdswinst bij bestemmingsplannen, bijdragen aan het bieden van duidelijkheid aan de burger en zorgen voor de consolidatie en versterking van de kwaliteit van een gebied. Gebiedsvisies bieden een basis voor tijdige en transparante participatie en kansen om (groene) ambities in te kleuren. Haarlemmers die hun eigen straat groener willen maken zullen door de gemeente worden ondersteund.

Thema 3: Vitaal en ondernemend

Een vitale en ondernemende stad trekt kansen aan en weet deze te benutten. Ondernemerschap, innovatievermogen, onderwijs en werk bieden de beste kansen voor ontplooiing, maatschappelijke participatie en integratie. Daarbij zijn ook het historisch centrum en het karakter van Haarlem van duidelijke meerwaarde. Een aantal indicatoren is in dit kader met name relevant, zoals de groei van het aantal arbeidsplaatsen en het aantal toeristische bezoekers naar de stad en de bereikbaarheid van de stad. Overigens gaat het bij de vitaliteit niet alleen om de bereikbaarheid van de stad. Omdat veel Haarlemmers werken buiten de stad, is vooral ook de bereikbaarheid van werk *buiten* Haarlem van belang.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Aantal toeristische dagbezoekers naar Haarlem (x 1.000)	930 (2005)	1.120 (2008) 1.163 (2009) 1.200 (2010)	1.200	>1.200	>1.200	>1.250	>1.250	>1.250	Continu Vakantie Onderzoek (CVO)
Groei aantal arbeidsplaatsen (betaald werk voor meer dan 12 uur in de week)	-1,6% (2005)	2,0% (2008) - 0,1% (2009) -1,4% (2010)	0,8% ¹	0,8%	0,9%	1,0%	1,0%	1,2%	Landelijke Informatie Systeem Arbeidsplaatsen (LISA)
Percentage Haarlemse jongeren met minimaal een HAVO of MBO-2 niveau (= startkwalificatie)	65% (2006)	65% (2007) 70% (2008) 70% (2009) 70% (2010)	70%	70%	80%	85%	85%	85%	Centrale Administratie leerplicht en RMC (Regionaal meldpunt coördinatie)
Oordeel Haarlemmers over bereikbaarheid van de stad (rapportcijfer)	6,5 (2007)	6,9 (2008) 6,6 (2009) 6,6 (2010)	7,0	7,0	7,1	7,1	7,2	7,2	Omnibus-onderzoek
Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de fietsvoorzieningen in hun buurt	50 % (2010)	50 % (2010)	51%	51 %	52 %	52 %	53 %	53 %	Omnibus-onderzoek
Percentage Haarlemmers dat tevreden is over OV-voorzieningen in hun buurt	64% (2005)	74% (2007) 76% (2009) 78% (2010)	78%	79%	80%	81%	82%	82 %	Omnibus-onderzoek
Oordeel <i>Haarlemmers</i> over de autobereikbaarheid van de stad (rapportcijfer)	5,3 (2007)	5,6 (2008) 5,3 (2009) 5,3 (2010)	5,8	6,0	6,2	6,2	6,2	6,3	Omnibus-onderzoek
Oordeel Haarlemse ondernemers over de autobereikbaarheid van de stad (rapportcijfer) ¹	6,6 (2005)	6,9 (2009) 6,9 (2010)	7,0	7,1	7,1	7,2	7,2	7,3	Benchmark Gem. Ondernemersklimaat

¹ De benchmark wordt uitgevoerd door het ministerie van Economische Zaken (inmiddels jaarlijks); de jaargegevens komen pas in juli van het daarop volgende jaar beschikbaar.

Economische dynamiek wordt bepaald door factoren als goed ondernemerschap en innovatievermogen (duurzaamheid), door goed onderwijs en door werk. Goed en gevarieerd onderwijs levert een forse bijdrage aan een sterk economisch klimaat. Haarlem zet daarbij in op een actieve aanpak voor het bestrijden van schooluitval en een zo optimaal mogelijke aansluiting tussen voorschoolse educatie, basisonderwijs en naschoolse opvang en het aanpakken van achterstand bij jonge kinderen. Maar ook het behoud van culturele, recreatieve en cultuurhistorische voorzieningen is in economische zin van belang en een voorname vestigingsfactor voor hoogopgeleide, creatieve mensen. Met de huidige bezuinigingsopgave bovenop de afgekondigde rijksmaatregelen staan we hier voor een bijzonder moeilijke opgave. Als er met al deze bezuinigingen geen alternatieve financiering wordt gevonden, dreigt het aanbod in de stad te verschraken. Waardoor de woonaantrekkelijkheid afneemt met op den duur een minder interessant vestigingsklimaat voor bepaalde bevolkingsgroepen en bedrijven. Haarlem blijft ervoor kiezen het culturele, recreatieve en economische klimaat samen met de partners van de culturele instellingen, het bedrijfsleven, recreatieve organisaties en het verenigingsleven vorm

te geven. De rol die de gemeente hierin kan spelen is er een van regievoerder, samenwerkingspartner, faciliteerder en stimulator van ondernemerschap. Het is een uitdaging om in tijden van krimpende financiële ruimte toch de ambities uit het Coalitieakkoord waar te maken. Voor de toekomst van Haarlem is voldoende werkgelegenheid zowel binnen de stadsgrenzen als in de regio van groot belang. Daarbij is het ook noodzakelijk dat bestaande bedrijven in de Waarderpolder hun ruimte behouden en het vestigingsklimaat de komende jaren verder wordt verbeterd. Voor duurzaam en maatschappelijk ondernemen is het streven gericht op betaalbare en passende bedrijfspanden voor startende ondernemers.

Eerste resultaten

Met het geluidreductieplan Waarderpolder zorgen we ervoor dat bestaande bedrijven in de Waarderpolder hun (milieu) ruimte behouden. Wat betreft het duurzaam en maatschappelijk ondernemen zijn betaalbare en passende bedrijfspanden voor startende ondernemers gerealiseerd. Er komt nieuw beleid met betrekking tot broedplaatsen. Voor het komend kwartaal van dit jaar staat ook een economische agenda in de planning. Daarnaast zetten we actief in op het bestrijden van schooluitval en een zo optimaal mogelijke aansluiting tussen voorschoolse educatie, basisonderwijs en naschoolse opvang en het aanpakken van achterstand bij jonge kinderen. Het strategisch huisvestingsplan onderwijs is in uitvoering. Er zijn een aantal schoolgebouwen opgeleverd, waaronder het VMBO Haarlem college op 023. Het Centrum voor Cultuur en Vrije Tijd (fusie Muziekcentrum Zuid-Kennemerland, de Volksuniversiteit en h'Art) is inmiddels een feit. Ook is de aftrap gegeven voor 37PK; een breed platform voor kunsten in Haarlem, dat zich bezighoudt met ateliers (en de zorg voor doorstroming), kunst in de openbare ruimte, opdrachten aan kunstenaars en ontwerpers, ondersteuning en professionalisering en promotie van het kunstaanbod in de stad. De nieuwe website www.37pk.nl (met informatie voor en over kunstenaars, ateliers en een nieuwe online kunstagenda) is online. Ook is hard gewerkt aan de ontwikkeling van nieuw beleid ten aanzien van Kunst in de Openbare Ruimte (KIOR). Haarlem heeft het Jeugdcultuurfonds stevig neergezet en neemt hierin de centrumfunctie voor een aantal gemeenten waaronder Zandvoort en Haarlemmermeer. Voor eind van dit jaar start het college met de voorbereiding van de nieuwe cultuurnota (2013-2016). Daarnaast is op het gebied van subsidieverstrekking een start gemaakt met verzakelijking. Nu de openbare ruimte in de stad steeds meer op orde komt, zal ook de overlast voor bewoners en bezoekers afnemen.

Thema 4: Sociaal en betrokken

Haarlem is een sociale en betrokken stad waarin iedereen mee kan doen en meetelt. Meedoen aan de samenleving loopt uiteen van het hebben van werk, het volgen van onderwijs, sporten, bezoek aan de bibliotheek of schouwburg, het verrichten van vrijwilligerswerk, tot je inzetten voor de wijk of stad en het onderhouden van sociale contacten. De basis is de kracht van mensen om zelf hun leven te organiseren. De taak van de overheid is in die zin beperkt. Wel moet de overheid de mensen voor wie dat echt nodig is, helpen de kracht te vinden of te hervinden om op eigen benen te staan. Aandacht voor onderwijs en steun bij het vinden van werk zijn belangrijk. De gemeente spoort mensen aan mee te doen en elkaar te helpen en actief de samenwerking te zoeken; met mensen, wijken en vrijwilligers(werk). Tal van kleine en grotere initiatieven versterken de onderlinge betrokkenheid in de stad. Ook cultuur en sport hebben die kracht. Relevante indicatoren zijn: het rapportcijfer van Haarlemmers voor het eigen welzijn, het kerncijfer sociale kwaliteit, het percentage Haarlemmers dat de eigen gezondheid goed noemt, het percentage Haarlemmers dat tevreden is over voorzieningen voor ouderen in de buurt, het percentage jongeren dat regelmatig sport en het aantal bijstandsontvangers in de stad.

Topindicatoren	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Rapportcijfer Haarlemmers voor het eigen welzijn	6,9 (2008)	6,8 (2009) 6,8 (2010)	≥ 7	≥ 7	≥ 7	≥ 7	≥ 7	≥ 7	Omnibusonderzoek
Kerncijfer sociale kwaliteit	6,1 (2005)	6,1 (2007) 6,1 (2009) 6,1 (2010)	≥ 6,1	≥ 6,1	≥ 6,1	≥ 6,1	≥ 6,1	≥ 6,1	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers dat eigen gezondheid (zeer) goed noemt	78% (2007)	78% (2009) 78% (2010)	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers dat tevreden is over voorzieningen voor ouderen in de buurt	53% (2007)	42% (2009) 41% (2010)	≥ 50%	≥ 50%	≥ 50%	≥ 50%	≥ 50%	≥ 50%	Omnibusonderzoek
Percentage Haarlemmers (> 15 jaar) dat regelmatig (minstens 1x per 2 weken) sport	55% (2006)	56% (2007) 56% (2008) 59% (2009) 61% (2010)	60%	80%	80%	85%	85%	85%	Omnibusonderzoek
Percentage ontvangers aanvullende inkomensvoorziening dat binnen de doelgroep naar vermogen werkt of naar vermogen een bijdrage levert aan de maatschappij	(2012)	p.m.	p.m.	20%	20%	30%	35%	40%	Gemeentelijke registratie
Plaats in rangorde 50 grootste gemeenten naar aantal ontvangers aanvullende inkomensvoorziening als percentage van de potentiële beroepsbevolking ¹	Plaats 16 (2008)	Plaats 16 (2010)	< 25	<25	<25	<25	<25	<25	Atlas voor Gemeenten

¹ positie 1 = laagste percentage (gunstig), positie 50 = hoogste percentage (ongunstig).

De gemeente staat de komende tijd op sociaal gebied, mede als gevolg van rijksmaatregelen, voor forse veranderingen. Zo zullen belangrijke taken op het gebied van de Jeugdzorg, de uitvoering van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten en de Wet Werken naar Vermogen van rijk en provincies aan de gemeente worden overgedragen. Het sociale domein wordt geconfronteerd met financiële en fundamentele beleidsmatige wijzigingen. Het wordt uitermate belangrijk de effectiviteit van beschikbare middelen snel te vergroten en hier creatief mee om te gaan. Haarlem krijgt de verantwoordelijkheid voor een grotere groep burgers die afhankelijk zijn of worden van een inkomensvoorziening en heeft minder middelen om te investeren in mensen zodat zij zich kunnen ontwikkelen en weer aan de slag kunnen op de arbeidsmarkt. De vraag naar Wmo voorzieningen kan toenemen. Vanwege wijzigingen in dienstverlening bij het UWV ontstaat ook een mogelijke toestroom van mensen die een beroep moeten doen op de WWB. Burgers met een beperking die tot nu toe een WSW of Wajong indicatie (zouden) krijgen, komen, wanneer er sprake is van mogelijke arbeidsproductiviteit, onder verantwoordelijkheid van de gemeente. Minder geld en een toenemende vraag kan leiden tot onbetaalbaarheid. De druk op de verandering is groter dan de middelen (geld en tijd) die beschikbaar zijn om deze overgang goed voor te bereiden en door te voeren. De gemeente zal nieuwe werkwijzen moeten vinden. Een actieve aanpak van deze opgaven in hun onderlinge samenhang staat hoog op de agenda en vraagt de komende jaren veel aandacht.

Met het bieden van kansen op het gebied van werk, inkomen en schuldhulpverlening aan Haarlemmers die dat nodig hebben ter bevordering van hun zelfredzaamheid levert de gemeente een bijdrage aan de economische en sociale structuur van onze stad en onze maatschappij. Het uitgangspunt is dat de gemeente niet de problemen van de klanten oplost, maar middelen biedt om mensen dat op eigen kracht te laten doen. Daarbij worden klanten aangesproken op wat ze wél kunnen, niet op wat ze niet kunnen. De invoering van de Wet werken naar vermogen (Wwnv, ook wel de regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt genoemd) per 1 januari 2013 wordt van grote invloed op wat de gemeente op dit terrein doet en hoe dit gebeurt. Kern van de wet is activering, waarbij mensen die nu nog niet werken, maar dat wel kunnen, geprikkeld worden om aan de slag te gaan. Iedereen werkt naar zijn of haar mogelijkheden, bij voorkeur bij een reguliere werkgever.

In juni 2011 heeft de raad de nota Hof 2.0 *Van visioen naar doen* geaccordeerd. Hof 2.0 beoogt in samenwerking met de stad een nieuw en betaalbaar systeem van maatschappelijke ondersteuning en activering te ontwerpen. De nieuwe werkwijze is gericht op eigen kracht en behoeften van burgers. Het gaat erom dat de beschikbare financiële middelen ook daar terecht komen waar ze het meest nodig zijn, bij de meest kwetsbaren. Het gaat erom te zoeken naar een zo goed mogelijk methode die uitgaat van de behoeften van de cliënt, waarin hij/zij eigen keuzes kan maken en in zijn of haar sociale omgeving kan meedoen. Regelingen voor maatschappelijke ondersteuning staan vanwege rijksmaatregelen onder druk en alleen met een daadwerkelijk nieuwe manier van werken kunnen we groeien naar een duurzaam, toekomstbestendig en betaalbaar sociaal beleid. De nieuwe werkwijze is niet langer gebaseerd op het professionele aanbod, maar op de behoefte en mogelijkheden van de burgers. In 2012 geven we om te komen tot een nieuw systeem van maatschappelijke ondersteuning een vervolg aan de praktijkwerkplaatsen uit Hof 2.0. In elke praktijkwerkplaats betrekken we burgers, maatschappelijke partners en *best practices* om kennis te verzamelen en ervaringen op te doen. Tegelijkertijd wordt in 2012 gewerkt aan een verzakelijking van subsidierelaties en zullen alle bestaande subsidierelaties en contracten met maatschappelijke partners tegen het licht worden gehouden. In het voorjaar van 2012 zal het ontwerp voor de nieuwe werkwijze klaar zijn, waarmee eveneens invulling wordt gegeven aan de wettelijk verplichte Wmo nota.

Daarnaast wordt in de nieuwe woonvisie, binnen de kaders van het Coalitieakkoord, beleid geformuleerd voor betaalbare (huur)woningen, duurzaam en levensloopbestendig bouwen, de bevordering van doorstroming en het beter laten aansluiten van het woningaanbod op de vraag. Wat betreft de regelingen voor minima er voor gekozen een activerend beleid te voeren en daarmee de huidige categorale regelingen aan te passen. Dit sluit beter aan bij de leefsituatie van klanten en belooft goed gedrag. Ook blijft de gemeente een bemiddelende rol spelen bij het treffen van een adequate schuldregeling met klanten. Het beleid voor jongeren is erop gericht dat jongeren onder 27 jaar aan het werk zijn en of onderwijs volgen. Jongerenwerk heeft als doel jongeren te helpen hun plek te vinden in de (Haarlemse) samenleving.

Eerste resultaten

Voorop staan de aandacht voor onderwijs en het bieden van steun bij het vinden van werk. De gemeente spoort mensen en partners aan mee te doen, elkaar te helpen en actief de samenwerking zoeken. Met Hof 2.0 zijn belangrijke stappen gezet in de richting van een systeem dat uitgaat van de behoeften van de cliënt, waarin hij/zij eigen keuzes kan maken en zijn of haar sociale omgeving participeert. Hierover is in de commissie samenleving reeds enkele malen discussie gevoerd. In de nieuwe woonvisie wordt binnen de kaders van het Coalitieakkoord beleid geformuleerd wat betreft betaalbare (huur)woningen, duurzaam en levensloopbestendig bouwen, bevordering van doorstroming en het beter laten aansluiten van het woningaanbod op de vraag. Het beleid is dat jongeren onder 27 jaar aan het werk zijn en of onderwijs volgen. Jongerenwerk heeft als doel jongeren te helpen hun plek te vinden in de (Haarlemse) samenleving. Over de situatie van jongeren en de inzet van het jongerenwerk is met name in Schalkwijk met alle betrokkenen positief overleg gevoerd. Nog dit jaar worden, in verband met de grote veranderingen van rijkswege, notities over de decentralisatie Jeugdzorg en AWBZ gepresenteerd. Het college heeft, wat betreft de regelingen voor minima, gekozen voor een activerend beleid dat beter aansluit bij de leefsituatie van klanten en dat goed gedrag belooft. De raad en de stad worden betrokken bij de verdere keuze voor een unilocatie.

Tenslotte

In 2012 gaat het college verder met het realiseren van de doelen uit het Coalitieakkoord en het collegewerkprogramma. Daarbij vraagt het op orde hebben en houden van het huishoudboekje voortdurende aandacht en bedrijfsvoering op orde. Oude problemen en nieuwe tegenvallers kunnen daarbij natuurlijk blijven zorgen voor onverwachte uitdagingen. Voor de gemeente, maar ook voor de burgers en partners in de stad waarmee wordt samengewerkt. Al die uitdagingen met beduidend minder middelen toch het hoofd te bieden, is een gezamenlijke opgave van college, raad, maatschappelijke organisaties, burgers en bedrijven in de stad en een proces van overleg en afstemming. Dit blijft nu en de komende jaren stevig op de agenda staan.

Met de omvangrijke bezuinigingsopgave is gewerkt aan een noodzakelijke herijking van de taken die de gemeente voor de stad en de inwoners uitvoert. Scherp, waar het gaat om wettelijke verplichtingen (wat moeten we volgens de wet doen), eerdere besluitvorming en de afspraken uit het Coalitieakkoord. Scherp wat betreft de kosten en baten en de bijdrage die wordt geleverd aan de doelstellingen van de gemeente. Zorgvuldig, waar het Haarlem als sociale stad betreft, door systematisch te bezien wat we aan onze burgers, het particulier initiatief en of de markt kunnen uitbesteden of overlaten. Zoals afgesproken wordt de bezuinigingsopgave in 2012 herijkt en wordt er een tussenbalans opgemaakt van de uitvoering van het Coalitieakkoord. Waarbij niet valt uit te sluiten dat de financiële ontwikkelingen op Europees en rijksniveau nieuwe en nog scherpere keuzes noodzakelijk maken.

1.3 Onderzoeken ingevolge de Verordening Gemeentewet art. 213a in 2012

Zoals door de raad vastgesteld in de Verordening Gemeentewet art. 213a voert het college jaarlijks twee doelmatigheidsonderzoeken en een doeltreffendheidsonderzoek uit. Het college voert in 2012 onderzoek uit naar de volgende onderwerpen:

- Contractvorming en contractbeheer bij projecten (legal audit).
- Follow-up audit Wabo (inrichting en werking).
- Meldpunt openbare ruimte (operational audit).

Contractvorming en contractbeheer bij projecten (legal audit)

De afgelopen periode is een aantal keer gebleken dat er door de gemeente privaatrechtelijke contracten zijn gesloten (en toezeggingen zijn gedaan), die onvoldoende zakelijk tot stand zijn gekomen. Dit kost de gemeente geld en brengt de nodige risico's met zich mee. Om die reden is wenselijk dat er een juridische (en beperkte financiële) audit wordt uitgevoerd naar het proces van de contractvorming en contractbeheer en de risico's die de gemeente op dit moment loopt.

Het onderzoek moet inzicht geven hoe de contractvorming en het contractbeheer doelmatiger en doeltreffender kan worden uitgevoerd. Gekeken wordt naar de bestaande kaders en werkprocessen (rolverdeling, contractvorming en contractbeheer). Ook wordt vergelijkend onderzoek bij een aantal vergelijkbare gemeenten uitgevoerd. De audit geeft antwoord op de volgende vragen: Is de gemeentelijke contractvorming en het contractbeheer op dit moment doelmatig en doeltreffend? Welke risico's loopt de gemeente op dit moment bij de contractvorming?

Follow-up audit inrichting en werking Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

De afgelopen jaren zijn op initiatief van college en raad meerdere onderzoeken uitgevoerd naar de bouwleges in Haarlem. Vanaf 2007 is in de commissie Ontwikkeling en de gemeenteraad een aantal keren over de tarieven van de bouwleges gesproken. Aanleiding van deze discussie waren voorstellen van het college om de tarieven voor bouwleges naar een 100% kostendekkend niveau te brengen.

Op 1 oktober 2010 is de Wabo van kracht geworden. Sindsdien wordt op een andere wijze gewerkt, waarbij rekening is gehouden met diverse aanbevelingen uit de onderzoeken van afgelopen jaren.

Tevens is gestart met het project verbeteren kostendekkendheid (bouw)leges. De verbeteringen moeten langzamerhand zichtbaar worden. In een follo-up audit wordt gekeken naar alle conclusies en aanbevelingen van voorgaande onderzoeken, hoe deze zijn toegepast in de vernieuwde werkwijze en processen en of dit leidt tot de gewenste resultaten.

Meldpunt openbare ruimte (operational audit)

De afdeling Onderzoek en Statistiek heeft recentelijk twee onderzoeken uitgevoerd naar meldingen t.b.v. de openbare ruimte. Het eerste onderzoek is gehouden onder Haarlemmers. Hen is gevraagd wat zij vinden van het 'Meldpunt Leefomgeving'. Het tweede onderzoek is een data-analyse van het gegevensbestand van het meldpunt. Hierin staat alle informatie over de meldingen, zoals locatie, type melding en afhandeltermijn. Voor beide onderzoek geldt dat de resultaten vergelijkbaar zijn met een voorgaande meting. Deze door Onderzoek en Statistiek uitgevoerde onderzoeken geven echter alleen inzicht in de resultaten en niet in de onderliggende processen. Het 213a-onderzoek is juist gericht op de doelmatigheid en doeltreffendheid van de inrichting van de processen, op basis waarvan verbeteringen kunnen worden doorgevoerd.

Beschikbaar budget

Voor de uitvoering van de onderzoeken wordt mogelijk een beroep gedaan op externe deskundigheid. Voor 2012 is een budget beschikbaar van € 100.000 voor het uitvoeren van 213a-onderzoeken. Het college informeert de commissie Bestuur in 2012 over de concrete onderzoeksopzetten en na afronding van het onderzoek over de conclusies en aanbevelingen.

1.4 Uitgangspunten meerjarenraming 2012-2016

De uitgangspunten voor het te voeren meerjarenbeleid zijn geformuleerd in paragraaf 3.2 van de Kadernota 2011. Aanvullend hierop heeft nog nadere kaderstelling plaatsgevonden naar aanleiding van de meicirculaire 2011 (2011/151139). Deze kaders vormen de randvoorwaarden waarbinnen een sluitende meerjarenbegroting kon worden opgesteld. Daarbij is wel op de status van deze Kadernota gewezen. De onzekerheden over de financieel-economische ontwikkelingen wereldwijd en de verdere invulling van de bezuinigingen door het Rijk, waaronder meer concreet de financiële uitwerking van het Bestuursakkoord, vragen een collectieve inspanning van het college en de raad geen voorstellen te doen die de meerjarenraming belasten. Dit in ieder geval tot het moment van herijking van de gehele bezuinigingsoperatie bij de Kadernota 2012, zoals vastgelegd in het Coalitieakkoord. Bij de herijking wordt gezien wat de consequenties zijn voor de ombuigingsstaakstelling afgezet tegen:

- De uitkomsten van de meerjarenraming.
- Nadere uitkomsten van de financiële consequenties van het mogelijk Bestuursakkoord c.q. overige rijksbezuinigingen.
- Mogelijkheden tot verlaging van de schuldpositie van Haarlem.
- Beleidsruimte.

Gezien de afspraak over het moment van herijking van de bezuinigingen (bij de Kadernota 2012) houdt het college vast aan de financiële taakstelling uit het Coalitieakkoord (€ 35 miljoen in 2018).

De doorwerking van de nog nader uit te werken rijksmaatregelen op de uitkeringen aan de gemeente (en de tegemoetkoming in de zogenoemde frictiekosten) kunnen nog niet verwerkt worden in de meerjarenraming, omdat de uitwerking naar de gemeenten nog niet concreet is vastgelegd. Het gaat hier onder meer om de consequenties van de decentralisatie van de Jeugdzorg, de Algemene Wet Bijzonder Ziektekosten, de Wet Werken naar Vermogen en de Sociale Werkvoorziening en het gelijktijdig toepassen van (fikse) kortingen op de middelen voor in- en uitvoering bij deze overdracht van taken van het rijk naar de gemeenten. Dit nog afgezien van mogelijke nieuwe maatregelen die de (op het moment van opstellen van deze begroting nog niet bekende) rijksbegroting voor de gemeente in petto kan hebben.

Overigens betekent het handhaven van het financiële niveau van de bezuinigingsopgave uit het Coalitieakkoord (Kadernota 2010), ad. € 35 miljoen, tezamen met de extra maatregelen bij de vaststelling van de programmabegroting 2011-2015 en de maatregelen uit de Kadernota 2011, ad. € 8 miljoen,

dat de totale bezuinigingsopgave in het jaar 2018 op ruim € 43 miljoen (structureel) uit zal komen. Dit is noodzakelijk om de ontstane financiële tegenvallers af te dekken.

In deze meerjarenraming zijn de geschetste landelijke en lokale ontwikkelingen zo goed mogelijk financieel vertaald naar de Haarlemse situatie, zoals de ontwikkeling van het aantal bijstandsgerechtigden, de haalbaarheid van projecten, opbrengsten uit grondexploitatie en leges etc.

In deze paragraaf wordt met name ingegaan op de uitgangspunten die gehanteerd zijn voor de meerjarenraming 2012-2016, zoals de loon- en prijsontwikkeling, formatie en loonkosten, algemene uitkering en belastingen en heffingen.

De kaders van de meerjarenraming 2012-2016 worden verder gevormd door:

- Het Coalitieakkoord 2010-2014 Het oog op morgen.
- De Kadernota 2011.
- Het Collegewerkprogramma.
- Het door de raad vastgestelde beleid bij de programmabegroting 2011-2015.
- De meest recente informatie over de Algemene Uitkering (junicirculaire).
- Het investeringsplan 2011-2016.
- De meest recente informatie over de ontwikkeling van het aantal inwoners, woningen en de bedrijvensvoorraad.
- De verwachte loon- en prijsontwikkeling voor 2012.
- De afspraken over de doorontwikkeling van de informatiewaarde van de programmabegroting.
- Nota activabeleid.
- Beleid verlagen schuldpositie.

In de Kadernota 2011 zijn voor de meerjarenraming 2012-2016 de volgende ramingsgrondslagen gehanteerd:

1. Formatie en loonsom

Uitgangspunt is dat de loonsom in de begroting wordt gebudgetteerd voor de toegestane formatie. De salarisberekening gebeurt normatief. Dat wil zeggen op basis van de toegestane formatie en een gemiddelde van de 9e periodiek van de functionele schaal (een schaal kent 11 periodes).

2. Loon- en prijsontwikkelingen voor het begrotingsjaar 2012 en de meerjarenraming

Als uitgangspunt is vastgelegd dat voor zowel de baten als de lasten in de meerjarenraming wordt uitgegaan van het loon- en prijspeil van het begrotingsjaar en daarmee een meerjarenbegroting in constante prijzen op te stellen.

Als uitgangspunt voor de loonontwikkelingen (inclusief sociale lasten) is er van uitgegaan dat de loonkosten in 2012 met 2,5% stijgen. Dit is toegelicht in het raadsstuk over de meicirculaire 2011.

3. Bovenformatieven

Voor de kosten van bovenformatieven is een voorziening gevormd om deze lasten te kunnen dekken. In de meerjarenraming is hiervoor een dotatie van € 753.000 opgenomen, een verlaging van € 224.000 ten opzichte van 2011. Jaarlijks wordt getoetst of de voorziening toereikend is. De inspanningen van de gemeente zijn er op gericht om bovenformatieven weer aan een reguliere functie te helpen (intern of extern).

De bovenformatieven die zijn ontstaan tengevolge van de reorganisatie van de hoofdafdeling Middelen en Services worden conform het uitwerkingsplan gedekt uit de reserve organisatiefricties.

4. Materiële uitgaven en inkomsten

Voor de begroting 2012-2016 is geen automatische compensatie voor materiële uitgaven toegepast. Een compensatie wordt uitsluitend toegepast voor die gevallen waarbij is aangetoond dat een verhoging van het desbetreffende budget noodzakelijk is om de gestelde doelstellingen onverkort te kunnen realiseren. Het percentage dat hiervoor voor 2012 is gehanteerd bedraagt 2%. Dit percentage is ook op de eigen inkomsten van toepassing.

5. Subsidies

Voor subsidies van minder dan € 45.000 is geen kostencompensatie toegekend en voor subsidies boven de € 45.000 wordt gebruik gemaakt van een gewogen percentage. De indexatie voor 2012 is berekend op 2,35%, te weten $(0,3 \times 2\% \text{ materieel} + 0,7 \times 2,5\% \text{ personeel})$. Voor de begroting is het van belang deze richtlijn ook toe te passen op de verbonden partijen. Omdat binnen de verbonden partijen Haarlem voor besluitvorming mede afhankelijk is van de overige deelnemers kan deze richtlijn niet dwingend worden opgelegd.

Voorts zijn de budgetten voor de gesubsidieerde instellingen en verbonden partijen in de begroting 2012 verlaagd, conform de bezuinigingsvoorstellen voor 2012 als vastgelegd in de Kadernota 2011.

6. Algemene uitkering

De algemene uitkering, zoals nu geraamd in de meerjarenbegroting, is gebaseerd op de informatie zoals verstrekt in de meicirculaire 2011. Door middel van het raadsstuk 2011/151139 is de raad hierover afzonderlijk geïnformeerd.

Omdat er intussen geen nieuwe informatie beschikbaar is gekomen, zijn deze ramingen ongewijzigd in de meerjarenraming 2012 – 2016 opgenomen.

7. Kapitaallasten

De rentecomponent (het zogenoemde rente-omslagpercentage) voor onder meer de investeringen is gehandhaafd op 5,0%.

8. Gemeentelijke belastingen en rechten

Overeenkomstig de besluitvorming bij de Kadernota 2011 is in de begroting 2012 in het algemeen voor de belastingopbrengsten rekening gehouden met een inflatiepercentage van twee procent. Voor heffingen geldt dat gestuurd wordt op mate van kostendekkendheid en dat opbrengstramingen gebaseerd zijn op de ontwikkeling van de kosten. De belastingvoorstellen worden in december voorafgaand aan het begrotingsjaar vastgesteld.

Als onderdeel van de ombuigingstaakstelling zijn, naast het stijgingspercentage voor inflatie, de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- OZB-woningen.
De OZB-tarieven worden, zoals afgesproken in het Coalitieakkoord, naast de inflatieaanpassing verhoogd met drie procent.
- OZB niet-woningen.
De opbrengst OZB niet-woningen wordt gefaseerd verhoogd naar het landelijk gemiddelde met € 500.000 per jaar (is ruim drie procent boven inflatie).
- Precario.
De precariobelasting op kabels en leidingen wordt, gelijk aan de OZB-woningen, met drie procent verhoogd, naast de aanpassing voor inflatie.
- Parkeerbelasting.
De parkeertarieven zijn in de nu aangeboden begroting, zoals afgesproken in het Coalitieakkoord, naast de inflatieaanpassing, verhoogd met een halve procent.
- Marktgelden.

De marktgelden per 2013 kostendekkend te maken en het tarief per 1-1-2012 met dertien procent te verhogen als onderdeel van de bezuinigingen (meer kostendekkend maken van de heffingen).

- Leges, havengelden en begraafrechten
De tarieven met 1,7 procent boven inflatie te verhogen als onderdeel van de bezuinigingen (meer kostendekkend maken van de heffingen).

Voor een toelichting op de ontwikkelingen in de belastingen en heffingen wordt verwezen naar de paragraaf lokale heffingen.

1.5 Realisatie begroting 2011, begrotingsuitkomst 2012 en meerjarenraming 2013-2016

1.5.1 Realisatie 2011

Door middel van de bestuursrapportages en de Kadernota wordt inzicht gegeven in de realisatie van het lopende begrotingsjaar. Op pagina 18 van de Kadernota 2011 was de realisatie van het begrotingsjaar 2011 samengevat, zoals op basis van de toen beschikbare informatie werd voorzien. Voor 2011 werd een tekort voorzien van € 2.446.000.

De uitkomsten over de realisatie van het begrotingsjaar 2011 worden geactualiseerd in Bestuursrapportage 2011-2. Deze rapportage wordt 5 oktober uitgebracht en kan derhalve worden betrokken bij de besluitvorming omtrent de vaststelling van de begroting 2012.

1.5.2 Begrotingsuitkomst 2012

Haarlem heeft de ambitie uitgesproken te streven naar een gezonde financiële positie.

Om de rijksbezuinigingen het hoofd te bieden is afgesproken € 35 miljoen te bezuinigen tot en met 2018. Gezien de afspraak over het moment van herijking van de bezuinigingen (bij de Kadernota 2012) houdt het college vast aan deze financiële taakstelling uit het Coalitieakkoord.

De doorwerking van de nog nader uit te werken rijksmaatregelen op de uitkeringen aan de gemeente (en de tegemoetkoming in de zogenoemde frictiekosten) kunnen nog niet verwerkt worden in de meerjarenraming, omdat de uitwerking naar de gemeenten nog niet concreet is vastgelegd. Het gaat hier onder meer om de consequenties van de decentralisatie van de Jeugdzorg, de Algemene Wet Bijzonder Ziektekosten, de Wet Werken naar Vermogen en de Sociale Werkvoorziening en het gelijktijdig toepassen van (fikse) kortingen op de middelen voor in- en uitvoering bij deze overdracht van taken van het rijk naar de gemeenten. Dit nog afgezien van mogelijke nieuwe maatregelen die de (op het moment van opstellen van deze begroting nog niet bekende) rijksbegroting voor de gemeente in petto kan hebben. Ook krijgt naar verwachting de herverdeling van het gemeentefonds met ingang van 2013 zijn beslag.

Gelet op dit beeld en de nog in te vullen taakstellingen als vermeld in de Kadernota 2011 en gelet op de aangegeven onzekerheden bestaat er geen aanleiding om nu de structurele ombuigingstaakstelling in heroverweging te nemen, maar om een en ander te betrekken bij de toegezegde herijking van de bezuinigingen bij de Kadernota 2012.

Van de bezuinigingstaakstelling van € 35 miljoen uit het Coalitieakkoord en de € 8 miljoen extra ombuigingen is ruim € 35 miljoen reeds ingevuld. De ombuigingen voor de jaarschijf 2012 ad € 3,7 miljoen zijn in de begroting 2012 verwerkt.

Op basis van thans beschikbare cijfers over de begrotingsrealisatie van 2011 is het noodzakelijk de opbrengstramingen voor de bouwleges (Wabo) en parkeren voor 2012 te verlagen. De geprognosticeerde uitkomst van de jaarschijf 2016 is positief bijgesteld ten opzichte van de Kadernota. Voor een analyse wordt verwezen naar paragraaf 1.5.3

Om een gezonde financiële positie te behouden, zeker in een periode van een onzekere financieel-economische ontwikkeling wereldwijd, is het van belang een robuuste reserve positie aan te houden. De reservepositie is ook de belangrijkste peiler van het weerstandsvermogen. Het weerstands-

vermogen moet toereikend zijn om risico's af te dekken. Een verdere uitwerking hiervan is opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen.

Mede omdat afgesproken is de baten uit de opbrengst precariobelasting op kabels en leidingen toe te voegen aan de algemene reserve, als één van de middelen om de schuldpositie van de gemeente op termijn te verlagen, neemt de omvang van de algemene reserve de komende jaren nog toe.

Voor de ontwikkeling van de reservepositie wordt verwezen naar paragraaf 1.5.4.

1.5.3 Analyse begrotingssaldo 2012 - 2016

Startpunt van de analyse is de prognose van het saldo voor 2012, zoals vermeld in de Kadernota 2011 en in de brief aan de raad over de consequenties van de meicirculaire 2011 (2011/151139), die nog voor de bespreking van Kadernota is uitgebracht. Ook de financiële consequenties van de moties en amendementen zijn verwerkt. Vervolgens worden in de onderstaande tabellen de wijzigingen weergegeven die per saldo leiden tot de begrotingsuitkomst 2012 en de meerjarenraming 2013-2016. De wijzigingen leiden per saldo tot een beperkte afwijkende (meerjaren)begrotingsraming ten opzichte van de Kadernota, met uitzondering van jaar 2016. De mutaties worden toegelicht, waarbij de nummering in de tabel overeenkomt met de nummering van de toelichting.

Tabel analyse van Kadernota 2011 naar begroting 2012 en meerjarenraming 2013-2016

Omschrijving	Meerjarenraming 2012-2016 Budgettaire effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig n is nadelig)				
	2012	2013	2014	2015	2016
1 Meerjarenraming na Kadernota 2011 en meicirculaire algemene uitkering 2011 (bron raadstuk CS/CC 2011/151139)	-2.816 v	-3.503 v	-3.030 v	-3.460 v	-7.254 v
2 Netto algemene uitkering 2012 toevoegen aan algemene reserve bron raadstuk CS/CC 2011/151139)	2.048 n				
3 Financiële afwijkingen	720 n	-519 v	-549 v	-863 v	-4.557 v
4 Realisatie nog in te vullen taakstellingen	pm n	pm n	pm n	pm n	pm n
5 Herverdeling gemeentefonds en doorwerking rijksbezuinigingen (zoals Wet Werken naar vermogen)	pm n	pm n	pm n	pm n	pm n
6 Meerjarenraming op basis van begroting 2012	-48 v	-4.022 v	-3.579 v	-4.323 v	-11.811 v

De in deze meerjarenbegroting opgenomen meerjarenraming laat positieve uitkomsten zien; het beeld voor de komende jaren lijkt zich in de goede richting te ontwikkelen. Dat klopt zo goed als mogelijk met de huidige kennis van zaken. Maar hierbij geldt een stevig voorbehoud. Veel ontwikkelingen die de komende jaren op de gemeente afkomen zijn uiterst onzeker. Hiervoor zijn vooralsnog *pm* posten opgenomen. Deze kunnen worden gelezen als de aankondiging van mogelijk nieuwe tegenspoed in de vorm van tegenvallers. Met name wat betreft de doorwerking van de nog nader uit te werken rijksmaatregelen op de uitkeringen aan de gemeente (en de tegemoetkoming in de zogenoemde frictiekosten). Het gaat hier onder meer om de consequenties van de decentralisatie van de Jeugdzorg, de Algemene Wet Bijzonder Ziektekosten, de Wet Werken naar Vermogen en de Sociale Werkvoorziening en het gelijktijdig toepassen van (fikse) kortingen op de middelen voor in- en uitvoering bij deze overdracht van taken van het rijk naar de gemeenten. Dit nog afgezien van mogelijke nieuwe maatregelen die de (op het moment van opstellen van deze begroting nog niet bekende) rijksbegroting voor de gemeente in petto kan hebben.

Wat betreft de realisatie van de voorgenomen bezuinigingen blijft het college de ingezette lijn strak volgen. Het totaal van de taakstellingen blijft gehandhaafd. De (financiële) taakstellingen, die op enig moment niet haalbaar worden geacht, zullen worden omgezet in nieuwe alsnog te realiseren taakstellingen. Conform de besluitvorming rond de Kadernota worden tot de herijking in 2012 geen voorstellen gedaan die de meerjarenraming belasten.

Tabel specificatie financiële afwijkingen ten opzichte van Kadernota 2011, incl. meicirculaire en moties en amendementen bij de Kadernota

Omschrijving	Meerjarenraming 2012-2016 Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig n is nadelig)				
	2012	2013	2014	2015	2016
4 Financiële afwijkingen 2012-2016					
a Lagere opbrengst bouwleges (Wabo)	430 n	pm	pm	pm	pm
b Huur Westergracht	400 n	0	0	0	0
c Huuropbrengst Zijlweg	115 n	115 n	115 n	115 n	115 n
d Overheveling budget naar 2013 i.v.m. verhuizing Zijlpoort	-150 v	150 n	0 v	0 v	0 v
e Verlaging budget bovenformatieven	-224 v	-224 v	-224 v	-224 v	-224 v
f Indexatie budgetten verbonden partijen o.b.v. meicirculaire 2011	-213 v	-213 v	-213 v	-213 v	-213 v
g Urentoerekening aan exploitatie	477 n	477 n	477 n	477 n	477 n
h Geraamd renteresultaat	-171 v	-171 v	-171 v	-171 v	-171 v
i Correctie ombuigingen jaarschijf 2016					-3.825 v
j Actualisatie algemene uitkering n.a.v. meicirculaire 2011			-36 v	-366 v	-89 v
k Lagere opbrengsten uit parkeren	3.300 n	pm	pm	pm	pm
l Mutatie algemene reserve	-2.648 v	0	0	0	0
m Saldo diverse kleinere mutaties	-596 v	-653 v	-497 v	-481 v	-627 v
Totaal Financiële afwijkingen 2012-2016	720 n	-519 v	-549 v	-863 v	-4.557 v

Toelichting

Begrotingsuitkomst

Voor 2012 was bij de Kadernota 2011 een voordelig saldo van € 768.000 geraamd. Bij de uitwerking van de Kadernota naar de programmabegroting is gebleken dat een aantal opbrengstramingen nog onvoldoende hard zijn onderbouwd. De parkeerbaten blijven al enige jaren achter bij de ramingen en ook de baten uit bouwleges (Wabo) verminderen sneller dan de lasten. Daardoor is de uitkomst € 3,3 mln. nadeliger dan voorzien bij de Kadernota 2011. In de dekking is voorzien door af te zien van de geraamde dotatie aan de algemene reserve van € 2.048.000 en door € 600.000 te onttrekken aan de algemene reserve. De begroting 2012 sluit dan met een batig saldo van € 48.000.

Voor 2013 en verder is de doorwerking van mogelijke achterblijvende inkomsten pm geraamd. Daar is een beter inzicht in de ramingssystematiek van onder meer de parkeerinkomsten en de Wabo voor nodig, waarvoor nu de onderzoeken zijn uitgezet. De resultaten daarvan en de mogelijke financiële gevolgen zullen worden betrokken bij de Kadernota 2012, het moment waarop de afgesproken herijking plaatsvindt van de omvang van de bezuinigingen.

Financiële afwijkingen ten opzichte van Kadernota

a. Lagere opbrengst bouwleges (Wabo)

Voor 2012 was een opbrengst geraamd van ruim € 4,6 miljoen. Gelet op de ontwikkeling van opbrengsten over 2011 wordt nu een opbrengst van € 4,2 miljoen in 2012 als meer realistisch ingeschat. Aangezien er samenhang bestaat tussen economische ontwikkelingen en de lagere opbrengst van bouwleges (met name achterblijven van grote projecten), is een meerjarenprognose lastig te maken. Een lagere opbrengstraming hebben we vooralsnog beperkt tot 2012. Voor de Kadernota 2012 wordt een meerjarige opzet ontwikkeld, op basis waarvan zowel de baten als de lasten kunnen worden geraamd. Bij de Kadernota 2012 wordt een meerjarenprognose opgesteld.

b. Huur Westergracht

Met ingang van 2012 waren er geen huurlasten voor de Westergracht meer geraamd. Voor de periode januari-april 2012 is echter nog eenmalig een huursom van € 400.000 verschuldigd.

Voor de meerjarenraming heeft deze wijziging geen consequenties.

c. Huuropbrengst Zijlweg

De volledige situatie omtrent huisvesting VRK wordt in beeld gebracht. Vastgelegd is dat de VRK voor het gebruik van de kazernes uitsluitend de kapitaallasten vergoedt. Dit heeft als gevolg dat de huuropbrengst met € 115.000 structureel verlaagd dient te worden

d. Overheveling budget Zijlpoort

Doordat de verhuizing naar de Zijlpoort vanuit de Westergracht later plaatsvindt dan oorspronkelijk gepland, wordt het budget voor verhuiskosten van € 150.000 overgeheveld van het begrotingsjaar 2012 naar 2013. Dit leidt tot een voordeel voor 2012 en een even groot nadeel voor de jaarschijf 2013. Voor volgende jaren heeft deze mutatie geen consequenties.

e. Verlaging budget bovenformatieven

Op basis van de meest recente gegevens is berekend dat het nettobudget ter dekking van de kosten van boventallige medewerkers kan worden verlaagd. De geraamde dotatie aan de voorziening boventalligen is verlaagd naar € 753.000 (was € 977.000).

Daarnaast worden de bovenformatieven als gevolg van de reorganisatie bij de afdeling Middelen en Services gedekt uit de daarvoor ingestelde reserve organisatiefricties.

f. Indexatie budgetten verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen op basis van meicirculaire 2011

Op basis van het raadsstuk over de meicirculaire 2011 (2011/151139) is besloten € 1.029.000 af te zonderen ter dekking van de hogere kosten van indexatie. Bij de berekening van dit bedrag zijn echter ook inkomensoverdrachten betrokken, die geen betrekking hebben op subsidies en bijdragen aan verbonden partijen. Daarom is van het berekende bedrag van

€ 816.000 werkelijk benodigd. Per saldo ontstaat hierdoor een structureel voordeel van € 213.000.

g. Urentoerekening aan de begroting

Op basis van de goedgekeurde formatie en de afgesproken doelstellingen voor 2012 wordt de ureninzet van de organisatie toegerekend naar de activiteiten, die nodig zijn om die doelstellingen te realiseren. Daarbij kan grofweg een onderscheid worden gemaakt in een ureninzet ten behoeve van grondexploitaties en projecten en in uren ten behoeve van reguliere activiteiten. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de ureninzet voor grondexploitaties wordt gedekt uit specifieke baten (grondverkoop bijvoorbeeld) de ureninzet van projecten uit daarvoor toegekende kredieten en de ureninzet voor reguliere activiteiten uit de begroting. Uit analyse is gebleken dat in 2012 voor € 477.000 meer aan ureninzet is toegerekend voor de reguliere activiteiten te dekken ten laste van het begrotingssaldo. Dit is derhalve een wijziging, die nadelig is voor het saldo van de jaarschijf 2012. Dit betreft in hoofdzaak een verschuiving in uren van onderhoudsinvesteringen naar exploitatiebegroting.

h. Geraamd renteresultaat

Het geraamd renteresultaat is iets positiever dan oorspronkelijk doorberekend in de meerjarenraming. In de uitgangspunten bij de Kadernota wordt voor rente voor nieuwe langlopende geldleningen een percentage van 4% aangehouden (was 4,5%).

i. Correctie ombuigingen jaarschijf 2016

In de Kadernota 2011 is de beginstand van de jaarschijf 2016 niet goed berekend. Het bedrag waarmee de ombuigingstaakstelling voor 2016 moest worden verhoogd (€ 3.825.000) t.o.v. 2015 is niet verwerkt in de tabel 2016, waardoor het saldo van de jaarschijf 2016 te laag is geraamd. Het betreft in hoofdzaak het voordeel in de kapitaallasten vanwege het ingestelde investeringsplafond als vermeld in paragraaf 4 van de Kadernota 2011. De omvang van de ombuigingstaakstelling blijft ongewijzigd.

j. Actualisatie algemene uitkering

De berekening van de algemene uitkering is geactualiseerd, in hoofdzaak vanwege de verwerking van de financiële consequenties van de meicirculaire 2011. De ramingen zijn hier op aangepast.

k. Lagere opbrengst uit parkeren

De lagere opbrengst heeft meerdere oorzaken:

- *Lagere bezetting garages*
- De bezetting van de parkeergarages is lager dan verwacht. Er is teveel gerelateerd aan piekbezettingen bij het inschatten van het toekomstige gebruik.
- *Voorspellen parkeerbewegingen*
Parkeerbewegingen zijn moeilijk te voorspellen. Deze zijn afhankelijk van enerzijds de economische ontwikkelingen en anderzijds factoren die te maken hebben met de beschikbaarheid van parkeergarages. Te denken valt aan de sluiting van Appelaar en de latere oplevering van faciliteiten bij de Raaksgarage. Deze ontwikkelingen werken altijd vertraagd door in de ramingen voor de komende jaren.
- *Vershil begrote en werkelijke opbrengst parkeervergunningen*
In de praktijk is gebleken dat de begrote opbrengst niet kon worden gerealiseerd, aangezien het vergunningengebied vrij constant blijft.

In de Kadernota 2012 wil het college komen tot een betere onderbouwing van de parkeerinkomsten in 2013, gebaseerd op de dan inmiddels vastgestelde Parkeervisie. Dit zal moeten leiden tot een meer realistische meerjarenbegroting. Daarvoor zal in de komende maanden onderzocht worden hoe een betere ramingssystematiek van de parkeerinkomsten opgesteld kan worden en zal de methodiek van monitoring verfijnd worden.

Op basis van de Parkeervisie die eind 2011 wordt aangeboden, wordt een aantal maatregelen voorgesteld die de opbrengst in 2013 structureel kunnen verhogen. Het gaat hier om twee met elkaar samenhangende soorten van maatregelen. Enerzijds maatregelen op het gebied van tarieven en het daarmee stimuleren van gewenst parkeergedrag en anderzijds het aantrekkelijker maken van het gebruik van de parkeergarages.

De Cronjégarage kampt met een structureel lage bezettingsgraad. Daarom zal de Cronjégarage nadrukkelijke aandacht krijgen. Mogelijke scenario's zullen onderzocht gaan worden.

l. Algemene reserve

Om een sluitende begroting te kunnen aanbieden is afgezien van een geraamde dotatie aan de algemene reserve van € 2.048.000 zoals vermeld in het raadsstuk over de Meicirculaire. Per saldo is nog een onttrekking van € 600.000 noodzakelijk om tot een sluitende begroting te komen.

m. Saldo diverse kleinere mutaties

Dit betreft het saldo van diverse mutaties binnen de meerjarenraming, die niet verder afzonderlijk worden toegelicht.

1.5.4 Ontwikkeling algemene reserve

Voor de bepaling van de financiële positie is naast een sluitende begroting ook de reservepositie van belang. De reservepositie van de gemeente moet voldoende buffer zijn voor het opvangen van onverwachte financiële tegenvallers. Vanwege het belang hiervan wordt een afzonderlijke paragraaf (3.2) gewijd aan het weerstandsvermogen in relatie tot de gekwantificeerde risico's.

De verwachte ontwikkeling van het saldo van de algemene reserve, op basis van de thans bekende informatie, kan voor de komende jaren als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	bedragen x 1.000				
	Budgettaire effect; v (-) is voordelig; n is nadelig				
	2012	2013	2014	2015	2016
Stand algemene reserve per 1-1	-49.190 v	-53.426 v	-57.954 v	-65.142 v	-69.930 v
- Precario kabels en leidingen	-4.788 v	-4.788 v	-4.788 v	-4.788 v	-4.788 v
- Verschoven dotatie algemene reserve (kademota 2011)			-1.900 v		
- Terugstorten onttrekking 2011 Wmo (amendent Kadernota 2011)		-500 v	-500 v		
- Onttrekking voormalig BTW-compensatiereserve		760 n			
- Onttrekking aan algemene reserve (sluitende begroting 2012)	600 n				
- Begrotingsuitkomst bij begroting 2012	-48 v	pm	pm	pm	pm
Stand algemene reserve per 31-12	-53.426 v	-57.954 v	-65.142 v	-69.930 v	-74.718 v

Ten opzichte van het verloop van de algemene reserve in de Kadernota 2011 zijn de volgende wijzigingen verwerkt.

- Vanwege het sluitend maken van de jaarschijf 2012 is afgezien van een dotatie aan de algemene reserve als vermeld in het raadsstuk over de meicirculaire 2011 (2011/151139), maar wordt een bedrag van € 600.000 onttrokken aan de algemene reserve.
- Conform besluitvorming over de Kadernota 2011 is de onttrekking en toevoeging aan de Wmo-reserve (pagina 20 Kadernota 2011) verschoven naar de algemene reserve.
- Er vindt een verschuiving plaats van de geraamde onttrekking in 2013 uit de voormalige BTW- compensatiereserve naar de algemene reserve van € 760.000, omdat de BTW-compensatiereserve in 2011 is opgeheven en het saldo (€ 2.721.000) is toegevoegd aan de algemene reserve.
- De precario op kabels en leidingen is geïndexeerd.

Het meerjarenbeeld kan niet los gezien worden van de onzekerheden die er bestaan ten aanzien van de toekomstige ontwikkeling van de algemene uitkering en specifieke uitkeringen van het rijk. Deze onzekerheden worden gevoed door de ongewisse financiële uitkomst van zowel het Bestuursakkoord als van de herverdeling van het gemeentefonds die met ingang van 2013 zijn beslag krijgt. Deze onzekerheid gaat ook op voor de latere jaren.

Gelet op dit beeld en gelet op de aangegeven onzekerheden bestaat er geen aanleiding om nu de structurele ombuigingstaakstelling in heroverweging te nemen, maar om een en ander te betrekken bij de toegezegde herijking van de bezuinigingen bij de Kadernota 2012.

Conclusie

Het meerjarenbeeld kan niet los gezien worden van de onzekerheden die er bestaan ten aanzien van de toekomstige ontwikkeling van de algemene uitkering en specifieke uitkeringen van het rijk. Deze onzekerheden worden gevoed door de ongewisse financiële uitkomst van zowel het mogelijke Bestuursakkoord als van de herverdeling van het gemeentefonds die met ingang van 2013 zijn beslag krijgt. Deze onzekerheid gaat ook op voor de latere jaren.

Gelet op dit beeld en de nog in te vullen taakstellingen als vermeld in de Kadernota 2011 en gelet op de aangegeven onzekerheden bestaat er geen aanleiding om nu de structurele ombuigingstaakstelling in heroverweging te nemen, maar om een en ander te betrekken bij de toegezegde herijking van de bezuinigingen bij de Kadernota 2012.

1.6 Bezuinigingen

Deze paragraaf is als volgt opgebouwd:

1. Inleiding.
2. Stand van zaken invulling bezuinigingen Coalitieakkoord (€ 35 mln).
3. Stand van zaken overige bezuinigingen;
4. Bezuinigingen en formatie

1.6.1 Inleiding

Haarlem moet de komende jaren fors bezuinigen. Deze bezuinigingen komen voornamelijk voort uit de opgave van € 35 miljoen waartoe is besloten in het Coalitieakkoord. In de Kadernota 2011 is inzicht geboden in de omvang van de bezuinigingen en is aandacht besteed aan de bezuinigingen die nog niet voldoende zijn geconcretiseerd (de ‘nog in te vullen’ bezuinigingen). De afgelopen maanden is er gewerkt aan het verder concretiseren van een aantal bezuinigingen op het vlak van efficiency. In paragraaf 1.6.2 wordt de stand van zaken beschreven.

In het Coalitieakkoord is de verwachting uitgesproken dat het bezuinigingspakket van € 35 miljoen een formatiereductie met zich mee zou brengen van ca. 100 fte. Deze formatiereductie leidt uiteraard tot het schrappen van concrete functies, en heeft mogelijk gevolgen voor de taakuitvoering van de gemeente Haarlem. Ook dit komt in deze paragraaf aan de orde.

1.6.2 Stand van zaken invulling bezuinigingen Coalitieakkoord (€ 35 mln)

Bezuinigingsopgave en verdeling over clusters

Bij de start van deze raadsperiode is besloten tot een omvangrijke bezuinigingsoperatie. De opgave is vastgesteld op bijna € 24 miljoen per 2015 en € 35 miljoen per 2018. Het totaalbedrag is zoals bekend ‘verkaveld’ naar een 5-tal clusters, waarmee een evenwichtige verdeling van de pijn over de stad, de burgers, de instellingen, bedrijven en het gemeentelijk apparaat is beoogd. De verdeling van de totale taakstelling over de clusters is als volgt.

Bezuinigingen Coalitieakkoord naar thema	2018
Investeringsplafond	€ 7 mln
Efficiency en interne organisatie	€ 6 mln
Taken en taakuitvoering	€ 5 mln
Subsidies en verbonden partijen	€ 9 mln
Woonlasten en andere inkomsten	€ 8 mln
Totaal bezuinigingen	€ 35 mln

Invulling bezuinigingsmaatregelen

In de Kadernota 2011 heeft het college de raad geïnformeerd over de invulling en haalbaarheid van de bezuinigingen. Uit nader onderzoek bleek namelijk dat een aantal maatregelen uit het Coalitieakkoord nog niet haalbaar waren of dat de maatregelen mogelijk niet de bedragen zouden opleveren die in het Coalitieakkoord zijn geraamd. Voor zover niet haalbaar stelde het college de raad voor om deze maatregelen te schrappen en de financieel niet haalbare taakstellingen voorlopig om te zetten in *nog in te vullen* taakstellingen per cluster.

Overeenkomstig de afspraken uit het Coalitieakkoord wordt niet getornd aan de totale bezuinigingsopgave. Bij de herijking in 2012 beoordeelt de raad op voorstel van het college de invulling en noodzaak van handhaving van de nog in te vullen taakstellingen.

Gemeentebreed is de taakstelling efficiency verdeeld op basis van fte's. Dit betekent dat ook team Wmo voorzieningen hieraan bij dient te dragen. Gezien het door de raad gestelde kader dat Wmo

middelen voor de Wmo beschikbaar dienen te blijven is het lastig om deze opgave in te vullen binnen dat kader. In de huidige begroting worden uitgaven gedaan voor prestaties die de doelen van de Wmo dienen. Voorbeelden daarvan zijn (delen van) de subsidies aan Dock (€ 100.000) en Haarlem Effect (€ 75.000). Deze subsidies worden met ingang van 2012 binnen het zogenoemde Wmo-hek gebracht, omdat deze uitgaven passen binnen het door de gemeenteraad gestelde kader. Hiermee kan toch invulling worden gegeven aan de taakstelling die aan de gemeente als geheel is opgelegd.

Na het afronden van de Kadernota 2011 heeft het college een eerste concretisering gemaakt van de taakstellingen die effect hebben op de formatieomvang van de ambtelijke organisatie. Het gaat dan met name om de taakstellingen uit de cluster efficiency. Voor het totaalbedrag van de nog in te vullen taakstellingen worden in ieder geval voor de jaarschijf 2012 concrete voorstellen benoemd. Ter toelichting op de voorstellen het volgende:

- Eerder is na het uitvoeren van een benchmark besloten om de overheadformatie van de hoofdafdelingen Sociale Zaken en Werkgelegenheid en Dienstverlening terug te brengen. Eerder is besloten om de formatie te verlagen voor handhaving in de openbare ruimte. In totaal gaat het bij deze voorstellen om een formatiereductie van 15,6 fte (ruim € 0,9 mln).
- In aanvulling hierop zijn de afgelopen maanden voorstellen uitgewerkt voor het terugbrengen van het aantal fte's. Dat kan bijvoorbeeld door vacatures die zijn ontstaan niet in te vullen en de werkzaamheden op een andere (lees: efficiëntere) manier uit te voeren. Op basis van de huidige voorstellen vervallen er – inclusief de in het vorige aandachtspunt genoemde reductie - 30 fte. Dat is in lijn met de doelstelling uit het Coalitieakkoord. Conclusie is dat hetzelfde werk met minder mensen zal worden gedaan. Dat is niet altijd eenvoudig maar er wordt op gestuurd dat de maatregelen niet tot problemen in de bedrijfsvoering leiden of dat er taken blijven liggen. Dit pakket voorstellen bevat ook concrete maatregelen om te komen tot vermindering van de staf en het aantal leidinggevenden.

Formatieplaatsen te schrappen	Fte
	2012
Schrappen functies Bedrijfsbureau's (niet leidinggevend)	1,61
Verminderen management	4,00
Reductie overheadformatie (rapport Berenschot) en Slimmer Werken hoofdafdeling Dienstverlening	9,15
Reductie overheadformatie hoofdafdeling Sozawe (rapport Berenschot)	6,45
Receptionist/telefonist door eerder dan 2014 sluiten recepties Brinkmannpassage en Koningstein	2,00
Planbeoordelaar afdeling Vergunning en Advies	2,00
Administratieve ondersteuning afdeling Vergunningverlening	0,70
Subtotaal efficiency	25,91
Receptionist/telefonist door beperken telefonisch bereikbaarheid	0,50
Beleidsmedewerker inburgering	0,67
Integraal handhaver openbare ruimte , minder handhaven	3,00
Subtotaal taken	4,17
Totaal formatiereductie 2012	30,08

Het zorgvuldig uitwerken van maatregelen kost tijd en vraagt aanpassing van de organisatie. In een aantal gevallen worden taakstellingen in 2012 incidenteel ingevuld bijvoorbeeld door het korten op of schrappen van materiële budgetten. Deze taakstellingen zullen ook na 2012 structureel worden ingevuld door efficiency, inhuur en formatiereductie. Dit betekent concreet dat de 30 fte formatie-

reductie hoger zal worden (2012).

Totaal overzicht

Onderstaande tabel uit de Kadernota 2011 bevat per cluster de *nog in te vullen* taakstelling ten opzichte van de oorspronkelijke ramingen uit het Coalitieakkoord.

Bedragen x € 1.000

Tabel resterende taakstellingen	2012	2013	2014	2015	2016	2018
Investerings	0	0	0	0	893 n	893 n
Inkomsten	0	379 n	959 n	1.539 n	1.266 n	2.019 n
Efficiency	0	0	0	133 n	33 n	0 n
Subsidies/Verbonden Partijen	0	188 n	169 n	324 n	111 n	763 n
Taken	0	187 n	190 n	410 n	1.095 n	2.465 n
Algemene taakstelling	0	0	0	1.500 n	1.205 n	615 n
Nog in te vullen taakstelling	0 n	754 n	1.318 n	3.906 n	4.603 n	6.755 n

Voor wat betreft de invulling van deze resterende taakstellingen is bij de Kadernota 2011 besloten dat het college komend jaar met invulling komt voor de taakstellingen. De voorstellen zullen bij de Kadernota 2012 worden betrokken.

Aandachtspunten per cluster

Ad. Bezuinigingen op het gebied van investeringen/Investeringsplafond

De bezuinigingen binnen dit cluster zijn tot en met 2015 concreet ingevuld; de resterende taakstelling wordt ingevuld bij het Investeringsplan 2012-2017 (in 2012). Door terughoudend te zijn met vervangingsinvesteringen en nieuwe investeringen beperkt te honoreren wordt de resterende taakstelling ingevuld.

Ad. Bezuinigingen op het gebied van woonlasten en overige inkomsten

De bezuiniging die voor dit cluster gepland was, is volledig ingevuld in de Programmabegroting 2012 en wordt geformaliseerd met de vaststelling van de belastingtarieven in december 2011.

Ad. Bezuinigingen door vergroten van efficiency

Voor 2012 zijn er concrete maatregelen genomen om de taakstelling te realiseren (zie paragraaf 1.6.2). De bezuinigingsvoorstellen zijn zo gekozen dat het effect op de gemeentelijke dienstverlening zo beperkt mogelijk is.

Ad. Bezuinigingen op het gebied van subsidies en verbonden partijen

Bij de besluitvorming over de Kadernota 2011 heeft de gemeenteraad de voorgestelde bezuiniging op de subsidies geamendeerd. Als gevolg hiervan wordt er op jaarbasis in 2012 € 29.000 minder bespaard en in de jaren er na € 6.000 minder. De omvang van het bedrag is beperkt zodat de nog in te vullen taakstelling niet wordt aangepast voor dit besparingstekort.

Ad. Bezuinigingen op het gebied van taken en taakuitvoering

Er is geen nieuwe informatie ten opzichte van de Kadernota 2011 (blz 67).

Ad. Overige posten/taakstellingen

Er is geen nieuwe informatie ten opzichte van de Kadernota 2011 (blz 67).

Conclusie

Het invullen van de bezuinigingen verloopt volgens plan. De afgelopen maanden is voortgang geboekt bij het concretiseren van een aantal taakstellingen op het vlak van efficiency en met effect op de formatieve omvang van de ambtelijke organisatie. Voor de jaarschijf 2012 liggen er concrete maat-

regelen. In de aanloop naar de Kadernota 2012 zal verder worden gewerkt aan het invullen en concretiseren van de latere jaarschijven én de invulling van de nog niet ingevulde taakstellingen.

1.6.3 Overige bezuinigingen

Bij het vaststellen van de Programmabegroting 2011-2015 en de Kadernota 2011 zijn aanvullend maatregelen genomen om het financieel beeld sluitend te houden. Deze aanvullende maatregelen van in totaal € 8 miljoen komen bovenop de bezuinigingsopgaaf van € 35 miljoen uit het Coalitieakkoord en zijn ingevuld.

1.6.4 Bezuinigingen en formatie

In het Coalitieakkoord is de vermindering van de formatie ingeschat op ca. 100 fte per 2018. Bij de Kadernota 2011 heeft het college aangegeven de invulling van de vermindering haalbaar te achten. De invulling zal met name plaatsvinden door efficiencymaatregelen (reductie staf, leidinggevend en middenmanagement, stroomlijnen processen onder andere door digitalisering), maar ook het verminderen en schrappen van taken heeft effect op de formatieomvang. Verandering in taken en functies heeft consequenties voor de organisatie. Daarom houdt het college er rekening mee dat er organisatorische veranderingen nodig zijn.

Uit paragraaf 1.6.2 blijkt dat er uitgewerkte voorstellen zijn die een formatiereductie met 30 fte per 2012 (veelal al in 2011) mogelijk maken. Het zorgvuldig uitwerken van maatregelen kost tijd en vraagt aanpassing van de organisatie. Zoals in de Kadernota 2011 aangegeven, zal het invullen van de efficiencyvoorstellen voor latere jaarschijven in ieder geval voor de Kadernota 2012 geregeld zijn.

In algemene zin betekent minder mensen een hogere werkdruk. Daarbij wordt het risico gelopen dat er wordt ingeboet op de kwaliteit en creativiteit van het ambtelijk apparaat. Het is de uitdaging om de kwaliteit van de dienstverlening aan de burger en bedrijven hier niet onder te laten leiden door zaken beter en “leaner” te organiseren. De organisatie is het afgelopen jaar de weg ingeslagen om werkprocessen slimmer te organiseren (en) door gebruik te maken van digitaliseringsmogelijkheden en te zoeken naar innovatieve methoden en samenwerkingsverbanden waardoor formatiereductie mogelijk moet zijn.

Het is echter niet alleen zo dat het bestaande werk met minder mensen moet worden gedaan, er komt werk bij. Gemeenten staan de komende tijd voor enorme uitdagingen o.a. in het sociaal domein. De impact van de komende decentralisaties is fors en bovenop het bezuinigingspakket komen ook de taakstellingen voor de Wmo en de Wwb. Dit alles maakt grondig innoveren en verbeteren een noodzaak. De snelheid waarmee bezuinigen nodig is én de hoge politieke ambities matchen soms slecht met de realiteit van een steeds kleinere ambtelijke organisatie: dit is een groeiprocess.

Kortom: de bezuinigingen in combinatie met de ontwikkelingen die van buiten op de gemeente afkomen stellen hoge eisen aan de organisatie. Het college stuurt op dit vraagstuk: met minder personeel en met minder inhuur derden hetzelfde niveau van dienstverlening en of taakprestaties leveren. Waar dit niet kan worden waargemaakt, zal het college de effecten waar mogelijk zichtbaar maken en voorleggen aan de raad.

Er is adequaat flankerend strategisch HRM beleid voor alle ontwikkelingen op het gebied van formatieomvang (nieuwe taken, instroom- en uitstroom, bezuinigingen en schrappen van formatie bij natuurlijk verloop) die op de gemeente afkomen.

1.7 Investerings

Het investeringsplan 2011-2016 is als bijlage 1 bij de Kadernota 2011 opgenomen. Bij het vaststellen van de Kadernota is tevens het investeringsprogramma vastgesteld.

De basis voor het investeringsplan wordt gevormd door het investeringsplan 2010-2015. Uitgaande van het investeringsplan van vorig jaar zijn de kapitaallasten (rente en afschrijving) opnieuw berekend, waarmee een basisplan 2011-2016 ontstaat. Daaraan zijn toegevoegd:

- Een aantal onvermijdelijke uitbreidingsinvesteringen.
- Een aantal noodzakelijke vervangingsinvesteringen.
- Actualisaties van de bestaande investeringsramingen, o.a. op basis van de jaarrekening 2010.

Voor de realisatie van de bezuinigingstaakstelling en de verbetering van de solvabiliteit zijn nieuwe investeringen beperkt gehonoreerd. Bij de beoordeling van de aangeleverde nieuwe investeringen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De kapitaallasten voortvloeiend uit nieuwe investeringen mogen niet leiden tot een overschrijding van het investeringsplafond.
- Alleen noodzakelijke, onvermijdbare of 100% rendabele investeringen worden opgenomen in het IP.
- Voor alle investeringen moet worden nagegaan of ze beleidsmatig zijn verankerd (programmabegroting/onderhoudsplannen) en of bedrijfseconomisch de beste investering wordt voorgesteld (sober versus levensduur).
- Onderhoudsbudgetten worden niet meer geactiveerd (geleidelijke afbouw).
- Op basis van de realisaties van voorgaande jaren wordt een reële inschatting gemaakt van de uitgaven.

Investeringsvolume

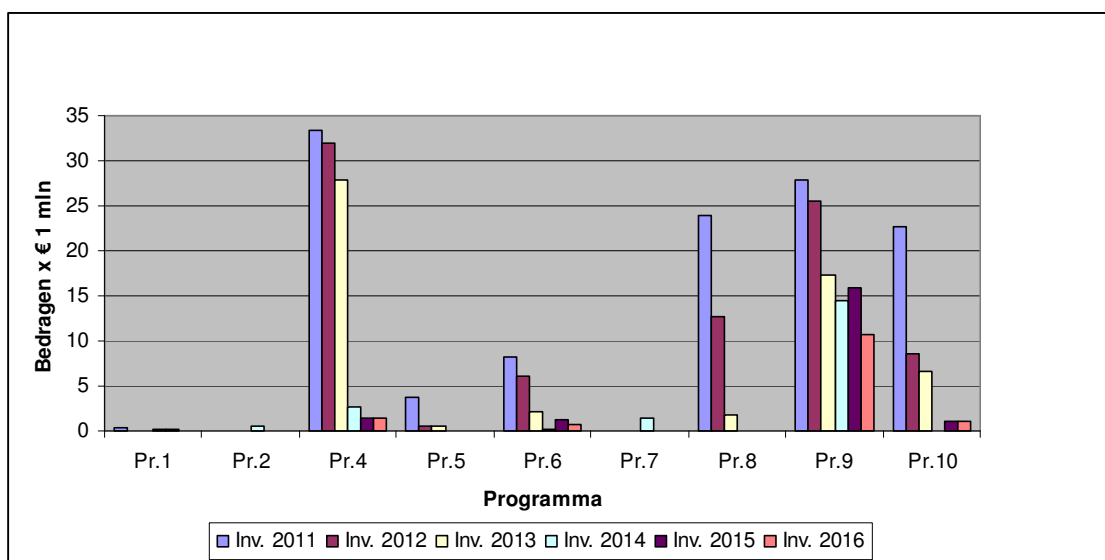
In onderstaande tabel is het investeringsvolume voor de jaren 2011-2016 opgenomen.

<i>bedragen x € 1.000</i>	
Investeringsjaar	Investeringsvolume
2011	120.026
2012	85.443
2013	56.411
2014	19.592
2015	19.855
2016	13.842
Eindtotaal	315.169

Uit bovenstaande tabel valt te concluderen dat het investeringsvolume in de jaren na 2011 fors afneemt. Daarbij dient de kanttekening geplaatst te worden dat op dit moment er nog geen volledig inzicht bestaat in alle noodzakelijke vervangingsinvesteringen. In verband hiermede wordt een eerste inventarisatie opgesteld van meerjarige noodzakelijk onderhouds- en vervangingsinvesteringen, die voor de vaststelling van het investeringsplan 2012-2017 beschikbaar is.

In onderstaande grafiek is het verloop van de investeringen 2011 tot en met 2016 per programma weergegeven.

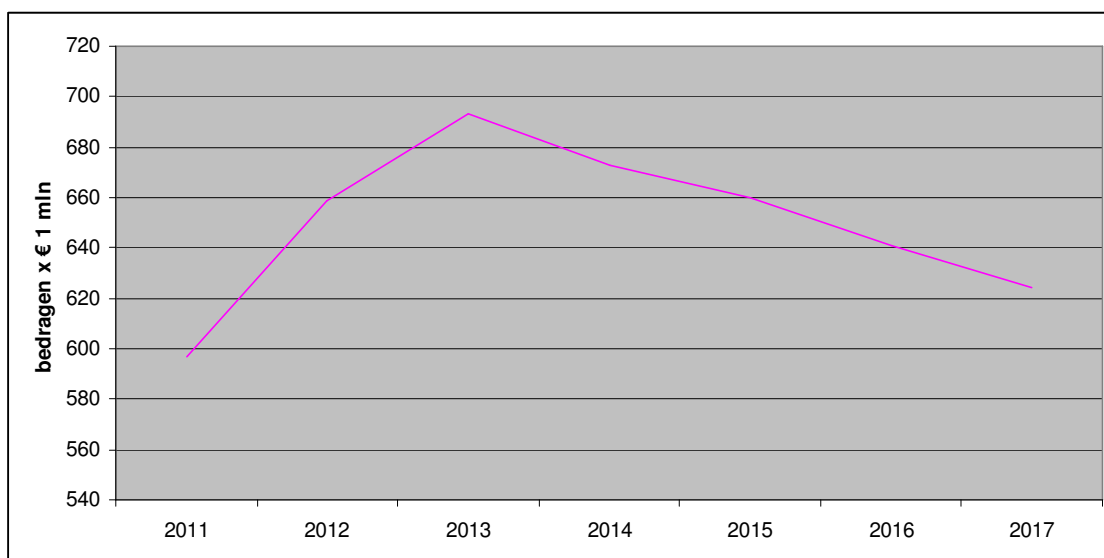
Investerings 2011-2016

Investeringsplafond

Om de kosten van investeringen beheersbaar te houden, wordt de komende jaren toegewerkt naar een investeringsplafond. Vooralsnog worden de vrijvallende afschrijvingslasten gehanteerd als maatgevend voor dat investeringsplafond (d.w.z. de lasten van nieuwe investeringen mogen niet hoger zijn dan de vrijvallende lasten). De jaarlijkse vrijval fluctueert momenteel tussen de € 1 miljoen en de € 1,5 miljoen. Na 1 januari 2013 daalt de boekwaarde van de materiële vaste activa. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de investeringen vanaf 2013 onder het investeringsplafond blijven.

Verloop boekwaarden

Kapitaallasten

De investeringen 2011-2016 leiden tot de volgende kapitaallasten:

<i>bedragen x € 1.000</i>	
Programma's	Kapitaallasten 2012
1. Burger en Bestuur	64
4. Jeugd, Onderwijs en Sport	4.938
5. Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling	317
6. Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie	341
8. Bereikbaarheid en Mobiliteit	794
9. Kwaliteit Fysieke Leefomgeving	1.882
10. Financien en Algemene Dekkingsmiddelen	3.287
Eindtotaal	11.623

Deel 2

Programma's

2.1 Algemeen

Dit deel van de programmabegroting is als volgt opgebouwd:

In paragraaf 2.2 is een samenvattende tabel opgenomen van de baten, lasten en toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves per programma. In paragraaf 2.3 het overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven.

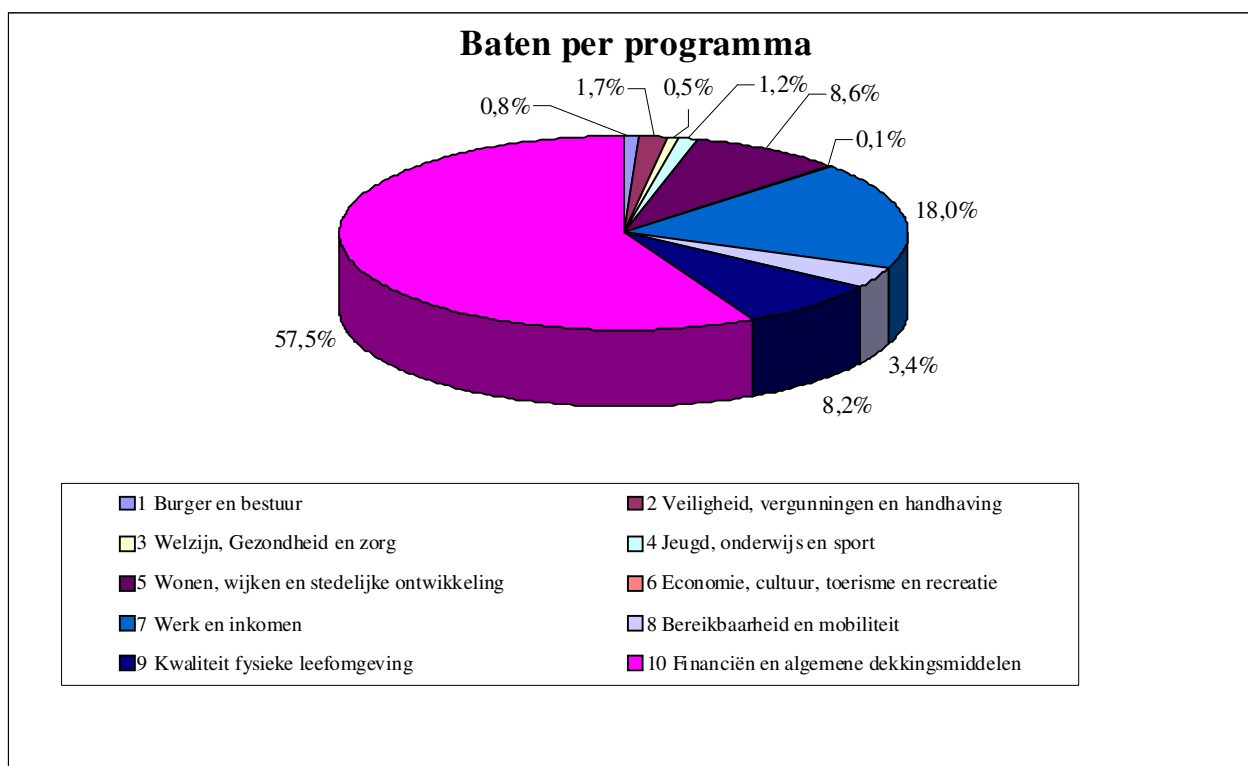
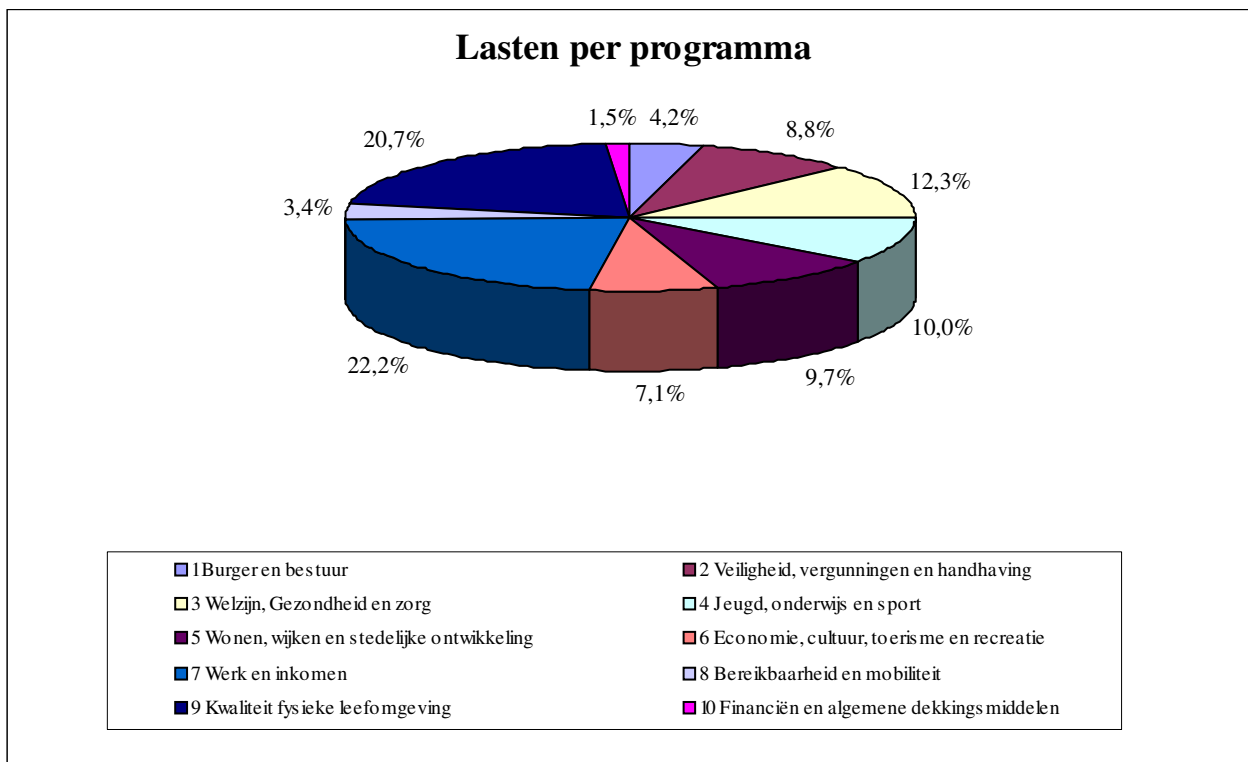
Paragraaf 2.4 geeft een algemene toelichting op de daarop volgende programma's. Het gaat in op hoe de programma's inhoudelijk zijn opgebouwd en welke informatie er in is opgenomen.

2.2 Samenvatting baten en lasten per programma en mutaties reserves

bedragen x € 1.000

Prg.nr.	Programma	Rekening 2010	Begroting	
			2011 gewijzigd	2012
Lasten (exclusief mutaties reserves)				
1	Burger en bestuur	16.850	17.170	17.170
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving	36.588	37.287	35.676
3	Welzijn, Gezondheid en Zorg	47.977	50.749	50.079
4	Jeugd, Onderwijs en Sport	43.538	40.508	40.717
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	52.154	52.901	39.225
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie	30.779	28.813	28.933
7	Werk en inkomen	102.940	103.099	90.006
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	12.821	19.985	13.960
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	90.137	90.097	83.872
10	Financiën en algemene dekkingsmiddelen	14.661	10.127	5.988
Totaal lasten		448.445	450.737	405.627
Baten (exclusief mutaties reserves)				
1	Burger en bestuur	3.350	3.204	3.346
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving	6.521	7.052	6.810
3	Welzijn, Gezondheid en Zorg	4.814	2.456	2.156
4	Jeugd, Onderwijs en Sport	6.850	5.101	4.819
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	43.565	49.388	34.792
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie	2.593	423	463
7	Werk en inkomen	86.999	82.799	72.592
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	12.715	14.128	13.762
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	37.991	34.445	32.950
10	Financiën en algemene dekkingsmiddelen	242.741	236.351	231.921
Totaal baten		448.139	435.349	403.610
Saldo (exclusief mutaties reserves)				
1	Burger en bestuur	13.500	13.966	13.824
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving	30.067	30.234	28.867
3	Welzijn, Gezondheid en Zorg	43.163	48.294	47.923
4	Jeugd, Onderwijs en Sport	36.688	35.407	35.898
5	Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	8.589	3.513	4.433
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie	28.186	28.390	28.470
7	Werk en inkomen	15.941	20.300	17.414
8	Bereikbaarheid en mobiliteit	106	5.857	198
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving	52.146	55.652	50.922
10	Financiën en algemene dekkingsmiddelen	-228.080	-226.225	-225.933
Saldo exclusief mutaties reserves		306	15.388	2.017
Toevoeging aan reserves		22.182	22.017	7.949
Onttrekking aan reserves		29.724	34.209	10.014
Saldo inclusief mutaties reserves		-7.236	3.196	-48

Bovenstaande tabel geeft informatie op programmaniveau. In de financiële beheersverordening van de gemeente Haarlem ex. Artikel 212 van de Gemeentewet heeft de raad bepaald dat zij met het vaststellen van de begroting per *beleidsveld* de totale lasten en totale baten per beleidsveld vaststelt. Per programma en het in bijlage 1 opgenomen samenvattende overzicht van lasten en baten zijn de desbetreffende bedragen op beleidsniveau vermeld.

2.3 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven

Onderstaande tabel geeft inzicht in de algemene dekkingmiddelen waaronder de gemeente Haarlem beschikt en geeft inzicht in het bedrag dat jaarlijks beschikbaar is voor onvoorziene uitgaven.

bedragen x € 1.000

Algemene dekkingsmiddelen en overige inkomsten	Rekening 2010	Begroting 2011	Begroting 2012
Algemene uitkering gemeentefonds	185.572	183.816	177.833
Onroerendezaakbelasting	29.759	30.400	32.028
Roerende woon- en verblijfsruimtebelasting	-	35	36
Precario kabels en leidingen	4.376	4.285	4.788
Precario overig	814	633	722
Hondenbelasting	497	558	569
Toeristenbelasting	518	559	619
Parkeerbelasting	5.691	6.316	5.920
Reclamebelasting ¹	487	508	518
Saldo van de financieringsfunctie	13.130	11.535	11.706
Opbrengst beleggingen	1.478	920	926
Onvoorzien	162	162	162
Totaal	242.484	239.727	235.827

¹ Van de bruto-opbrengst wordt - na aftrek van inkomstenderving, invorderingskosten en kosten van invoering (uitgesmeerd over 4 jaar) - de netto opbrengst afgedragen aan het ondernemingsfonds.

2.4 Programma's: leeswijzer

Om de leesbaarheid en vergelijkbaarheid van programma's zo groot mogelijk te maken, kennen de programmateksten van de begroting allemaal dezelfde structuur. Deze structuur is als volgt:

Per programma wordt aandacht besteed aan de volgende onderwerpen:

Programmadoelstelling (Missie)

Hier wordt beschreven welk maatschappelijk effect met dit programma wordt nagestreefd.

Context en achtergronden

Onder dit kopje staat beschreven welke recente en toekomstige ontwikkelingen binnen dit programma aan de orde zijn en tegen welke achtergrond deze te plaatsen zijn.

Kaderstellende beleidsnota's

Hier worden de belangrijkste nota's genoemd die het kader bepalen voor het beleid en de uitvoering daarvan. De nota's zijn bijna allemaal opgenomen in het bestuurlijk informatie systeem (BIS). Het desbetreffende nummer staat achter de nota vermeld.

Wat willen we bereiken 2012-2016?

Deze vraag wordt beantwoord door aan te geven wat de gemeente binnen een beleidsveld wil bereiken (doelen) en is dus een nadere invulling van de programmadoelstelling.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

We vermelden hier concreet wat de gemeente in 2012 gaat doen (prestaties). Dat kunnen zaken zijn die de gemeente zelf doet of dingen die andere organisaties doen (in opdracht van de gemeente).

Deze eerste twee vragen worden ook gemeten. Daarom worden - voor zover mogelijk - in twee tabellen de indicatoren weergegeven die in meetbare termen aangeven welke beleidsdoelen worden nagestreefd (via effectindicatoren) en welke prestaties daarvoor worden verricht (via prestatie-indicatoren).

Om de informatie per programma goed inzichtelijk te maken staat aan het begin van elk programma een zogenoemde doelenboom. De onderlinge relaties tussen het maatschappelijke effect dat wordt nagestreefd met het programma (programmadoelstelling of missie) en per beleidsveld de beleidsdoelen die de gemeente wil bereiken en de prestaties die we daarvoor worden verricht worden in de doelenboom helder gemaakt.

Om de derde W-vraag (Wat mag het kosten?) te beantwoorden wordt elk programma afgesloten met de volgende informatie:

Lasten, baten en saldo 2012 per programma

Per programma en beleidsveld staan de baten, lasten en het saldo van de onderliggende producten vermeld. Een saldo dat begint met een 'min-teken' betekent dat per saldo sprake is van een bate (inkomst), een saldo dat begint met een 'plus-teken' betekent dat per saldo sprake is van een last (uitgaaf) voor de begroting.

Op programmaniveau worden de lasten, de baten en het saldo voor drie jaren (rekening 2010, lopende begroting 2011 en begroting 2012) weergegeven.

In de begrotingscijfers 2011 zijn de begrotingswijzigingen verwerkt die de raad tot en met de Kadernota 2011 en de eerste bestuursrapportage 2011 heeft vastgesteld.

De lasten, baten en saldi zijn exclusief wijzigingen in de reserves van het betreffende programma in elk van de drie jaren. Daarom staat ook aangegeven welke toevoegingen aan reserves aan het programma zijn geraamd en welke onttrekkingen. Hiermee wordt, conform de bepalingen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV), afzonderlijk zichtbaar gemaakt wat de saldi van het betreffende programma zijn nadat de wijzigingen in de reserves zijn meegenomen.

Tevens is een overzicht opgenomen met de investeringen in 2012 worden gedaan. Voor meer informatie over investeringen wordt verwezen naar het in juni 2011 als bijlage bij de Kadernota 2011 opgenomen Investeringsplan 2011.

In bijlage 5.5 staan per programma de subsidies die in de begrotingscijfers zijn opgenomen.

De informatiewaarde van de programmateksten

Bij het structureren en opnemen van de in dit hoofdstuk opgenomen programmateksten is de vraag of de informatie relevant is voor de raad een belangrijk toetsingscriterium geweest. Voor de raad relevante informatie wil zeggen informatie die de raadsleden kan ondersteunen bij de uitvoering van hun kaderstellende en controlerende taken.

Dat in de programma's de hoofdlijnen centraal staan betekent dat niet alles wat de gemeente doet aan bod komt. De zogenoemde 'going concern' (lopende)-activiteiten zijn zo veel mogelijk achterwege gelaten, tenzij deze politiek in de belangstelling staan. Er is getracht om de nadruk te leggen op die doelen en prestaties, die in de aandacht staan, dan wel bestuurlijk van belang zijn. Dat is zo veel mogelijk concreet en inzichtelijk gemaakt en helder verwoord. Daarom zijn soms zaken bewust eenvoudig geformuleerd, terwijl de werkelijkheid complexer is.

Een ander aspect dat men bij het lezen van de teksten in gedachten moet houden is de mate waarin de gemeente kan bijdragen aan het bereiken van beoogde maatschappelijk effecten. Dit kan worden beïnvloed – zowel in negatieve als positieve zin – door verschillende externe factoren. Zo is de omvang van het aantal Haarlemse bijstandsgerechtigden niet alleen afhankelijk van gemeentelijke interventies, maar ook van regionale, landelijke en zelfs mondiale ontwikkelingen op het terrein van economie en arbeidsmarkt.

Ook is van belang om te beseffen dat veel van de prestaties die staan vermeld om de beleidsdoelen van Haarlem te bereiken, lang niet altijd door de gemeente zelf worden verricht, maar door anderen (zoals partners in de stad, bijvoorbeeld woningcorporaties en gesubsidieerde instellingen). De gemeente heeft dan een meer regisserende taak en voorwaardenstellende bevoegdheid, en levert de prestaties niet zelf.

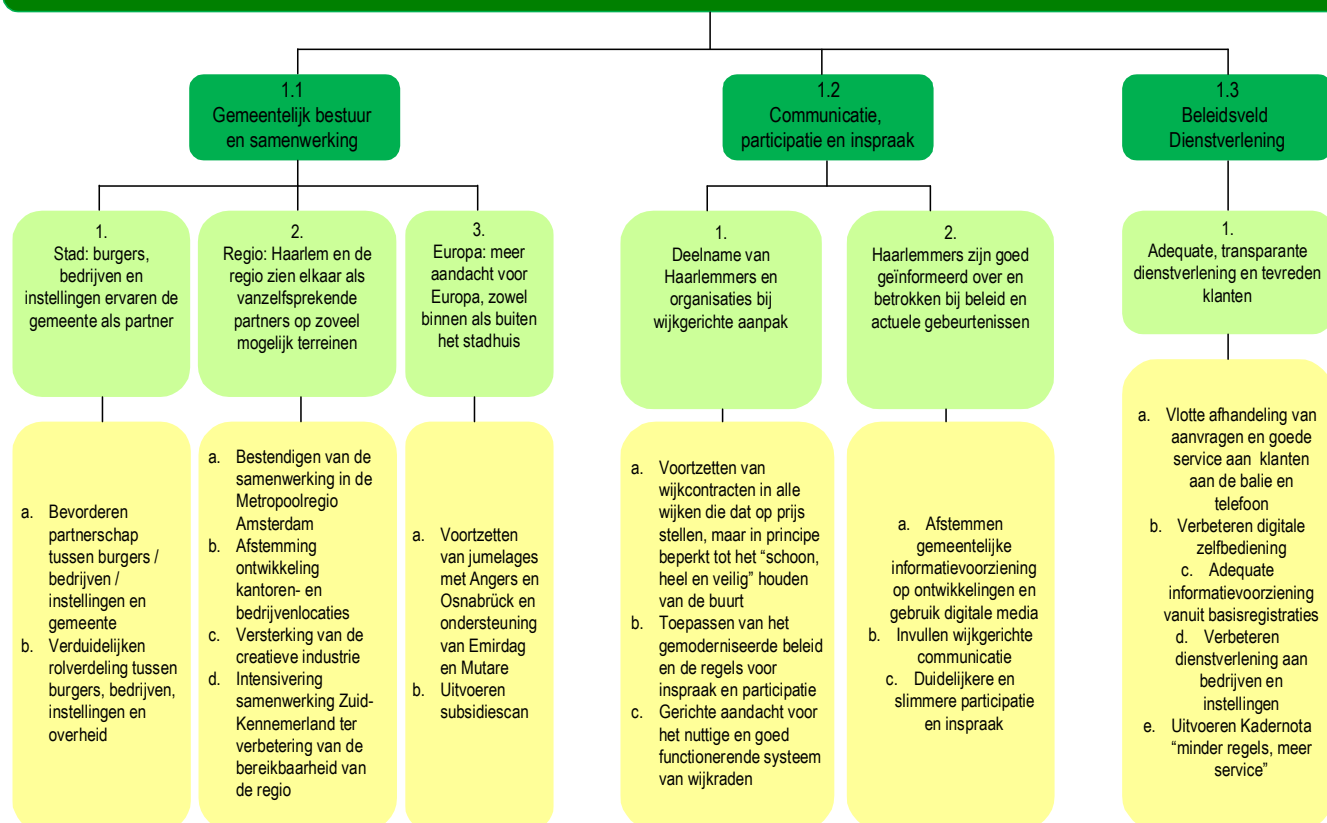
Op advies van de Rekenkamercommissie (zie het rapport *Blinde vlekken*) naar aanleiding van het Jaarverslag 2010, is dit jaar door de werkgroep informatiewaarde (waar een aantal raadsleden deel van uitmaakt) extra aandacht besteed aan de verbetering van indicatoren. Indicatoren die te weinig zeggen zijn uit de begroting gehaald en waar mogelijk vervangen door beter aansluitende en meetbare indicatoren. Ook is goed gelet op de formulering en een goede aansluiting van de doelen en prestaties op het Coalitieakkoord '*Het oog op morgen*'. De 'topindicatoren' die vorig jaar nog in de programma's stonden, zijn nog eens kritisch tegen het licht gehouden en maken nu onderdeel uit van de paragraaf Strategische en beleidsmatige ontwikkelingen, in paragraaf 1.2 van deze begroting.

Tenslotte zijn alle programmateksten deze zomer beoordeeld met een subsidiescan. Hiermee is bekeken of er aanspraak gemaakt kan worden op (externe) subsidies. Op de resultaten hiervan komt het college op een later moment terug.

Programma 1 Burger en Bestuur

Commissie	<i>Bestuur</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Bestuurszaken en Organisatie</i>
Afdelingen	<i>Concernstaf, Griffie en Dienstverlening</i>

Effectief bestuur, goede relatie burger en bestuur en tevreden klanten

Programmadoelstelling (Missie)

‘Solide en daadkrachtig werken aan een betrouwbare overheid, samen met actieve Haarlemmers en een internationaal georiënteerd bestuur.’ Dat is wat de komende jaren voorop staat binnen het programma Burger en Bestuur. Het doel is samen met alle Haarlemmers te zorgen voor een stad waarin het goed wonen, werken en samenleven is. En waarin Haarlemmers tevreden zijn over de gemeentelijke dienstverlening.

Het succes van deze missie kent vele kanten en zal zichtbaar worden in alle programma's van de begroting. Als eerste topindicator fungeert het vertrouwen van burgers in het gemeentebestuur. Samenwerking met bewoners en partners in de stad kan immers alleen slagen als het bestuur voldoende wordt vertrouwd door de burgers. En succesvolle samenwerking leidt tot een toenemend vertrouwen. De tweede topindicator is het oordeel van de burger over zijn invloed als kiezer, zijn vertegenwoordiging door de gemeenteraad, zijn vertrouwen in burgemeester en wethouders, het waarmaken van beloften door hen en zijn oordeel over goed gemeentebestuur. Haarlem heeft in 2010 van zijn inwoners een rapportcijfer 5,9 gekregen, gelijk aan het landelijk gemiddelde. Deze indicator is onderdeel van waarstaategemeente.nl. Op deze website wordt van alle gemeenten bijgehouden hoe zij in de ogen van de burger er voor staan.

Ook de woonaantrekkelijkheidsindex uit de Atlas voor gemeenten is gekozen als topindicator. De indicator bestaat uit de bereikbaarheid van banen, het culturele aanbod, veiligheid, aandeel koopwoningen in de woningvoorraad, nabijheid van natuurgebieden, culinaire kwaliteit, aanwezigheid van een universiteit en het historisch karakter van de stad. Een hoge plaats op de ranglijst betekent dat Haarlem het op al de aspecten gemiddeld genomen goed doet en voor haar inwoners een aantrekkelijke stad is. De vergelijking met andere steden is een bijkomend element en op zichzelf niet zo belangrijk.

Context en achtergronden

Bestuur

Haarlem wil een goed bestuurde stad zijn, waarin de overheid zorgt voor een degelijk financieel beleid en waarin op verantwoorde wijze rekening wordt gehouden met de gevolgen van de economische recessie. Met een stadsbestuur dat ervoor zorgt dat mensen zich veilig en thuis voelen en dat de betrokkenheid van burgers bij de samenleving bevordert. Een bestuur dat samenwerkt met partners, organisaties en burgers met initiatieven, ideeën en wensen; een bestuur dat in discussie gaat met alle Haarlammers. En een bestuur dat doorgaat met de wijkcontracten; met verschillende gesprekspartners in de wijken en met nieuwe vormen van participatie en inspraak. Daar waar moeilijke keuzes moeten worden gemaakt, is een duidelijk stadsbestuur nodig, dat die besluiten echt neemt, ook als dat geen populaire besluiten zijn.

Een goede dienstverlening is de basis voor vertrouwen. En vertrouwen moet je verdienen. Het gemeentebestuur moet niet meer beloven dan dat het daadwerkelijk kan waarmaken. Een betrouwbare overheid is toegankelijk en transparant; duidelijk, streng en daadkrachtig als dat nodig is, maar ook zichtbaar en aanspreekbaar.

Samenwerking

Haarlem wil dat bewoners zich medeverantwoordelijk voelen voor de inrichting van hun eigen samenleving. Het bestuur wil actief burgerschap bevorderen en daarvoor duidelijke afspraken maken met bewoners en hun organisaties in onder meer wijkcontracten. Participatie is vooral bedoeld om het beleid beter te maken en meer te laten aansluiten bij de ideeën en initiatieven die er in de stad leven. Participatie en inspraak moet plaatsvinden op momenten die er toe doen, waar mogelijk in een vroegtijdig stadium, en kan per onderwerp worden geregeld. De gemeenteraad heeft duidelijk een kaderstellende rol omtrent participatie en inspraak en de gemeente zet zich ervoor in om nieuwe (waaronder digitale) vormen te vinden. Een duidelijke rolverdeling tussen overheid, partners en burgers is van belang, evenals duidelijkheid over verwachtingen, mogelijkheden en beperkingen. De gemeente wil zó samenwerken dat bewoners zelf een actieve rol spelen in bijvoorbeeld het tegengaan van overlast en verloedering.

Dienstverlening

De gemeentelijke dienstverlening moet goed aansluiten op de snel veranderende verwachtingen van burgers, bedrijven en instellingen. Daarom wordt de dienstverlening permanent aangepast aan de eisen van de tijd. De nieuwe publiekshal in de Raakspoort is daarvan een voorbeeld. Maar ook probeert de gemeente met slimme oplossingen en digitale innovaties op allerlei manieren de dienstverlening voor haar klanten te vergemakkelijken en flexibel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen: de gemeente zet een stap richting de klanten.

Burgers, bedrijven en instellingen willen snel en goed geholpen worden en ze willen antwoord hebben op hun vragen. Daar past een organisatie bij die vraaggestuurd, servicegericht en goed toegankelijk is. Waar mogelijk speelt de gemeente al in een vroeg stadium in op te verwachten vragen. De dienstverlening aan het publiek is al georganiseerd volgens het model van een Klant Contact Centrum. Burgers en bedrijven kunnen hier terecht voor vragen, producten en diensten. De manier waarop zij contact zoeken kunnen ze zelf bepalen: klikken (internet en e-mail), bellen, schrijven of langskomen. Voor steeds meer mensen is dit ook hun voorkeursvolgorde van contact zoeken en daarom speelt de

gemeente hier ook bewust op in door het gebruik van internet en e-mail te stimuleren. Steeds meer eenvoudige zaken kan de klant daarom via internet regelen. Voor complexe zaken of als hij er niet uit komt, of niet over een computer beschikt, kan hij bellen of langskomen.

Regionaal

Haarlem heeft de omgeving nodig; voor behoud van welzijn, welvaart, werkgelegenheid en duurzame economische groei; als draagvlak voor de voorzieningen en als prachtige groene ruimte voor natuur en recreatie. Veel partners op het gebied van wonen, zorg, economie en onderwijs werken regionaal of zelfs bovenregionaal. Haarlem moet, als centrumstad in Zuid-Kennemerland, een bijdrage leveren aan de versterking van de (internationale) concurrentiepositie van de Metropoolregio Amsterdam. Een heldere positionering van Haarlem ten opzichte van Amsterdam, Haarlemmermeer en Schiphol is cruciaal.

Internationaal

Grenzen vervagen. Niet alleen zijn de internationale banden van Haarlemse instellingen en het Haarlemse bedrijfsleven talrijk, ook is Europa niet meer weg te denken uit de praktijk van Nederlandse gemeenten. Een internationale oriëntatie is belangrijk; of het nu gaat om Europese regels en geld, om kennisuitwisseling, culturele verrijking of mondiale betrokkenheid. Zo heeft de gemeenteraad in 2008 unaniem een motie aangenomen om Haarlem tot millenniumgemeente uit te roepen en daarmee uitgesproken lokaal te werken aan de aanpak van belangrijke wereldproblemen. Haarlem zet de millenniumaanpak en de bestaande jumelages en stedenbanden voort en zorgt ook voor meer aandacht voor Europa.

Kaderstellende beleidsnota's

- Coalitieakkoord Haarlem 2010-2014: *Het oog op morgen* (2010 / 95510).
- Vernieuwing participatie & inspraak en wijkraden (2011 / 208884).
- Meer in huis voor Haarlem (2009 / 62655).

Beleidsveld 1.1 Gemeentelijk bestuur en samenwerking

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Stad

Het stadsbestuur (gemeenteraad en college) wil in de komende jaren bereiken dat burgers, bedrijven en instellingen de gemeente ervaren als partner. De reactie op een idee van buiten het stadhuis moet niet zijn “dat kan niet” of “dat mag niet”, maar “we gaan samen kijken of dit past in het beleid en hoe we dit kunnen realiseren”. Burgers, bedrijven en instellingen merken dat de gemeente argumenten van hen serieus neemt en laat zien wat ze daar mee doet. Het bestuur wil dat iedereen invloed kan hebben op wat de gemeente doet of wil gaan doen en zo actief burgerschap stimuleren. Individuele burgers kunnen bijvoorbeeld ideeën aandragen en vragen stellen over zaken die hen direct raken. Groepen van burgers kunnen gezamenlijk hun belangen behartigen bij de gemeente, bijvoorbeeld via een wijkraad of sportvereniging. Hetzelfde geldt voor bedrijven en instellingen. Van belang is dat er duidelijkheid bestaat over de rolverdeling tussen burgers, gemeente en partners.

2. Regio

In regionaal verband wil het stadsbestuur bereiken dat Haarlem en de regio elkaar als vanzelfsprekende partners zien op zoveel mogelijk terreinen. Kansen en bedreigingen worden gezamenlijk aangepakt, zodat maximaal gebruik wordt gemaakt van de schaalgrootte en de specifieke voordelen van steden en dorpen binnen de regio. De regio is daarbij de Metropoolregio Amsterdam, met daarbinnen de subregio Zuid-Kennemerland (en op veiligheidsgebied Kennemerland).

3. Europa

Het stadsbestuur wil bereiken dat er in de stad, zowel binnen als buiten het stadhuis, meer aandacht komt voor Europa. Veel regelgeving komt uit Europa. Ook zijn er diverse subsidiemogelijkheden voor lokale overheden. Door middel van een subsidiescan gaan we na voor welke subsidies Haarlem in aanmerking komt. Dat biedt kansen voor Haarlem om enerzijds de eigen doelstellingen te realiseren en anderzijds als stad bij te dragen aan het bereiken van de Europese doelstellingen, zoals op het gebied van economie en milieu. De doelstellingen zijn immers van alle Europeanen, dus ook van de Haarlemmers.

Indicatoren

De effecten van wat we willen bereiken laten zich niet vatten in cijfermatige indicatoren; het gaat veel meer om houding en gedrag, zowel van bestuurders en ambtenaren als van burgers, bedrijven en instellingen. De resultaten daarvan dragen bij aan het realiseren van de doelstellingen van andere programma's in deze begroting. Daarom zijn er voor dit beleidsveld geen prestatie-indicatoren opgenomen.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Stad
 - a. Bevorderen partnerschap tussen burgers, bedrijven, instellingen en gemeente.
 - b. Verduidelijken rolverdeling tussen burgers, bedrijven, instellingen en overheid.
2. Regio
 - a. Bestendigen van de samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam.
 - b. Afstemming ontwikkeling kantoren- en bedrijvenlocaties.
 - c. Haarlem is actief in het samenwerkingsverband van de versterking van de creatieve industrie (programmabureau Creative Cities Amsterdam Area).
 - d. Intensivering samenwerking Zuid-Kennemerland ter verbetering van de bereikbaarheid van de regio.
3. Internationaal
 - a. Voortzetten in 2012 van jumelages met Angers (F) en Osnabrück (D) en ondersteuning van de steden Emirdag (Turkije) en Mutare (Zimbabwe).
 - b. Meer aandacht voor Europa (regels, kennis en geld). Met een subsidiescan wordt onderzocht voor welke regelingen Haarlem in aanmerking kan komen.

Beleidsveld 1.2 Communicatie, participatie en inspraak

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Actief burgerschap door deelname Haarlemmers en organisaties bij wijkgerichte aanpak.

De komende jaren willen we bereiken dat meer Haarlemmers actief deelnemen aan het verbeteren van de stad, de wijken en de buurten. Deelnemen kan op diverse manieren: van het bijwonen van een inspraakbijeenkomst tot het vegen van de eigen stoep. Het vereist dat inwoners goed worden geïnformeerd over wat er in buurten, wijken en de stad gebeurt en dat zij ervaren dat hun bijdrage er toe doet. Daarvoor wordt de communicatie met de stad vernieuwd, zowel op stads-, wijk- en buurtniveau als ook met de individuele burger. Daarbij zullen allerlei manieren van communiceren worden gebruikt, van Stadskrant tot internet en van inspraakavond tot wijkspreekuur.
2. Participatie en inspraak zodat Haarlemmers goed geïnformeerd en betrokken worden.

We willen participatie en inspraak verbeteren en de samenwerking met de wijkraden vernieuwen. Het college vindt participatie en inspraak geen verplicht nummer, maar een essentieel onderdeel in de samenwerking tussen burgers en bestuur. Een verschuiving vindt plaats van inspraak naar participatie, omdat participatie aan het begin van een proces juist zorgt voor betrokkenheid van burgers en instellingen. Het biedt de kans om samen doelen te bepalen en te bereiken, die leiden tot een betere samenleving. Hoe eerder burgers en bestuur met elkaar in gesprek raken over een onderwerp, des te groter de kans op een breed gedragen en optimale uitkomst. Voor iedereen moet

helder zijn wat ieders rol is en wat de wederzijdse verwachtingen zijn. Met twee effectindicatoren brengen we de realisatie van deze doelstellingen in beeld.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Percentage Haarlemmers dat actief meedoet aan verbeteren leefbaarheid in hun buurt	21% (2005)	21% (2007) 19% (2009) 26% (2010)	≥ 25%	≥ 26%	≥ 27%	≥ 28%	≥ 29%	≥ 30%	Omnibus-onderzoek
2. Percentage Haarlemmers dat vindt dat de gemeente voldoende doet om hen bij belangrijke onderwerpen te betrekken	26% (2006)	25% (2007) 23% (2008) 27% (2009) 28% (2010)	≥ 30%	≥ 30%	≥ 31%	≥ 32%	≥ 33%	≥ 34%	Omnibus-onderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

- Deelname van Haarlemmers en organisaties bij wijkgerichte aanpak.
 - Voortzetten van wijkcontracten in alle wijken die dat op prijs stellen, met in elk geval aandacht voor het 'schoon, heel en veilig' houden van de buurt.
 - Toepassen van het gemoderniseerde beleid en de regels voor inspraak en participatie.
 - Gerichte aandacht voor het nuttige en goed functionerende systeem van wijkraden.
- Haarlemmers worden goed geïnformeerd over en betrokken bij beleid en actuele gebeurtenissen.
 - Afstemming van gemeentelijke informatievoorziening op de ontwikkelingen en het gebruik van digitale media, in overeenstemming met de wetgeving. De website Haarlem.nl geeft actuele en aanvullende informatie op de informatie in de Stadskrant;
 - Communicatie wordt gericht op wijken en doelgroepen en hun informatiegedrag. De verschillende mediakanalen (zoals Stadskrant, website, nieuwe media) worden in samenhang ingezet om een zo groot mogelijk effect te bereiken;
 - Participatie en inspraak gebeuren duidelijker en slimmer. Voor gebiedsvisies worden vernieuwende vormen van participatie en inspraak toegepast.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Aantal wijkcontracten	5 (2007)	5 (2007) 9 (2008) 10 (2009) 10 (2010)	Naar behoefte van de wijken	Naar behoefte van de wijken	Naar behoefte van de wijken	Naar behoefte van de wijken	Naar behoefte van de wijken	Naar behoefte van de wijken	Gemeentelijke registratie
2a1. Aantal (niet-unieke) bezoekers startpagina Haarlem.nl (x 1.000)	156 (2006)	179 (2007) 180 (2008) 490 (2009) 1029 (2010)	600	1200	1300	1400	1400	1400	Gemeentelijke registratie
2a2. Aantal criteria landelijke norm waar website aan voldoet. Maximum is 47	44 (2010)	44 (2010)	- ¹	47	47	47	47	47	Landelijk onderzoek overheid.nl
2a3. Percentage lezers dat Stadskrant goed leesbaar vindt	93% (2004)	93% (2007) 93% (2008) 94% (2010)	≥ 93%	≥ 94%	≥ 94%	≥ 94%	≥ 94%	≥ 94%	Omnibus-onderzoek
2a4. Percentage Haarlemmers dat Stadskrant doorgaans iedere week bezorgd krijgt ²	85% (2004)	87% (2007) 83% (2008) 79% (2010)	≥ 87%	≥ 87%	≥ 87%	≥ 87%	≥ 87%	≥ 87%	Omnibus-onderzoek

¹ Voor 2011 is geen streefwaarde opgenomen omdat de landelijke methodiek in 2010 is veranderd.

² Alleen de brievenbussen zonder nee/nee sticker worden meegeteld.

Beleidsveld 1.3 Dienstverlening

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Adequate, transparante dienstverlening en tevreden klanten.

De klant verwacht dat hij kan kiezen welk contactkanaal hij gebruikt om iets te regelen: internet, e-mail, telefoon, post of langskomen. Er wordt - zowel inspelend op de trend, als ook uit oogpunt van doelmatigheid - echter wel getracht de klant zoveel mogelijk te verleiden naar het digitale kanaal. Bij voorkeur maakt de klant voor eenvoudige producten gebruik van het Digitaal Loket dat 24/7 beschikbaar is en waarvoor hij de deur niet uit hoeft. Voor complexe producten en voor klanten die persoonlijk contact willen, blijven telefoon en balie de aangewezen contactkanalen, omdat één-op-één contact met een medewerker belangrijk is.

De zelfredzaamheid van klanten wordt gestimuleerd. Zo zullen er in de nieuwe publiekshal zelfbedieningszuilen komen waaraan de klant een flink aantal producten zonder wachten direct zelf kan bestellen, betalen en meenemen. Klanten die daarbij hulp nodig hebben, kunnen bij de gastheer/-vrouw terecht.

Verder moet de dienstverlening volgens vastgestelde servicenormen verlopen (acceptabele wachttijden, mogelijkheid tot het digitaal maken van een afspraak). Deze servicenormen zijn vastgelegd in het gemeentelijk kwaliteitshandvest. Het mooiste is als de klant een product in een handeling of bezoek en zonder doorverwijzing kan regelen, maar dat is wettelijk niet altijd toegestaan. Er wordt gestreefd naar een moderne, eigentijdse dienstverlening waarbij de klanttevredenheid minimaal een 7,0 blijft, gegeven het feit dat dit wel tegen lagere kosten moet gebeuren. Daarbij worden rapportcijfers voor klanttevredenheid uit een landelijk onderzoek als maatstaf gehanteerd.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Klanttevredenheid over dienstverlening ¹	7,2 (2008)	7,5 (2009) 7,2 (2010)	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	≥ 7,0	Landelijke Benchmark Publiekszaken

¹ De verwachtingen van klanten op het gebied van dienstverlening worden steeds hoger. Dit is een maatschappelijke trend. Klanten worden steeds kritischer en veeleisender. Om hetzelfde niveau van klanttevredenheid te behalen moet dus veel inspanning worden geleverd. Hier geldt het motto: 'stilstand is achteruitgang'. Het rapportcijfer is het rekenkundig gemiddelde van de rapportcijfers voor balie, telefoon en digitale aanvragen.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Adequate, transparante dienstverlening en tevreden klanten.

- Vlotte afhandeling van aanvragen en goede service aan klanten aan de balie en telefoon.
- Verbeteren digitale zelfbediening. Aan de zelfbedieningszuilen in de nieuwe Raakspoort, vanaf oktober 2011, is een tiental producten volledig digitaal aan te vragen. Het jaar 2012 staat in het teken van optimalisering, verfijning en mogelijk uitbreiding van het zelfbedieningsconcept: de manier waarop je het product aanvraagt, maar zeker ook de rol van de gastheer/-vrouw. Deze vervult een belangrijke rol richting klanten op het gebied van zelfredzaamheid en verdere verleiding op het digitale pad. Onderdeel hiervan is ook het stimuleren van het gebruik van DigID (persoonlijke identificaties voor websites en digitale dienstverlening van de overheid).
- Adequate informatievoorziening vanuit basisregistraties (GBA en BAG). In 2012 wordt gewerkt aan de aansluiting van de basisregistraties op landelijke voorzieningen om de kwaliteit van de basisregistraties omhoog te krijgen en het gebruik ervan te verbeteren onder het motto: 'Eenmalige uitvraag van gegevens, meermalig gebruik'.
- Verbeteren dienstverlening aan bedrijven en instellingen. In 2011 heeft de gemeente de meting Normenkader voor Bedrijven uitgevoerd, een door MKB Nederland en VNO-NCW ontwikkeld meetinstrument waarmee een gemeente concreet kan vaststellen hoe haar dienstverlening voldoet aan de ondernemerswensen. Hierin zijn landelijk de tien belangrijkste ondernemerswensen inzake gemeentelijke dienstverlening in kaart gebracht en de score van de

gemeente Haarlem op elk van die punten. De gemeente werkt op basis van de uitkomsten continue aan verbeteringen om de dienstverlening nog beter aan te laten sluiten op de wensen van de bedrijven.

- e. Uitvoeren Kadernota 'Minder Regels, Meer Service'. Het terugdringen van regelgeving en daarmee verbeteren van de dienstverlening is een speerpunt komende jaren. De Kadernota Minder Regels, Meer Service is de basis voor jaarlijks vastgestelde actieprogramma's. Alle nieuwe lokale regelgeving wordt getoetst aan de hand van de doelstellingen van het college om lastenverlichting voor burgers en ondernemers door te voeren. Elk voorstel wat hieraan voldoet verkrijgt het stempel Minder Regels, Meer Service. Burgers en ondernemers in Haarlem denken actief mee op dit onderwerp. De actieprogramma's zijn dynamisch en kunnen naar aanleiding van de actualiteit aangevuld worden of gewijzigd. In de actieprogramma's wordt gemeentebreed vastgelegd wat de inspanningen zijn op dit gebied.

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Gemiddelde wachttijd aan de balie in minuten voor alle handelingen	10 (2007)	10 (2007) 10 (2008) 8 (2009) 9,5 (2010)	≤ 15	≤ 15	≤ 15	≤ 15	≤ 15	≤ 15	Gemeentelijke registratie
1a. Gemiddelde wachttijd aan de telefoon in seconden ¹									Gemeentelijke registratie
1b. Aantal aanvragen via digitaal loket (x 1.000)	2,0 (2007)	2,0 (2007) 3,7 (2008) 4,8 (2009) 11,7 (2010)	5,5	12	12	12	12	12	Gemeentelijke registratie
1b. Percentage producten via de zelfbedieningszuil									Gemeentelijke registratie
1c. Uitslag driejaarlijkse GBA-audit	Ge-slaagd (2006)	Geslaagd (2010)	-	-	Ge-slaagd	-	-	Ge-slaagd	Agentschap BPR

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting wordt deze indicator structureel gemeten.

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Er is ook een overzicht met de investeringen in 2012.

bedragen x € 1.000

Beleids- veld	Programma 1 Burger en Bestuur	Rekening	Begroting	
		2010	2011 gewijzigd	2012
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
1.1	Gemeentelijk bestuur en samenwerking	7.197	7.598	7.480
1.2	Communicatie, participatie en inspraak	298	319	152
1.3	Dienstverlening	9.354	9.253	9.538
	<i>Totaal lasten</i>	16.849	17.170	17.170
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
1.1	Gemeentelijk bestuur en samenwerking	187	96	96
1.2	Communicatie, participatie en inspraak	0	0	0
1.3	Dienstverlening	3.163	3.108	3.250
	<i>Totaal baten</i>	3.350	3.204	3.346
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	13.499	13.966	13.824
	<i>Toevoeging aan reserve</i>			
	Verkiezingen			50
	Totaal toevoegingen aan reserve	50	50	50
	<i>Onttrekking aan reserve</i>			
	-			
	Totaal onttrekkingen aan reserve	215	30	0
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	13.334	13.986	13.874

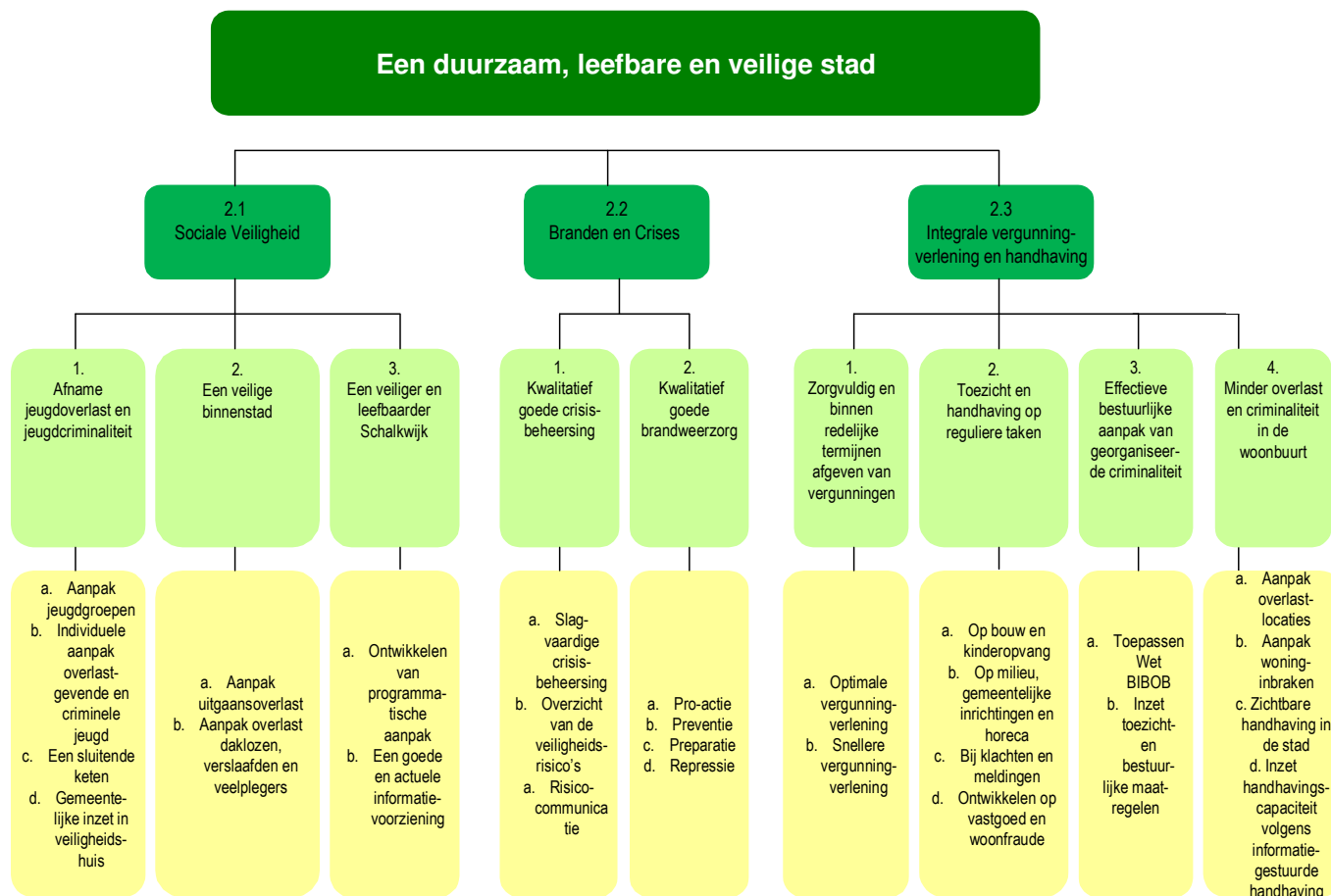
Investeringsen waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen

bedragen x € 1.000

IPNr	Omschrijving investering	Investering 2012
<i>Investeringsen met economisch nut</i>		
DV.05	GEO-meetapparatuur landmeters	40
Totaal programma 1 Burger en Bestuur		40

Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

Commissie	Bestuur
(Coördinerende) Portefeuilles	Openbare Orde en Veiligheid
Afdelingen	Veiligheid, Vergunningen en Handhaving

Programmadoelstelling (Missie)

Haarlem is een veilige stad en dat moet zo blijven. De afgelopen jaren heeft de gemeente zich samen met haar partners actief ingezet voor duurzame sociale en fysieke veiligheid voor alle Haarlammers en bezoekers. De afgelopen jaren werd Haarlem daarin financieel ondersteund door het rijk. Voor 2012 en verder heeft de raad, ondanks de huidige bezuinigingsopdracht, besloten structurele middelen beschikbaar te stellen voor de voorzetting van een krachtig en slagvaardig veiligheid- en handhavingsbeleid. Op het gebied van vergunningverlening wordt gewerkt aan deregulering door integrale en snelle behandeling van aanvragen en afschaffen of vereenvoudiging van vergunningstelsels.

Context en achtergronden

Veiligheid en handhaving zijn twee gebieden die nauw met elkaar verbonden zijn. Prioriteiten binnen veiligheid geven richting voor de inzet van handhaving. Niet alleen zijn de gezamenlijke prioriteiten bepaald voor handhaving en veiligheidsbeleid, ook in de uitvoering kiezen we voor een geïntegreerde aanpak. Bij het aanpakken van georganiseerde criminaliteit wordt gekozen voor het inzetten van

handhavingsinterventies, gecombineerd met intensieve informatiedeling tussen betrokken partners en het aanpakken van indirecte effecten. Het probleem staat centraal.

Veiligheidsbeleid vraagt om keuzes. Door een gezamenlijke focus op de thema's die extra aandacht vragen, bundelen en benutten we middelen maximaal. De komende jaren staat een aantal prioriteiten centraal: jeugd en veiligheid, een veilige binnenstad, handhaving in de openbare ruimte en een gebiedsgerichte aanpak voor Schalkwijk.

Er zijn tal van andere ontwikkelingen die de komende periode relevant zijn. Het huidige kabinet wil de bestrijding van criminaliteit aanpakken door het invoeren van nieuwe wetten waarmee de gemeente een stevige taak krijgt in de uitvoering. In de nieuwe prostitutiewet, de uitbreiding van de wet Bibob, de nieuwe drank en horecawet en de nieuwe overlastwetgeving is duidelijk dat gemeenten meer mogelijkheden en bevoegdheden krijgen. Daarnaast wordt vernieuwde regelgeving verwacht omtrent controle en handhaving van diverse soorten van kinderopvang en worden ook aanpassingen in vergunningen voor gokken verwacht.

Verder spelen regio-overstijgende organisatieontwikkelingen een belangrijke rol, zoals de ontwikkelingen in de crisisbeheersing en brandweezorg, de regionalisering van veiligheidsbeleid en de ontwikkeling van een regionale omgevingsdienst (de RUD). Maar ook de doorontwikkeling van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Noord-Holland (RIEC NH) waarin Haarlem een belangrijke rol speelt door het faciliteren van het kennisknooppunt Haarlem, de Jeugdzorg in Nederland die direct onder aansturing en verantwoordelijkheid van de gemeenten komen te vallen (treedt gefaseerd in tussen 2014-2016) en natuurlijk de vorming van de nationale politie (prognose 1 januari 2012) zijn ontwikkelingen die voor Haarlem van groot belang zijn. Iedere gemeente wordt, zoals omschreven in de nieuwe politiewet, verplicht om vastgesteld integraal veiligheidsbeleid te hebben zodat ook de regierol die zij op het vlak van veiligheid heeft, op de juiste wijze wordt uitgevoerd.

Haarlem streeft naar integrale vergunningverlening op een plek in de organisatie. Elke vergunning komt snel maar na zorgvuldige belangenafweging tot stand binnen de beleidskaders en voldoet aan de technische- en veiligheidseisen. Toetsing vooraf en toezicht/handhaving achteraf op de uitvoering van verleende vergunningen zijn daarbij noodzakelijk om een veilige en mooie leefomgeving te behouden of te creëren voor bewoners en gebruikers van de stad.

In het kader van integrale vergunningverlening en handhaving zijn nieuwe afspraken gemaakt met de VRK. De gemeente gaat deels de taken op het gebied van preventie (vergunningen en toezicht) voor de eenvoudigere plannen en evenementen zelf uitvoeren.

Kaderstellende beleidsnota's

- Nota Integraal Veiligheids- en Handhavingsbeleid 2012-2016 (2011 / 157356).
- Nota vereenvoudiging vergunningprocedure Foto- en filmopnamen (2010/ 71685).
- Nota Minder Regels, Meer Service (2010 / 30066).
- Richtlijnen voor onderhoud en restauratie van monumenten en/of panden binnen het beschermd stadsgezicht van Haarlem (2009 / 165233).

Beleidsveld 2.1 Sociale Veiligheid

Sociale Veiligheid heeft betrekking op alle risico's die het gevolg zijn van moedwillige (criminele) handelingen van derden. In de nota Integraal Veiligheids- en Handhavingsbeleid (IVH) 2012-2016 zijn ondermeer de prioriteiten voor sociale veiligheid vastgelegd.

Wat willen we bereiken in 2012- 2016?

1. *Afname jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit:* overlast door (groepen) jongeren op straat wordt door een flink deel van de Haarlammers beschouwd als een van de belangrijkste veiligheidsproblemen

die door de gemeente aangepakt moet worden. Er is een effectieve, persoonsgerichte aanpak waardoor een sluitende keten van signalering, preventie, repressie en nazorg wordt gecreëerd. De jongeren uit overlastgevendende jeugdgroepen worden individueel in kaart gebracht om vervolgens tot een aanpak op maat te komen in samenwerking met politie, justitie en zorgpartners.

2. *Een veilige binnenstad:* de afgelopen jaren heeft de gemeente in samenwerking met partners veel inspanningen verricht om de onveiligheidsgevoelens en overlast in de binnenstad terug te dringen, onder andere door een strak handhavingsbeleid en de adequate inzet van gemeentelijke handhavers. Behalve op de aanpak van uitgaansoverlast is de afgelopen jaren de focus komen te liggen op andere doelgroepen die zorgen voor een substantieel deel van de overlast: daklozen, verslaafden en veelplegers. Het is van belang dat de inspanningen die worden verricht om onveiligheidsgevoelens en overlast in de binnenstad terug te dringen, de komende jaren worden gecontinueerd en waar mogelijk versterkt. Vanaf 2011 wordt als effectindicator gebruikt 'het percentage Haarlemmers dat de binnenstad van Haarlem (zeer) veilig vindt'. Met ingang van deze programmabegroting wordt deze indicator structureel gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul) meting vindt dan een realistischere formulering van streefwaarden plaats.
3. *Een veiliger en leefbaarder Schalkwijk:* Haarlem heeft aandacht voor de veiligheid en leefbaarheid in de stad. Niet alle wijken kennen hetzelfde karakter, samenstelling van bewoners en eenzelfde niveau van leefbaarheid en veiligheid. Schalkwijk vraagt om extra aandacht. Incidenten tijdens oud en nieuw, peilingen onder bewoners en informatie vanuit politie, lokale organisaties en de gemeente zelf maken inzichtelijk dat zowel de objectieve als subjectieve veiligheid in deze wijk achterblijven vergeleken met de rest van de gemeente. Ook op het gebied van kindermishandeling en geweld blijkt dat Schalkwijk slechter scoort dan de rest van Haarlem¹.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Het percentage Haarlemmers dat aangeeft dat overlast van groepen jongeren (zeer) vaak voorkomt.	19 % (2007)	18% (2010)	18%	< 18%	< 17%	< 17%	< 16%	< 16%	Omnibus-onderzoek
3.% inwoners van Schalkwijk dat zich in eigen woonbuurt (zeer) veilig voelt.	60% (2010)	60% (2010)	60%	62%	65%	65%	67%	67%	Omnibus-onderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Afname jeugdoverlast en jeugdcriminaliteit door:
 - a. Aanpak van hinderlijke en overlastgevendende jeugdgroepen, aanpak alcohol en drugsgebruik, inzet Halt, het betrekken van de ouders.
 - b. De individuele aanpak van overlastgevendende en criminele jongeren in samenwerking met justitiële partners in het veiligheidshuis en zorgpartners in het casusoverleg overlastgevendende jongeren.
 - c. Een sluitende keten. Samenwerking met onder andere het veiligheidshuis en de centra voor jeugd en gezin. Het streven is: '1 gezin. 1 plan van aanpak'.
 - d. Gemeentelijke inzet in het veiligheidshuis²: het creëren van een adequaat gemeentelijk zorgaanbod door een geïntegreerde aanpak zeer actieve veelplegers, nazorg ex-gedetineerden, adequate aanpak jeugdige criminelen, een sluitende aanpak huiselijk geweld, de aanpak van criminele jeugdgroepen en een ketenaanpak pooierboys.

Vanaf 2011 wordt als prestatie-indicator gebruikt 'aantal aangehouden jeugdige verdachten'. Met ingang van deze programmabegroting wordt deze indicator structureel gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul) meting kan een realistischere formulering van streefwaarden plaatsvinden.

¹ Relevant is hier ook de indicator van programma 5.1 score van de Leefbaarometer.

² Veiligheidshuizen zijn informatieknooppunten waar ketendossiers worden opgebouwd en waar preventie, repressie en (na)zorg met elkaar worden verbonden – voor individuele casussen, groepen en/of gebieden. Justitie- en zorgpartners zitten fysiek bij elkaar waardoor een naadloze aansluiting in de uitvoering wordt gerealiseerd.

2. Veilige binnenstad door:
 - a. Aanpak van uitgaansoverlast.
 - b. Aanpak overlast van daklozen, verslaafden en veelplegers.
3. Een veiliger en leefbaarder Schalkwijk door:
 - a. Het ontwikkelen van een actieprogramma Schalkwijk in 2011 (uit te voeren in de daarop volgende jaren). Hierbij wordt ingezet op meer dan veiligheid alleen; ook wonen, werken, onderwijs en de bestuurlijke aanpak komen aan bod.
 - b. Een goede en actuele informatievoorziening.

Er is (nog) geen prestatie-indicator voor Schalkwijk. Deze is afhankelijk van de doelstelling(en) uit de programmatische aanpak.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Aantal overlastgevende jeugdgroepen (shortlist)	3 (2009)	6 (2010)	4	≤ 4	≤ 4	≤ 3	≤ 3	≤ 3	Politie-gegevens
2a. Aantal aangiften en meldingen van uitgaansgerelateerde delicten.	819 (2010)	819 (2010)	≤ 819	≤ 819	≤ 800	≤ 800	≤ 800	≤ 800	Politie-gegevens
2c Aantal zeer actieve veelplegers ¹	54 (2009)	46 (2010)	≤ 50	≤ 48	≤ 48	≤ 46	≤ 46	≤ 46	Politie-gegevens

¹ Zeer actieve veelpleger: een persoon van achttien jaar of ouder die over een periode van vijf jaren meer dan tien politieantecedenten heeft opgebouwd, waarvan tenminste een in het voorafgaande kalenderjaar.

Beleidsveld 2.2 Branden & Crises

Binnen het beleidsveld branden & crisis zijn de thema's onder meer brandveiligheid, gevaarlijke stoffen, brandweezorg, (natuur)rampen en ongelukken of calamiteiten in gebouwen.

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Kwalitatief goede crisisbeheersing: Haarlem streeft naar een crisisbeheersingsorganisatie die adequaat reageert in geval van een calamiteit.
2. Kwalitatief goede brandweezorg: het voorkomen, beperken en bestrijden van brand en het beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan brand.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Oordeel evaluaties van oefeningen en incidenten crisisbeheersing	Negatief (2007) ¹	Positief (2008) Positief (2010)	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief	Gemeente Haarlem, IOOV en VRK
2. Oordeel evaluaties van oefeningen en incidenten branden	(2011)		Positief	Positief	Positief	Positief	Positief	Positief	Gemeente Haarlem en VRK (NIFV)

¹ In 2007 heeft de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid (IOOV) van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de rampenbestrijding/crisisbeheersing in Haarlem en Kennemerland een negatief oordeel gegeven. Bij de Algemene Doorlichting Rampenbestrijding in 2008 was dit oordeel positief. Eveneens oordeelde de IOOV positief in 2010. De IOOV onderzoekt niet op jaarlijkse basis de staat van de crisisbeheersing in Kennemerland en Haarlem. Bij afwezigheid van een oordeel van de IOOV wordt bij de jaarrekening gebruik gemaakt van eigen evaluaties van Haarlem en de VRK.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Kwalitatief goede crisisbeheersing door:

Uitvoeren van het onderdeel branden en crisis uit het actieprogramma. Thema's in het actieprogramma zijn:

- a. Een slagvaardige intergemeentelijke crisisbeheersingsorganisatie met lokale binding.
- b. Haarlemmers hebben kennis van de handelingsperspectieven voor, tijdens en na een calamiteit. Risicocommunicatie en deelname aan Burgernet door burgers zijn hierbij belangrijke instrumenten.

2. Kwalitatief goede brandweezorg door:

Uitvoeren van het onderdeel branden en crisis uit het actieprogramma: het voorkomen, beperken en bestrijden van brand en van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan brand, oftewel:

- a. Pro-actie: het wegnemen van structurele oorzaken van onveiligheid en het voorkomen van het ontstaan daarvan.
- b. Preventie: voorkomen van directe oorzaken van onveiligheid.
- c. Preparatie: een goede voorbereiding op de repressieve taken.
- d. Repressie: de daadwerkelijke bestrijding van brand en andere inbreuken.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Percentage medewerkers opgeleid voor een taak in de crisisbeheersing	40% (2008)	80% (2009) 100% (2010)	80%	90%	90%	90%	90%	90%	Gemeente Haarlem en VRK
1b. Percentage Haarlemmers (15 jaar e.o.) dat 'deelneemt' aan burgernet	Zie noot 1		5 %	6 %	7 %	8 %	10 %	12%	Regionale politie Kennemerland
2d. Percentage uitrukken brandweer met overschrijding vastgestelde opkomst-tijd van 8 minuten.	Zie noot 1		≤ 10 %	≤ 10 %	≤ 10 %	≤ 10 %	≤ 10 %	≤ 10 %	VRK

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting wordt deze indicator structureel gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

Beleidsveld 2.3 Integrale vergunningverlening en handhaving

De gemeente streeft naar integrale vergunningverlening, zorgvuldig, snel en binnen de termijnen. Met de nota *Minder Regels, Meer Service* zijn per direct vergunningen afgeschaft of is aangegeven welke vergunningstelsels omgezet kunnen worden in algemene regels, al dan niet met meldingsplicht. Het gaat in ieder geval om de volgende onderwerpen: terrassen, uitstallingen, splitsing, innemen openbare grond, reclame, openbreken van de openbare weg, sampling, gevelreiniging. Voor een aantal onderwerpen is reeds nieuw beleid opgesteld of wordt dit voorbereid.

De gemeente Haarlem ziet handhaving als een belangrijk instrument bij het verbeteren van de leefbaarheid in haar stad. Verloedering en overlast kunnen door toezicht en handhaving worden teruggedrongen. In 2011 is onderzoek gedaan naar de tevredenheid van aanvragers van vergunningen in het kader van de benchmark Bewijs van Goede Dienst. Bekeken wordt of we hieraan de komende jaren een vervolg kunnen geven om tot goede indicatoren op dit punt te komen.

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

Optimale vergunningverlening en integrale handhaving:

1. Het zorgvuldig en binnen redelijke termijnen afgeven van vergunningen.
2. Toezicht en handhaving op reguliere taken volgens de Nota IVH.
3. Effectieve bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit.
4. Afname en voorkomen van overlast van afval, honden, jeugd en parkeren in de woonbuurt.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Percentage binnen wettelijke termijn verleende vergunningen	75% (2008)	75% (2008) 90% (2009) 99% (2010)	95%	95%	95%	95%	95%	95%	Gemeentelijke registratie
4. Het percentage Haarlemmers dat aangeeft dat de gemeente en de politie meer aandacht moet hebben voor problemen in de wijk:									Omnibus-onderzoek
- hondenpoep	37%	36%	35%	34%	33%	32%	31%	30%	
- afval/vuil op straat	33%	34%	32%	32%	32%	30%	29%	29%	
- overlast van groepen jongeren	26%	24%	23%	21%	21%	20%	20%	20%	
- parkeren	20% (2009)	21% (2010)	20%	18%	18%	18%	17%	17%	

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Zorgvuldig en binnen redelijke termijnen afgeven van vergunningen door:
 - a. Optimale vergunningverlening. Daar waar mogelijk worden vergunningstelsels omgezet in algemene regels, eventueel met meldingsplicht. Hiermee wordt lastendruk verminderd. Door zoveel mogelijk integrale vergunningverlening kan tevens administratieve lastenverlichting plaatsvinden, de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht geeft hier ook al de mogelijkheid voor. Bestaande beleidskaders op plaatselijke vergunningstelsels worden zoveel mogelijk aangepast zodat meer uitgegaan wordt van algemene regels. *Best practices* uit het land worden geïmplementeerd om vereenvoudiging van aanvragen en afhandeling te verkrijgen.
 - b. Snellere vergunningverlening. De nieuwe wetgeving gaat uit van kortere termijnen waarbinnen vergunningen moeten worden afgegeven.
2. Toezicht en handhaving volgens vastgesteld Integraal Handhavingsbeleid door:
 - a. Integraal toezicht en handhaving op bouw en kinderopvang, waarbij het accent nadrukkelijk ligt op veiligheid (constructief, brand, bouw, eisen kinderopvang en milieu) met voor het onderdeel bouw toepassing van de prioriteitenladder³.
 - b. Integraal toezicht en handhaving op milieu categorie 3 en 4 en gemeentelijke inrichtingen en horeca categorie 1 en 2⁴.
 - c. Integraal toezicht en handhaving bij klachten en meldingen met toepassing van de prioriteiten ladder ten aanzien van strijdig gebruik, vergunningsvrije en lichte bouwvergunning, bestaande woningkwaliteit en illegale bouw.
 - d. Ontwikkelen van integraal toezicht op- en de aanpak van vastgoed en woonfraude.
3. Effectieve bestuurlijke aanpak van georganiseerde criminaliteit door:

³ Verzoeken om handhaving en klachten worden getoetst aan criteria als veiligheid, gevaar en beleidskaders waar dan vervolgens punten aan worden toegekend. Indien aangereikte zaken geen of te weinig punten opleveren wordt besloten om geen handhavingsactie op te starten.

⁴ Bedrijven, die onder de werkingssfeer van de Wet milieubeheer vallen, zijn verdeeld in categorieën, waaraan een toezichtsfrequentie is gekoppeld. Hoe hoger de categorie, hoe meer milieubelastende activiteiten in het bedrijf plaatsvinden en hoe vaker een integrale controle wordt uitgevoerd.

- a. Toepassing Wet BIBOB op horeca, growshops en seksinrichtingen -vergunningen (daarmee wordt de integriteit van het ondernemersklimaat geborgd). De thema's (zoals vastgoed) kunnen worden uitgebreid met invoering van de nieuwe wet Bibob.
- b. Inzet toezicht- en bestuurlijke maatregelen.
4. Minder overlast en criminaliteit in de woonbuurt door:
 - a. Aanpak overlastlocaties (overlast en vernielingen).
 - b. Aanpak woninginbraken in samenwerking met de politie.
 - c. Zichtbare gemeentelijke handhaving verspreid over de hele stad.
 - d. Inzet handhavingscapaciteit volgens informatiegestuurde handhaving (IGH). Zestig procent van de handhavingscapaciteit wordt ingezet op het aanpakken van hotspots. Deze hotspots worden bepaald door het bundelen van informatie afkomstig van meldingen van burgers, politie, handhavers en in de toekomst uit de overlastmonitor. Handhavers, van politie en gemeente, kennen de buurt en spreken burgers aan op hun gedrag en verantwoordelijkheden.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Aantal actie's uit actieprogramma Minder Regels Meer Service, dat is uitgevoerd.	Zie noot 1		10	10	10				Gemeentelijke registratie
2a. Percentage nalevingsgedrag bij (her)controle	85% (2008)	72% (2010)	82%	82%	82%	82%	82%	82%	Gemeentelijke registratie
2b. Percentage toezicht- en handhavingsobjecten waarbij het toezicht-protocol is gevolgd	75% (2008)	75% (2009) 72% (2010)	77%	77%	77%	77%	77%	77%	Gemeentelijke registratie
2c. Percentage afgehandelde klachten en meldingen met toepassing van de prioriteitenladder	100% (2010)	100% (2010)	100%	100%	100%	100%	100%	100%	Gemeentelijke registratie
3a. % Gescreende vergunningen o.b.v. wet Bibob.	100% (2008)	100% (2009) 100% (2010)	100%	100%	100%	100%	100%	100 %	Gemeentelijke registratie
3b Aantal projecten opgepakt met geïntegreerde ² aanpak	3 (2010)	3 (2010)	3	4	4	4	4	4	Gemeentelijke registratie
4c Aantal uren handhaving, ingezet in: Noord, Centrum, Zuidwest, Schalkwijk en Oost	Zie noot 1								Gemeentelijke registratie

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting meten we deze indicator structureel. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

² De geïntegreerde aanpak is de gezamenlijke aanpak van Openbaar Ministerie, politie, belastingdienst, gemeente en sociale opsporingsdiensten ten aanzien van georganiseerde criminaliteit.

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Er is ook een overzicht met de investeringen in 2012.

bedragen x € 1.000

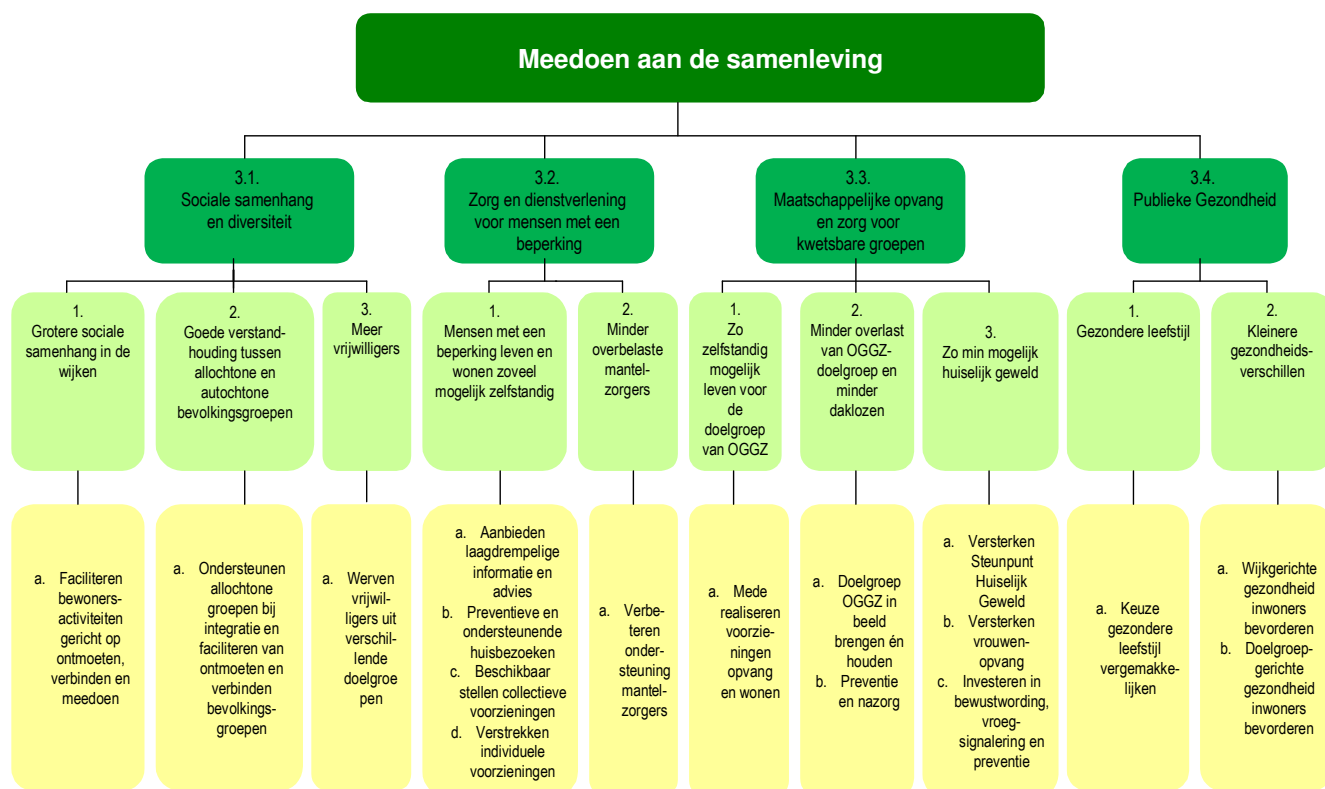
Beleids- veld	Programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving	Rekening	Begroting	
		2010	2011 gewijzigd	2012
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
2.1	Sociale veiligheid	1.678	1.728	1.932
2.2	Fysieke veiligheid	16.570	15.981	13.562
2.3	Integrale vergunningverlening en handhaving	18.340	19.577	20.183
	<i>Totaal lasten</i>	36.588	37.287	35.676
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
2.1	Sociale veiligheid	251	63	63
2.2	Fysieke veiligheid	513	652	598
2.3	Integrale vergunningverlening en handhaving	5.757	6.338	6.149
	<i>Totaal baten</i>	6.521	7.052	6.810
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	30.067	30.234	28.867
	<i>Toevoeging aan reserve</i>			
	-			
	Totaal toevoegingen aan reserve	401	0	0
	<i>Onttrekking aan reserve</i>			
	-			
	Totaal onttrekkingen aan reserve	1.625	440	0
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	28.843	29.794	28.867

bedragen x € 1.000

IPNr	Omschrijving investering	Investering 2012
Er zijn binnen dit programma geen investeringen voor 2012		
Totaal programma 2 Veiligheid, Vergunningen en Handhaving		

Programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg

Commissie	<i>Samenleving</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Maatschappelijke Ontwikkeling</i>
Afdelingen	<i>Stadszaken en Dienstverlening</i>

OGGZ = Openbare Geestelijke gezondheidszorg

Programmadoelstelling (Missie)

Haarlem is een sociale en betrokken stad waarin iedereen mee kan doen en meetelt. Meedoen aan de samenleving loopt uiteen van het hebben van werk, het volgen van onderwijs, sporten, bezoek aan de bibliotheek of schouwburg, het verrichten van vrijwilligerswerk, tot je inzetten voor de wijk of stad en het onderhouden van sociale contacten. Het uitgangspunt voor meedoen is de eigen kracht, eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van mensen. Voorwaarde daarbij is dat Haarlammers zich ook betrokken voelen bij elkaar en bij de samenleving.

De inzet van de gemeente is slechts een van de factoren die invloed hebben op welzijn en sociale kwaliteit. De cijfers geven echter wel een bruikbaar beeld van de sociale staat van de stad en zijn in die zin een goed ijkpunt voor het beleid van de gemeente.

Context en achtergronden

Programma 3 gaat over het beleid op het gebied van welzijn, publieke gezondheid en zorg. De essentie van dit programma is dat iedere burger mee moet kunnen doen aan de samenleving. Een eerste voorwaarde daarvoor is gezondheid. De gemeente ondersteunt de keuze van Haarlammers voor een gezonde leefstijl. De focus ligt op ouderen en jongeren. Daarnaast wordt met gezondheidsbescherming

(bijvoorbeeld jeugdgezondheidszorg) en het verkleinen van gezondheidsverschillen voorkomen dat Haarlemmers in een achterstandspositie komen. Het ontbreken van financiële middelen beperkt wel de mogelijkheden en ambities op dit terrein.

De essentie van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is dat iedere burger, ongeacht beperkingen, moet kunnen meedoen aan de samenleving. Burgers doen daarvoor een beroep op hun omgeving en er is hulp van mantelzorgers of vrijwilligers. De gemeente regisseert en faciliteert dat mensen elkaar kunnen vinden en elkaar van dienst kunnen zijn. Aanvullend zorgt de gemeente voor diensten waar mensen makkelijk gebruik van kunnen maken. Bijvoorbeeld sociale buurtvoorzieningen, ouderenadviseurs, welzijnsactiviteiten en collectief vervoer. En soms hebben burgers intensievere ondersteuning nodig. Dan zorgt de gemeente voor passende verstrekkingen, voorzieningen en begeleiding. Bijvoorbeeld in de vorm van hulp bij het huishouden of woningaanpassingen.

Die maatschappelijke ondersteuning en activering moet wel betaalbaar blijven. Dit staat onder druk door tal van ontwikkelingen op sociaal gebied (vergrijzing), economisch gebied (bezuinigingen), rijksbeleid (meer taken naar de gemeente). Ook door digitalisering en internetgebruik veranderen de mogelijkheden. Dit vraagt om een samenhangende aanpak.

Bij de Kadernota 2011 heeft de Raad de nota Hof 2.0 *Van visioen naar doen* vastgesteld. Hof 2.0 beoogt samen met de stad een nieuw betaalbaar systeem van maatschappelijke ondersteuning en activering te ontwerpen op basis van eigen kracht en behoeften van burgers. Het geld dat (nog) beschikbaar is, moet terecht komen waar dit het meest nodig is, bij de meest kwetsbaren. Deze nieuwe werkwijze is niet langer gebaseerd op het bestaande professionele aanbod, maar op de behoefte en mogelijkheden van de burgers.

De nieuwe werkwijze, die kan variëren per wijk afhankelijk van de behoefte per wijk, richt zich op drie niveaus:

- Een basisinfrastructuur (voorzieningen) van faciliterende en activerende ondersteuning voor alle burgers. Dit stelt burgers in staat zelfstandig te leven, te wonen en actief te zijn.
- Maatwerk voor kwetsbare burgers die het tijdelijk niet op eigen kracht redden. Dit is erop gericht deze personen zo snel mogelijk weer de regie over het eigen leven terug te geven.
- Een vangnet voor de meest kwetsbaren. Het gaat hierbij om individuele specialistische hulp zoals thuiszorg en verslavingszorg.

Het uitgangspunt is dat burgers door een goede basisinfrastructuur minder een beroep hoeven te doen op (duur) maatwerk en het vangnet. Bovendien dragen burgers in een goed functionerende basisinfrastructuur zelf bij aan het oplossen van problemen van medeburgers.

In 2012 geven we ter versterking van de basisinfrastructuur een vervolg aan de praktijkwerkplaatsen uit Hof 2.0 om waar mogelijk met de nieuwe werkwijze per 2013 te kunnen starten. In elke praktijkwerkplaats betrekken we burgers, maatschappelijke partners en *best practices* om kennis te verzamelen en ervaringen op te doen. In 2012 zullen ook alle bestaande subsidierelaties en contracten met maatschappelijke partners tegen het licht worden gehouden. In het voorjaar van 2012 zal het ontwerp voor de nieuwe werkwijze klaar zijn, waarmee ook invulling wordt gegeven aan de wettelijk verplichte Wmo-nota.

De gemeente voert de regie om de doelstelling van dit programma te realiseren. De uitvoering wordt voornamelijk gedaan door de vele maatschappelijke partners in de stad, zoals welzijnsinstellingen, zorginstellingen en GGD.

De taken in het programma kunnen de komende tijd ingrijpend veranderen. In het regeerakkoord zijn drie grote decentralisaties in het sociale domein aangekondigd: Jeugdzorg, AWBZ-begeleiding en Werken naar Vermogen. Dit wordt in het bestuursakkoord tussen Rijk en gemeenten uitgewerkt. Over de randvoorwaarden wordt nog onderhandeld. Financieel gaat het om een verhoging van de huidige gemeentebegroting met circa een kwart. In Haarlem worden deze decentralisaties voorbereid vanuit de

gedachte dat de burger, en niet het bestaande aanbod, centraal staat uitgaande van de eigen kracht, talenten en mogelijkheden van mensen en hun sociale omgeving.

Kaderstellende beleidsnota's

- Ontmoeten, verbinden en meedoen: Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning in Haarlem 2008-2011 (2008/159348).
- Hof 2.0 Van visioen naar doen (2011/129891).
- Welzijnswerk klaar voor de toekomst (2009/239237).
- Uitwerking regionaal kompas (2009/55201).
- Een vuist tegen geweld: Startnotitie Huiselijk Geweld in de veiligheidsregio Kennemerland 2008-2011 (2008/180659).
- Startnotitie gemeentelijk gezondheidsbeleid (2010/349932).
- Verordening voorzieningen maatschappelijke ondersteuning gemeente Haarlem 2007 (2007/100436).
- Versterken van het vrijwilligerswerk (2010/370770).
- Verbeteren van de ondersteuning aan mantelzorgers (2009/96030).
- Samenleven in Haarlem: begeleiding van Haarlemmers met een beperking en kwetsbare Haarlemmers (2011/118524).

Beleidsveld 3.1 Sociale samenhang en diversiteit

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Grotere sociale samenhang in wijken. Voor deelname aan de samenleving is het van belang onderdeel te zijn van een sociaal netwerk en zich betrokken te voelen bij elkaar. Sociale netwerken en onderlinge verbondenheid spelen zich voor een belangrijk deel op wijkniveau af.
2. Goede verstandhouding tussen allochtone en autochtone bevolkingsgroepen. Hiervoor is het aan de ene kant nodig dat autochtone Haarlemmers openstaan voor andere culturen, en aan de andere kant dat migranten zich inspannen om burger van Haarlem te worden. Samenwerking op de terreinen integratie, discriminatie en emancipatie moet leiden tot meer efficiency. Er vindt een herijking van het beleid plaats.
3. Meer vrijwilligers. Vrijwilligerswerk, zowel in de zorg als op alle andere terreinen, zorgt voor betrokkenheid bij de Haarlemse samenleving en meer betrokkenheid leidt tot meer samenhang.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Percentage dat het afgelopen jaar actief is geweest om de buurt te verbeteren ¹	20% (2000)	21% (2007) 19% (2009) 26% (2010)	26%	26%	27%	27%	27%	27%	Omnibus-onderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat vindt niet voldoende contact te hebben of meer zou willen	18% (2007)	18% (2007) 26% (2009) ² 27% (2010)	<26%	<25%	<25%	<25%	<25%	<25%	Omnibus-onderzoek
2. Percentage Haarlemmers dat neutraal of positief oordeelt over het samenleven met Haarlemmers uit verschillende culturen	90% (2006)	89% (2007) 93% (2008) 89% (2009) 90% (2010)	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	≥ 90%	Omnibus-onderzoek
3. Percentage Haarlemmers dat aan vrijwilligerswerk doet	31% (2005)	31% (2007) 34% (2009) 35% (2010)	≥ 34%	≥ 34%	≥ 34%	≥ 34%	≥ 34%	≥ 34%	Omnibus-onderzoek

¹ Met ingang van 2012 is de indicator 'zich mede verantwoordelijk voelen voor de buurt' vervangen door 'actief in de buurt'. Deze indicator geeft de actieve betrokkenheid weer. Het percentage dat het verantwoordelijkheidsgevoel meet geeft het potentieel (90% in 2010) weer van actief betrokkenen. Omdat de indicator nieuw is in 2012 staat er geen streefwaarde 2011 opgenomen.

² De sterke stijging van 2009 ten opzichte van 2007 kan deels veroorzaakt zijn door een verschil in onderzoeksmethodiek tussen Leefbaarheidsmonitor (telefonisch, 2007) en Omnibus (schriftelijk, 2009).

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Grotere sociale samenhang in wijken.
 - a. Faciliteren van bewonersactiviteiten die zich richten op ontmoeten, verbinden en meedoen van bewoners door hen te ondersteunen met begeleiding, ruimte en kennis. Dit draagt bij aan de in Hof 2.0 genoemde infrastructuur. Onderzocht wordt of een andere beheersvorm en multifunctioneel gebruik van de welzijnsaccommodaties tot meer efficiëntie leidt.
2. Goede verstandhouding tussen allochtone en autochtone bevolkingsgroepen.
 - a. Ondersteunen van allochtone bevolkingsgroepen bij integratie en faciliteren van activiteiten gericht op ontmoeten en verbinden van bevolkingsgroepen.
3. Meer vrijwilligers.
 - a. Inzetten op het werven en behouden van vrijwilligers uit verschillende doelgroepen, waaronder jeugd, allochtonen en mensen met een beperking, om de basisinfrastructuur voor het sociale domein te versterken en maatwerk te leveren.

Deze inzet draagt bij aan de genoemde doelen, maar het is niet mogelijk betrouwbare prestatie-indicatoren op te nemen. Er zijn geen vaste prestaties voor facilitering en ondersteuning die meerjarig gemeten kunnen worden. De prestaties richten zich op de actuele vraag en kennen een grote diversiteit. Het aantal geworven vrijwilligers wordt bijvoorbeeld sterk beïnvloed door de economische situatie.

Beleidsveld 3.2 Zorg en dienstverlening voor mensen met een beperking

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Mensen met een beperking leven en wonen zoveel mogelijk zelfstandig. Het gaat om mensen met een lichamelijke, verstandelijke of andere beperking, inclusief chronisch zieken, ouderen die beperkingen ondervinden en anderen die vanwege gezondheidsproblemen beperkt zijn in hun zelfredzaamheid. Zij willen net als ieder ander zoveel mogelijk op eigen kracht invulling geven aan hun leven en daarover de regie hebben. Ook hier geldt dat een samenspel tussen eigen kracht, maatschappelijk ondernemen en gemeentelijke regie dit mogelijk moet maken. Daarna zijn er collectieve voorzieningen. Dit samen is de basisinfrastructuur uit Hof 2.0. Daarnaast, of daarboven,

zijn er individuele voorzieningen; het maatwerk en vangnet uit Hof 2.0. De hulp aan het individu wordt rondom de cliënt georganiseerd. Dat betekent dat de vraag van de burger voorop staat, waarbij de sociale omgeving nadrukkelijk participeert in de oplossingen.

2. Mantelzorgers hebben nadrukkelijk een rol in de zorg voor mensen met een beperking. Met een grotere rol van de sociale omgeving in de hulp aan het individu wordt dit nog belangrijker. Vijftien procent van de Haarlemmers is volgens het Omnibusonderzoek 2010 mantelzorger en overbelasting moeten we voorkomen. Elf procent geeft in hetzelfde onderzoek aan (zeer) vaak overbelast te zijn.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Percentage thuis-wonende 75+'ers t.o.v. totaal aantal 75+'ers	88% (2007)	88% (2008) 89% (2009) 88% (2010)	≥ 90%	≥ 91%	≥ 91%	≥ 91%	≥ 91%	≥ 91%	Gemeentelijke registratie
1. Percentage Haarlemmers dat tevreden is over voorzieningen voor ouderen in de buurt	53% (2007)	42% (2009) 41% (2010)	≥ 50%	≥ 50%	≥ 50%	≥ 50%	≥ 50%	≥ 50%	Omnibus-onderzoek
2. Percentage mantelzorgers dat aangeeft (zeer) vaak overbelast te zijn	12% (2009)	11% (2010)	11%	10%	9%	9%	9%	9%	Omnibus onderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Mensen met een beperking leven en wonen zoveel mogelijk zelfstandig.
 - a. Aanbieden van laagdrempelige informatie en advies door over de stad verspreide loket-sprekuren en een website met alle informatie over zorg en dienstverlening in Haarlem.
 - b. Actieve benadering van de burger door preventieve en ondersteunende huisbezoeken voor 75+'ers.
 - c. Beschikbaar stellen van collectieve voorzieningen: maatschappelijk werk, sociaal raadslieden, ouderenadviseurs, vraagafhankelijk openbaar vervoer en maaltijden aan huis.
 - d. Verstrekken van individuele voorzieningen: woningaanpassingen, vervoersvoorzieningen, rolstoelvoorzieningen en hulp bij het huishouden.
2. Verminderen overbelaste mantelzorgers door verbeteren van de ondersteuning aan mantelzorgers, door verbeteren informatievoorziening, uitbreiden van de vervangende zorg (respijtzorg) en verbeteren van individuele ondersteuning (zoals maatregelen om de combinatie van werk en mantelzorg beter mogelijk te maken).

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Aantal klant-contacten bij digitale loket	5.183 (2007)	5.556 (2008) 5.735 (2009) 5.500 (2010)	5.000	5.500	≥5.500	≥5.500	≥5.500	≥5.500	Registratie Kontext
1b. Aantal preventieve huisbezoeken door welzijnsorganisaties	181 (2005)	70 (2008) 604 (2009) 482 (2010)	500	500	500	500	500	500	Registratie Welzijns-organisaties
1c. Rapportcijfer tevredenheid gebruikers voor-ziening collectief vervoer	6,0 (2008)	6,4 (2009) 6,6 (2010)	6,4	6,4	6,4	6,4	6,4	p.m.	Cliënt-tevredenheid-onderzoek SGBO

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1d. Rapportcijfer tevredenheid gebruikers over aanvraagprocedure individuele Wmo-voorziening	6,7 (2008)	7,2 (2009) 7,0 (2010)	7,2	7,2	7,2	7,2	7,2	p.m.	Clïënt- tevredenheid- onderzoek SGBO
1d. Rapportcijfer tevredenheid gebruikers voorziening hulp bij het huishouden	7,9 (2008)	7,7 (2009) 7,7 (2010)	7,9	7,9	7,9	7,9	7,9	p.m.	Clïënt- tevredenheid- onderzoek SGBO
1d. Rapportcijfer tevredenheid gebruikers Wmo-hulpmiddelen	7,5 (2008)	7,3 (2009) 7,3 (2010)	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	p.m.	Clïënt- tevredenheid- onderzoek SGBO
2. Aantal mantelzorgers dat ondersteund wordt om overbelasting te verminderen	584 (2007)	445 (2008) 1750 (2009) 1705 (2010) ¹	≥1.750	≥1.700	≥1.700	≥1.700	≥1.700	≥1.700	Registratie Tandem

¹ In 2009 is door een huis-aan-huisbrievenactie het aantal ondersteunde mantelzorgers sterk gestegen. In de periode na een dergelijke eenmalige actie daalt het aantal weer enigszins.

Beleidsveld 3.3 Maatschappelijke opvang en zorg voor kwetsbare groepen

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Zo zelfstandig mogelijk leven voor de doelgroep van de openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ). De OGGZ-doelgroep is een verzamelnaam voor de meest kwetsbare mensen die wij kennen: dak- en thuislozen, verslaafden, mensen met psychiatrische problematiek, kortom mensen die op vele levensgebieden tegelijk problemen kennen en zorgmijdend gedrag vertonen.
2. Minder overlast van de OGGZ-doelgroep en minder daklozen. Dit betekent zowel inzetten op hulp aan individuen als zorg voor een veilige buurt; daarbij wordt een mix van drang- en dwangmiddelen ingezet. De gemeente streeft er naar dat in 2014 niemand dakloos wordt na ontslag uit een kliniek en niemand meer uit huis gezet en dakloos wordt door huurschulden.
3. Zo min mogelijk huiselijk geweld. Geweld achter de voordeur is niet acceptabel. De inzet van het beleid van Haarlem en de regiogemeenten is daarom om huiselijk geweld te voorkomen en, als het zich toch voordoet, direct in te grijpen en het te stoppen. Het afgesloten Convenant zorgketen huiselijk geweld voor de veiligheidsregio Kennemerland leidt tot betere afspraken tussen de samenwerkingspartners en zorgt voor het verder stroomlijnen van de aanpak.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Verblijfsduur OGGZ- doelgroep in maatschappelijke opvang in dagen ¹	1.847 (2005)	1.127 (2007) 736 ² (2008) 543 (2009) 592 (2010)	≤ 543	≤ 250 ³	≤ 250	≤ 250	≤ 250	≤ 250	Registratie Leger des Heils
3. Aantal incidenten huiselijk geweld in de veiligheidsregio Kennemerland ⁴	1.838 (2004)	1.405 (2007) 1.388 (2008) - ⁵ (2009) 2.026 (2010)	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	1.400	Registratie politie

¹ Het Ministerie van VWS maakt met de centrumgemeenten maatschappelijke opvang, waaronder Haarlem, nog afspraken over het monitoren van hun Stedelijke/Regionale Kompassen en daarmee van de gemaakte afspraken.

² Daling in 2008 is ten dele het gevolg van een andere manier van registreren. Cijfer 2008 gecorrigeerd van 650 naar 736.

³ De gemiddelde verblijfsduur in de maatschappelijke opvang kan dalen als de unilocatie wordt gerealiseerd, gecombineerd met een verdere groei van begeleid woonvoorzieningen voor specifieke doelgroepen.

⁴ Hier zijn de cijfers van heel Kennemerland opgenomen omdat de gemeente Haarlem centrumgemeente is voor de regio.

⁵ Cijfers 2009 te vervullen voor opname in tabel. Streefwaarden komende jaren blijven gelijk omdat een toename van eerste meldingen, maar ook een afname van recidive wordt verwacht. Onderscheid tussen beiden (nog) niet mogelijk.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Zo zelfstandig mogelijk leven voor de doelgroep van de openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ)
 - a. Mede realiseren van voldoende en naar doelgroep en zorgbehoefte gedifferentieerde voorzieningen voor opvang en wonen (unilocatie, vervanging 'de Herberg', uitbreiding beschermd wonen in samenwerking met het zorgkantoor).
2. Minder overlast van de OGGZ-doelgroep en minder daklozen
 - a. Een adequaat voorzieningenniveau voor zorg, opvang en begeleiding zorgt voor vermindering van het aantal en de overlast van daklozen. Voorkomen van uitval door het in beeld brengen én houden van de OGGZ-doelgroep door de Brede Centrale Toegang (BCT). Er zijn nu ongeveer 600 personen in beeld.
 - b. Preventie en nazorg: Voorkomen dat het komt tot huisuitzettingen, het verlenen van nazorg bij ontslag uit detentie, schuldhulpverlening en -sanering en het verlenen van nazorg bij ontslag uit een kliniek.
3. Zo min mogelijk huiselijk geweld
 - a. Versterken Steunpunt Huiselijk Geweld (SHG) Kennemerland door uitbreiding van de professionele bemensing, het hebben van de regie op/in huiselijk geweldzaken en gegevensuitwisseling met de politie.
 - b. Versterken van de vrouwenopvang door differentiatie van opvangmodaliteiten en het versnellen van de uitstroom.
 - c. Investeren in bewustwording door voorlichting, en in vroegsignalering en preventie door regelmatig trainen van professionals en uitvoering van preventieve programma's, zoals weerbaarheidstrainingen en relationele vormingsprogramma's.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
3. Aantal opgelegde huisverboden in de Veiligheidsregio Kennemerland	46 (2009)	40 (2010)	≥ 60	≥ 60	≥ 60	≥ 60	≥ 60	≥ 60	Huisverbod Online
3a. Aantal informatie-, advies- en hulpvragen huiselijk geweld	540 (2004)	230 (2007) 220 (2008) 486 (2009) 546 (2010)	> 500	> 500	> 500	> 500	> 500	> 500	Registratie steunpunt huiselijk geweld
3b. Aantal plaatsen (units) voor vrouwenopvang in de regio	22 (2007)	25 (2009) 25 (2010)	> 25	25 ¹	25	25	25	25	Registratie Blijf Groep

¹ Voor de versterking van de vrouwenopvang wordt niet langer ingezet op uitbreiding van het aantal units, maar op differentiatie in opvang en versnellen van uitstroom.

Beleidsveld 3.4 Publieke Gezondheid

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Gezondere leefstijl. Leefstijlfactoren zoals voeding, bewegen en alcoholgebruik bepalen voor een groot deel de gezondheid. Gezond gedrag verkleint de risico's op ziekten. De keuze voor gezond gedrag moet de makkelijke keuze zijn, bijvoorbeeld door een woonomgeving die uitnodigt tot bewegen.
2. Kleinere gezondheidsverschillen. De verschillen zijn groot: mensen met een lagere sociaal economische status overlijden gemiddeld zes tot zeven jaar jonger en hebben tijdens hun leven veertien jaar langer te maken met lichamelijke beperkingen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Percentage Haarlemmers dat eigen gezondheid (zeer) goed noemt	78% (2007)	78% (2009) 78% (2010)	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	≥ 78%	Omnibus-onderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Gezondere leefstijl
 - a. De gemeente draagt bij aan gezond gedrag door de inwoners bewust te maken van de risico's van een ongezonde leefstijl (slechte voeding, weinig bewegen, alcohol) en door rekening te houden met de gezondheidseffecten van gemeentelijk beleid (bijvoorbeeld de inrichting van de openbare ruimte).
2. Kleinere gezondheidsverschillen
 - a. Gezondheidsachterstanden terugdringen in wijken waar deze volgens de gezondheidsonderzoeken het grootst zijn. Met goede preventie, eerstelijnszorg en een gezonde leefomgeving de gezondheid van de bewoners bevorderen. Gebruikmakend van bestaande voorzieningen zoals welzijnsinstellingen en sportverenigingen en samen met aanbieders en verzekeraars van gezondheidszorg.
 - b. Doelgroepgerichte aanpak. Investeren in gezond gedrag bij de jeugd is lonend, het voorkomt op latere leeftijd problemen. Het aantal ouderen stijgt, goede voorzieningen in de buurt en aandacht voor preventie dragen bij aan een gezond en zelfstandig leven.

De inzet van de gemeente is slechts één van de factoren die invloed heeft op de gezondheid. Het aanbod aan voorlichting wordt afgestemd op de mogelijkheden van, en de vraag uit, de doelgroepen en is te divers om met een meerjarige prestatieindicator op te nemen.

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Er is ook een overzicht met de investeringen in 2012.

bedragen x € 1.000

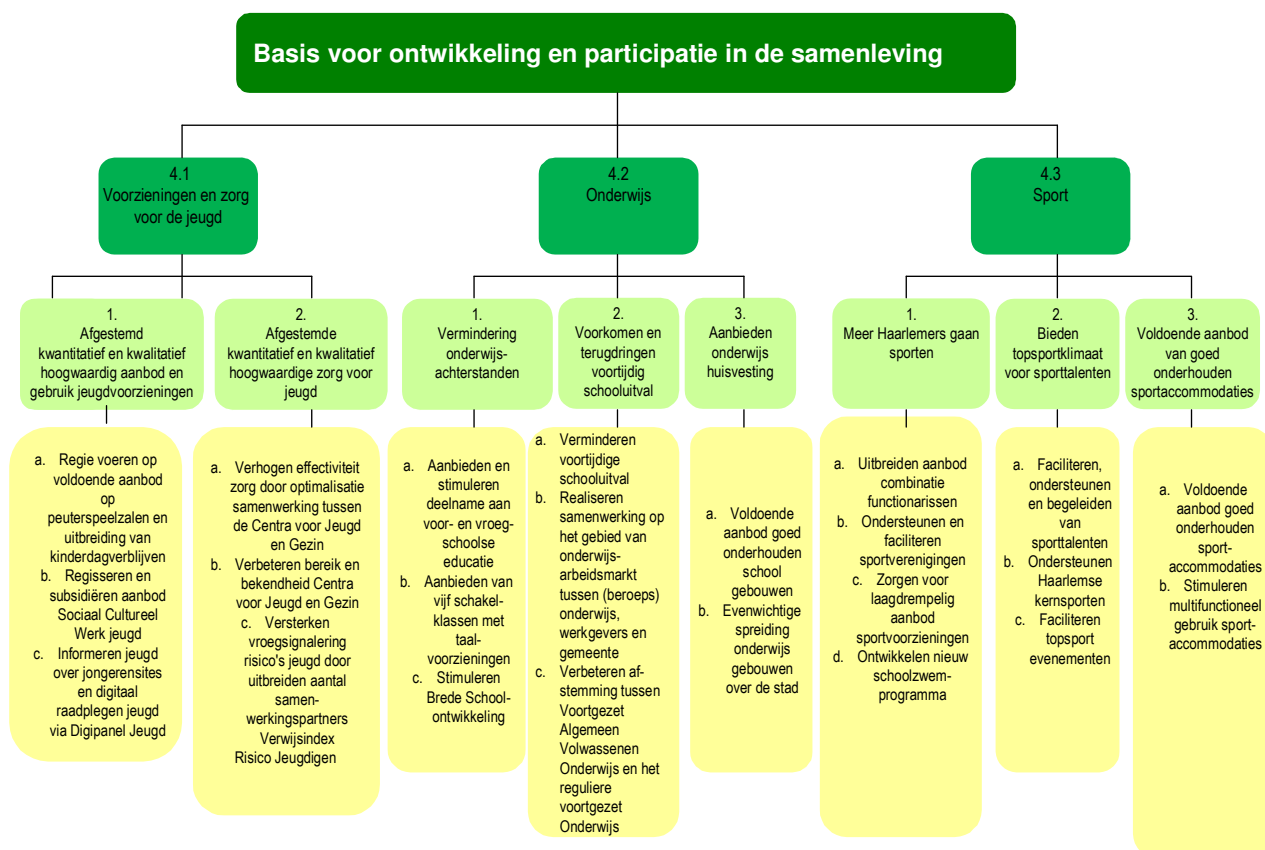
Beleids- veld	Programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg	Rekening	Begroting	
		2010	2011 gewijzigd	2012
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
3.1	Sociale samenhang en diversiteit	5.531	5.394	5.381
3.2	Zorg en dienstverlening voor mensen met een beperking	40.115	37.978	37.088
3.3	Maatschappelijke opvang en zorg voor kwetsbare groepen	2.081	3.785	3.961
3.4	Publieke gezondheid	250	3.593	3.649
	<i>Totaal lasten</i>	47.977	50.749	50.079
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
3.1	Sociale samenhang en diversiteit	562	321	85
3.2	Zorg en dienstverlening voor mensen met een beperking	2.255	2.135	2.071
3.3	Maatschappelijke opvang en zorg voor kwetsbare groepen	1.997	0	0
3.4	Publieke gezondheid	0	0	0
	<i>Totaal baten</i>	4.814	2.456	2.156
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	43.163	48.294	47.923
	<i>Toevoeging aan reserve</i>			
	-			
	Totaal toevoegingen aan reserve	2.307	285	0
	<i>Onttrekking aan reserve</i>			
	Reserve WMO			1.756
	Totaal onttrekkingen aan reserve	2.739	3.055	1.756
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	42.731	45.524	46.167

bedragen x € 1.000

IPNr	Omschrijving investering	Investerings- 2012
	Er zijn binnen dit programma geen investeringen voor 2012	
	Totaal programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg	

Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport

Commissie	<i>Samenleving</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Jeugd, Onderwijs en Sport</i>
Afdelingen	<i>Stadszaken</i>

Programmadoelstelling (Missie)

De hoofddoelstelling van programma 4 is dat jeugd van 0 tot 24 jaar in Haarlem zich ontwikkelt en in staat is deel te nemen aan de samenleving. Om dit doel te realiseren biedt dit programma integrale mogelijkheden zodat de jeugd veilig kan opgroeien en goede kansen heeft zich zo optimaal mogelijk te ontwikkelen. De prestaties die in de beleidsvelden zijn opgenomen, bieden in onderlinge samenhang de condities om de hoofddoelstelling (het bieden van een goede basis voor deelname) te realiseren.

Binnen de voorzieningen en zorg voor de jeugd bieden de vijf Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) ondersteuning aan ouders bij de opvoeding en ontwikkeling van hun kinderen. Daarnaast faciliteert en subsidieert Haarlem welzijns- en jongerenorganisaties die een passend aanbod hebben van sociaal culturele activiteiten.⁵ Vanaf 2012 wordt de deelname van jongeren aan de samenleving onderzocht. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een goede formulering van de indicator plaatsvinden.

Onderwijs is er op gericht jongeren ten minste een startkwalificatie te laten behalen, zodat ze als volwassenen volwaardig kunnen leven, wonen en werken. De jeugd wordt uitgedaagd tot gezonde en

⁵ Onder jeugd wordt de leeftijdsgroep 0-24 jaar bedoeld. De leeftijdsgroep 0-12 wordt aangeduid met kinderen. De leeftijdsgroep 12-24 met jongeren.

verantwoorde sportbeoefening. Sport zorgt ook voor sociale cohesie. De gemeente onderschrijft het belang van regionale samenwerking om Haarlemmers meer gelegenheid tot sporten te bieden.

Maatschappelijk effect	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Percentage Haarlemse jeugd (15-24 jaar) dat Haarlem een (zeer) prettige stad vindt om op te groeien	90% (2009)	90% (2010)	90%	90%	90%	90%	90%	90%	Omnibusonderzoek

Context en achtergronden

Het integraal jeugdbeleid wil alle jeugd tot 24 jaar in staat stellen een goede basis te leggen voor hun verdere ontwikkeling en voor hun participatie in de samenleving. Een kwart van de Haarlemse bevolking is jonger dan 24 jaar.

De vijf Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) richten zich op opvoedings- en gezinsondersteuning. Voor jongeren in een kwetsbare positie zijn extra voorzieningen beschikbaar op leer- en ontwikkelingsgebied, passend bij leeftijd en problematiek.

Om jongeren volwaardig deel te laten nemen aan de Haarlemse samenleving, is een kwantitatief en kwalitatief goed voorzieningenaanbod van belang, zowel stedelijk als op wijkniveau. Op het gebied van onderwijshuisvesting wordt hier in het strategisch huisvestingsplan (S.H.O.) in voorzien. De sportaccommodaties zijn in het huisvestingsplan Sport opgenomen. Het gaat, naast de fysieke accommodaties, ook om de toegankelijkheid van het onderwijs- en activiteitenaanbod en de aansluiting op de vraag en behoefte van de jeugd.

Van de Haarlemmers van vijftien jaar en ouder doet 78% regelmatig aan sport. Demografische ontwikkelingen zoals de vergrijzing leiden tot veranderingen in de aard en omvang van bepaalde doelgroepen. Dat leidt tot een andere vraag, waar het sportaanbod op afgestemd moet worden. Haarlem investeert – naast topsport – in de ontwikkeling van de breedtesport door onder andere het stimuleren van de professionalisering van verenigingen. De samenwerking met de regiogemeenten wordt intensiever gezocht, o.a. in relatie tot het Olympisch Plan 2028 en het accommodatiebeleid.

De gemeente kan in haar regierol op het beleidsterrein Jeugd, Onderwijs en Sport zowel opdrachtgever als samenwerkingspartner zijn. Zo is ze opdrachtgever van Sportsupport voor het uitvoeren van het sportbeleid en (vooralsnog) partner van de provincie waar het de jeugdzorg betreft.

De komende jaren gaat de Jeugdzorg decentraliseren. De invulling van de regierol van de gemeente wordt in 2012 voortgezet om te komen tot samenwerking met de uitvoerende partners. Dit proces moet in 2014 zijn afgerond.

Kaderstellende beleidsnota's

- Nota Integraal Jeugdbeleid gemeente Haarlem: 'Kiezen voor Jeugd' (2006/245669).
- Voortgangsrapportage Integraal Jeugdbeleid 2010-2011 (2011/67822).
- Visie sociaal cultureel werk Jeugd (2008/103704).
- Verwijsindex (2009/73817).
- Plannen van aanpak Convenant Lokale Educatieve Agenda (2011/120013).
- Nota Uitvoeringsplan Strategisch Huisvestingsplan 2007-2010 (2007/73 2008/75917).
- Bekostiging groot onderhoud schoolgebouwen (2008/75919).
- Evaluatie Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (2009/147405).
- Nota Agenda voor de Sport 2010-2014: 'Haarlem Sport!' (2009/237435).
- Voortgangsnotitie Agenda voor de Sport (2011/131628).

Beleidsveld 4.1 Voorzieningen en zorg voor de jeugd

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

Stimuleren van passieve en actieve deelname aan activiteiten in het kader van de persoonlijke ontwikkeling van de jeugd door:

1. Afgestemd kwantitatief en kwalitatief hoogwaardig aanbod en gebruik van jeugdvoorzieningen. Dit aanbod sluit aan bij de wensen van de gebruikers, zowel stedelijk als op wijkniveau. Het gaat om kinderen, tieners en jongeren die gebruik willen maken van het aanbod van sport- en speelgelegenheden zoals bij peuterspeelzalen, speeltuinen of openbare speelvoorzieningen. Ook gaat het om het aanbod van tiener- en jongerenwerk in welzijnsaccommodaties. Ook betreft het ouders die kinderopvang nodig hebben om arbeid en zorg te kunnen combineren of die behoren tot speciale doelgroepen.
2. Afgestemde kwalitatief en kwantitatief hoogwaardige zorg voor jeugd. Door het bieden van opvoed- en gezinsondersteuning aan ouders door betrokken professionals. Hierdoor wordt de gezondheidstoestand van de jeugd verbeterd.

Effectindicatoren	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Haarlemmers zijn (zeer) tevreden over voorzieningen voor jongeren in de buurt	33% (2005)	28% (2007) 29% (2009) 32% (2010)	40%	40%	45%	45%	50%	50%	Omnibusonderzoek
2. Het gaat goed met jeugdigen op basis van JGZ-criteria: fysiek/mentaal/sociaal	85% (2010)	85% (2010)	85%	85%	85%	85%	85%	85%	Jaarverslagen JGZ

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Passief en actief aanbod en gebruik voorzieningen voor persoonlijke en culturele ontwikkeling van jongeren:
 - a. Regie voeren op voldoende aanbod peuterspeelzalen en uitbreiding kinderdagverblijven in wijken waar jonge kinderen dit nodig hebben om ontwikkelingsachterstanden te verminderen.
 - b. Regisseren en subsidiëren van het aanbod sociaal cultureel werk jeugd van de welzijns- en jongerenorganisaties; naast brede school activiteiten eveneens een goed over Haarlemse stadsdelen verspreid aanbod van tiener- en jongerenwerk. De gemeente draagt daarbij zorg voor het bieden van voldoende accommodaties zoals in Flinty's, Delftwijk City en Futurzz. De jeugd kan mede daardoor een zinvolle vrijetijdsbesteding worden geboden. Hierdoor verbetert ook de buurtveiligheid.
 - c. Informeren van de jeugd over jongerensites en het digitaal raadplegen van jeugd via het Digipanel Jeugd. Haarlem informeert actief over de jongerensites via www.stad-haarlem.nl en www.inhaarlemkanalles.nl.
2. Afgestemde kwalitatief en kwantitatief hoogwaardige zorg voor jongeren:
 - a. Verhogen effectiviteit van de zorg door optimalisatie van de samenwerking in en tussen de Centra voor Jeugd en Gezin.
 - b. Verbeteren van het bereik en de bekendheid van de Centra voor Jeugd en Gezin; fysiek en virtueel. Met name wordt gewerkt aan de verbetering van de (digitale) bereikbaarheid.
 - c. Versterken vroegsignalering risico's jeugd door het uitbreiden van het aantal samenwerkingspartners binnen de Verwijsindex Risico Jeugdigen (VIR). Hierdoor wordt het vroeg signaleren van risico's verder versterkt en de efficiency in de hulpverlening vergroot. Het gebruik van de VIR draagt bij aan het optimaliseren van de individuele hulpverlening.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Gemiddelde bezettingsgraad peuterspeelzalen	80% (2009)	85% (2010)	90%	90%	90%	90%	90%	90%	Jaarverslagen Peuterspeelzalen
1b. Gemiddeld aantal uur per week aanbod Sociaal Cultureel Werk Jeugd	65 (2009)	70 (2010)	85	100	100	100	100	100	Jaarverslagen/prestatieplannen
1c. Gemiddeld aantal bezoekers per week bij de jongerenwebsites (www.stad-haarlem.nl, www.inhaarlemkanalles.nl)	150 (2008)	200 (2009) 220(2010)	300	350	400	450	450	500	STAD Haarlem
2b. Gemiddeld aantal bezoekers per week aan het (digitale) Centra Jeugd en Gezin	150 (2009)	500 (2010)	600	650	700	750	750	800	Stadsbibliotheek en JGZ
2c. Aantal samenwerkingspartners die aangesloten zijn op de Verwijsindex Risico's Jeugdigen	12 (2009)	15 (2010)	20	25	30	30	30	30	Gemeentelijke administratie

Beleidsveld 4.2 Onderwijs

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

Alle jongeren sluiten met ten minste een startkwalificatie (HAVO of MBO-2 niveau) hun schoolloopbaan af en vinden een plaats op de arbeidsmarkt.

1. Vermindering onderwijsachterstanden. Het bieden van ontwikkelingskansen door kwaliteit en educatie (wet O.K.E.). Een van de instrumenten is de Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) die zich richt op het stimuleren van de (taal)ontwikkeling van jonge kinderen op vooral peuterspeelzalen en groepen 1-2 van de basisschool. Andere instrumenten zijn de schakelklassen voor basisscholieren. Ook stedelijke voorzieningen (bv. Internationale Taalklas) die gericht zijn op anderstalige leerlingen dragen bij aan dit doel.
2. Voorkomen en terugdringen voortijdig schooluitval. Het instrument is de wettelijke aanpak voor het voorkomen dan wel terugdringen van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten van jongeren tot 23 jaar. In Haarlem zijn er jaarlijks circa vijfhonderd nieuwe voortijdig schoolverlaters tot 23 jaar. Ook is er sprake van ongeoorloofd schoolverzuim van leerplichtige en kwalificatieplichtige leerlingen tot 18 jaar. Ongeoorloofd schoolverzuim kan leiden tot voortijdige schooluitval. Beiden hebben diverse oorzaken, zoals verkeerde schoolkeuze, afnemende motivatie, gedragsproblemen, problemen in de thuissituatie of ontoereikende begeleiding.
3. Aanbieden van onderwijs huisvesting. Voldoende aanbod van goed onderhouden schoolgebouwen en goed verspreid over de stad. Uitvoering van het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Percentage peuters dat deelneemt aan Voorschoolse Educatie in peuterspeelzalen en kinderopvang	54% (2009)	61% (2010)	60%	70%	75%	75%	75%	85%	Jaarverslagen voorschoolse instellingen
2. Percentage Haarlemse jongeren met minimaal HAVO of MBO-2 niveau (=startkwalificatie)	65% (2006)	65% (2007) 70% (2008) 70% (2009) 70% (2010)	70%	70%	70%	70%	70%	75%	Centrale Administratie regionale Leerplicht (CAREL)
3. Slagingspercentage van de deelnemers van het voortgezet algemeen volwassenen onderwijs (VAVO) .	60% (2009)	70% (2010)	73%	75%	p.m. ¹	p.m. ¹	p.m. ¹	p.m. ¹	Rapportages VAVO met akkoord. verklaring

¹ Vanaf 2013 wordt de wet Educatie en Beroep (W.E.B.) gewijzigd. Onbekend is op welke wijze resultaatsafspraken gemaakt worden. Daarom zijn er vanaf 2013 geen streefcijfers ingevuld.

Wat gaan wij er voor doen in 2012?

Vermindering van onderwijsachterstanden bij inwoners van Haarlem. Meer jongeren die met een startkwalificatie de schoolloopbaan afsluiten en een plaats op de arbeidsmarkt innemen.

1. Vermindering onderwijsachterstanden met aanpak Ontwikkelingskansen door Kwalificatie en Educatie (Wet OKE; voorheen Onderwijsachterstanden-beleid) en doorgaande lijn VMBO-t naar HAVO
 - a. Aanbieden en stimuleren van deelname aan Voor- en Voorschoolse Educatie (VVE).
 - b. Subsidiëren van 5 schakelklassen met taalvoorziening in het basisonderwijs continueren.
 - c. Verder stimuleren van Brede Schoolontwikkeling (School-in-de-Wijk).
2. Aanpak vermindering voortijdig schooluitval
 - a. Vermindering van de voortijdige schooluitval en vermeerdering van het aantal jongeren dat het onderwijs verlaat met een startkwalificatie, monitoring door registratie leerplicht/RMC.
 - b. Het realiseren van samenwerking tussen (beroeps)onderwijs, werkgevers en gemeente voor aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt.
 - c. Voortgezet Algemeen Volwassenen Onderwijs (VAVO); VAVO is een instrument om meer jongeren een startkwalificatie te laten behalen. De komende jaren wordt ingezet op afstemming met het reguliere voortgezet onderwijs.
3. Onderwijshuisvesting
 - a. Voldoende aanbod van goed onderhouden schoolgebouwen.
 - b. Evenwichtige spreiding over de stad, die voldoet aan de wettelijke zorgplicht zoals verwoord in de Verordening Voorzieningen Onderwijs gemeente Haarlem 2009 en uitgewerkt in het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (S.H.O).

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Percentage beschikbare plaatsen doelgroepkinderen Voorschoolse Educatie	52% (2007)	71% (2009) 75% (2010)	100%	100%	100%	100%	100%	100%	SSP en Haarlem Effect
1b. Aantal leerlingen schakelklassen met taalvoorziening	30 (2007)	99 (2009) 99 (2010)	99	99	99	99	99	99	Schoolbesturen en gemeentelijke registratie
1b. Het aantal brede scholen	3 (2005)	25 (2009) 25 (2010)	25	25	25	25	25	25	Gemeentelijke registratie

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
2. Aantal jongeren dat deelneemt aan het VAVO 18+	144 (2010)	144 (2010)	150	150	150	150	150	150	Gegevens Nova College
3. Aantal scholen met uitbreiding en/of vervangende nieuwbouw volgens vastgesteld Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO)	6 (2009)	4 (2010)	4	5	2	2	2	2	Gemeentelijke registratie + evaluatie SHO

Beleidsveld 4.3 Sport

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

Een grotere deelname van Haarlemmers aan regelmatige sportbeoefening, minstens een keer per twee weken.

1. Meer Haarlemmers gaan sporten. Sporten stimuleert een optimale ontwikkeling en bevordert de participatie en sociale cohesie onder Haarlemmers. Het stimuleren van breedtesport en de talentontwikkeling daarbinnen is een speerpunt van het sportbeleid. Kinderen nemen deel aan gymnastiek- en zwemonderwijs op de basisscholen en beoefenen breedtesport in het kader van School-in-de-wijk activiteiten en andere sportactiviteiten. Ook na schooltijd zijn kinderen actief aan het sporten.
2. Bieden van een topsportklimaat voor sporttalenten. Haarlem biedt topsport voor vier kernsporten: honk- en softbal, turnen, badminton en judo, en wil dit continueren.
3. Voldoende aanbod van goed onderhouden sportaccommodaties. Uitgangspunt van het sportbeleid is de toegankelijkheid van deelname aan sport en gebruik van sportaccommodaties voor alle Haarlemmers. Dit vereist forse investeringen, die niet altijd geraamd zijn binnen het investeringsplan. Het realiseren van een nieuwe Badmintonhal heeft hierbij prioriteit, zodra de financiële middelen dit toelaten.

Effectindicatoren	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Percentage Haarlemmers (> 15 jr) dat regelmatig sport (minstens 1x per 2 weken)	55% (2006)	56% (2007) 56 (2008) 59% (2009) 61% (2010)	60%	80%	85%	85%	90%	90%	Omnibusonderzoek
2. Aantal workshops en bijeenkomsten voor verenigingen en topsporttalenten	5 (2010)	5 (2010)	5	5	5	5	5	5	Jaarverslag Stichting Topsport Kennemerland
3. Aantal sportaccommodaties met uitbreiding of vernieuwing	5 (2009)	5 (2010)	8	5	4	10	10	10	Gemeentelijke registratie

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

Meer Haarlemmers die deelnemen aan het diverse sportaanbod op goed onderhouden sportaccommodaties.

1. Meer Haarlemmers gaan sporten door het stimuleren van sportparticipatieprojecten
 - a. Uitbreiden van het aanbod van combinatiefunctionarissen, waardoor meer sport- en culturaanbod wordt gestimuleerd in het onderwijs, de naschoolse opvang, de wijken en sportverenigingen.
 - b. Ondersteunen van sportverenigingen, o.a. op basis van resultaten van de verenigingsmonitor.

- c. Stimuleren van het gebruik van het Jeugdsportfonds, de JeugdSportPas, sport in de wijk, FEM Fit en de Beweegpas 50+. Middelen om sport laagdrempelig aan te bieden en om kennis te maken met verschillende sporten. Hiervoor wordt de sportdeelname van jeugd tot en met 15 jaar gemeten.
 - d. Ontwikkelen nieuw schoolzwemprogramma met als doel dat leerlingen met een zwemdiploma-A de basisschool verlaten.
2. Het faciliteren van (top)-sport infrastructuur (deze structuur wordt per 1 januari 2012 door de sportverenigingen zelf en de Stichting Topsport Kennemerland in stand gehouden)
 - a. Faciliteren, ondersteunen en begeleiden van sporttalenten.
 - b. Ondersteunen van de Haarlemse kernsporten: honk- en softbal, turnen, badminton en judo.
 - c. Faciliteren van topsportevenementen.
3. Voldoende aanbod van sportaccommodaties
 - a. Opstellen Strategisch Huisvestingsplan Sport voor voldoende aanbod van goed onderhouden sportaccommodaties.
 - b. De gemeente regisseert en stimuleert het multifunctioneel gebruik van sportaccommodaties door inzet van SRO en SportSupport. Daarvoor wordt onderzoek gedaan naar tarievenstructuur en bezettingsgraad van sportaccommodaties. In dit kader vindt ook onderzoek plaats naar de mogelijkheden van een eigen bijdrage van verenigingen aan investeringen en verrekening van investeringen in de huurtarieven van nieuwe sportaccommodaties en -velden.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Aantal combinatie-functionarissen (in fte)	10,3 (2009)	10,3 (2010)	11,8	19,3	19,3	19,3	19,3	19,3	Jaarverslagen SportSupport en School in de Wijk
1b. Aantal deelnemers sportstimulerings-activiteiten die mede vanuit de gemeente worden geïnitieerd	15.500 (2009)	16.000 (2010)	12.500	12.500	12.500	12.500	12.500	13.000	Jaarverslag SportSupport en gemeentelijke registratie
1c. Aantal kinderen 6-12 jaar dat deelneemt aan sportlessen met de JeugdSportPas	1565 (2008)	1600 (2009) 1653 (2010)	4500	4500	4500	4500	4500	4500	Jaarverslag SportSupport
1d. Percentage leerlingen die met zwemdiploma-A de basisschool verlaat	88% (2011)	88% (2011)	88%	88%	90%	92%	94%	96%	VSG-monitor
2.a Aantal talenten die gebruik maken van ondersteunende activiteiten	60 (2009)	105 (2010)	70	70	80	80	80	80	Jaarverslag Stichting Topsport Kennemerland
2b. Aantal topsporttalenten dat gebruik maakt van voorzieningen (waaronder huisvesting en scholing)	0 (2009) ¹	20 (2010)	21	22	22	22	22	22	Jaarverslag Stichting Topsport Kennemerland

¹ In 2009 is gestart met 0 deelnemers.

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Er is ook een overzicht met de investeringen in 2012.

bedragen x € 1.000

Beleids- veld	Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport	Rekening	Begroting	
		2010	2011 gewijzigd	2012
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
4.1	Jeugd	10.409	9.096	5.429
4.2	Onderwijs	21.486	20.216	24.789
4.3	Sport	11.643	11.196	10.499
	<i>Totaal lasten</i>	43.538	40.508	40.717
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
4.1	Jeugd	3.267	3.502	0
4.2	Onderwijs	3.101	1.548	4.768
4.3	Sport	482	50	51
	<i>Totaal baten</i>	6.850	5.101	4.819
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	36.688	35.407	35.898
	Toevoeging aan reserve			
	Reserve strategisch huisvestingsplan Onderwijs			282
	Reserve VMBO			1.224
	Reserve duurzame sportvoorzieningen			25
	Totaal toevoegingen aan reserve	320	325	1.531
	Onttrekking aan reserve			
	Reserve strategisch huisvestingsplan Onderwijs			874
	Reserve VMBO			1.216
	Totaal onttrekkingen aan reserve	3.040	1.260	2.090
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	33.968	34.473	35.340

Investerings reeds besloten door de raad

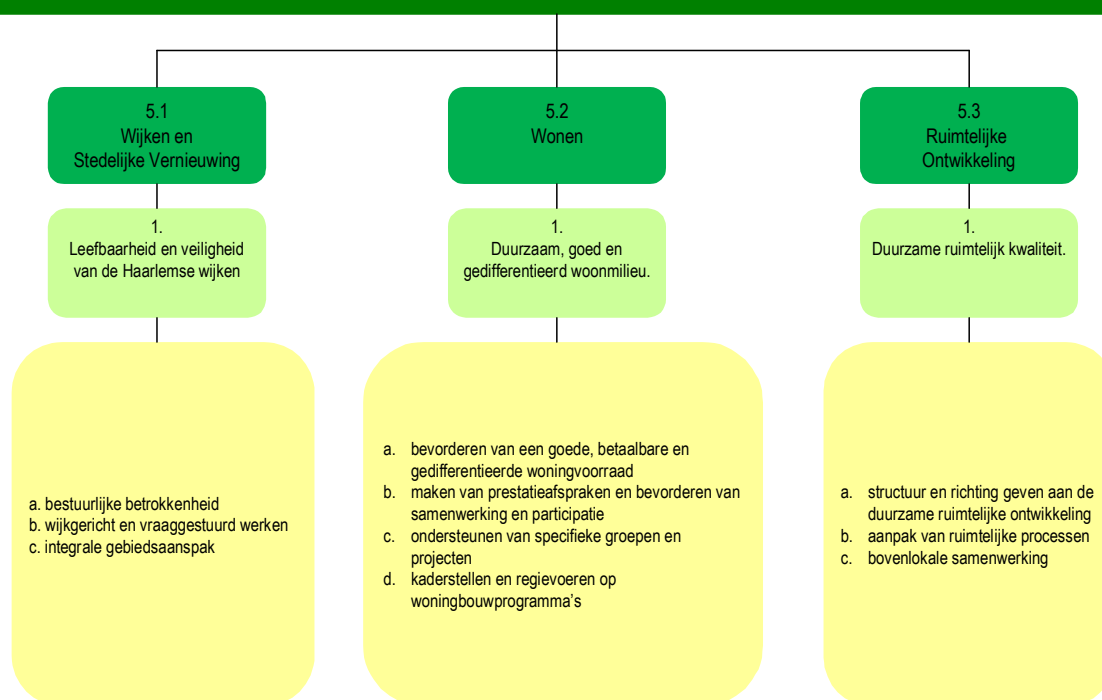
bedragen x € 1.000

IPNr	Omschrijving investering	Investering 2012
Investerings met economisch nut		
77.01	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs	900
76.01	VMBO-scholen	20
Investerings gemandateerd door raad aan college		
IPNr	Omschrijving investering	Investering 2012
Investerings met economisch nut		
77.01	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs:	29.316
50.99	Kleine investeringen sport	55
81.07	Kunstgrasvelden onderhoud toplaat	294
Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen		
IPNr	Omschrijving investering	Investering 2012
Investerings met economisch nut		
81.06	Grasvelden Renovatie grassportvelden	126
81.27	Achterstallig onderhoud kleedaccommodaties	510
81.28	Achterstallig onderhoud sportvelden: onderbouw	260
81.28	Achterstallig onderhoud sportvelden: toplagen	492
Totaal programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport		31.973

Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling

Commissie	<i>Ontwikkeling</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting</i>
Afdelingen	<i>Stadszaken & Wijkzaken</i>

Duurzaam goed woon-, werk- en leefklimaat en sociaal-economisch gemengde wijken

Programmadoelstelling (Missie)

Binnen programma 5 staat de versterking van ruimtelijke kwaliteit centraal. Programma 5 richt zich daarbij op het vergroten en verduurzamen van de kwaliteit van de (leef) omgeving, van de kwaliteit en differentiatie van de woonmilieus en van de levensbestendigheid/ kansen van gebieden (wijken). Programma 5 heeft een directe samenhang met de programma's 8 en 9. Gezamenlijk ondersteunen zij de centrale missie van een groene en duurzame ontwikkeling en beheer van de stad.

De ruimtelijke kwaliteit is een gezamenlijk vertrekpunt en toetsingskader voor alle ruimtelijk-fysieke beleidsvelden. Naast de inhoudelijke binding bepaalt dit kader tevens de richting voor de structurerende stedelijke visies (RO, Maatschappelijke voorzieningen en openbare ruimte) en de gebiedsgerichte invulling hiervan.

Haarlem wil haar missie delen met haar partners in de stad (corporaties, maatschappelijke partners en burgers). De Metropoolregio Amsterdam (MRA) neemt bovenlokaal een belangrijke plek in. Haarlem staat in dat verband voor een sterkere binding, echter zonder het informele karakter van de samenwerking binnen de MRA teniet te doen.

Maatschappelijk effect	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Percentage Haarlemmers dat denkt dat de buurt het afgelopen jaar vooruit is gegaan	23% (2005)	23% (2007) 16% (2009) 16% (2010)	18%	19%	20%	20%	20%	20%	Omnibusonderzoek

Context en achtergronden

Haarlem is een aantrekkelijke stad om te wonen, te winkelen en te recreëren, zo blijkt uit de Atlas voor gemeenten. De aantrekkelijkheid voor vestigers (banen en potentiële werknemers) staat onder druk Haarlem in verband met de bereikbaarheid.

De Haarlemse woningen zijn gemiddeld niet erg groot, in vergelijking met andere grotere gemeenten. Verder vragen leefbaarheidsproblemen, zoals meer rommel op straat en verloedering, de nodige aandacht. Hier en daar zijn er zorgen over de luchtkwaliteit in de stad.

Ook Haarlem kent stagnatie in de bouw van stedelijke projecten door de recessie. Bouwondernemingen en projectontwikkelaars zijn minder actief en banken zetten een rem op kredietverlening. Afgelopen jaar is in overleg met de raad de lijst van grote projecten onderwerp van overleg geweest. Overeenstemming is over welke projecten worden doorgezet, welke worden gestopt en welke projecten in heroverweging worden genomen.

De doorstroming naar andere, meer gewenste woningen stagneert, door onvoldoende aanbod in het (middel)dure segment. Daarnaast komen te weinig goedkope woningen beschikbaar voor mensen met een lager inkomen.

Haarlem kent geen krimp en door het voortdurend kleiner worden van de woningbezetting blijft de druk op de woningmarkt hoog.

De eisen die de Haarlemmer stelt aan de woning en de woonomgeving worden steeds gevarieerder. Allerlei voorzieningen en sociale netwerken moeten binnen handbereik zijn. Dit legt een extra druk op de ruimtelijke inrichting van de stad. Bouwen kan alleen door slim om te gaan met de beschikbare ruimte. Met een integrale gebiedsgerichte benadering geven we gewenste veranderingen vorm. Bewoners en partners worden direct betrokken bij de duurzame kwaliteitsverbetering van de openbare ruimte en het groen. En de corporaties zien het vitaal houden van de stad als een gezamenlijke opgave.

Kaderstellende beleidsnota's

- Regionale huisvestingverordening Zuid Kennemerland (2006/245256).
- Woonvisie Haarlem 2006-2012 (2006/203909).
- Regionale woonvisie Zuid-Kennemerland 2010 (2004/176694).
- Nota Grondbeleid Haarlem 2006 (2006/244968).
- Structuurvisie Haarlem 2020 (2005/239507).
- Convenant Woonruimteverdeling (2010/409723).
- Convenant Wonen 2007-2011 (2007/110702).
- Raamovereenkomst Transformatie Haarlemse Woonwijken, actualisatie, juni 2007 2007/110550).
- Welstands- en Monumentennota (2003/ 180682).

Beleidsveld 5.1 Wijken / Stedelijke vernieuwing

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

Leefbaarheid van en veiligheid in de Haarlemse wijken

Het wijkgericht werken omvat de niet vrijblijvende samenwerking tussen burgers, partners, organisaties en gemeente, met de burger als vertrekpunt. De gemeente vervult hierin een heldere en herkenbare (regie) rol.

Het gemeentebestuur gaat in discussie met alle Haarlemmers, werkt samen met en geeft ruimte aan initiatieven, ideeën en wensen ter verbetering van de leefbaarheid. Tijdens de samenwerking hebben

de bewoners zelf een actieve rol bij bijvoorbeeld het tegengaan van overlast en verloedering. Zo is het groener maken van de eigen straat daarbij een prima middel.

Bewoners van onze stad moeten zich mede verantwoordelijk voelen voor de inrichting van hun eigen leefomgeving; actief burgerschap. De gemeente ondersteunt hun initiatieven met leefbaarheidsbudgetten.

De wijkaanpak moet leiden tot een effectieve afstemming en samenwerking binnen de gemeentelijke organisatie en met partners buiten de gemeentelijke organisatie. Om sneller te kunnen inspelen op initiatieven of op problemen in de wijken functioneren sinds een jaar gebiedsteams. Hierin worden leefbaarheids- en veiligheidsvraagstukken met verschillende afdelingen (beleid, vergunningen, handhaving, veiligheid) en indien nodig ook met politie, welzijnsorganisatie en corporaties, besproken en afgehandeld.

Bij grote ingrepen in de leefomgeving zijn participatie en inspraak een belangrijk uitgangspunt. Nieuwe vormen, waaronder digitale, worden verkend. Participatie is vooral bedoeld om het beleid, de gebiedsvisies en projecten beter te maken en meer te laten aansluiten bij de ideeën en initiatieven in de stad. De gemeenteraad stelt daarbij de kaders. Participatie en inspraak moet plaatsvinden op momenten die er toe doen, ook vroeg in het beleidsproces. Dit wordt per onderwerp georganiseerd.

Bij stedelijke vernieuwing staan drie Haarlemse wijken centraal (Delftwijk, Zomerzone en Schalkwijk). Deze drie wijken zijn volgens de Leefbaarometer het meest kwetsbaar. Alle drie scoren zij minder ten opzichte van het landelijk gemiddelde, en ook ten opzichte van andere Haarlemse wijken. De situatie in deze drie wijken is sinds 2008 licht verbeterd en begint in de buurt te komen van het landelijk gemiddelde.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Afwijking score ¹ Leefbaarometer Delftwijk t.o.v. landelijk gemiddelde	-10 (2008) Positief	-5 (2010) Positief		> -5		> -5		> -5	Leefbaarometer Ministerie BZK
1. Afwijking score ¹ Leefbaarometer Zomerzone ² t.o.v. landelijk gemiddelde	-8 (2008) Matig positief	-5 (2010) Matig positief		> -5		> -5		> -5	Leefbaarometer Ministerie BZK
1. Afwijking score ¹ Leefbaarometer Schalkwijk t.o.v. landelijk gemiddelde	-5 (2008) Matig positief	-4 (2010) Matig positief		> -4		> -4		> -4	Leefbaarometer Ministerie BZK

¹ De score op de Leefbaarometer geeft aan of een gebied beter of slechter scoort dan het landelijk gemiddelde. De score is gebaseerd op een samengestelde score op 6 dimensies: woningvoorraad, publieke ruimte, voorzieningenniveau, bevolkingssamenstelling, sociale samenhang en veiligheid. De score in de tekst betreft de beoordeling van de leefbaarheid door het Ministerie van Binnenlandse Zaken op basis van een gewogen gemiddelde van scores op de 6 dimensies. De score in cijfers betreft het rekenkundig gemiddelde (door Onderzoek en Statistiek berekend) van scores op de 6 dimensies. Deze score kan een waarde tussen -50 (een grote negatieve afwijking) en +50 (een grote positieve afwijking) aannemen.

² De Zomerzone is niet als buurt opgenomen in de buurtindeling van het Centraal bureau voor de Statistiek. Daarom is een gemiddelde berekend voor de scores uit de Leefbaarometer voor de volgende buurten (CBS indeling): Oude Amsterdamsebuurt, Potgieterbuurt, Van Zeggelenbuurt, Slachthuisbuurt, Parkwijk en Zuiderpolder.

Wat willen we ervoor doen in 2012?

Leefbaarheid van en veiligheid in de Haarlemse wijken

1. Bestuurlijke betrokkenheid

De bestuurlijke betrokkenheid krijgt op verschillende manieren vorm. De stadsdeelwethouder bezoekt met enige regelmaat de wijkraadsvergaderingen of partnerplatforms. Hij is aanwezig bij de start en de oplevering van projecten uit het wijkcontract. Ook bij openingen of bij bijzondere gebeurtenissen bezoekt de stadsdeelwethouder de wijken.

2. Wijkgericht en vraaggestuurd werken

Het wijkgericht en vraaggestuurd werken is in de loop van de jaren in diverse vormen ingevoerd. In veel wijken betekent wijkgericht of vraaggericht werken dat bewoners willen dat de gemeente

snel en adequaat reageert op problemen in de wijken. Daarnaast willen bewoners dat zij goed geïnformeerd worden over wat er speelt in hun wijk. Daarvoor zijn de volgende instrumenten:

- Gemeentelijke meldpunt Leefomgeving voor de afhandeling van klachten en meldingen;
- Wijk- of stadsdeeloverleggen met de wijkraden over het dagelijks beheer in de wijk of wijkoverstijgende onderwerpen (bestemmingsplannen, gebiedsvisies, beleidsnota's);
- Een jaarlijks stadsdeelnutvoeringsprogramma (STUP) met een overzicht van projecten en plannen die in voorbereiding of in uitvoering zijn en een overzicht van het reguliere onderhoudsaanbod;
- Gebiedsteams Fysiek voor de integrale afstemming van fysieke projecten en Gebiedsteams Leefbaarheid & Veiligheid voor het intern en extern afstemmen van de aanpak van problemen op het gebied van leefbaarheids- en veiligheidszaken;
- Verbeteren van de participatie en communicatie bij de voorbereiding van fysieke projecten en ruimtelijke plannen.

In wijken die dat willen gaat het wijkgericht of vraaggericht werken verder. Daar worden bewonersinitiatieven ondersteund uit het leefbaarheidsbudget en kan een wijkcontract afgesloten worden. Vanaf 2011 zijn de wijkcontracten vernieuwd. Hierbij zetten we in op het faciliteren van bewonersinitiatieven en op het bevorderen van actief burgerschap waarbij wijken zelf bekijken welke vragen er leven en welke partners bereid zijn hieraan te voldoen.

3. Integrale gebiedsaanpak

Bij een integrale wijkaanpak worden verschillende maatregelen met elkaar verbonden en/of op elkaar af gestemd. Door de verschillende beleidsterreinen bij elkaar te halen, wordt de efficiëntie en daadkracht van de interventies vergroot. Zo is differentiatie van de woningvoorraad niet de enige oplossing voor de aanpak van de complexe opgaven in wijken. Veel stedelijke problemen

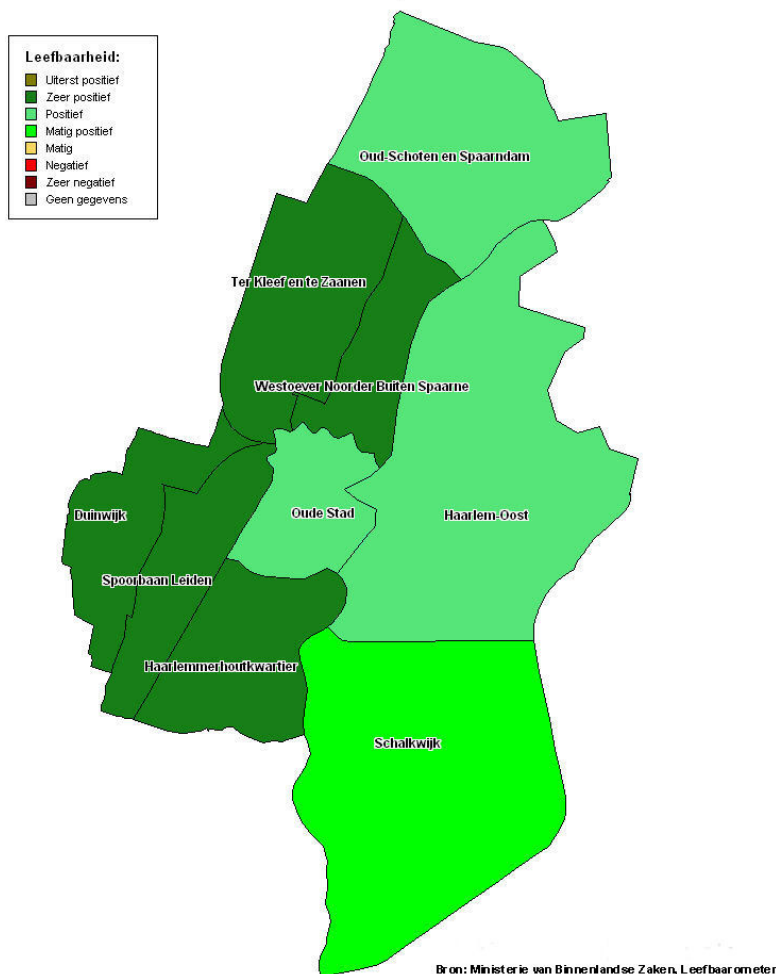
(criminaliteit, sociale overlast, spanning tussen verschillende leefstijlen, werkloosheid) zullen via de sociaal-economische infrastructuur moeten worden opgelost.

Voor Delftwijk, Zomerzone en Schalkwijk ligt het accent bij de integrale gebiedsaanpak op het vergroten van de levensbestendigheid. De combinatie van de rijksdoelstellingen en de sociale doelstellingen leveren de juiste mix om samen met onze partners een mogelijke neerwaartse spiraal om te buigen. Voor de Zomerzone en Boerhaavewijk heeft het rijk in het kader van de 40+ aanpak extra middelen beschikbaar gesteld.

Bovendien dragen onze partners een belangrijk deel van de kosten.

In Delftwijk worden woningbouwprojecten opgeleverd als Delftlaan-Noord en Slauerhoff en het vernieuwde winkelcentrum komt gereed. De maatschappelijke voorzie-

Leefbaarometer Wijken Haarlem 2010

ningen verbeteren met de oplevering van een multifunctioneel centrum. Mogelijk wordt in 2012 met de aanleg van het wijkpark gestart.

In de Zomerzone zal in 2012 de herstructurering van de zuidstrook Slachthuisbuurt in uitvoering zijn, net als de inrichting van het Reinaldapark. Ook is de planvorming voor DSK II en III dan gereed. De projecten 'Werk en werk-toeleiding', 'Leren en spelen' en 'Meedoen in de samenleving' gaan naar een afrondende fase.

In Schalkwijk komen de projecten uit het wijkcontract Meerwijk en uit de Preventieaanvraag Boerhaavewijk op stoom: wereldmuziekschool, nieuwe broedplaats in de voormalige Vomar en de start van leerarbeids-bedrijf in Boerhaavewijk. Daarnaast starten ook de projecten op woningbouwlocatie 023-West, diverse kleinere herstructureringsprojecten en de integrale vernieuwing van de openbare ruimte Europawijk-Zuid tweede fase.

Voor een aantal gebieden, waar transformatie of herontwikkeling aan de orde is, worden kaders uitgewerkt in gebiedsvisies waarin standaard een groen paragraaf staat opgenomen. Verder wordt de voorbereiding van bestemmingsplannen, projecten en bouwplannen verbeterd. Voor de integrale gebiedsaanpak worden harde productieafspraken gemaakt, zowel voor concrete projecten als voor de programma's (zoals de gezamenlijke aanpak van de woonomgeving na herstructurering).

Beleidsveld 5.2 Wonen

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

Duurzaam, goed en gedifferentieerd woonmilieu.

Een goede woning en woonomgeving is belangrijk voor het geluk van mensen. Goed wonen, 'een dak boven je hoofd', is een basisvoorwaarde voor persoonlijke ontwikkeling en ontplooiing. De woonomgeving is minstens zo belangrijk als de woning zelf. Leefbare wijken en buurten zorgen er voor dat mensen meedoen, zich veilig voelen en dat hun kinderen er onbezorgd kunnen opgroeien. Een leefbare wijk is ook een voorwaarde voor een bloeiende economie.

Het creëren van een goed en gedifferentieerd woonmilieu voor allerlei bewonersgroepen in Haarlem is een belangrijke ambitie. Het gaat om betere aansluiting op de vraag, de verbetering van de kwaliteit en differentiatie van de woningvoorraad, de betaalbaarheid van het wonen en de verbetering van de doorstroming. Regionale afstemming van programma's is noodzakelijk. Bij nieuwbouw en transformatieprojecten streeft Haarlem naar een gegarandeerd aandeel betaalbare koop en huurwoningen voor jong en oud.

De corporaties zijn belangrijke partners van de gemeente. Zonder hun financiële en praktische inzet is een gemeentelijk woonbeleid ondenkbaar. Haarlem wil met de corporaties afspraken maken om de gedeelde doelstellingen op het terrein van nieuwbouw en herstructurering, woonruimteverdeling en inzet in wijken te realiseren.

Haarlem wil woningeigenaren stimuleren om met lef en ambitie de woningvoorraad en -omgeving (sociaal en particulier) aan te passen aan de eisen van deze tijd, bijvoorbeeld door verduurzamen, verbeteren, ver- of nieuwbouw, functiemenging, functieverandering. De concrete uitwerking in afspraken en programma's gebeurt bij voorkeur op gebiedsniveau. Een kwalitatief goede woningvoorraad gaat verder dan de bouwkundige staat van de woningen. Het gaat om ambities ten aanzien van het ontwerp, materiaalgebruik, flexibiliteit in gebruik, duurzaamheid (in brede zin), veiligheid, energiezuinigheid en het serviceniveau van de woningen. Kortom, allerlei inspanningen moeten worden geleverd om de stad toekomstbestendig te maken.

Een speerpunt van beleid is het behoud van een betaalbare sociale huurwoningvoorraad van voldoende omvang, die aansluit op de omvang van de groep lagere inkomens met een goede spreiding heeft over de stad. Haarlem wil de betaalbaarheid van koopwoningen helpen verbeteren door het verstrekken van starterleningen. Voor de financiering zijn ook marktpartijen en andere overheden aan zet. Verder richt de aandacht zich op de bestrijding van woonfraude en het tegengaan van het scheef wonen.

Op een krappe en stagnerende woningmarkt is een goede doorstroming van groot belang. Haarlem wil de doorstroming op gang helpen door bewoners te verleiden tot verhuizen. Hierdoor komen passende

woningen voor woningzoekenden vrij. Haarlem wil verhuurders (met name de corporaties) aansporen actief en gericht maatwerk te leveren om de doorstroming te bevorderen. Haarlem wil de keuzevrijheid van bewoners vergroten, door aan te sturen op een grotere verscheidenheid aan woningtypen, bij voorkeur middeldure huur- en koopwoningen. Ook het openstellen van de huurwoningmarkt voor een ruime regio, Zuid-Kennemerland, Haarlemmermeer én Velsen, verbetert de doorstroming. Ook vraagt passende huisvesting van senioren, de bouw van zorgwoningen en huisvesting voor jongeren, middeninkomens en voor bijzondere huisvesting voor maatschappelijke opvang bijzondere aandacht.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Rapportcijfer Haarlemmers voor eigen woning	7,6 (2005)	7,7 (2007) 7,8 (2009) 7,8 (2010)	7,7	7,8	7,9	8	8	8	Omnibusonderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Bevorderen van een goede, betaalbare en gedifferentieerde woningvoorraad
 - a. De keuzemogelijkheid van huidige en toekomstige bewoners vergroten door:
 - Bevorderen van een gedifferentieerd woningaanbod in Haarlem met een zo optimaal mogelijke afstemming met de regio (Zuid Kennemerland, Velsen, Haarlemmermeer);
 - De effectiviteit van de woonruimteverdeling te verbeteren en te monitoren; de huurwoningenmarkten van Zuid-Kennemerland en Velsen wederzijds open te stellen.
 - b. De bestaande (particuliere) woningvoorraad toekomstbestendig maken door gericht aan te sturen op verduurzaming, verbetering, nieuwbouw, functiemenging en functieverandering.
 - c. Het stimuleren van omzetting van bestaande functies (bijv. kantoren) naar nieuwe woonfuncties.
 - d. Streven naar een betere spreiding van de betaalbare sociale woningvoorraad in Haarlem. Tenminste dertig procent van het totale woningbouwprogramma moet uit sociale huur- en koopwoningen bestaan.
 - e. Actief het scheefwonen tegengaan en meewerken aan de bestrijding van woonfraude.
2. Maken van prestatieafspraken en bevorderen van samenwerking en participatie
 - a. Afstemmen van het woningbouwprogramma op de woonwensen van consumenten, met regiogemeenten, corporaties en ontwikkelaars in het Regionaal Actieprogramma (RAP).
 - b. Met corporaties (nieuwe) afspraken maken over:
 - Behoud van een betaalbare huurwoningvoorraad van voldoende omvang;
 - Aanpak van de bestaande sociale huurwoningvoorraad (herstructurering);
 - Gebruik van de dertig procent vrije ruimte bij woningtoewijzing, met maatwerk.
3. Ondersteunen van specifieke groepen en projecten
 - a. De bouw stimuleren van:
 - voor senioren geschikte woningen;
 - woonruimte boven winkels (afroeden programma);
 - woningen in (collectief) particulier opdrachtgeverschap;
 - zorgwoningen.
 - b. Samen met partners de mogelijkheden onderzoeken van de realisering van woonruimte voor specifieke groepen, zoals jongeren en spoedzoekers.
 - c. Particuliere eigenaren stimuleren om duurzaam te investeren in de kwaliteit van woningen door het verstrekken van duurzaamheidsleningen en het starten van een proefproject voor een gezamenlijke gebiedsgerichte aanpak.
 - d. Starters op de woningmarkt een steuntje in de rug te geven, door het verstrekken van startersleningen.
4. Kaderstellen en regievoeren op woningbouwprogramma's, zoals:
 - Een nieuwe woonvisie vaststellen voor de komende jaren;
 - Regievoeren op de nieuwbouw- en herstructureringsproductie;
 - Stagnerende woningbouwproject vlottrekken door stimuleringsbijdragen.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Toename woning-voorraad ¹	1792 (2009)	347 (2010)	440	730	630	690	720	650	CBS
- sociale woningen	47%		38%	> 30%	> 30%	> 30%	>30%	> 30%	Gemeentelijke registratie
- middeldure woningen	27%		35%	25%	35%	35%	35%	35%	
- seniorenwoningen	14%		10%	10%	15%	15%	35%	15%	
- jongerenhuisvesting	7%		9%	7%	5%	6%	20%	6%.	
1b. Aantal betaalbare sociale huurwoningen	20.400 (2009)	22.000 (2010)	> 18.000	> 18.000	> 18.000	> 18.000	> 18.000	> 18.000	Gemeentelijke registratie
1c. Nieuwe woningen boven winkels ¹	0 (2009)	37 (2010)	14	50	--	--	--	--	Gemeentelijke registratie
1c. Verstrekte duurzaamheidsleningen ¹	17 (2010)	33 (2010)	15	20					Gemeentelijke registratie
1c. Verstrekte starters-leningen ¹	21 (2009)	52 (2010)	65	60	--	--	--	--	Gemeentelijke registratie

¹ Over voorzetting van deze stimuleringsmaatregelen na 2012 is nog geen besluit. Daarom zijn er voor 2013 e.v. geen streefcijfers opgenomen.

Beleidsveld 5.3 Ruimtelijke Ontwikkeling

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

Duurzame ruimtelijke kwaliteit

De ruimtelijke kwaliteit van de stad heeft aandacht nodig. Een leefbaar stedelijk milieu moet klimaatneutraal, groen, bereikbaar en veilig zijn. Gezien de spankracht van Haarlem is kwaliteit belangrijker dan kwantiteit, de beleving staat voorop. Haarlem gaat zorgvuldig om met de nu nog beschikbare ruimte. Meer groen, bomen en water zijn belangrijk voor de stad. Voor Haarlem is de ruimtelijke kwaliteit een belangrijke troef om bewoners, investeerders en bezoekers aan zich te binden. De openbare ruimte moet dan ook voor de stad als geheel worden bekeken.

Ruimtelijke kwaliteit is de balans tussen gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde. Het verbeteren en versterken van de historisch gegroeide stad, vindt daarom met aandacht plaats, ook bij nieuwe ontwikkelingen. Cultuurhistorie geldt als context en als inspiratie voor ontwikkeling. Haarlem heeft tenslotte bijzondere kwaliteiten.

Voor 'wonen' en 'werken' in de stad betekent dat aanpassing van de bestaande voorraad (herontwikkeling, herstructurering, uitbreiding) moet plaatsvinden met aandacht voor de kwaliteit, beleving en duurzaamheid. Verkeersingrepen voor het verbeteren van de bereikbaarheid van de gehele stad, moeten ook geen negatieve invloed hebben op de plek waar het gebeurt. De beleving en uitstraling van het Spaarne verdient de nodige aandacht. Een fietstocht langs het Spaarne maakt duidelijk dat hier nog een wereld te winnen valt.

Hetzelfde geldt voor de herinrichting van de Amsterdamsevaart. Bij de openstelling van de fly-over wordt tevens gewerkt aan het verleggen van de hoofdstroom van het verkeer van de Amsterdamsevaart naar de Oude Weg. Hiermee komt ruimte vrij, zoals ook vastgesteld in de gebiedsvisie Oostradiaal, om langs de Amsterdamsevaart woningen toe te voegen.

Het beleidsveld Ruimtelijke Ontwikkeling richt zich op hoofdlijnen en het complete beeld van de stad. Hierbij hoort het afstemmen en de inpassing van de ruimtelijke ontwikkeling van verschillende functies. Het gaat dan om zowel de bebouwde en de onbebouwde ruimte. De verschillende, en soms tegengestelde, belangen van al deze ruimtelijk-fysieke ambities en ontwikkelingen vragen om een samenhangende benadering.

In het verlengde van de samenhangende benadering is een krachtige aanpak van de ruimtelijke processen een speerpunt. Dat past zowel in het streven naar een slimme en flexibele overheid als in het vergroten van de rol van de burger bij ruimtelijke ontwikkelingen. Haarlem oriënteert zich intensief op

bovenlokale ontwikkelingen en kansen en op de betekenis voor de lokale ambities en gewenste samenwerking daarbij (zie ook programma 1).

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

Duurzame Ruimtelijke kwaliteit

1. **Samenhangende structuur en richting geven aan de duurzame ruimtelijke ontwikkeling**
Het vaststellen Nota Ruimtelijke kwaliteit, als kader voor alle ruimtelijke ontwikkelingen. Dit is een instrument om het ruimtelijk beleid consistent te houden zonder nieuwe ontwikkelingen tegen te houden. Met dit kader kan Haarlem kernachtig uitdragen waar haar kracht en haar ambitie ligt. De Nota Ruimtelijke Kwaliteit zal in elk nieuw ruimtelijk product weerklinken.
Voor een integrale aanpak van de openbare ruimte en de beleving van de kwaliteit van de stad wordt een Structuurvisie Openbare Ruimte opgesteld. Hierin worden Groen, Water, Verkeer en Duurzaamheid in de openbare ruimte gekoppeld aan de richtlijnen die de Nota Ruimtelijke Kwaliteit stelt. Zo ontstaat één integraal beeld van de openbare ruimte, waarin de beleving voorop staat en waarin beleidsthema's naast elkaar worden gezet, in plaats van tegenover elkaar. Omdat deze Structuurvisie slechts een deel van Haarlem behandelt, is de visie een uitbreiding van het Structuurplan 2020 en niet een vervanger.
2. **Krachtige aanpak van ruimtelijke processen**
Door stroomlijning van bestaande besluitvormings- en participatietrajecten worden de politieke en maatschappelijke keuzes eerder en helderder zichtbaar. Hierdoor wordt de kans verkleind dat draagvlak verdwijnt en dat er onnodige kosten worden gemaakt.
De juridische, stedenbouwkundige en planologische inzet is niet gericht op het zoeken naar belemmeringen, maar juist om binnen de daarvoor geldende kaders de gewenste (nieuwe en innovatieve) ontwikkelingen mogelijk te maken. Haarlem heeft op basis van de rijksregelgeving een aantal wettelijke taken. Voor de stad als geheel speelt het Structuurplan 2020 hierin een centrale rol.
Voor de stadsdelen en wijken bieden de bestemmingsplannen houvast bij de beoordeling van bouwplannen. Deze plannen maken exact duidelijk wat wel of niet mag; een bestemmingsplan biedt rechtszekerheid. Het ruimtelijk instrumentarium is digitaal toegankelijk gemaakt.

Conform het Meerjarenplan Bestemmingsplannen wordt gewerkt aan wettelijk voorgeschreven herziening van de nog niet actuele bestemmingsplannen. Het is nodig om voor heel Haarlem alle bestemmingsplannen actueel te hebben en te houden. Een bestemmingsplan beziet op een integrale wijze het plangebied en legt afwegingen tussen 'behouden' en 'ontwikkelen' vast. Het bestemmingsplan is hét bindende instrument waar burgers en de overheid zich aan dienen te houden, waar veel verschillende belangen in spelen. Een actueel bestemmingsplan geeft dus een compleet beeld en biedt rechtszekerheid.
3. **Bovenlokale oriëntatie en samenwerking**
Bovenlokaal heeft Haarlem zich verbonden aan de afspraken binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) op het gebied van wonen, economie, bereikbaarheid, landschap en duurzaamheid. Ook is zij actief betrokken in andere stedelijke netwerken zoals de G32, waarin kennisuitwisseling, positionering en beïnvloeding centraal staan. In haar rol als centrumstad van Zuid-Kennemerland zal de gemeente de samenwerking met de andere gemeenten versterken waar het gaat om thema's als ruimte, mobiliteit, economie, duurzaamheid en volkshuisvesting. Vanuit deze rol kan Haarlem de subregio Zuid-Kennemerland op een bestuurlijk legitieme wijze vertegenwoordigen op een groter schaalniveau dan de MRA en in dit opzicht samen optrekken met de IJmond en de Haarlemmermeer om vanuit de westkant van de MRA een bijdrage te leveren aan de internationale concurrentiepositie van de Amsterdamse metropool. Alle visies en beleidsagenda's van Haarlem passen dan ook in de regionale afspraken. De bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland en de economische agenda van Haarlem zijn hier goede voorbeelden van. Ook voor de Structuurvisie Openbare Ruimte is de regionale agenda een kader.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1b. Aantal vast-gestelde bestemmings-plannen ¹	n.v.t.	12	8	9	11	8	8	8	Gemeentelijke registratie

¹Niet alleen de kwantiteit is bij bestemmingsplannen is van belang, maar juist de integraliteit en afgewogen belangen maken een bestemmingsplan tot een belangrijk instrument.

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen, plus een overzicht met de investeringen die in 2012 worden gedaan.

bedragen x € 1.000

Beleids- veld	Programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling	Rekening 2010	Begroting	
			2011 gewijzigd	2012
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
5.1	Wijken / Stedelijke vernieuwing			
5.2	Wonen	6.537	1.649	1.484
5.3	Ruimtelijke ontwikkeling	2.661	2.293	2.366
5.4	Vastgoed	42.956	48.960	35.375
	<i>Totaal lasten</i>	52.154	52.901	39.225
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
5.1	Wijken / Stedelijke vernieuwing			
5.2	Wonen	3.265	1.664	665
5.3	Ruimtelijke ontwikkeling	255	0	0
5.4	Vastgoed	40.045	47.724	34.128
	<i>Totaal baten</i>	43.565	49.388	34.792
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	8.589	3.513	4.433
	<i>Toevoeging aan reserve</i>			
	Reserve vastgoed			1.000
	Reserve kapitaallasten cult. gebouwen			313
	Totaal toevoegingen aan reserve	6.319	2.522	1.313
	<i>Onttrekking aan reserve</i>			
	Reserve vastgoed			1.000
	Reserve kapitaallasten cult. gebouwen			1.087
	Totaal onttrekkingen aan reserve	5.066	2.558	2.087
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	9.842	3.477	3.659

Investeringsen waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen

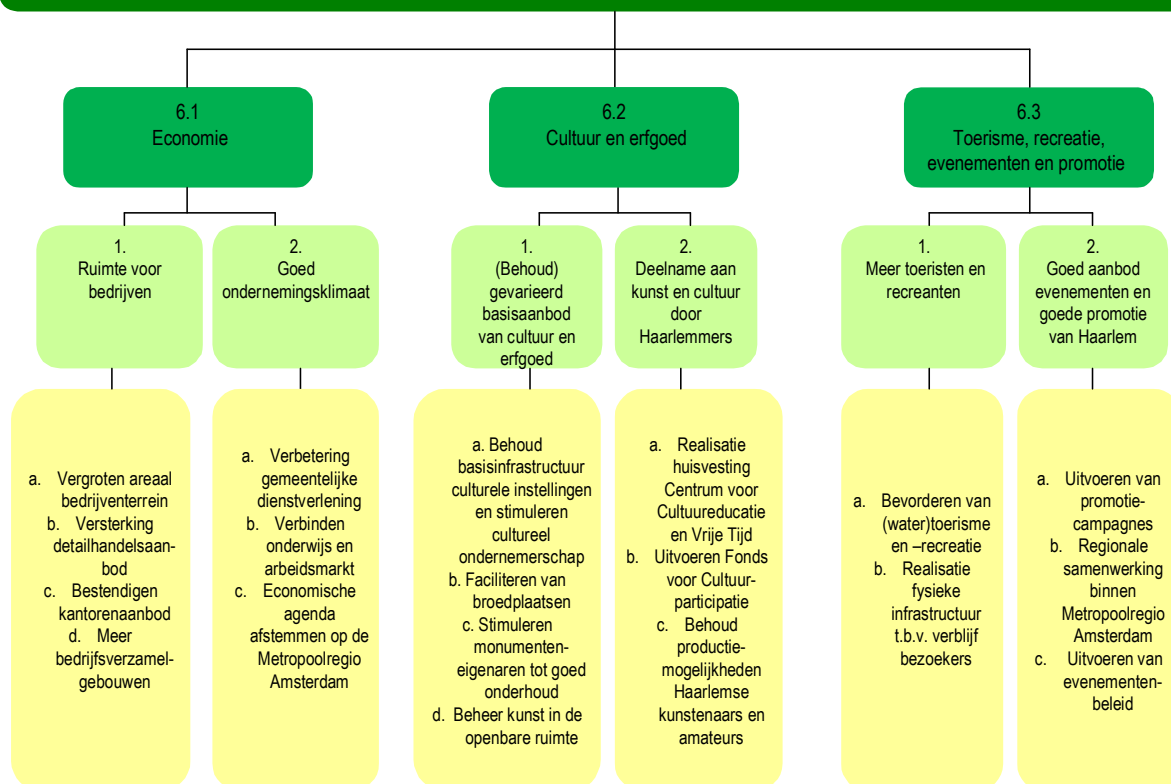
bedragen x € 1.000

IPNr	Omschrijving investering	Investering 2012
<i>Investeringsen met economisch nut</i>		
VG.ON	Reservering levensduurverlengend onderhoud gemeentelijk bezit	597
Totaal programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling		597

Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie

Commissie	Ontwikkeling
(Coördinerende) Portefeuilles	Cultuur, Economische Zaken en Stadspromotie
Afdelingen	Stadszaken

Behoud en versterking economisch, cultureel, toeristisch en recreatief klimaat (ook in regionaal verband)

Programmadoelstelling (Missie)

Haarlem is een echte centrumstad binnen de Metropoolregio Amsterdam. Detailhandel, horeca, theaters, musea, poppodium, historisch erfgoed, bioscopen en evenementen trekken jaarlijks veel bezoekers en bestedingen aan. Haarlem telt een groot aantal kwalitatief hoogwaardige centrumfuncties: cultuurpodia, gerechtsgebouw, bibliotheek en bedrijventerrein. Haarlem herbergt ongeveer 70.000 banen, waar ook de positie van provinciehoofdstad een positieve invloed op heeft. Dit alles maakt Haarlem sterk, levendig, toeristisch en aantrekkelijk.

Haarlem wil een ondernemende stad zijn, een stad die kansen aantrekt en weet te benutten. Economische dynamiek wordt bepaald door factoren als goed ondernemerschap, innovatievermogen en duurzaamheid, onderwijs en werk. Die bieden de beste kansen voor ontplooiing, maatschappelijke participatie en integratie. Het historisch centrum met het monumentale karakter, de kleinschaligheid en het culturele aanbod vergroten de aantrekkingskracht van Haarlem. Het behouden en versterken van de culturele, recreatieve en cultuurhistorische voorzieningen is in economische zin van belang. Naast toerisme is het een voorname vestigingsfactor voor hoogopgeleide, creatieve mensen. Haarlem kiest ervoor het culturele, recreatieve en economische klimaat samen met de partners van de culturele instellingen, het bedrijfsleven, recreatieve organisaties en het verenigingsleven vorm te geven. De rol

die de gemeente hierin kan spelen is er één van regievoerder, samenwerkingspartner en faciliteerder. Het is een grote uitdaging om in tijden van krimpende financiële ruimte en beperkte formatie toch de ambities van deze programmabegroting waar te maken.

Haarlem manifesteert zich binnen en buiten de regio positief en onderscheidend als hoofdstad van de provincie Noord-Holland en acteert actief als samenwerkingspartner. Haarlem werkt samen in de regio Zuid-Kennemerland en neemt deel aan de vorming van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) als onderdeel van de Randstad. De Haarlemse economische agenda richt zich op toerisme, creatieve industrie en zakelijke dienstverlening.

Context en achtergronden

Economie

Haarlem beschikt over een relatief hoog opgeleide beroepsbevolking met een hoge arbeidsparticipatie en is sterk in economisch kansrijke sectoren als zakelijke dienstverlening, toerisme, MKB, gezondheidszorg en de creatieve en kennisindustrie. Ondanks deze goede uitgangspositie en de werkgelegenheidsgroei die de afgelopen jaren boven het landelijke gemiddelde uitkwam, moet worden geconstateerd dat de economische groei in Haarlem de afgelopen periode is achtergebleven bij het landelijk gemiddelde. Door de bezuinigingen in de (semi)overheidsector de komende jaren ontstaat banenkrimp in deze sector. Versterking van het economische klimaat en meer ruimte voor het bedrijfsleven is dan ook noodzakelijk om voldoende werkgelegenheid in Haarlem ook op langere termijn te kunnen garanderen. Gezien de effecten van de economische recessie is het doel op korte termijn vooral het behoud van het aantal banen en op de wat langere termijn uitbreiding.

Cultuur en Erfgoed

De cultuurpodia (Toneelschuur, Patronaat, Philharmonie, Stadsschouwburg) en de musea zoals Frans Hals, Teylers en Het Dolhuys ontvangen veel bezoekers. Haarlem is bovendien de vijfde monumentenstad van Nederland, met een rijk archeologisch verleden. De huidige overheids-bezuinigingen in de kunst- en cultuursector raken de meeste instellingen.

Toerisme, Recreatie, Evenementen en Promotie

De toeristische en recreatieve sector (met de evenementen) vormen een economische groeisector. Met haar historische binnenstad, culturele aanbod, vele monumenten, uitgebreide winkelassortiment, horeca en ligging nabij strand, Amsterdam en Schiphol is Haarlem zeer kansrijk om deze sector verder te versterken. Steden concurreren nationaal en internationaal om toeristen aan te trekken. Daarom is stads promotie en het faciliteren van toeristen die in Haarlem willen overnachten door de uitbreiding van hotelkamers onmisbaar. City Marketing Haarlem is volop bezig Haarlem te promoten.

Kaderstellende beleidsnota's

Economie

- Economische Agenda Haarlem 2011-2015.

Cultuur en Erfgoed

- Agenda cultureel erfgoed Haarlem (2007/88353).
- Cultuurnota Haarlem 2009-2012 (2008/193858).
- Een waardevol bezit. Beleidsnota archeologie (2009/92142).

Toerisme, Recreatie, Evenementen en Promotie

- Evenementen in Haarlem 2011-2012 (2010/75521).
- Prestatieplan Stichting City Marketing Haarlem 2011 e.v.(2010/419822).
- Koers Plan van Aanpak watertoerisme (2008/171714).

Beleidsveld 6.1 Economie

Economische agenda 2011-2015

De economische agenda zet in op drie thema's: banengroei, een goed ondernemingsklimaat en meer toeristische bezoekers. Dat past naadloos in het coalitieprogramma waar onder de noemer groene economie twee centrale accenten zijn benoemd: meer duurzaamheid (scherpere inzet op kennis en innovatie als motor voor vernieuwing, betere benutting van schaarse ruimte en schaarse energie) en een optimale arbeidsmarkt. Het is belangrijk dat er voldoende en passende groene werkgelegenheid is, zowel binnen de stadsgrenzen als in de regio.

Haarlem wil actief en stimulerend optreden en dienstverlenend zijn naar het bedrijfsleven. Een belangrijk punt is om de regelgeving terug te dringen en te denken in mogelijkheden en kansen. De gemeente biedt met haar faciliteiten, in de vorm van een goed bedrijventerrein en een goed aanbod aan kantoren en bedrijfsverzamelgebouwen, kansen voor werk en ondernemerschap. Om het ondernemerschap te stimuleren moeten de randvoorwaarden die de gemeente kan beïnvloeden optimaal zijn, zoals fysiek-ruimtelijke en dienstverlenende aspecten. Beide aspecten worden beoordeeld in een rapportcijfer van de Haarlemse ondernemers in een benchmark ondernemingsklimaat van het ministerie van Economische Zaken.

Haarlem wil meer bezoekers trekken door gerichte promotie van de stad door City Marketing Haarlem en door het mogelijk maken van de uitbreiding van hotels en faciliteren van kwaliteitsevenementen.

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Ruimte voor bedrijven. Haarlem wil de fysieke vestigingsmogelijkheden voor bedrijven optimaal houden door te faciliteren of te helpen de kwaliteit van het bedrijventerrein en het aanbod van kantoren en gebouwen te versterken.
2. Een goed ondernemingsklimaat. Haarlem streeft naar verbetering van het vestigings-, innovatie- en ondernemingsklimaat in de stad. Haarlem zet in op het faciliteren en ondersteunen van (startende) ondernemers met onder andere deregulering (meer service, minder regels). Haarlem zoekt de samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam en regio Kennemerland op. Haarlem voert regie over zijn eigen economische agenda door in de metropoolregio te kiezen voor toerisme, creatieve industrie en zakelijke dienstverlening. Ook heeft Haarlem veel aandacht voor de cruciale verbinding van de onderwijssector en de arbeidsmarkt.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Gemiddeld rapportcijfer tevredenheid ondernemers over ondernemingsklimaat	6,3 (2005)	6,7 (2007) 6,6 (2010)	n.v.t.	6,7	n.v.t.	6,8	n.v.t.	6,8	Benchmark ministerie van Economische Zaken (tweejaarlijks)

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Ruimte voor bedrijven
 - a. Vergroten areaal bedrijventerrein: in de Waarderpolder is 2 ha bedrijfsgrond in de Noordkop voor de markt beschikbaar, naast de diverse nieuwe bedrijfsgebouwen (Rode en Blauwe Baronnen, Figeehal etc.).
 - b. Versterking detailhandelsaanbod. Regionale en lokale afstemming van nieuwe detailhandel- en leisureontwikkelingen; met de nieuwe winkels en de megabioscoop in de Raaks is de positie van de binnenstad versterkt.
 - c. Bestendigen van het kantorenaanbod. De inzet is het stimuleren van kwaliteitsinvesteringen in de bestaande kantoorvoorraad voor duurzame kantoorconcepten en het hergebruik van leegstaande kantoren voor andere economische functies, zodat de schaarse ruimte in Haarlem niet onbenut blijft.
 - d. Meer bedrijfsverzamelgebouwen. Hergebruik van leegstaande of leegkomende bedrijfsgebouwen voor creatieve bedrijvigheid en realisatie van één creatieve broedplaats.

2. Goed ondernemingsklimaat
 - a. Verbetering gemeentelijke dienstverlening aan bedrijven. Versterking van het ondernemersloket en deregulering vanuit de gemeente.
 - b. Verbinden onderwijs en arbeidsmarkt via het platform Arbeidsmarkt en Onderwijs, en het opstellen van integraal arbeidsmarktbeleid om deelname aan de arbeidsmarkt te stimuleren en knelpunten weg te nemen.
 - c. Economische agenda afstemmen op de Metropoolregio Amsterdam (o.a. door relatiebeheer en samenwerking zoeken in de regio). Vanuit de gemeente zijn er vele contacten met partners in de stad (bedrijfsbezoeken, Kamer van Koophandel, MKB, VNO-NCW, Centrum Management Groep, Industriekring Waarderpolder, Expertgroep Economie Schalkwijk en lokale belangenbehartigers) en de regio (Metropoolregio Amsterdam via Platform Regionaal Economische Structuur).

Beleidsveld 6.2 Cultuur en erfgoed

De kunst van investeren in cultuur

Cultuur vergroot de aantrekkingskracht van Haarlem. Haarlem wil nationaal in beeld zijn als stad van cultuur en erfgoed. Het aanbod van de kunstinstituten, de cultuurpodia en het cultureel erfgoed (waaronder de schat aan monumenten, de archeologisch waardevolle resten (in- en ex situ), de collecties in de musea en archieven) zijn belangrijke dragers van het culturele klimaat.

Cultuur en economie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Het culturele voorzieningen niveau is economisch mede afhankelijk van cultuurbezoekers van buiten de stad die door stadspromotie gestimuleerd worden Haarlem te bezoeken. Kunst en cultuur daarentegen vormen weer bij uitstek zaken die van invloed zijn op de economische groei van Haarlem. Met name hoogopgeleide, creatieve mensen, die de Haarlemse economie stimuleren, vestigen zich in een stad met een gevarieerd cultureel aanbod. Cultuur is ook los van de economische effecten van belang voor de individuele ontwikkeling en de samenleving; cultuur vergroot de sociale cohesie in de stad. Het is daarom van belang te investeren in een aantrekkelijk cultureel aanbod, zoals de programmering van podia en musea. Met het honderdjarig bestaan van het Frans Hals Museum in 2013 is er een extra kans de naam van Haarlem als cultuurstad meer dan waar te maken.

Op rijksniveau worden voor Haarlem met name Holland Symfonia, Toneelschuur Producties en Teylers Museum hard getroffen. Maar ook de gemeente bezuinigt (zij het gedifferentieerd en gefaseerd) op subsidies van de meeste culturele instellingen. Door het stimuleren van cultureel ondernemerschap en de verzakelijking van de (her) huisvesting van de cultuurinstellingen wil de gemeente de programmering- ondanks de bezuinigingen- aantrekkelijk houden. Na de afronding van de fusie van Volksuniversiteit, H'art en Muziekcentrum Zuid-Kennemerland wordt nieuwe huisvesting gezocht. Hierbij wordt het nieuwe onderkomen aangepast aan moderne trends, zoals een meer op scholen gerichte en wijkgerichte aanpak. In het licht van de bezuinigingen komt een compacter opgezette, centrale voorziening in beeld. Ook door indikking van de huisvesting van andere gesubsidieerde culturele organisaties (en dus een verlaging van de huursubsidie) en verhuur/verkoop van het onroerend goed aan commerciële organisaties, ontstaan er mogelijkheden om te bezuinigen. De verkenningen van een dergelijke culturele carroussel zijn opgestart. Ook over de organisatie van het gebouwbeheer en onderhoud (onderwerp uit het coalitieprogramma) zijn de gemeente en de culturele instellingen in gesprek.

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Behoud van een gevarieerd basisaanbod van cultuur en erfgoed. De gemeente Haarlem faciliteert een gevarieerd basisaanbod en streeft naar professionalisering en verzakelijking van de relatie met de culturele instellingen en de wijze waarop de instellingen worden geleid (stimulering cultureel ondernemerschap). Deze doelstelling richt zich met name op de grote cultuurpodia (Philharmonie, Toneelschuur, Patronaat en Stadschouwburg), het Frans Hals Museum, het Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd, de Bibliotheek Haarlem en Omstreken, en het Noord-Hollands

Archief. Met het rijksge subsidieerde Teylers Museum wordt samengewerkt, vooral bij grotere toptentoonstellingen.

Het beschermen van erfgoed, monumenten én archeologische vondsten is een kerntaak van de gemeentelijke overheid.

2. Deelname aan kunst en cultuur door Haarlemmers. De gemeente wil de deelname aan kunst en cultuur door inwoners en bezoekers van Haarlem bevorderen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Oordeel Haarlemmers over cultureel aanbod in Haarlem (rapportcijfer)	7,4 (2007)	7,4 (2008) 7,4 (2009) 7,1 (2010)	≥ 7,4	7,4	7,5	7,5	7,5	7,5	Omnibus-onderzoek
Aantal gesubsidieerde amateurverenigingen	62 (2005)	54 (2008) 59 (2009) 59 (2010)	≥ 60	60	60	60	60	60	Gemeentelijke registratie
Aantal leden bibliotheek (x 1.000)	40 (2009)	39 (2008) 40 (2009) 39 (2010)	≥ 40	40	40	40	40	40	Bibliotheek
Aantal bezoekers diverse musea en podiumkunsten (x 1.000) ¹	693 (2009)	633 (2008) 693 (2009) 647 (2010)	≥ 600	700	700	700	700	700	Jaarverslagen instellingen

¹ Bezoekersaantallen opgeteld van Teylers Museum, Frans Hals Museum, De Hallen Haarlem, het Dolhuys, Toneelschuur, Patronaat, Philharmonie en Stadsschouwburg. Bij de vier cultuurpodia worden de bezoekersaantallen per seizoen bijgehouden. Zo hebben gegevens over het jaar 2010 betrekking op het seizoen 2009/2010.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. (Behoud van een) gevarieerd basisaanbod van cultuur en erfgoed.
 - a. Behoud basisinfrastructuur en subsidiëren van culturele (basis)instellingen en stimuleren van cultureel ondernemerschap.
 - b. Faciliteren van broedplaatsen op het gebied van cultuur en economie. De afstemming tussen vraag en aanbod ateliers loopt o.a. via Stichting 37PK, het Platform voor de Kunsten, met als doel voldoende ateliers en werkruimten voor kunstenaars en creatieven in Haarlem.
 - c. Stimuleren monumenteneigenaren tot goed onderhoud. Na de afronding van de aanwijzing van nieuwe gemeentelijke monumenten, is een regeling voor onderhoud van kracht.
 - d. Beheer kunst in de openbare ruimte (KIOR). Realisatie en behoud van de rijke en gevarieerde kunstcollectie in de Openbare Ruimte.
2. Deelname aan kunst en cultuur door Haarlemmers
 - a. Realisatie van (nieuwe huisvesting voor) het Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd.
 - b. Uitvoeren van het Fonds voor Cultuurparticipatie. Het streven is te faciliteren met een groot aantal subsidietoekenningen via het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem.
 - c. Behoud van productiemogelijkheden Haarlemse kunstenaars en amateurs. Voor zowel de podiumkunsten, Haarlemse (beeldend) kunstenaars en Haarlemse amateurs zijn er ondersteuningsmogelijkheden via het Cultuurstimuleringsfonds Haarlem.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Aantal instellingen met budgetfinanciering	0 (2007)	1 (2008) 2 (2009) 4 (2010)	10	10	10	10	10	10	Gemeentelijke registratie
2b. en 2c. Aantal aanvragen Cultuurstimuleringsfonds	93 (2006)	97 (2008) 125 (2009) 139 (2010)	150	150	150	150	150	150	Gemeentelijke registratie
2b. en 2c. Aantal toekenningen CSF	47 (2006)	65 (2008) 95 (2009) 95 (2010)	80	80	80	80	80	80	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 6.3 Toerisme, recreatie, evenementen en promotie

Toerisme, recreatie en evenementen zijn belangrijke economische factoren en hebben bovendien een positief effect op het voorzieningenniveau van de binnenstad. Daarnaast zijn (jaarlijks of tweejaarlijks) terugkerende evenementen belangrijk voor de uitstraling van de stad en voor het bedrijfsleven. Dat geldt ook voor talrijke kleinere evenementen. Versterking van de toeristische en recreatieve sector en van evenementen is belangrijk voor de Haarlemse bevolking en de regio. Haarlem behoort tot de toeristische top van de middelgrote Nederlandse steden. Om tot de top te blijven behoren, investeert Haarlem structureel in evenementen en in promotie van de stad. Haarlem doet dit samen met evenementenorganisatoren, culturele instellingen, musea en het bedrijfsleven. Voor de internationale promotie wordt samengewerkt met Amsterdam. Regionaal en nationaal heeft Haarlem een sterke positie.

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Meer toeristen en recreanten in Haarlem. Haarlem wil dat er meer toeristen naar Haarlem komen, die er langer blijven en meer besteden. Tevens wil Haarlem een laagdrempelige en gevarieerde recreatieve voorzieningenstructuur in en om Haarlem bevorderen en de recreatieve routestructuren uitbreiden voor de bewoners van Haarlem en van de regio.
2. Goed aanbod van evenementen en goede promotie van Haarlem. De gemeente faciliteert en ondersteunt de bestaande evenementen en bevordert vernieuwing. Om toeristen en bedrijven naar Haarlem te laten komen, is het daarnaast van belang dat Haarlem zich regionaal, nationaal en internationaal presenteert als aantrekkelijke bestemming en vestigingsplaats. City Marketing Haarlem zet Haarlem op een goede manier in de markt, samen met het bedrijfsleven en de culturele instellingen. De pijlers zijn 'aantrekkelijk wonen, werken en ondernemen, winkelen, cultuur en recreëren in een monumentale stad'. Kernwoorden hierbij zijn: kleinschaligheid, klasse en kwaliteit.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Aantal toeristische dagbezoekers naar Haarlem (x 1.000)	930 (2005)	1.120 (2008) 1.163 (2009) 1.200 (2010)	1.200	1.200	1.200	1.250	1.250	1.250	Continu Vakantie Onderzoek (CVO)
1. Aantal verblijfs-toeristen (x 1.000) (toeristen die overnachten)	220 (2005)	286 (2007) 289 (2008) 273 (2009) 281 (2010)	280	280	290	300	300	300	Toeristen-belasting

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Meer toeristen en recreanten.
 - a. Bevorderen van (water)toerisme en –recreatie door gerichte promotie van de stad door City Marketing Haarlem. Daarnaast ook meer mogelijkheden voor faciliteiten rond het Spaarne en een waterverbinding naar Amsterdam (cruiseschepen).
 - b. Realisatie fysieke infrastructuur ten bate van verblijf bezoekers. Meer mogelijkheden voor hotels, cruiseschepen en betere bewegwijzering.
2. Goed aanbod van evenementen en goede promotie van Haarlem.
 - a. Ontwikkelen en uitvoeren van (promotie)campagnes (ook voor zakelijke toeristen en Haarlem als aantrekkelijke vestigingsplaats) door City Marketing Haarlem (i.s.m. bedrijfsleven, culturele instellingen, horeca, detailhandel en hoteliers).
 - b. Bevorderen internationaal toerisme door regionale samenwerking binnen de Metropoolregio Amsterdam.
 - c. Uitvoeren van een goed evenementenbeleid. Voorbereiding van een bijzonder en toonaangevend evenement in Haarlem, namelijk het Frans Hals-jaar 2013 (Frans Halsmuseum bestaat dan 100 jaar).

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Er is ook een overzicht met de investeringen in 2012. Dit onderdeel wordt later toegevoegd.

		bedragen x € 1.000		
Beleids- veld	Programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie	Rekening 2010	Begroting	
			2011 gewijzigd	2012
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
6.1	Economie	1.967	1.309	1.382
6.2	Cultuur en erfgoed	26.840	26.074	26.207
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen en promotie	1.972	1.430	1.344
	<i>Totaal lasten</i>	30.779	28.813	28.933
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
6.1	Economie	639	0	0
6.2	Cultuur en erfgoed	1.349	298	335
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen en promotie	605	125	128
	<i>Totaal baten</i>	2.593	423	463
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	28.186	28.390	28.470
	<i>Toevoeging aan reserve</i>			
	-			
	Totaal toevoegingen aan reserve	175	1.032	0
	<i>Onttrekking aan reserve</i>			
	-			
	Totaal onttrekkingen aan reserve	291	224	0
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	28.070	29.198	28.470

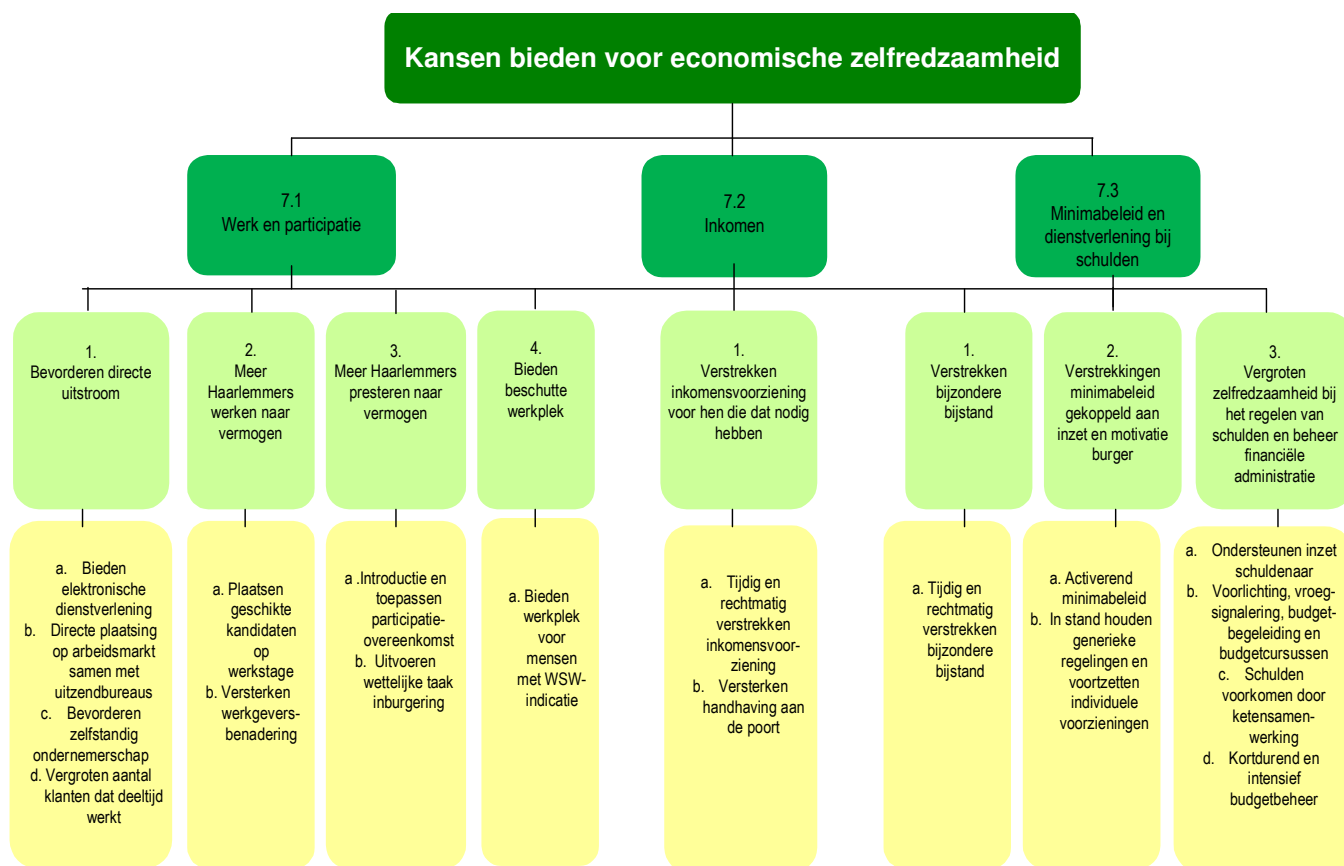
Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen

bedragen x € 1.000

IPNr	Omschrijving investering	Investering 2012
<i>Investerings met economisch nut</i>		
SZ.03	Huisvesting Cultureel Centrum Vrije Tijd (CCVT)	6.140
	Totaal programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie	6.140

Programma 7 Werk en Inkomen

Commissie	<i>Samenleving</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Sociale Zaken</i>
Afdelingen	<i>Sociale Zaken en Werkgelegenheid</i>

WSW = Wet Sociale Werkvoorziening

Programmadoelstelling (Missie)

De hoofddoelstelling van programma 7 is het bieden van kansen aan Haarlemmers die dat nodig hebben ter bevordering van hun zelfredzaamheid op het gebied van werk, inkomen en schulden. Zo levert de gemeente een bijdrage aan de economische en sociale structuur van de stad en de maatschappij. Het uitgangspunt is dat de gemeente niet de problemen van de burgers oplost, maar middelen biedt om mensen dat op eigen kracht te laten doen. De burgers bepalen zelf of ze die kans grijpen. Daarbij worden mensen aangesproken op wat ze kunnen en niet op wat ze niet kunnen.

De kerntaken van de gemeente richten zich op de directe uitstroom naar werk, de arbeidsbemiddeling van mensen die met een beperking kunnen werken, een activerend minimabeleid en dienstverlening bij schulden. Dit zorgt voor een dienstverlening die kansen biedt, zelfredzaamheid vergroot en motivatie en inzet beloont. Voor inwoners die niet kunnen voorzien in hun eigen inkomen biedt de gemeente een sociaal vangnet door het verstrekken van een inkomensvoorziening.

Context en achtergronden

De welvaartsstaat en de sociale zekerheid in Nederland veranderen door economische, politieke en demografische ontwikkelingen. De landelijke trend is dat de groei van het aantal banen het komende jaar lager zal zijn dan de afgelopen jaren. Op de middellange termijn is een daling van het aantal

werkzoekenden te verwachten: het aantal banen groeit weer sneller dan de werkende beroepsbevolking.

De komende jaren wordt er vanuit het Rijk bezuinigd op de sociale zekerheid. Een deel van de bezuinigingen wordt gerealiseerd door invoering van de Wet Werken naar Vermogen (WWnV). Daarnaast treffen de bezuinigingen de re-integratie, de sociale werkvoorziening, de schulddienstverlening en het armoedebelief. Inburgering als wettelijke taak van de gemeente komt te vervallen met ingang van 2013.

Het sociale domein verandert de komende jaren ingrijpend. Een belangrijke invloed hierop krijgt de invoering van de Wet Werken naar Vermogen met ingang van 1 januari 2013. Kern van de wet is een meer activerend stelsel waarbij mensen die nu nog niet werken, maar dat wel kunnen, verplicht worden om aan de slag te gaan. Iedereen werkt naar zijn of haar mogelijkheden, bij voorkeur bij een reguliere werkgever. De WWnV krijgt grote invloed op wat de gemeente gaat doen en op welke wijze. Een groot deel van de werkzaamheden van de gemeente gaat zich richten op de arbeidsmarkt bemiddeling van de doelgroep met een loonwaarde⁶. Het vangnet, het enkel verstrekken van een inkomensvoorziening, is er dan alleen nog voor de echte onderkant, voor hen die geen arbeidsvermogen hebben.

Vooruitlopend op de WWnV wordt de Wet Werk en Bijstand (WWB) met ingang van 1 januari 2012 aangescherpt met als doel optimaal activerend te zijn richting werk. In plaats van een partnertoets wordt de volledige gezinstoets ingevoerd bij het vaststellen van het recht op en de hoogte van de WWB-uitkering. De Wet Investeren in Jongeren (WIJ) wordt opgenomen in de WWB.

Samen met het UWV start de gemeente met de inrichting van een Werkplein op één locatie in Haarlem. Alle werkgeversdienstverlening wordt daarin ondergebracht, dáár is kennis van de arbeidsmarkt aanwezig, dáár vindt het eerste contact voor de inkomensvraag plaats en dáár melden klanten zich op weg naar werk. Vanuit het Werkplein vindt de bemiddeling naar regulier werk plaats, maar ook de matching en plaatsing van alle uitkeringsgerechtigden. Komende periode treft de gemeente de voorbereidingen voor de inrichting van het Werkplein aan de Zijlsingel.

De Wet gemeentelijke Schuldhulpverlening, die in 2012 ingaat, biedt het wettelijk kader voor een koers die door de gemeente al is ingezet. De gemeente gaat niet langer iemands problemen en schulden overnemen en oplossen, maar gaat helpen de schuldafflossing te regelen. De gemeente spreekt daarom liever van schulddienstverlening dan van schuldhulpverlening. Net als bij de toekomstige WWnV wordt de klant aangesproken op de eigen verantwoordelijkheid en eigen kracht en biedt de gemeente instrumenten om de zelfredzaamheid te bevorderen.

De komende jaren blijft het minimabeleid op het huidige verstrekkingenniveau gehandhaafd. Wél sluit het minimabeleid meer aan op de nieuwe uitgangspunten. De gemeente wil klanten activeren en in hun kracht zetten. De nadruk wordt gelegd op een activerende inzet van armoederegelingen en minder op financiële ondersteuning. Het Rijk normeert in 2012 de grens van minimabeleid op maximaal 110% van de bijstandsnorm.

Om instroom in een inkomensvoorziening te voorkomen en uitstroom uit een inkomensvoorziening te bevorderen is een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt noodzakelijk. Dat geldt met name voor het voorkomen van (jeugd)werkloosheid en voor het kwalificeren van uitkeringsgerechtigden voor de arbeidsmarkt. Aan de vraagzijde is een groei van de werkgelegenheid in de regio noodzakelijk. Dit programma levert daarom een bijdrage aan de Task-force Arbeidsmarkt en het Platform Arbeidsmarkt en Onderwijs.

Gezien de op handen zijnde wettelijke wijzigingen is nu al gekozen om een aantal van de indicatoren te herzien en te vervangen door nieuwe indicatoren. Op dit moment is niet precies duidelijk wat de

⁶ De loonwaarde is dat deel dat de werknemer arbeidsproductief is en waarvoor hij of zij dus loon krijgt tot 100% van het wettelijk minimumloon.

gevolgen van de nieuwe wetgeving zijn. Afwijkingen van de streefwaarden zijn mogelijk. Deze worden jaarlijks bijgesteld.

Kaderstellende beleidsnota's

- Kaderstelling voor het Strategisch Bedrijfsplan 2011-2014 Sociale Zaken en Werkgelegenheid gemeente Haarlem: Kans en kracht (2011/194584).
- Het doel voor ogen: Startnotitie Minimabeleid 2011-2014 (2011/ 55713).
- Voortgang afbouw loonkostensubsidie (2011/122983).
- Van ID-loonkostensubsidie naar regulier werk (2010/353161).
- Evaluatie project preventie huisuitzettingen (2010/ 34594).
- Addendum bij Kadernota re-integratie (2009/72646).
- De WWB, Hoogwaardig Handhaven in Haarlem 2008-2010 (2007/216037).
- Minimabeleid 2008-2010 (2007/187874).

Beleidsveld 7.1 Werk en participatie

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

Onze doelstellingen verschillen naar gelang de mogelijkheden die onze klanten hebben. Voor deze klantgroepen gelden de volgende doelstellingen:

1. Bevorderen van directe uitstroom naar werk.
2. Vergroten van het aantal klanten dat werkt naar vermogen met een aanvullende inkomensvoorziening.
3. Vergroten van het aantal klanten dat presteert naar vermogen met een aanvullende inkomensvoorziening.
4. Het bieden van een beschutte werkplek voor mensen met een WSW-indicatie.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Directe uitstroom naar werk	300 (2007)	213 (2010)	250	350	350	400	425	450	Gemeentelijke registratie
2. Aantal klanten dat werkt naar vermogen met aanvullende inkomensvoorziening ¹	(2012)	p.m.	p.m.	400	250 ²	500	750	1000	Gemeentelijke registratie
3. Percentage klanten in de doelgroep dat presteert naar vermogen met aanvullende inkomensvoorziening ¹	(2012)	p.m.	p.m.	10%	15%	20%	25%	25%	Gemeentelijke registratie
4. Aantal WSW klanten	703 (2009)	729 (2010)	729	690	670	660	650	640	SW Paswerk

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting wordt deze indicator structureel gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

² Met de invoering van de WWnV in 2013 vervalt het traject werkstage bij Paswerk. Hiervoor in de plaats komt een traject werken naar vermogen. Verwacht wordt hierdoor een tijdelijk terugval in aantallen.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Directe uitstroom naar werk
 - a. Bieden van elektronische dienstverlening aan de zelfredzame klanten.
 - b. Directe plaatsing op de arbeidsmarkt in samenwerking met uitzendbureaus. Werkzoekenden krijgen een overeenkomst aangeboden door het uitzendbureau en gaan direct aan het werk.
 - c. Bevorderen zelfstandig ondernemerschap. De gemeente wil het zelfstandig ondernemerschap als een volwaardig alternatief voor werk in loondienst stimuleren met de uitvoering van het bijstandsbesluit zelfstandigen.
 - d. Vergroten van het aantal klanten dat deeltijd werkt bij aanvullende inkomensvoorzieningen.

2. Vergroten van het aantal klanten dat werkt naar vermogen met aanvullende inkomensvoorziening
 - a. Plaatsen van geschikte kandidaten op een werkstage bij het SW-bedrijf Paswerk.
 - b. Versterken van de werkgeversbenadering waarbij de vraag (de vacature) centraal staat: werven van werkplekken voor mensen met een arbeidsbeperking.
3. Vergroten van het aantal klanten dat presteert naar vermogen met aanvullende inkomensvoorziening
 - a. Afsluiten van een participatieovereenkomst met klanten die weinig perspectief hebben op regulier werk. Voor deze groep is het vaak wel mogelijk om een prestatie te leveren in onderlinge of maatschappelijke dienstverlening, bijvoorbeeld via activiteiten in het kader van Hof 2.0. of via vrijwilligerswerk. Deze prestaties worden vastgelegd in een overeenkomst.
 - b. Uitvoering van het wettelijk Inburgeringsprogramma.
4. Beschutte werkplek
 - a. Beschutte werkplekken voor WSW- klanten met volledig arbeidsbeperking.

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1d. Aantal klanten met deeltijdinkomsten uit werk bij reguliere werkgevers ¹	223 (2010)	223 (2010)	250	260	285	310	335	360	Gemeentelijke registratie
3b. Aantal inburgeringstrajecten	638 (2010)	638 (2010)	200	125 ²	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	ISI

¹ Vanaf 2012 wordt deze indicator opgenomen in de programmabegroting, wel een nulmeting aanwezig.

² Vanaf 2013 vervalt de inburgering als wettelijke taak van de gemeente. In 2012 wordt aan de groep inburgeraars een traject aangeboden die op basis van de Wet Inburgering verplicht zijn een traject te volgen.

Beleidsveld 7.2 Inkomen

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Verstrekken van een inkomensvoorziening voor hen die dat nodig hebben. Haarlemmers die niet in hun eigen inkomen kunnen voorzien, hebben toegang tot een inkomensvoorziening. Onrechtmatige verstrekkingen worden voorkomen en waar nodig teruggevorderd.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Aantal klanten met een aanvullende inkomensvoorziening 18 – 64 jaar ¹	2.536 (2008)	2.955 (2010)	3.060	3.185	3.500	3.700	3.900	4.100	Gemeentelijke registratie

¹ Vanaf 2012 worden alle inkomensvoorzieningen opgenomen binnen de effectindicator. Voorheen was dit alleen de WWB en de WIJ.

Vanaf 2013 neemt het klantenbestand door de invoering van de WWnV toe. De verwachting is dat door herkeuring van de Wajong-populatie en de beperking van de instroom in de WSW het totale klantenbestand in 2013 met 400 extra klanten zal stijgen tot uiteindelijk in totaal 1000 extra klanten in 2016.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Het verstrekken van een aanvullende inkomensvoorziening
 - a. Tijdig en rechtmatig verstrekken van een inkomensvoorziening⁷ aan hen die niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Burgers die zijn toegelaten tot een inkomensvoorziening

⁷ In het kader van de WWB/WIJ, Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen. Vanaf 2013 wordt met de inwerkingtreding van de WWnV, de WWB, WIJ, WAJONG en de WSW (niet volledig en duurzaam arbeidsongeschikt) binnen de WWnV ondergebracht. In 2012 worden voorbereidingen getroffen voor het implementeren van de WWnV.

hebben recht op een goede dienstverlening. Aanvragen worden snel, efficiënt en zakelijk afgehandeld: negentig procent binnen vier weken.

- b. Versterken van handhaving aan de poort. Op grond van bemiddeling naar werk, verwijzing naar een voorliggende voorziening of het niet voldoen aan de voorwaarden wordt afgezien van een aanvraag voor een inkomensvoorziening.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Percentage aanvragen aanvullende inkomensvoorziening binnen 4 weken afgehandeld	25% (2006)	72% (2010)	90%	90%	90%	90%	90%	90%	Gemeentelijke registratie
1b. Handhaving aan de poort: preventiequote ¹	(2012)	p.m.	p.m.	20%	20%	20%	20%	20%	Gemeentelijke registratie

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting wordt deze indicator structureel gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

Beleidsveld 7.3 Minimabeleid en dienstverlening bij schulden

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Verstrekken van bijzondere bijstand voor onverwachte noodzakelijke kosten voor hen die het nodig hebben.
2. Activerend beleid: verstrekkingen minimabeleid koppelen aan de inzet en motivatie van de Haarlemmer.
3. Vergroten van zelfredzaamheid bij het regelen van schulden en beheer van de eigen financiële administratie.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Aantal toekenningen individuele bijzondere bijstand	1.442 (2006)	2.275 (2010)	1.500	2.200	2.200	2.200	2.200	2.200	Gemeentelijke registratie
2. Percentage toekenningen activerende minimegelingen t.o.v. het budget ¹	(2012)	p.m.	p.m.	35%	35%	35%	35%	35%	Gemeentelijke registratie
3. Aantal opgestarte schuldregelingen	100 (2007)	187 (2009) 225 (2010)	250	200	200	200	200	200	Gemeentelijke registratie

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting wordt deze indicator structureel gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting kan een realistische(r) formulering van streefwaarden plaatsvinden.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Verstrekken van bijzondere bijstand
 - a. Tijdig en rechtmatig verstrekken van bijzondere bijstand. Toegang tot de bijzondere bijstand vereenvoudigen door laagdrempelige aanvraagprocedures en het verminderen van de gegevensuitvraag aan klanten.
2. Verstrekkingen minimabeleid koppelen aan inzet en motivatie van de burger
 - a. Een activerend minimabeleid. Het koppelen van het minimabeleid aan het leveren van een prestatie.
 - b. In stand houden van generieke regelingen en het voorzetten van individuele voorzieningen.
3. Vergroten van zelfredzaamheid bij het regelen van schulden en beheer van de eigen financiële administratie
 - a. Ondersteunen van de inzet van de schuldenaar in het aanvraagproces en handhaven dat schuldregelingen worden nagekomen.
 - b. Voorlichting, vroeg-signalering en het bieden van budgetcursussen en budgetbegeleiding.

- c. Schulden moeten zoveel mogelijk voorkomen worden, door ketensamenwerking en tijdige afstemming met onder andere woningbouwcorporaties en energieleveranciers.
- d. Kortdurend en intensief budgetbeheer. Met groepstrainingen, individuele tussenzorg gesprekken, uitstroom- en nazorggesprekken worden klanten getraind en begeleid om zelf hun financiële administratie te beheren en om recidive te voorkomen.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Percentage aanvragen bijzondere bijstand binnen 4 weken afgehandeld	26% (2006)	64% (2010)	90%	90%	90%	90%	90%	90%	Gemeentelijke registratie
3b. Aantal deelnemers budgetcursussen	30 (2009)	180 (2010)	160	200	200	200	200	200	Gemeentelijke registratie

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Er is ook een overzicht met de investeringen in 2012.

bedragen x € 1.000

Beleids- veld		Programma 7 Werk en Inkomen	Rekening	Begroting	
			2010	2011 gewijzigd	2012
		Lasten (exclusief mutaties reserves)			
7.1	Werk en re-integratie		44.662	35.822	27.785
7.2	Inkomen		48.425	59.075	52.948
7.3	Minimabeleid		9.852	8.201	9.274
		<i>Totaal lasten</i>	102.939	103.099	90.006
		Baten (exclusief mutaties reserves)			
7.1	Werk en re-integratie		41.239	34.370	27.627
7.2	Inkomen		43.675	47.428	43.714
7.3	Minimabeleid		2.085	1.000	1.250
		<i>Totaal baten</i>	86.999	82.799	72.592
		Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	15.940	20.300	17.414
		<i>Toevoeging aan reserve</i>			
		Reserve WMO			
		Totaal toevoegingen aan reserve	2.097	0	0
		<i>Onttrekking aan reserve</i>			
		-			
		Totaal onttrekkingen aan reserve	4.692	2.426	50
		Saldo (inclusief mutaties reserve)	13.345	17.874	17.364

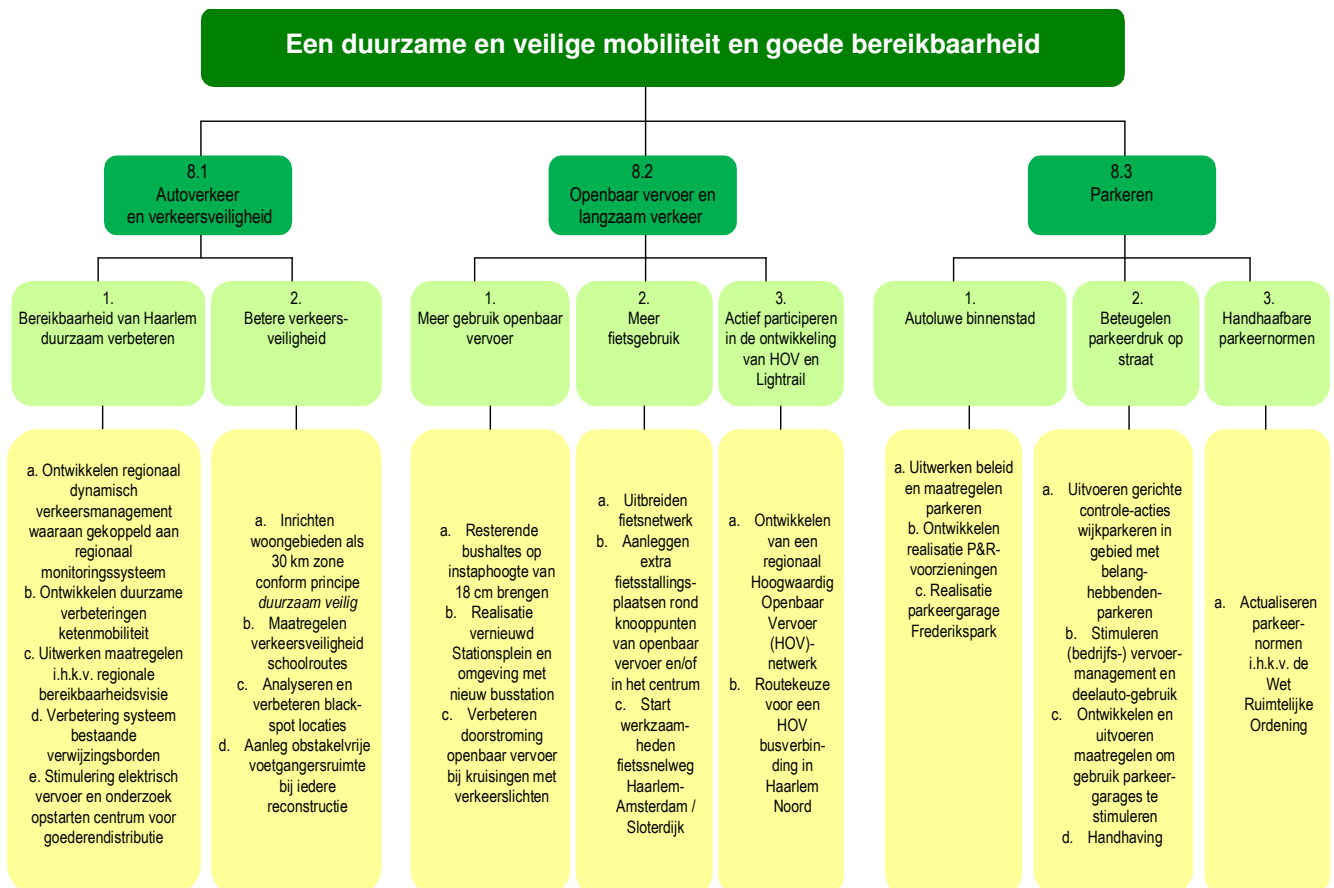
Investeringsen waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen

bedragen x € 1.000

IPNr	Omschrijving investering	Investering 2012
<i>Investeringsen met economisch nut</i>		
SZ.01	Kleine investeringsen geïntegreerde dienstverlening	25
Totaal programma 7 Werk en Inkomen		25

Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit

Commissie	Beheer
(Coördinerende) Portefeuilles	Verkeer- en vervoersbeleid
Afdelingen	Wijkzaken

Programmadoelstelling (Missie)

Duurzame en veilige mobiliteit en een goede bereikbaarheid is het doel van dit programma. Dit betekent dat we willen dat Haarlem ‘groen (met de fiets) en duurzaam (faciliteren biogas en elektrische oplaadpunten)’ bereikbaar moet blijven zodat maatschappelijke en economische functies in een kwalitatief hoogwaardige en klimaatneutrale omgeving plaatsvinden.

Maatschappelijk effect	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
Oordeel Haarlemmers ¹ over diverse aspecten van bereikbaarheid en mobiliteit (rapportcijfer):									
a. Bereikbaarheid van de stad ²	6,5 (2007)	6,9 (2008) 6,6 (2009) 6,6 (2010)	7,0	7,0	7,1	7,1	7,2	7,2	Omnibus-onderzoek
b. Bereikbaarheid van de binnenstad ²	5,4 (2007)	5,8 (2008) 5,4 (2009) 5,5 (2010)	6,0	6,1	6,3	6,5	6,5	6,5	Omnibus-onderzoek
c. Verkeersveiligheid in de stad	6,1 (2007)	6,4 (2008) 6,1 (2009) 6,1 (2010)	6,4	6,5	6,6	6,6	6,6	6,7	Omnibus-onderzoek

¹ Het Omnibusonderzoek houdt alleen peilingen onder inwoners van Haarlem, niet onder bezoekers en ondernemers.

² De bereikbaarheid betreft hier in algemene zin en heeft betrekking op zowel auto, bus, trein, (brom)fiets als motor.

Context en achtergronden

De bereikbaarheid van en verkeerscirculatie in Haarlem staat door het groeiende autoverkeer sterk onder druk. Als Haarlem haar ambities op het gebied van toeristische en culturele aantrekkingskracht en de versterking van de zakelijke dienstverlening wil waarmaken dan vraagt dat om structurele en duurzame oplossingen. In de toekomst neemt de verkeersdruk toe door de verstedelijkingsafspraken. Het is de ambitie van de gemeente om op een duurzame wijze verlichting te brengen in deze verkeersdruk.

Het autoverkeer en het openbaar vervoer vervullen daarin een onmiskenbaar belangrijke (meer regionale) rol; maar ook de fiets moet daarbij een belangrijke (meer lokale) bijdrage leveren. Doel is om in overleg met de gemeenten in Kennemerland en de provincie Noord-Holland de inmiddels vastgestelde regionale bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland in regionaal verband uit te voeren.

Haarlem heeft te maken met een groeiend gebruik van de Zuidtangent als belangrijke regionale openbaar vervoersverbinding naar Hoofddorp, Schiphol en verder. Tegelijkertijd is in de Metropoolregio Amsterdam een hoogwaardig openbaar vervoernetwerk in ontwikkeling (R-net) waar de Zuidtangent een belangrijke schakel in is en als voorbeeld dient. Bij de uitwerking van een duurzamer Haarlams verkeersbeleid is deze ontwikkeling van groot belang. Een heldere routekeuze voor het hoogwaardig openbaar busvervoer in Haarlem-Noord is nog steeds actueel en vraagt om een gedegen aanpak waarbij enerzijds de doorstroming en verhoging van de stiptheid en betrouwbaarheid een belangrijke sleutel is, anderzijds geen barrièrewerking moet gaan ontstaan. Primair is in ieder geval. Het doel is om zoveel mogelijk Haarlemmers van deze voorziening gebruik te laten maken.

Een verontrustende ontwikkeling is de bezuiniging van de provincie Noord-Holland op het openbaar vervoer, onder andere in Haarlem. Deze bezuinigingen hebben consequenties voor het voorzieningenniveau van het openbaar vervoer. De gemeente overlegt hierover regelmatig met de provincie, zodat de consequenties voor het voorzieningenniveau van het openbaar vervoer zo gering mogelijk zijn voor Haarlem.

Het spoorboekje vertoont nog geen verbetering als het gaat om directe treinverbindingen voorbij Amsterdam. Het is wel winst dat de frequentie van en naar Amsterdam in 2012 wordt verhoogd van zes naar acht keer per uur gedurende de gehele dag. Aandachtspunt blijft dat de capaciteit per trein tijdig voldoende inspeelt op de vraag. Een positieve ontwikkeling is dat Haarlem in 2012 weer een volwaardig onderdeel is van het Intercitynet. Dan rijden er (weer) intercitytreinen richting Den Haag/Rotterdam en verder. Wel blijft de wens om aansluiting te vinden op het nachtnet overeind, ondanks de afwijzende brief van de NS hierover.

Hoewel Haarlem al redelijk gevorderd is met de realisatie van een fijnmazig fietsnetwerk, valt er nog veel te doen. Een sluitend herkenbaar netwerk en het behoud en de verbetering van de kwaliteit daarvan bepaalt in belangrijke mate of het fietsgebruik kan worden gestimuleerd. Hierbij zetten we in op herkenbaarheid, directheid, veiligheid en comfort.

Voor de binnenstad is de uitdaging om het gehele parkeerbeleid kritisch te bezien. Het doel van dit nieuwe parkeerbeleid - verwoord in de parkeervisie - is het aantal autoverplaatsingen binnen de stadsring te verminderen. Ook daarbij komt de aandacht voor een duurzame bereikbaarheid van Haarlem nadrukkelijk naar voren. Deze parkeervisie vormt straks een belangrijke basis voor het parkeerbeleid in de komende jaren. In de aanpak van ketenmobiliteit (verknopingen van auto met OV en fiets v.v.) vormt de ontwikkeling van transferia een belangrijke schakel voor Haarlem en de regio. Ruimtelijke (planologische) inpassing en financiële overwegingen zijn mede bepalend. Een andere belangrijke uitwerking van de parkeervisie is een haalbaarheidsonderzoek van een distributiecentrum aan de rand van de stad.

In de woongebieden wordt gezocht naar een evenwicht tussen leefbaarheid en het waar mogelijk bieden van voldoende parkeergelegenheid voor bewoners en voorzieningen. Daarbij is het terugdringen van autobezit door onder andere deelautogebruik een van de instrumenten, evenals (waar nodig aangepaste) vormen van parkeerregulering.

Nieuw is de introductie van aparte parkeerplaatsen voor elektrische auto's met oplaadpunten. De eerste parkeerplaatsen met e-laadpalen zijn inmiddels in Haarlem geplaatst. De gemeente stimuleert en ondersteunt aanvragen en initiatieven ten behoeve van elektrische voertuigen. Enige tijd geleden is gestart met het bevoorraden van winkels en horeca in de binnenstad door elektrische voertuigen. Onder voorwaarden mogen elektrische voertuigen buiten de venstertijden bedrijven in de binnenstad bevoorraden. Op dit moment maakt een marktpartij hier gebruik van. De gemeente staat positief tegenover plannen van ondernemers om met elektrische voertuigen winkels en horeca te bevoorraden.

Al deze beleidsdoelstellingen zijn ingrediënten om een bijdrage te kunnen leveren aan Haarlem Klimaatneutraal.

De regionale bereikbaarheidsvisie, de parkeervisie en de Kadernota duurzaamheid (zie 9.1) leveren een belangrijke bijdrage aan de toekomstige actualisatie van het Haarlems Verkeer en Vervoer Plan.

Kaderstellende beleidsnota's

- Haarlems Verkeer en Vervoer Plan (HVVP) (2002/182821).
- Actielijst voor actualisatie HVVP (2010/30353).
- Wijziging van de Haarlemse Bouw Verordening (2007/126449).
- Aanpassingen nota uitwerking verkeersveiligheid (2006/245416).
- Voortgangsrapportage Uitvoeringsprogramma Fietsinfrastructuur (2011/67234).
- Taxibeleid busbanen Haarlem (2009/80337).
- Digitalisering Vergunningparkeren (2009/113951) en digitalisering bezoekersparkeren (2011/126268).
- Regionale Bereikbaarheidsvisie (2011/65494).

Beleidsveld 8.1 Autoverkeer en verkeersveiligheid

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. De bereikbaarheid van Haarlem duurzaam verbeteren.
2. Een betere verkeersveiligheid.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1b. Oordeel Haarlemmers over de autobereikbaarheid van de stad (rapportcijfer)	5,3 (2007)	5,6 (2008) 5,3 (2009) 5,3 (2010)	5,8	6,0	6,2	6,2	6,2	6,3	Omnibus-onderzoek
1b. Oordeel Haarlemse ondernemers over de autobereikbaarheid van de stad (rapportcijfer) ¹	6,6 (2005)	6,9 (2009) 6,9 (2010)	7,0	7,1	7,1	7,2	7,2	7,3	Benchmark Gem. Ondernemersklimaat
2. Aantal verkeersgewonden	66 ²	59 (2009) 58 (2010)	55	55	54	52	50	50	Viastat
2. Aantal verkeersdoden ³	3,3 ²	3 (2009) 5 (2010)	3	3	3	3	3	3	Viastat

¹ De benchmark wordt uitgevoerd door het ministerie van Economische Zaken (inmiddels jaarlijks); de jaargegevens komen pas in juli van het daarop volgende jaar beschikbaar.

² Gemiddelde van 2001–2006

³ Gebaseerd op landelijke trendontwikkeling als maximum. Ambitie zit vooral in terugdringen.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. De bereikbaarheid van Haarlem duurzaam verbeteren.
 - a. In nauwe samenwerking met de provincie Noord-Holland werken aan de ontwikkeling van een regionale verkeerscentrale in het kader van regionaal Dynamisch Verkeers Management (DVM), gebaseerd op gezamenlijk overeengekomen regionale verkeersscenario's. Daaraan is een regionaal monitoringssysteem gekoppeld.
 - b. Permanent onderzoek doennaar duurzame verbeteringen in de ketenmobiliteit (de autogebruiker verleiden om over te stappen naar een andere vervoerwijze door de aansluiting tussen de vervoeralternatieven in de keten te verbeteren, de informatie daarover te optimaliseren en het gebruik te vergemakkelijken).
 - c. Uitwerken van de eerste maatregelen voortvloeiend uit de regionale bereikbaarheidsvisie in overleg met gemeenten in Kennemerland en waar mogelijk de provincie Noord-Holland. Het bestaande systeem van verwijzingsborden wordt op haar effectiviteit waar mogelijk verbeterd.
 - d. Het bestaande systeem van verwijzingsborden wordt met een nadere analyse op haar effectiviteit waar mogelijk verbeterd.
 - e. Stimulering elektrisch vervoer en onderzoek opstarten centrum voor goederendistributie.
2. Een betere verkeersveiligheid.
 - a. Inrichten van woongebieden als dertig kilometer zone conform het landelijk principe duurzaam veilig, binnen de beschikbare middelen van het meerjarenprogramma groot onderhoud wegen, straten en pleinen.
 - b. Maatregelen nemen rond scholen, waaronder op schoolroutes, om de verkeersveiligheid te vergroten.
 - c. Analyseren van een black-spot en nemen van maatregelen ter verbetering van de verkeersveiligheid (een black-spot is een kruising of wegvak waarin drie jaar tijd zes of meer letselongevallen zijn gebeurd).
 - d. Aanleg van voldoende brede, obstakelvrije voetgangersruimte bij iedere reconstructie.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
2a. Aandeel 30 km-straten in km dat conform Duurzaam Veilig is ingericht	227,5 (2011)	227,5 (2011)	227,5	235	240	245	250	255	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal scholen dat per jaar wordt voorzien van veilige routes	20 gedaan (t/m 2006)	3 (2007) 4 (2009) 4 (2010)	3	3	3	3	3	3	Gemeentelijke registratie
2c. Aantal black-spots dat per jaar wordt geanalyseerd en verbeterd	1 elk jaar (t/m 2006)	1 (2007) 1 (2008) 1 (2009) 1 (2010)	1	1	1	1	1	1	Gemeentelijke registratie
2d. Oordeel Haarlemmers over voetgangersvoorzieningen in de binnenstad (rapportcijfer)	6,9 (2002)	6,8 (2007) 7,1 (2008) 7,2 (2009) 7,1 (2010)	7,3	7,3	7,4	7,4	7,4	7,4	Omnibus-onderzoek

Beleidsveld 8.2 Openbaar vervoer en langzaam verkeer

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Meer gebruik van het openbaar vervoer.
2. Meer fietsgebruik.
3. Actief participeren in de ontwikkeling van Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) en Lightrail.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Percentage Haarlemmers dat tevreden is over OV-voorzieningen in hun buurt	64% (2005)	74% (2007) 76% (2009) 78% (2010)	78%	79%	80%	81%	82%	82 %	Omnibus-onderzoek
1. Oordeel Haarlemse ondernemers over de bereikbaarheid van de stad per OV (rapportcijfer)	6,6 (2005)	6,8 (2009) 6,8 (2010)	6,9	6,9	7,0	7,0	7,0	7,1	Benchmark Gem. Ondernemers-klimaat
2. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de fietsvoorzieningen in hun buurt	50 % (2010)	50 % (2010)	51%	51 %	52 %	52 %	53 %	53 %	Omnibus-onderzoek
2. Oordeel Haarlemmers over het totaal van het voorzieningenniveau voor fietsers (rapportcijfer)	6,2 (2009)	6,2 (2009) 6,2 (2010)	6,3	6,3	6,4	6,4	6,5	6,5	Omnibus-onderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Meer gebruik openbaar vervoer.
 - a. Om het gebruik van het openbaar vervoer verder te stimuleren, kan de gemeente Haarlem alleen voorwaardenscheppend werken. Om de toegankelijkheid van de bus bij de haltes te verbeteren wordt (in nauwe samenwerking met de provincie) de instaphoogte tot de landelijke norm van achttien centimeter gebracht.

- b. Realisatie van een vernieuwd Stationsplein en omgeving met een nieuw busstation.
 - c. Bij aanpassingen in en/of vervanging van verkeerslichten wordt nagegaan of de doorstroming van het (hoogwaardig) openbaar vervoer nog verder kan worden verbeterd.
2. Meer fietsgebruik.
- a. Uitbreiden fietsnetwerk gebaseerd op de voortgangsrapportage uitbreiding fietsinfrastructuur.
 - b. Aanleggen van extra fietsstallingsplaatsen rond knooppunten van openbaar vervoer en/of in het centrum van de stad. Daarbij wordt de mogelijkheid om parkeerplaatsen in fietsstallingsplekken om te zetten bekeken. In 2012 wordt definitief besloten om al dan niet een ondergrondse fietsenstalling onder de Botermarkt te realiseren.
 - c. Aangezien groen licht is gegeven door het ministerie van Verkeer & Waterstaat voor de realisatie van de fietssnelweg Haarlem-Amsterdam/Sloterdijk, wordt binnen Haarlem het deelproject vervoermanagement Waarderpolder (fietsstimulatie) in 2012 uitgevoerd.
3. Actief participeren in de ontwikkeling van HOV en Lightrail.
- a. Haarlem neemt in projectgroepverband deel aan de ontwikkeling van een regionaal Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)-netwerk, waaronder ook richting IJmuiden en richting Zuidas Amsterdam langs de A9: het beoogde MRA-net.
 - b. Vastleggen van een routekeuze voor een HOV-busverbinding in Haarlem Noord in nauw overleg met de provincie Noord-Holland.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Aantal bushaltes, dat voldoen aan de toegankelijkheidsrichtlijnen van de Wet OV	32 (2009)	82 (2010)	70	85	90	92	95	95	Gemeentelijke registratie
2a. Aantal m ² x 1.000 fietspadennetwerk (-paden) in beheer bij gemeente ¹	261 (2008)	273 (2009) 277 (2010)	285	290	295	300	300	300	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal fietsenstallingsplaatsen (incl. NS-station) in de binnenstad	4.675 (2004)	4.700 (2008) 5065 (2009) 9065 (2010)	9.200	9.500	10.000	11.000	11.500	11.500	Gemeentelijke registratie

¹ Lengte fietspaden wordt niet geregistreerd, wel oppervlak fietspaden. Naast fietspaden worden er ook fietsstroken en fietsstraten gerealiseerd; deze staan niet in deze gegevens opgenomen.

Beleidsveld 8.3 Parkeren

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Het verder creëren van een autoluwe binnenstad.
2. Beteugelen van de parkeerdruk op straat.
3. Handhaafbare parkeernormen.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1./ 2. Oordeel Haarlemse ondernemers over parkeermogelijkheden in de stad (rapportcijfer)	5,9 (2005)	6,3 (2009) 6,3 (2010)	6,4	6,4	6,4	6,5	6,5	6,6	Benchmark Gem. Ondernemersklimaat
2. Percentage Haarlemmers dat (zeer) veel overlast ondervindt van parkeren in de eigen woonbuurt	29 % (2010)	29 % (2010)	29 %	28 %	28 %	28 %	28 %	28 %	Omnibus-onderzoek

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Autoluwe binnenstad.
 - a. Uitwerken beleid en maatregelen parkeren.
 - b. Onderdeel daarvan is een onderzoek over de wijze waarop (de uitbreiding van) de Park & Ride-voorziening bij het station Haarlem-Spaarnwoude ook beter kan worden benut voor het bezoek aan de binnenstad. Tevens een onderzoeksrapportage in hoeverre andere P&R voorzieningen zoals bij Delftplein, omgeving Schipholweg-Oost en/of Floriadeterrein (in overleg met gemeente Haarlemmermeer en provincie Noord-Holland) in deze collegeperiode realiseerbaar zijn met bijbehorende ketenmobiliteit. Mede bepalend zijn de ruimtelijke (planologische) en de financiële overwegingen.
 - c. Start realisatie van een parkeergarage onder het Frederikspark samen met de provincie Noord-Holland.
2. Beteugelen parkeerdruk op straat.
 - a. Uitvoeren gerichte controleacties wijkparkeren in het gebied met belanghebbendenparkeren. De opzet van de controles is er op gericht ervoor te zorgen dat belanghebbenden in de wijk kunnen parkeren en vreemd parkeren wordt voorkomen.
 - b. Stimuleren van (bedrijfs-)vervoermanagement en deelautogebruik om het autobezit per huishouden terug te dringen.
 - c. Ontwikkeling en uitvoering van stimuleringsacties van het gebruik van de bestaande parkeergarages, zodat de benutting daarvan wordt geoptimaliseerd.
 - d. Efficiëntere handhaving door toepassing "kenteken parkeren" op straat.
3. Handhaafbare parkeernormen.
 - a. Een actualisatie over te hanteren parkeernormen in het kader van de Wet Ruimtelijke Ordening en in lijn met de beleidsvisie Parkeren.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Aantal garage-parkeerplaatsen in de binnenstad (excl. Cronjégarage)	2.576 (2006)	1936 (2009) 2136 (2010)	2.736	2.936	3.136	3.136	3.136	3.136	Gemeentelijke registratie
1a. Aantal uitgegeven niet-bewoners-abonnementen in parkeergarages (incl. Cronjégarage)	2030 (2010)	2030 (2010)	1.950	1.900	1.850	1.850	1.850	1.850	Gemeentelijke registratie
1 b., c. en d. Aantal beschikbare parkeerplaatsen op transferia aan de rand van de stad	100 (2009)	100 (2010)	150	150	250	400	400	400	Gemeentelijke registratie

Financiën programma

Waar nodig aanpassen en actualiseren.

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Er is ook een overzicht met de investeringen die in 2012 worden gedaan.

bedragen x € 1.000

Beleids- veld	Programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit	Bedragen in € 1.000		
		Rekening 2010	Begroting	
			2011 gewijzigd	2012
Lasten (exclusief mutaties reserves)				
8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid	3.667	9.182	3.052
8.2	Openbaar vervoer en langzaam verkeer	298	176	343
8.3	Parkeren	8.856	10.627	10.564
<i>Totaal lasten</i>		12.821	19.985	13.960
Baten (exclusief mutaties reserves)				
8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid	137	7	7
8.2	Openbaar vervoer en langzaam verkeer	185	0	0
8.3	Parkeren	12.393	14.121	13.755
<i>Totaal baten</i>		12.715	14.128	13.762
Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)		106	5.857	198
<i>Toevoeging aan reserve</i>				
Reserve WMO				
Totaal toevoegingen aan reserve		0	600	0
<i>Onttrekking aan reserve</i>				
-				
Totaal onttrekkingen aan reserve		290	4.139	0
Saldo (inclusief mutaties reserve)		-184	2.318	198

Investerings reeds besloten door de raad

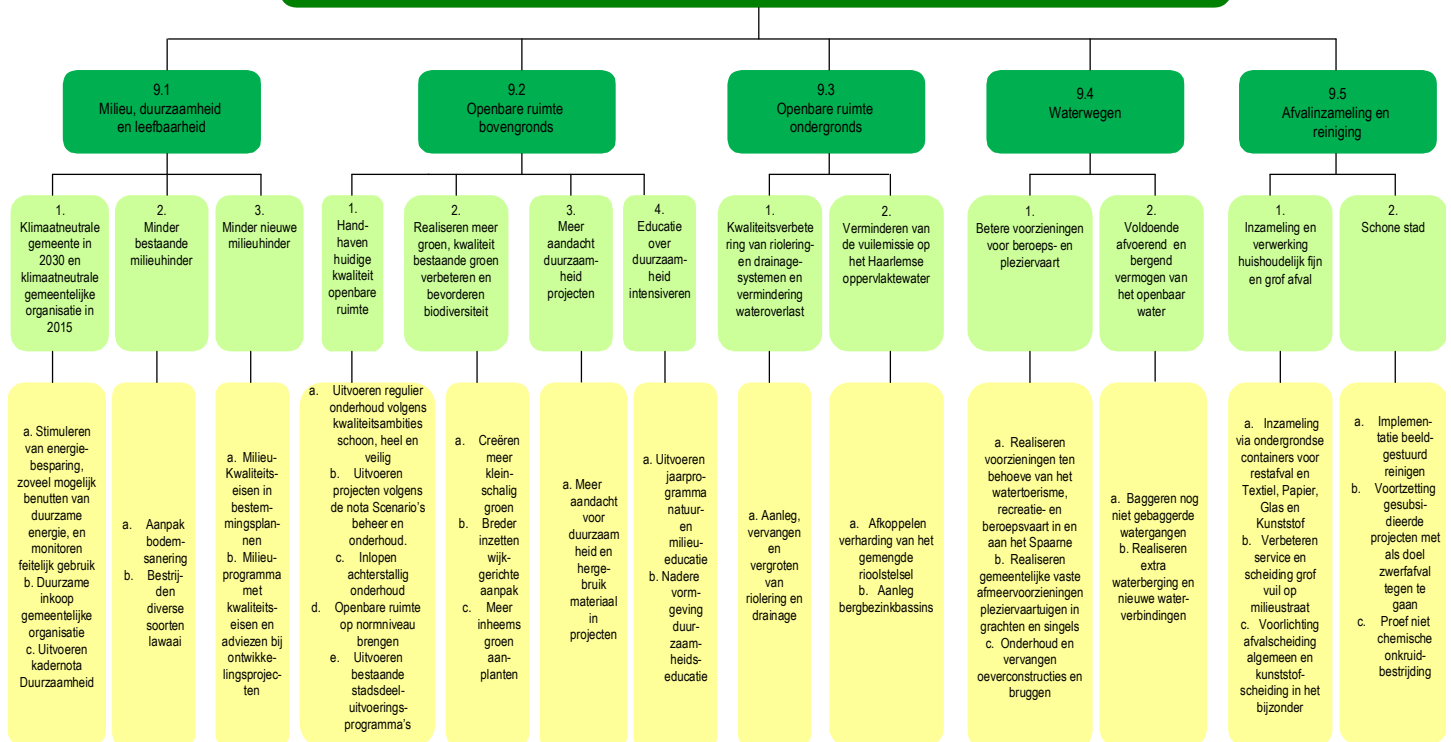
bedragen x € 1.000

IPNr	Omschrijving investering	Investering 2012
<i>Investerings met economisch nut</i>		
12.15	Onderhoud parkeergarages	20
12.09	Kleine investeringen	61
<i>Investerings met maatschappelijk nut</i>		
67.34f	Versnellingsmaatregelen Regionetlijnen	500
67.40	Waarderpolder (fly-over, brug, Oostweg)	9.453
67.70	Herstructurering Stationsplein	1.338
Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen		
IPNr	Omschrijving investering	Investering 2012
<i>Investerings met maatschappelijk nut</i>		
67.34d t/m 67.34g	Versnellingsmaatregelen Regionetlijnen	
67.36c	Toegankelijk maken bushaltes lijn 3, busstation Schalkwijk	740
67.72	Dynamische afsluiting Cronjéstraat	560
Totaal programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit		12.672

Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving

Commissie	Beheer
(Coördinerende) Portefeuilles	Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte, Milieu
Afdelingen	Wijkzaken (BOGV), Stadszaken (Milieu)

Een beter leefmilieu en een duurzame kwaliteit en beheer van de stad

Programmadoelstelling (Missie)

Het doel van dit programma is een beter leefmilieu en een duurzame kwaliteit en beheer van de stad. Haarlem wil zich als duurzame stad ontwikkelen. Haarlem wil daarmee de huidige en toekomstige generaties een hoge kwaliteit van leven en werken bieden en een stad zijn die is aangepast aan klimaatveranderingen. Een stad met ruimtelijke kwaliteit door een afgewogen verdeling van groen, water, bebouwing en infrastructuur. Een duurzame stad, die toekomstwaarde creëert voor bewoners en bedrijven, de economische potentie van de stad verhoogt als ook de zelfredzaamheid van de samenleving.

Een schone, groene en aantrekkelijke stad is ook in economisch opzicht van belang. Juist in een tijd waarin sprake is van een teruglopende waarde van het vastgoed levert investeren in de openbare ruimte een bijdrage aan de instandhouding van de kwaliteit en de concurrentiepositie van de stad en omgeving.

Een kwalitatief goede openbare ruimte is één van de dragers van Haarlemse wijken. Naast adequate voorzieningen en een goed woningaanbod is de openbare ruimte het verbindende element dat een wijk haar karakter geeft. Het beleid is om achterstallig onderhoud van de openbare ruimte in te lopen.

Context en achtergronden

Het ontwikkelen van een duurzaam Haarlem is een continu proces waar de gehele organisatie aan bijdraagt.

Milieu, Duurzaamheid en Leefbaarheid

Op het gebied van duurzaamheid is afgesproken dat het gemeentebestuur samen met haar partners Haarlem klimaatneutraal wenst te maken. Daarbij luidt de doelstelling dat de gemeentelijke organisatie in 2015 en de stad als geheel in 2030 klimaatneutraal moet zijn. Alle te nemen maatregelen moeten dan ook in overeenstemming zijn met dit doel. Als hiervan wordt afgeweken, dan moet dat beargumenteerd. Het college presenteerde in 2011 de Kadernota *Haarlem Duurzaam*, waarin andere beleidsterreinen zoals werkgelegenheid, mobiliteit en economie worden geïntegreerd. De nota geeft de strategie en de speerpunten aan. Binnen dit programma gaat het vooral om de activiteiten in het kader van Haarlem Klimaatneutraal.

Op het gebied van leefbaarheid wordt de wettelijk vastgelegde basismilieukwaliteit op de gebieden geluidhinder, luchtkwaliteit, (externe) veiligheid en bodemkwaliteit soms niet gehaald. De gemeente wil hinder en (gezondheids)risico's zoveel mogelijk verminderen. De kwaliteit van de leefomgeving in woon-, werk en verblijfsgebieden is niet altijd in overeenstemming met de kwaliteit die bij de functie van een gebied past. Verbetering in de beleving van inwoners en bezoekers van Haarlem en vermindering van gebruiksbependingen door milieufactoren is dan ook de inzet.

Een visie op de natuur- en milieueducatie is gereed. In samenhang hiermee wordt in 2012 de haalbaarheid van een duurzaamheidscentrum onderzocht.

Duurzame ruimtelijke kwaliteit

Werken aan een duurzame ruimtelijke kwaliteit betekent voortdurend afwegingen maken tussen verdichting, mobiliteit, groen en water. Een integrale visie op de openbare ruimte wordt ontwikkeld in de nota Ruimtelijke Kwaliteit. In samenhang hiermee wordt in de Structuurvisie Openbare Ruimte de afstemming tussen rood (gebouwen), grijs (wegen), blauw (water) en groen (natuur) concreet gemaakt. Dit wordt uitgewerkt in de te ontwikkelen gebiedsvisies.

In 2012 wordt ondanks de beperkte middelen het kwaliteitsniveau van de openbare ruimte zoveel mogelijk gehandhaafd. Met de strategische visie op het beheer en onderhoud en daaraan gekoppelde beheer- en onderhoudsplannen die in 2012 gereed zijn, is het beter inzichtelijk aan welke “knoppen moet worden gedraaid” om de beschikbare middelen zo effectief mogelijk in te zetten. Kansen voor groen en natuur in de stad hebben voorrang. Voor het bomenbestand is dit gewaarborgd met het Bomenbeleidsplan (2010). Voor de parken zijn beheerplannen gereed of in ontwikkeling. Voor de bescherming en ontwikkeling van de leefomgeving voor flora en fauna (biodiversiteit) bieden het ecologisch beleidsplan en het beleidsplan natuurvriendelijke oevers concrete handvatten. De plannen worden in 2011 en begin 2012 afgerond en dienen per 2012 als kader voor het gemeentelijk handelen. Het nieuwe Speelruimteplan bevat voorstellen om het spelen voor kinderen wijkgericht te verbeteren. Verdere concrete maatregelen ter verbetering van de openbare ruimte zijn:

- het per wijk vervangen van straatmeubilair (banken, afvalbakken, antiparkeerpaaltjes);
- het realiseren van functionele en energiezuinige openbare verlichting.

Communicatie en participatie

De kwaliteit en duurzaamheid van de openbare ruimte hebben baat bij een sterke betrokkenheid van direct belanghebbenden zoals eigenaren en gebruikers. Om dit te stimuleren moeten bestaande instrumenten voor communicatie en participatie beter ingezet en aangescherpt worden. Dit geldt zowel voor kaderstelling als voor ontwerp, uitvoering en beheer. Met het wijkgericht werken en goede communicatie rond beleid en uitvoeringsprojecten heeft Haarlem hierin belangrijke stappen gezet.

Kaderstellende beleidsnota's

Milieu

- Plan van Aanpak Haarlem Klimaatneutraal (2008/150606).
- Zonebeheer (2007/110441).
- Geluidsreductieplan Waarderpolder (2011/95817).
- Milieuzonering bedrijven (2008/42598).

- Pilotstudie Leefomgevingsbeleid Zomerzone MILO(2007/110442).
- Bodemprogramma Haarlem 2010-2014 (2010/400391).
- Uitvoering nazorg bodemsaneringslocaties (2006/245137).
- Bodembeheerplan en bodemkwaliteitskaart (2006/245139).
- Praktijkrichtlijn Duurzame Stedenbouw Haarlem (2006/245272).
- Baggerbeleidsplan (2003/214915).
- Actieplan Omgevingslawaaï (2009/239738).
- Regionaal Samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit (2008/50279).
- Duurzaamheidsprogramma 2011 (2011/39062).
- Kadernota Haarlem Duurzaam (2011/75879).

Openbare ruimte

- Integraal Waterplan Haarlem (2001/159370).
- Beleidskader Openbare Ruimte (2006/204855).
- Plan van aanpak extra onderhoudsbudget (2006/2415).
- Gemeentelijk grondwaterplan 2007-2011 (2008/136751).
- Gemeentelijk rioleringsplan 2007-2011 (2007/196224).
- Handboek inrichting openbare ruimte binnenstad (2007/572).
- Haarlemse Monumentale bomen (2009/72687).
- Bomenbeleidsplan (2010/322054).
- Stadsdeeluitvoeringsprogramma's 2011 (2010/30427).
- Scenario's beheer en onderhoud openbare ruimte 2011-2012 (2010/114149).

Beleidsveld 9.1 Milieu, Duurzaamheid en Leefbaarheid

De gemeente wil de CO₂-uitstoot verminderen en het hergebruik van grondstoffen bevorderen. Hierbij vervult de gemeente vooral een aanjagende, stimulerende en initiërende rol.

De wettelijk vastgelegde basismilieukwaliteit op de gebieden geluidhinder, luchtkwaliteit, (externe) veiligheid en bodemkwaliteit wordt in Haarlem soms niet gehaald. Door onderzoek en maatregelen wil Haarlem de in de stad aanwezige hinder en (gezondheids)risico's beperken. Hierbij treedt de gemeente vooral toetsend op.

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Een klimaatneutrale gemeente in 2030 en een klimaatneutrale gemeentelijke organisatie in 2015. Meer aandacht voor duurzaamheid in de stad op diverse beleidsterreinen; de gemeente geeft daarbij het goede voorbeeld.
2. Minder bestaande milieuhinder: het verbeteren van bodem-, geluid-, luchtkwaliteit en (externe) veiligheid.
3. Minder nieuwe milieuhinder: hierop aangepaste bestemmingsplannen en ontwikkelingsprojecten.

Onze activiteiten op het gebied van duurzaamheid maken de stad minder afhankelijk van externe energiebronnen, dragen bij aan de koopkracht van de burgers en aan de concurrentiepositie van bedrijven, versterken de lokale economie en maken de stad als geheel meer toekomstbestendig.

Het verbeteren van geluid-, bodem-, luchtkwaliteit en (externe) veiligheid bevordert een gezonde en duurzame leefomgeving en vermindert de hinder en (gezondheids)risico's voor inwoners.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Percentage Haarlemmers dat aan energiebesparing doet ¹	52% (2007)	56% (2008) 61% (2009) 71% (2010)	62%	70%	70%	70%	70%	70%	Omnibus-onderzoek
2. Oordeel Haarlemmers over geluids-overlast op schaal 0 (geen overlast) tot en met 10 (zeer veel overlast)	4,0 (2007)	3,9 (2008) 4,3 (2009) 4,0 (2010)	3,4	3,3	3,2	3,1	3,1	3,1	Omnibus-onderzoek
2. Oordeel Haarlemmers over luchtverontreiniging op schaal 0 (geen overlast) tot en met 10 (zeer veel overlast)	3,9 (2007)	4,0 (2008) 4,3 (2009) 3,7 (2010)	3,4	3,3	3,2	3,1	3,1	3,1	Omnibus-onderzoek
2. Concentratie NO ₂ in de lucht in microgram per m ³	40 (2006)	39 (2007) 41 (2008) 40 (2009) 41 (2010)	≤ 40	≤ 40	≤ 40	≤ 40	≤ 40	≤ 40	RIVM-meetpunt Amsterdamse poort
2. Concentratie fijn stof in de lucht in microgram per m ³	37 (2006)	36 (2007) 24 (2008) 23 (2009) 28 (2010)	≤ 30	≤ 30	≤ 30	≤ 30	≤ 30	≤ 30	RIVM-meetpunt Amsterdamse poort

¹ Tot en met 2009 werd gevraagd naar energiebesparing vanuit milieuoverwegingen; vanaf 2010 is dit motief niet meer in de vraagstelling opgenomen.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Klimaatneutrale gemeente in 2030 en een klimaatneutrale gemeentelijke organisatie in 2015.
 - a. Het stimuleren van energiebesparing en zoveel mogelijk benutten van duurzame energie in de gemeentelijke organisatie, bedrijven en industrie, mobiliteit en in de bebouwde omgeving, het monitoren van feitelijk gebruik via de CO₂-monitor, het uitvoeren van een onderzoek naar een lokale energiedienst en het zonodig bijsturen van inspanningen om in 2030 klimaatneutraal te zijn.
 - b. Duurzame inkoop gemeentelijke organisatie.
 - c. Het uitvoeren van de Kadernota Haarlem Duurzaam.
2. Minder bestaande milieuhinder.
 - a. Aanpak bodemsanering:
 - Uitvoering van het in 2010 vastgestelde bodemsaneringsprogramma 2010-2014.
 - Afwikkeling en registratie van het gesaneerde bodemoppervlak en -volume.
 - Voortzetting baggerprogramma fase 2.
 - b. Bestrijden diverse soorten lawaai:
 - Sanering van dertig woningen tegen wegverkeerslawaai (Stedenbeleid 2010-2014).
 - Afronding van de sanering van 470 woningen tegen railverkeerslawaai (Zuidtak).
 - Uitvoeren van een nieuwe inventarisatie Omgevingslawaai.
 - Uitvoeren van het geluidsreductie- en zonebeheersplan Waarderpolder.
3. Minder nieuwe milieuhinder.
 - a. Milieukwaliteitseisen in bestemmingsplannen.
 - Opstellen van een milieuparagraaf in ieder bestemmingsplan.
 - b. Milieuprogramma met kwaliteitseisen en adviezen bij ontwikkelingsprojecten.
 - Opstellen van een milieuprogramma bij tien ontwikkelingsprojecten.
 - Aanpak volgens de beleidsnota Milieu in de Leefomgeving (MILO) in sterk milieubelaste situaties.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Aantal uitvoeringsprojecten Haarlem Klimaatneutraal ¹	35 (2009)	33 (2010)	30	30	30	30	30	30	Duurzaamheidsmonitor
1b. Percentage Inkopen volgens duurzaamheidscriteria	100% (2009)	99% (2010)	75%	80%	85%	90%	100%	100%	Monitor duurzaam inkopen I&M
2b. Aantal gesaneerde woningen tegen wegverkeerslawaaï	27 (2007)	20 (2008) 24 (2009) 26 (2010)	30	30	3	3	3	3	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal gesaneerde woningen tegen railverkeerslawaaï	270 (2010)	270 (2010)	200 ²	-	3	3	3	3	Gemeentelijke registratie
3b. Aantal nieuwe ontwikkelingsprojecten met een milieuparagraaf ⁴	21 (2007)	15 (2008) 10 (2009) 6 (2010)	10	10	10	10	10	10	Gemeentelijke registratie

¹ De specifieke projectaanduiding vindt plaats in het Duurzaamheidsprogramma 2012.

² Project heeft een doorloop tot in 2012.

³ In 2012 worden de noodzakelijke saneringen voltooid. Daarom zijn er vanaf 2013 geen streefwaarden meer opgenomen.

⁴ Het feitelijk aantal is sterk afhankelijk van de marktomstandigheden.

Bij de wijkaanpak is duurzaamheid mede bepalend voor de leefbaarheid en voor het vergroten van de gebruiks- en toekomstwaarde. Bij de visies en plannen van aanpak van de wijken wordt het duurzaamheidsprofiel en de milieuambities integraal betrokken.

In het kader van het Klimaatbeleid richt de aandacht zich op het stimuleren van onze partners en burgers om zo veel mogelijk energiebesparende maatregelen uit te voeren en daarnaast zoveel mogelijk duurzame energie op te wekken. Het resultaat van de gemeentelijke inspanningen is mede afhankelijk van rijksbeleid en de mate waarin (Europese) subsidies worden verworven.

Beleidsveld 9.2 Openbare ruimte bovengronds

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

- Kwaliteit van de openbare ruimte.
 - De gemeente wil de huidige kwaliteit handhaven. Door de voorziene ontwikkelingen op middellange termijn zijn aanpassing van normniveau en uitvoeringstempo noodzakelijk. Het (achterstallig) onderhoud moet echter onder alle omstandigheden op een acceptabel niveau blijven.
 - Inrichting en onderhoud worden uitgevoerd volgens de duurzaamheidscriteria die voor de grond-, weg- en waterbouw en de groensector beschikbaar zijn.
- Realiseren van meer groen (in de wijk) en bevorderen van de natuur (biodiversiteit).
 - Meer groen in de wijk: dit geldt voor de hoeveelheid groen, de kwaliteit van het groen en het onderhoud. Daarnaast streven we naar meer natuur door het toepassen van meer inheemse soorten.
- Meer aandacht voor duurzaamheid en hergebruik materiaal in projecten.
- Educatie over duurzaamheid intensiveren. Toename van het aantal basisscholen dat aan het natuur- en milieueducatieve programma deelneemt. Integreren duurzaamheidseducatie en natuur- en milieueducatie.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de inrichting van de openbare ruimte in hun wijk (bestrating, openbare verlichting, banken, afvalbakken)	53 (2010)	53 (2010)	55	56	57	57	57	57	Omnibus-onderzoek
1a. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de speelmogelijkheden voor kinderen in hun buurt	52 (2000)	56 (2005) 53 (2007) 61 (2009) 59 (2010)	60	60	60	60	60	60	Omnibus-onderzoek
1b. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het onderhoud van de openbare ruimte in hun wijk (openbare verlichting, banken, afvalbakken)	46 (2010)	46 (2010)	50	51	52	52	52	52	Omnibus-onderzoek
1b. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over onderhoud wegen en fietspaden in hun buurt	59 (2005)	45 (2007) 46 (2009) 56 (2010)	56	56	60	60	60	60	Omnibus-onderzoek
2a. Percentage Haarlemmers dat vindt dat er (ruim) voldoende groen in hun wijk aanwezig is	55 (2010)	55 (2010)	55	57	57	57	58	58	Omnibus-onderzoek
2b. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over de kwaliteit van het groen in hun wijk	51 (2010)	51 (2010)	51	51	52	53	53	53	Omnibus-onderzoek
3a. Toepassen meer inheems groen gemeten aan de hand van het aantal geplante inheemse bomen irt het totaal	(2012) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie
4a. Percentage Haarlemse basisscholen dat deelneemt aan het regionale NME-programma	65 (2007)	65 (2007)	70	70	75	75	80	80	Gemeentelijke registratie

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting wordt deze indicator structureel gemeten. Aan de hand van de eerstvolgende (nul)meting vindt een realistische formulering van streefwaarden plaats.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Het handhaven van de huidige kwaliteit van de openbare ruimte.
 - a. Uitvoeren van het regulier onderhoud op basis van de kwaliteitsambities ‘schoon, heel en veilig’.
 - b. Uitvoeren van de projecten volgens de nota Scenario’s beheer en onderhoud. (2010/114149). Begin 2012 wordt het nieuwe Meerjarenonderhoudsprogramma (MJP) vastgesteld waarin deze onderhoudsprojecten zijn opgenomen, voor zover deze al niet in 2011 zijn opgestart en uitgevoerd.

- c. Doorgaan met het inlopen van het achterstallig onderhoud (zie verder paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen).
- d. De kwaliteit van de openbare ruimte handhaven volgens de actualisatie in de Nota beheer en onderhoud Openbare Ruimte 2011 (zie verder paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen)
- e. Uitvoeren van stadsdeeluitvoeringsprogramma's (STUPs) voor regulier onderhoud.
2. Realiseren van meer groen, de kwaliteit van het bestaande groen verbeteren en bevorderen van de natuur (biodiversiteit) in en rond de stad (groene zoom).
 - a. Creëren van meer (kleinschalig) groen (waaronder gevelgroen).
 - b. Breder inzetten wijkgerichte aanpak en aanpassen van de inrichting en/of het beheer van bestaand groen, zoals opstellen van beheerplannen (bijvoorbeeld Poelbroekpark).
 - c. Planten van meer inheemse soorten bomen waardoor de natuur (biodiversiteit) wordt bevorderd.
3. Meer aandacht voor duurzaamheid en hergebruik materiaal in projecten.
 - a. Onderzocht wordt of 'energie-uit-asfalt'-projecten, bij voorkeur in samenwerking met andere partijen, kunnen worden geïnitieerd.
4. Vormgeving duurzaamheidseducatie:
 - a. Uitvoeren jaarprogramma natuur- en milieueducatie (schooltuinen, kinderboerderijen, stads-kweektuin, leskisten, zie verder www.nmewijzer.nl).
 - b. Rapportage over nadere vormgeving duurzaamheidseducatie en mogelijkheden duurzaamheidscentrum.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1.a. Kwaliteitsverbetering verharding in hectare per jaar	22,4 (2005)	13,8 (2006) 13,1 (2007) 14,2 (2008) 17,1 (2009) 17,3 (2010)	14	14	14	p.m. ⁴	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie (SISA 2009)
1.b. Afname onderhoudsbehoefte wegen in hectare per jaar	156 (2009)	145 (2010)	135	125	125	p.m. ⁴	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie
2.a. Toename aantal geveltuinen	(2011) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie
2.b. Kwaliteitsverbetering grootschalig groen in hectare per jaar ²	6,2 (2005)	20,8 (2006) 13,3 (2007) 19,0 (2008) 26,5 (2009) 7,8 (2010)	8,0	12,0	15,0	1,0 ³	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie (SISA 2009)
3.a. Aantal geplante inheemse bomen in relatie tot het totaal geplante bomen	(2012) ¹	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	Gemeentelijke registratie

¹ Voor deze indicator is nog geen nulmeting beschikbaar. Met ingang van deze programmabegroting wordt deze indicator structureel gemeten.

² Vanaf 2010 is het gehele areaal groen opgenomen (incl. grootschalig).

³ Vanaf 2014 vervalt de investeringspost Renovatie Grootschalig Groen.

⁴ Bepaling streefwaarde is nog niet bekend; afhankelijk van de raming volgens op te stellen visie beheer en onderhoud en strategische beheerplannen (voorjaar 2012).

Beleidsveld 9.3 Openbare ruimte ondergronds

Dit beleidsveld omvat de afvalwaterzorg, de hemelwaterzorg en de grondwaterzorg (riolering en drainage) van Haarlem. Het gemeentelijk rioleringsplan en het gemeentelijk grondwaterplan geven hier invulling aan.

De te bereiken doelen in 2012 zijn het verminderen van vuilemissie op het oppervlaktewater en het verminderen en tegengaan van (grond)wateroverlast en "water-op-sstraat" (met hevige regenbuien). De belangrijkste maatregelen om dit te bereiken zijn het verruimen en vernieuwen van de riolering en huisaansluitingen, het scheiden van hemelwater en afvalwater (afkoppelen) en de aanleg van

bergbezinkbassins. Daarnaast worden in 2012 en volgende jaren nog ongerioleerde percelen aangesloten. De komende jaren intensiveren de gemeente en Hoogheemraadschap Rijnland de samenwerking om in het beheer en onderhoud van de afvalwaterketen kosten te besparen en efficiëntie te verhogen. Dit is in lijn met de taakstellingen die het Rijk voor de komende drie jaar aan gemeenten en waterschappen heeft opgelegd.

In 2012 wordt het nieuwe Gemeentelijk RioleringsPlan 2012-2016 vastgesteld. Hierin worden de intensivering van de samenwerking, het verminderen van de vuilemissie en het op orde houden van de riolerings- en drainagesystemen verder uitgewerkt.

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Kwaliteitsverbetering van de riolerings- en drainagesystemen en vermindering van wateroverlast.
2. Vermindering van de vuilemissie op het oppervlaktewater.

Effectindicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Aantal klachten en meldingen m.b.t. riolering in Haarlem in vergelijking met andere steden. Landelijk ligt dit cijfer gemeten over 2009 op 65.	47 per 10.000 inwnrs (2009)	47 (2010)	47	46	45	44	42	40	Landelijke Benchmark Rioleringszorg 2010

Deze indicator is niet alleen afhankelijk van de kwaliteit en functioneren van het Haarlemse stelsel, maar ook bijvoorbeeld van de perceptie van de rioolgebruikers in de stad en van de meteorologische omstandigheden (droge jaren leveren minder klachten op). De indicator wint aan kracht met de tijd. Een dalende trend over een langere periode indiceert beter een verbetering van de riolering dan over een korte periode.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Nieuw aanleggen, vervangen en vergroten van riolering en drainage om kwaliteitsverbetering van de systemen en vermindering van wateroverlast te bereiken.
2. Het verminderen van de vuilemissie op het Haarlemse oppervlaktewater door:
 - a. Het afkoppelen van de neerslag van wegen en daken naar een apart, nieuw aan te leggen hemelwaterriool en het vuilwater 100% afvoeren naar de zuivering.
 - b. Aanleg van bergbezinkbassins.

Een en ander conform het Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP 2007-2011) en het Gemeentelijk GrondwaterPlan (GGP, verschenen in 2008). De kosten voor het beheer en onderhoud van het riool en de kapitaalslasten die voortvloeien uit de investeringen in het riool hebben hun eigen financiering.

Prestatie-indicator	Nulmeting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a/2b. Aantal km vernieuwde en verruimde riolering en drainage per jaar	16 (2009)	6,5 (2010)	10	pm ²	pm ²	pm ²	pm ²	pm ²	Gemeentelijke registratie
2a. Aantal gerealiseerde ha afgekoppelde verharding van het gemengd rioolstelsel	16 (t/m 2010) ¹	16 (t/m 2010)	15	20	20	15	pm ³	pm ³	Gemeentelijke registratie
2b. Aantal gerealiseerde bergbezinkbassins en bergbezinkleidingen (BBB/BBL) per jaar	10 (t/m 2010) ¹	10 (t/m 2010)	2	5	2	1	nvt ⁴	nvt ⁴	Gemeentelijke registratie

¹ Dit betreft het uitgevoerde beleid vanaf 2007 t/m september 2010 zoals gepland in het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) 2007-2011. De streefwaarden betreffen het restant van het uit te voeren beleid.

² In 2012 verschijnt een geactualiseerd GRP, hierin worden nieuwe streefcijfers opgenomen voor de jaren vanaf 2012.

³ Geen gegevens beschikbaar/bekend voor deze jaren.

⁴ Na 2014 is het huidige programma aanleg BBB's afgerond.

Beleidsveld 9.4 Waterwegen

Dit beleidsveld omvat de inrichting, het beheer en onderhoud van het oppervlaktewater (het Spaarne, singels, grachten, vijvers), oevers en civiel technische kunstwerken (gemalen, stuwten, duikers, bruggen). Speerpunten zijn:

- Integrale inrichting van water voor de waterhuishouding, verkeer te land, beroeps- en pleziervaart, waterrecreatie, woonkwaliteit en natte ecologie.
- Voldoen aan de stedelijk wateropgave om wateroverlast te voorkomen.
- Het op normniveau brengen van de oeverconstructies, bruggen, steigers, afmeervoorzieningen en andere kunstwerken in en aan het water.

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Betere voorzieningen voor beroeps- en pleziervaart.
2. Voldoende afvoerend en bergend vermogen van het openbare water.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Oordeel varende bezoekers Haarlem over de kwaliteit van de waterwegen rondom Haarlem (rapportcijfer)	7 (2010)	7 (2010)	7	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	Klanttevredenheids-onderzoek <i>Pleziervaart op het Spaarne</i>
1. Aantal doorvaarten (beroeps, plezier en charter, Waarderbrug) ¹	6.570 ² (2009)	6.507 ² (2010)	7.600	7.750	7.800	7.800	7.800	7.800	Gemeentelijke registratie (Havendienst)

¹ Aantal doorvaarten waarvoor brugopeningen plaatsvonden. De doorvaarten van vaartuigen welke onder de bruggen doorkunnen, worden niet geteld.

² Vanwege de renovatie van de Grote Sluis vallen de cijfers voor 2009 en 2010 lager uit.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Betere voorzieningen voor beroeps- en pleziervaart:
 - a. Realiseren van voorzieningen voor het watertoerisme, recreatie- en beroepsvaart in en aan het Spaarne.
 - b. Realiseren van gemeentelijke vaste afmeervoorzieningen voor pleziervaartuigen in grachten en singels.
 - c. Onderhoud en vervangen van oeverconstructies en bruggen.
2. Voldoende afvoerend en bergend vermogen van het openbaar water:
 - a. Baggeren van de nog niet gebaggerde watergangen.
 - b. Realiseren van extra waterberging en nieuwe waterverbindingen als compensatie van stedelijke verdichting (toename verharding) en ter verbetering van de doorstroming van het stelsel aan grachten, singels en vaarten.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1b. Jaarlijks aantal gerealiseerde afmeervoorzieningen in grachten en singels	0 (2005)	390 (2006 – 2010)	60	350	200	200	200	200	Gemeentelijke registratie
1c. Onderhouds-behoefte oevers in km	35,0 (2009)	25,0 (2010)	23	20	17	15	pm ¹	pm ¹	Gemeentelijke registratie
1c. Onderhouds-behoefte bruggen in stuks	18 (2009)	13 (2010)	14	12	10	8	8	8	Gemeentelijke registratie
2b. Jaarlijks aantal ha gegraven extra waterberging	0,0 (2004)	4,5 (2005-2009)	1,2	1,1	1,0	1,0	1,0	pm ¹	Bergings-Rekening Courant

¹ Hiervoor zijn nog geen gegevens bekend.

Beleidsveld 9.5 Afvalinzameling en reiniging

Dit beleidsveld omvat de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen en straatreiniging.

Afvalbeheer

Het Coalitieakkoord vormt het uitgangspunt voor het afvalbeleid. Hierin neemt duurzaamheid een belangrijke plaats in. Dit moet zijn weerslag krijgen in het beleid voor afvalbeheer. Dit houdt een transitie in op de lange termijn van de huidige werkwijze (Cradle to Grave) naar een werkwijze gericht op maximaal hergebruik en minimale CO₂- uitstoot (Cradle to Cradle). Hierbij wordt nauw aangesloten bij de doelen van de rijksoverheid en Europese richtlijnen. Voor Haarlem, maar ook voor veel andere gemeenten, betekent dit een meer expliciete, planmatige opzet van het beheer.

Speerpunten van het beleid zijn:

- Verhoging van het scheidingspercentage voor zowel de fijne als de grove fractie.
- Verminderen van de totale hoeveelheid afval per inwoner.
- Het niet verder laten stijgen van de afvalbeheerskosten.

Fijne fractie

Momenteel wordt circa 28% van het fijn huishoudelijk afval gescheiden ingezameld. Haarlem presteert daarmee onder het niveau van andere 100.000+ steden (37%). De eerste opgave is hiermee op gelijk niveau te komen in 2013/2014. De volgende stap die Haarlem wil maken is binnen de bandbreedte te komen van het landelijk gemiddelde (47%) tussen 2016 en 2020. Om tot deze percentages te komen, moet de hoeveelheid restafval dalen en de hoeveelheid gescheiden fracties stijgen.

Grove fractie

Op grond van recente cijfers wordt circa vijftig procent van het grove huishoudelijk afval gescheiden ingezameld in Haarlem, voornamelijk via de milieustraat. De opgave is om dit percentage rond 2015-2016 in ieder geval te brengen op het niveau van het Nederlandse gemiddelde van dit moment (70%).

Reiniging

De komende jaren zet de gemeente zich in voor een betere aanpak in de reiniging van de buitenruimte. Door met name de introductie van beeldgestuurd reinigen mag verwacht worden dat er een betere kwaliteitsborging plaatsvindt op straatniveau. De mogelijkheid tot een beeldgestuurde aanpak wordt ook bij de onkruidbestrijding onderzocht en mogelijk geïntroduceerd. In het kader van duurzaamheid wordt dan ook bekeken of een gifvrije bestrijding mogelijk is.

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

1. Verduurzaming inzameling en verwerking huishoudelijk fijn en grof afval.
2. Schone stad.

Effectindicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het ontdoen van huishoudelijk afval	80 (2007)	80 (2008) 74 (2009) 75 (2010)	≥ 80	≥ 80	≥ 80	≥ 80	≥ 80	≥ 80	Omnibus-onderzoek
1. Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het ontdoen van grof afval	75 (2007)	75 (2008) 78 (2009) 73 (2010)	≥ 76	≥ 77	≥ 78	≥ 79	≥ 80	≥ 80	Omnibus-onderzoek
1. Percentage afval-scheiding fijn afval door huishoudens	28 (2007)	29 (2008) 28 (2009) 28 (2010)	29	30	33	37	41	46	Gemeentelijke registratie
1. Percentage afval-scheiding grof afval door huishoudens	36 (2007)	51 (2008) 45 (2009) 45 (2010)	47	50	56	60	64	70	Gemeentelijke registratie
1. Hoeveelheid afval per inwoner (in kilo per jaar)	523 (2007)	525 (2008) 507 (2009) 494 (2010)	506	506	505	504	504	503	Gemeentelijke registratie
2. Percentage Haarlemmers dat (redelijk) tevreden is met het onderhoud van hun wijk m.b.t. straatreiniging	63 (2001)	72 (2007) 77 (2008) 76 (2009) 82 (2010)	≥ 78	≥ 79	≥ 80	≥ 80	≥ 80	80	Omnibus-onderzoek
2. Objectief gemeten vervuiling zwerfafval. Schaal: 1 (zeer vuil) tot 5 (zeer schoon)	3,4 (2007)	3,5 (2008) 3,4 (2009) 3,7 (2010)	3,7	3,8	3,9	4,0	4,0	4,0	Zwerfafval-monitor
2. Objectief gemeten vervuiling onkruid. Schaal: 1 (geen/ge-ring onkruid) tot 5 (zeer zwaar onkruid)	2,1 (2007)	2,3 (2008) 2,2 (2009) 2,8 (2010)	2,8	2,8	2,5	2,2	2,2	2,0	Onkruid-monitor

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Inzameling en verwerking huishoudelijk fijn en grof afval:
 - a. Inzameling via ondergrondse containers voor restafval en TPGK (Textiel, Papier, Glas en Kunststof) door:
 - Inzameling ondergronds in de binnenstad.
 - Extra opslagcapaciteit te scheiden afvalfracties (vaker legen, nieuwe locaties, bijplaatsen containers op bestaande locaties).
 - Presenteren van een nieuw beleid afvalstoffen gericht op duurzaamheid door vergroting afvalscheiding. In het kader van de duurzaamheid wordt ook de mogelijkheid van een prijsprikkel onderzocht.
 - b. Verbeteren afhandelingproces (geen files) en scheiding grof vuil op milieustraat. Dit is alleen mogelijk als het nieuwe milieuplein gerealiseerd is (streefdatum 2014).
 - c. Voorlichting afvalscheiding algemeen en kunststofscheiding in het bijzonder, gericht op:
 - Creëren draagvlak voor afvalscheiding (bewustwording).
 - Tijdelijke opslag in woning.
 - Prikkelen tot afvalscheiding.
2. Schone stad.
 - a. Implementatie beeldgestuurd reinigen (niet reinigen met vaste frequenties, maar reinigen wanneer nodig).

- b. Voortzetting projecten (looptijd 2010-2012) om zwerfafval tegen te gaan (projecten op vlak van voorlichting, handhaving en nieuw monitoringsysteem).
- c. Proef niet-chemische onkruidbestrijding.

De taak wordt uitgevoerd door Spaarnelanden met een dienstverleningsovereenkomst (DVO) met een daaraan verbonden overeengekomen vergoeding.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1a. Totaal aantal ondergrondse bakken restafval	600 (2007)	700 (2007) 845 (2008) 1.043 (2009) 1.116 (2010)	1.115	1.295 ¹	1.358 ²	1.421	1.484	1.547	Gemeentelijke registratie
1a. Percentage huishoudens dat gebruik maakt van een ondergrondse container voor restafval	35 (2006)	40 (2007) 49 (2008) 60 (2009) 60 (2010)	63	74	77	81	85	88	Gemeentelijke registratie
1a. Totaal aantal ondergrondse locaties papier, glas, kunststof (cumulatief)	40 (2007)	46 (2007) 52 (2008) 81 (2009) 299 (2010)	297	300	330 ³	330	330	330	Gemeentelijke registratie

¹ Naar verwachting worden er circa 180 ondergrondse containers voor restafval in het centrum geplaatst in de periode 2011 – 2012

² Tot circa 2016 worden er in ieder geval nog ongeveer 63 ondergrondse containers voor restafval jaarlijks geplaatst in de wijken waar nu nog met huisvuilzakken wordt ingezameld.

³ Verwacht wordt dat met de invoering van een systeem met prijsprikkel er meer containers nodig zullen zijn (in de orde van 10%) voor de herbruikbare fracties.

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Er is ook een overzicht met de investeringen in 2012.

bedragen x € 1.000

Beleids- veld	Programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving	Rekening	Begroting	
		2010	2011 gewijzigd	2012
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
9.1	Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid	13.208	13.985	9.265
9.2	Openbare ruimte bovengronds	39.983	38.069	36.863
9.3	Openbare ruimte ondergronds	8.214	8.466	9.051
9.4	Waterwegen	10.088	10.881	10.777
9.5	Afvalinzameling	18.644	18.696	17.916
	<i>Totaal lasten</i>	90.137	90.097	83.872
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
9.1	Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid	3.705	2.931	1.517
9.2	Openbare ruimte bovengronds	2.378	1.544	1.061
9.3	Openbare ruimte ondergronds	11.948	10.035	10.729
9.4	Waterwegen	761	536	608
9.5	Afvalinzameling	19.199	19.399	19.035
	<i>Totaal baten</i>	37.991	34.445	32.950
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	52.146	55.652	50.922
	Toevoeging aan reserve			
	Reserve baggeren			219
	Reserve omslagwerken			48
	Totaal toevoegingen aan reserve	4.304	4.904	267
	Onttrekking aan reserve			
	Reserve inhuur tijdelijk personeel			529
	Reserve stimulering lokale initiatieven			43
	Reserve budgetoverheveling			60
	Totaal onttrekkingen aan reserve	6.161	7.667	632
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	50.289	52.889	50.557

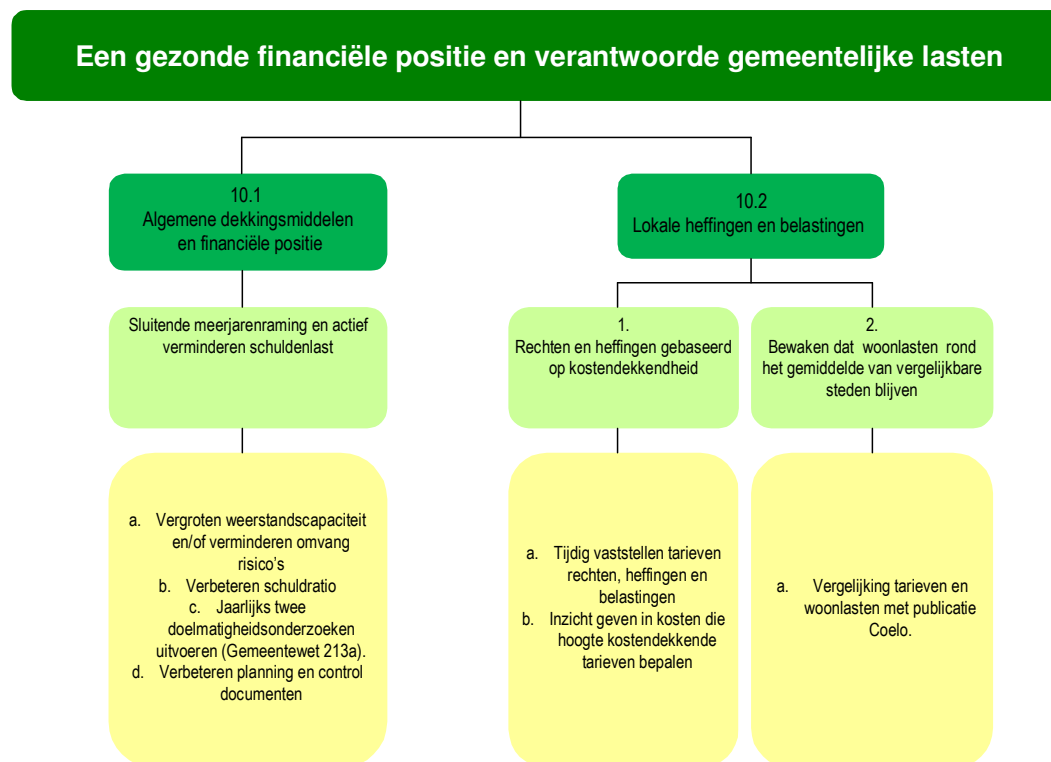
Investerings reeds besloten door de raad

bedragen x € 1.000

IPNr	Omschrijving investering	Investering 2012
Investerings met maatschappelijk nut		
SZ.79	Waarderhaven	650
62.02	Aanpassen brugbediening, wachterhuisjes en -plaatsen	700
62.05	Vervanging brugdek Basculebrug	488
Investerings gemandateerd door raad aan college		
IPNr	Omschrijving investering	Investering 2012
Investerings met maatschappelijk nut		
65.10c	Speelvoorzieningen	254
63.19	Vervanging rioleringen	10.876
62.09	Vervangingsprogramma bruggen	1.127
63.08	Vervanging walmuren	470
63.09 a, 63.09 b	Vernieuwing beschoeiingen en steigers	679
Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen		
IPNr	Omschrijving investering	Investering 2012
Investerings met maatschappelijk nut		
61.41	Herinrichten Reinaldapark fase 3	2.622
61.45	Fietsverbinding Houtmanpad	2.152
63.02	Vervanging walmuur Spaarne -Lange Brug -Melkbrug	347
63.02b	Vervanging walmuur Nieuwe Gracht - Paardewed	227
63.03	Vervanging walmuur Nieuwe Gracht	1.950
63.16	Verplaatsing (nieuwbouw) Gemaal Parklaan	700
64.04a	Integraal Waterplan Haarlem (inclusief Waarderpolder)	731
64.04b	Waterplan Schalkwijk/Water langs Aziëweg	475
65.18	Renovatie grootschalig groen	1.000
Totaal programma 9 Kwaliteit Fysieke Leefomgeving		25.448

Programma 10 Financiën / Algemene dekkingsmiddelen

Commissie	<i>Bestuur</i>
(Coördinerende) Portefeuilles	<i>Financiën en Personeel</i>
Afdelingen	<i>Concernstaf, Middelen en Services</i>

Programmadoelstelling (Missie)

Werken aan een gezonde financiële positie met verantwoorde gemeentelijke lasten.

Dit programma bevat een groot deel van de inkomsten van Haarlem, waaronder de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds en de opbrengst van lokale belastingen en heffingen. De hoofddoelstelling van dit programma is een gezonde financiële positie zoals benoemd in het Coalitieakkoord onder de pijler 'solide en daadkrachtig'. Er wordt op een zorgvuldige manier om gegaan met het geld dat de gemeente van haar inwoners, bedrijven en van de rijksoverheid ontvangt. Haarlem zal krachtig reageren op de omvangrijke bezuinigingen die vanuit het rijk op ons afkomen. Dat betekent concreet dat Haarlem de komende jaren fors zal bezuinigen.

Een gezond financieel beleid is een belangrijke keuze voor de toekomst van de stad. Een gezond financieel beleid uit zich in een materieel sluitende meerjarenbegroting, een financieel evenwichtige exploitatie, in gezonde balansverhoudingen en voldoende weerstandsvermogen om tegenvallers op te vangen. Om de schuldpositie te verminderen zet het college in op het verlagen van de schuldenlast en is er een investeringsplafond ingesteld.

Om de schuldenlast te verminderen zetten we onder andere de opbrengst van precario op kabels en leidingen in. De 2011 bij aflossing van de schuld door de inzet van precario op ondergrondse kabels en leidingen, structureel vrijvallende rentelasten, zijnde 5% van de precario opbrengst 2012 worden bestemd voor nieuw beleid in 2012. Ook eventuele financiële meevallers zetten we voor 50% in voor het verminderen van de schuldenlast.

De in deze begroting opgenomen meerjarenraming laat positieve uitkomsten zien; het beeld voor de komende jaren lijkt zich in de goede richting te ontwikkelen. Dat klopt zo goed als mogelijk met de huidige kennis van zaken. Maar hierbij geldt een stevig voorbehoud. Met betrekking tot de in deze begroting opgenomen meerjarenraming geldt nadrukkelijk dat veel van wat er op ons afkomt uiterst onzeker is. De in die raming opgenomen *pm* posten zijn geen sinecure en in die zin allesbehalve neutraal. Maar kunnen worden gelezen als de aankondiging van mogelijk nieuwe tegenspoed in de vorm van tegenvallers. Met name wat betreft de doorwerking van de nog nader uit te werken rijksmaatregelen op de uitkeringen aan de gemeente (en de tegemoetkoming in de zogenoemde frictiekosten). Het gaat hier onder meer om de consequenties van de decentralisatie van de Jeugdzorg, de Algemene Wet Bijzonder Ziektekosten, de Wet Werken naar Vermogen en de Sociale Werkvoorziening en het gelijktijdig toepassen van (fikse) kortingen op de middelen voor in- en uitvoering bij deze overdracht van taken van het rijk naar de gemeenten. Dit nog afgezien van mogelijke nieuwe maatregelen die de (op het moment van opstellen van deze begroting nog niet bekende) rijksbegroting voor de gemeente in petto kan hebben.

Wat betreft de realisatie van de voorgenomen bezuinigingen blijft het college de ingezette lijn strak volgen. Het totaal van de taakstellingen blijft gehandhaafd. De (financiële) taakstellingen, die op enig moment niet haalbaar worden geacht, zullen worden omgezet in nieuwe alsnog te realiseren taakstellingen. Conform de besluitvorming rond de Kadernota worden tot de herijking in 2012 geen voorstellen gedaan die de meerjarenraming belasten.

Context en achtergronden

De decembercirculaire 2010 en de meicirculaire 2011 gaven na een lange tijd van onzekerheid meer houvast bij de berekening van de algemene uitkering voor de komende jaren. Daarbij is er in de circulaire wel van uitgegaan dat er overeenstemming zou worden bereikt over het bestuursakkoord. Deze overeenstemming op alle onderdelen – en dan met name op het sociale onderdeel (Wet werken naar vermogen) – laat nog op zich wachten. Dat kan er toe leiden dat bepaalde maatregelen, zoals het niet doorvoeren van een generieke korting op de Regionale Uitvoeringsdiensten, weer worden teruggedraaid. De verwachting is evenwel dat het later dit jaar alsnog tot een vergelijk komt.

Bij de berekening van het Haarlams financieel meerjarenbeeld is uitgegaan van de meerjaren ontwikkeling van de algemene uitkering zoals deze in de meicirculaire 2011 is opgenomen. Complicerende factor is wel dat er nog steeds bedragen aan de algemene uitkering worden toegevoegd in het kader van de overheveling van rijkstaken. Zo zijn er al meer dan zestig van dergelijke decentralisatie- en integratie-uitkeringen. In de komende jaren neemt dit, door voorgenomen overhevelingen uit het Bestuursakkoord, nog sterk toe. Het gaat met name om decentralisatie van jeugdzorg, AWBZ en maatregelen gericht op de onderkant van de arbeidsmarkt. De financiële gevolgen hiervan voor gemeenten zijn nog niet volledig in kaart gebracht.

Op basis van het Coalitieakkoord en de vastgestelde Kadernota 2011 is de ingezette lijn gecontinueerd. Dit betekent dat de bezuinigingstaakstelling van € 35 miljoen in 2018 nog steeds kaderstellend is. Voor de taakstellingen die nog niet concreet zijn ingevuld, worden nadere voorstellen voorbereid. Overeenkomstig de afspraken in het Coalitieakkoord wordt bij de Kadernota 2012 de totale omvang van de bezuinigingen tot en met 2018 herijkt. Indien er dan ook meer duidelijkheid is over de financiële gevolgen van het bestuursakkoord, worden deze verwerkt in het meerjarenbeeld.

Voor deze coalitieperiode is afgesproken dat eventuele (financiële) voordelen worden gebruikt voor het verminderen van de schuldenlast (voor 50%) en voor zowel nieuw beleid als het gericht verlagen van de ombuigingsopgave (samen ook voor 50%).

Kaderstellende beleidsnota's

- Coalitieakkoord Haarlem 2010-2014 Het oog op morgen (2010 / 95510).
- Kadernota 2011 (2011 / 104194).
- Budgethoudersregeling (2008 / 185380).
- Nota Reserves en voorzieningen 2008 (2008 / 101659).
- Financiële beheersverordening gemeente Haarlem (2007 / 110279).
- Beleid verlagen schuldenpositie (2011 / 149232).
- Nota activabeleid (2011 / 77992).

Beleidsveld 10.1 Algemene dekkingsmiddelen en financiële positie

Tot dit beleidsveld behoren de inkomsten die de gemeente ontvangt zonder dat daar een directe tegenprestatie tegenover staat. De bekendste daarvan is de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds. Ook het renteresultaat en dividenden maken onderdeel uit van de algemene dekkingsmiddelen. Een tweede onderdeel van dit beleidsveld is de financiële positie van de gemeente.

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

Een gezonde financiële positie.

1. Een sluitende meerjarenraming en actief verminderen van de schuldenlast.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. Een sluitende meerjarenraming en actief verminderen van de schuldenlast:
 - a. Vergroten weerstandscapaciteit en/of verminderen omvang risico's.
 - b. Verbeteren van de schuldratio (netto schuld ÷ exploitatie) door mogelijkheden te bekijken van het verlagen van de omvang van de vaste schuld en de daaruit voortvloeiende rentelasten.
 - c. Jaarlijks twee doelmatigheidsonderzoeken uitvoeren (Gemeentewet 213a).
 - d. Verder verbeteren van de planning- en controldocumenten.

Voor het kengetal schuldratio en voor de rentelasten wordt verwezen naar de paragraaf financiering in deel 3 van deze programmabegroting. In de paragraaf weerstandsvermogen staat de top 10 bedrijfsvoeringsrisico's weergegeven en is een berekening van het ratio weerstandsvermogen gemaakt.

Prestatie-indicator	Nul-meting	Realisatie	Streefwaarden						Bron
			2011	2012	2013	2014	2015	2016	
1c. Aantal onderzoeken Gemeentewet 213a	2 (2008)	1 (2009) 1 (2010)	2	2	2	2	2	2	Gemeentelijke registratie

Beleidsveld 10.2 Lokale heffingen en belastingen

Dit beleidsveld omvat de uitvoering van de wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ), de heffing van de gemeentelijke belastingen en de belangrijkste lokale heffingen. De onroerende zaakbelasting (OZB) is de belangrijkste lokale belasting waarvan de opbrengst een algemeen dekkingsmiddel is. Deze inkomsten zijn vrij te besteden door de gemeente. De belangrijkste lokale heffingen zijn de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Deze inkomsten geeft de gemeente volledig uit aan respectievelijk het inzamelen van afvalstoffen en de riolering.

Wat willen we bereiken in 2012-2016?

Verantwoorde gemeenschappelijke lasten.

1. De Haarlemse rechten en heffingen zijn gebaseerd op het principe van kostendekkendheid. Dit uitgangspunt wordt ook in de komende periode toegepast. Daarom wordt de afvalstoffenheffing en

rioolheffing gefaseerd op kostendekkend niveau gebracht. Kostendekkendheid houdt in dat de tarieven zo worden vastgesteld dat de geraamde baten gelijk zijn aan de geraamde lasten.

2. Door de fors teruglopende rijksinkomsten wordt het lastiger om een gezonde financiële positie te bewerkstelligen. Naast bezuinigingen die de organisatie direct treffen en taken die worden versoberd, wordt ook de burger geraakt door de bezuinigingen. De woonlasten zullen de komende jaren stijgen, maar er wordt bewaakt dat de woonlasten rond het gemiddelde van vergelijkbare steden blijven.

Meer gedetailleerde informatie over rechten, heffingen en belastingen is te vinden in de paragraaf lokale lasten in deel 3 van deze programmabegroting.

Wat gaan we ervoor doen in 2012?

1. De Haarlemse rechten en heffingen zijn gebaseerd op het principe van kostendekkendheid.
 - a. Tijdig vaststellen van de tarieven van de rechten, heffingen en belastingen, evenals eventuele wijzigingen in de bijbehorende verordeningen. Voor de belastingen geldt het uitgangspunt dat er jaarlijks een aanpassing plaatsvindt voor de inflatie. Een uitzondering is er voor de opbrengst van de onroerend zaakbelasting voor woningen, precario op kabels en leidingen en de tarieven voor parkeren. Deze worden jaarlijks met respectievelijk 3%, 3% en 0,5% boven de inflatie verhoogd.
 - b. Inzicht geven in de kosten die de hoogte van de kostendekkende tarieven bepalen, zoals bij de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de leges. Om de tarieven van de marktgelden meer kostendekkend te maken worden deze per 1 januari 2012 met 13% boven inflatie verhoogd. Ook de tarieven voor leges, haven- en begraafrechten worden met 1,7% boven inflatie verhoogd, conform de besluitvorming bij de Kadernota 2011.
2. Bewaken dat de woonlasten rond het gemiddelde van vergelijkbare steden blijven.
 - a. Jaarlijks publiceert het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) in het voorjaar een vergelijking tussen de tarieven en woonlasten van de grote gemeenten. Deze informatie wordt betrokken bij de Kadernota en geeft de speelruimte aan die er is om binnen de kaders van het Coalitieakkoord de woonlasten te wijzigen.

Meer gedetailleerde informatie over rechten, heffingen en belastingen is te vinden in de paragraaf lokale lasten in deel 3 van deze programmabegroting.

Financiën programma

Met de realisatie van dit programma zijn onderstaande inkomsten en uitgaven (baten en lasten) gemoeid. In bijlage 5.1 is een analyse per beleidsveld opgenomen. Er is ook een overzicht met de investeringen in 2012.

Beleids- veld	Programma 10 Financiën en Algemene Dekkingsmiddelen	Rekening	Begroting	
		2010	2011 gewijzigd	2012
	Lasten (exclusief mutaties reserves)			
10.1	Algemene dekkingsmiddelen	10.213	6.339	2.381
10.2	Lokale heffingen en belastingen	4.448	3.788	3.607
	<i>Totaal lasten</i>	14.661	10.127	5.988
	Baten (exclusief mutaties reserves)			
10.1	Algemene dekkingsmiddelen	205.243	198.724	192.333
10.2	Lokale heffingen en belastingen	37.498	37.628	39.588
	<i>Totaal baten</i>	242.741	236.351	231.921
	Totaal saldo (exclusief mutaties reserves)	-228.080	-226.225	-225.933
	<i>Toevoeging aan reserve</i>			
	Algemene reserve			4.788
	Totaal toevoegingen aan reserve	6.209	12.299	4.788
	<i>Onttrekking aan reserve</i>			
	afbouw precario			1.400
	opleidingen			250
	organisatiefricties			750
	Algemene reserve			600
	verkoop opbrengsten gemeentehuis			400
	Totaal onttrekkingen aan reserve	5.605	12.411	3.400
	Saldo (inclusief mutaties reserve)	-227.476	-226.337	-224.545

Investerings reeds besloten door de raad

bedragen x € 1.000

IPNr	Omschrijving investering		Investering 2012
<i>Investerings met economisch nut</i>			
22.05	Masterplan Digitalisering		310
25.08	Gemeentelijke huisvesting		6.988
Investerings gemandateerd door raad aan college			
IPNr	Omschrijving investering		Investering 2012
<i>Investerings met economisch nut</i>			
21.01	ICT-Masterplan (Hard/software, backup & storage)		100
Investerings waarvoor nog een raadsbesluit moet worden genomen			
IPNr	Omschrijving investering		Investering 2012
<i>Investerings met economisch nut</i>			
MS.94	Concernhuisvesting meubilair 2e fase		1.150
Totaal programma 10 Financiën en Algemene Dekkingsmiddelen			8.548

Deel 3

Paragrafen

3.1 Lokale heffingen

3.1.1 Inleiding

De gemeentelijke heffingen zijn na de doeluitkeringen van het rijk en de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, de belangrijkste bron van inkomsten. Bij gemeentelijke heffingen maken we onderscheid tussen belastingen en rechten.

Belastingen

Belastingen hebben een algemeen karakter. Een directe relatie tussen de belasting en de gemaakte kosten van de gemeente is in het algemeen niet aanwezig. Uitgangspunt bij het vaststellen van de belastingtarieven is dat deze trendmatig worden verhoogd met de verwachte inflatie. Besloten bij de Kadernota 2011 is om in de begroting 2012 voor de belastingen rekening te houden met een inflatiepercentage van twee procent.

Daarnaast is op grond van het coalitieakkoord 'Het oog op morgen' vastgelegd dat de OZB en de precario op kabels en leidingen (zoals toegezegd in de beantwoording op de schriftelijke vragen bij de Kadernota 2010) met drie procent boven inflatie wordt verhoogd. Hierbij wordt bewaakt dat de woonlasten rond het gemiddelde van de 100.000+ gemeenten blijven. De gemiddelde woonlasten worden jaarlijks berekend in het belasting onderzoek grote gemeenten. Ook is op basis van dit akkoord afgesproken dat de parkeertarieven met 0,5% boven inflatie worden verhoogd.

Voor de OZB van niet-woningen is als uitwerking van de bezuinigingstaakstelling vastgelegd dat de opbrengst gefaseerd wordt verhoogd naar het landelijk gemiddelde met € 500.000 per jaar (is ruim drie procent boven inflatie).

Rechten

Bij rechten is er wel sprake van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. Een heffing mag niet meer dan kostendekkend zijn. In Haarlem zijn de heffingen nog niet kostendekkend. In het coalitieakkoord en de Kadernota 2011 is als uitwerking van de bezuinigingstaakstelling vastgelegd dat rechten gefaseerd meer kostendekkend worden gemaakt. Concreet is voor 2012 afgesproken om de marktgelden per 2013 kostendekkend te maken en het tarief per 1-1-2012 met dertien procent te verhogen. Ook is bij de Kadernota 2011 besloten de tarieven leges, havengelden en begraafrechten met 1,7% boven inflatie te verhogen.

In de belastingvoorstellen voor 2012, die in november worden aangeboden, worden de vast te stellen tarieven voor 2012 concreet berekend. In dat voorstel, inclusief de bijbehorende belastingverordeningen en tarieventabellen, wordt uitgebreid ingegaan op de kostendekkendheid van de rechten en de wijze van kostentoe rekening.

Actuele ontwikkelingen in Haarlem

- In juli is een verordening vastgesteld over de beoogde invoering van een heffing Bedrijfsindustriële Zone financiën Waarderpolder. Op basis van een experimentenwet kan een dergelijke heffing worden ingevoerd ter financiering van een gezamenlijke beveiliging van het bedrijventerrein Waarderpolder. Voor effectuering van een dergelijke heffing is verplicht dat er gemeten wordt of hiervoor voldoende draagvlak bestaat. Vorig jaar was hier net geen meerderheid voor. In het najaar wordt een nieuwe draagvlakmeting uitgevoerd.
- Inmiddels is een voorstel aan de raad uitgebracht over de heffingsmaatstaf riolering. De besluitvorming hierover wordt verwerkt in de in december 2012 vast te stellen belastingverordening, incl. tarieven.

- Voor de heffing van de toeristenbelasting wordt bekeken wat de consequenties zijn van een wijziging van maatstaf van een vast bedrag per overnachting naar een maatstaf van een percentage van de overnachtingkosten. Deze maatstaf wordt ook in omliggende gemeenten toegepast. Voor de vaststelling van de verordening en de tarieven in december, krijgt u een voorstel op basis waarvan een keuze kan worden gemaakt.

3.1.2 Gemeentelijke belastingen

Onroerende Zaakbelastingen (OZB)

De grondslag voor de OZB wordt gevormd door de waarde van het onroerend goed, die jaarlijks wordt vastgesteld (de zogenoemde herwaardering). Haarlem hanteert het uitgangspunt dat de gemiddelde waardeverandering (of daling), die voortvloeit uit de herwaardering, wordt gecompenseerd door een evenredige tariefsverlaging of -verhoging. Daarmee bereikt de gemeente dat waardemutatie niet leidt tot een wijziging in de totale opbrengst, maar slechts tot individuele verschillen in aanslagen. Dat is bijvoorbeeld het geval als de waarde van een woning meer of juist minder is gestegen dan het Haarlemse gemiddelde. Dan levert de herwaardering een voordeel of juist een nadeel op voor de eigenaar.

De WOZ-waarden voor het belastingjaar 2012 worden gebaseerd op het prijspeil 1 januari 2011. Deze waarde is nog niet bekend.

De berekende opbrengst voor 2011 is ruim € 1,6 miljoen hoger dan voor 2010. Hier is een meeropbrengst van € 1 miljoen inbegrepen als onderdeel van de ombuigingen conform de Kadernota (drie procent stijging boven inflatiecorrectie) en ruim € 0,6 miljoen inflatiecorrectie (twee procent).

Hondenbelasting

De gemeente heft belasting op het houden van honden binnen de gemeente. Belastingplichtig is de houder van de hond. Het aantal honden is bepalend voor de hoogte van de belasting. De raming voor 2012 ad € 569.000 is € 11.000 hoger vanwege de aanpassing van de raming aan het inflatiepercentage van twee procent. Hiermee wordt ook rekening gehouden bij het vaststellen van de tarieven en een afronding daarvan op hele euro's.

Toeristenbelasting

Deze belasting heft de gemeente van diegene, die gelegenheid biedt tot verblijf (overnachting) in onder andere hotels en pensions binnen de gemeente. De opbrengst is conform de Kadernota 2011 met € 62.000 verhoogd tot een opbrengst van € 619.000. Er vindt een onderzoek naar de tarieven en opbrengsten van de toeristenbelasting plaats. Een van de mogelijkheden die wordt onderzocht is om een tariefstelling toe te passen naar de overnachtingprijs in plaats van een vast bedrag per overnachting. Hierover wordt u nog afzonderlijk geïnformeerd. Bij handhaving van de huidige maatstaf zouden de tarieven met twintig cent aangepast moeten worden. Het tarief zou dan afgerond, incl. inflatie € 2,20 per overnachting gaan bedragen (2011 € 2,00), € 1,00 voor een overnachting op een camping (2011 € 0,90).

Onderstaand zijn de tarieven 2011 van een aantal vergelijkbare gemeenten opgenomen en de gemeenten Den Haag en Delft, vanwege de aanwezigheid in die gemeenten van een centrumfunctie voor toerisme. In het overzicht is tevens het gemiddelde tarief voor Nederland in totaliteit opgenomen:

Toeristenbelasting 2011¹

Gemeente	Nummer	Tarief per overnachting in €	Percentage
Haarlemmermeer	1	5,43	100
Groningen	2	3,30	61
Den Haag	3	2,54	47
Delft	4	2,20	41
Leiden	3	2,00	37
Haarlem	4	2,00	37
Arnhem	5	1,78	33
Nijmegen	6	0,53	10
Breda	7	0	0
Tilburg	7	0	0
Gemiddeld Nederland		1,34	74

Precariobelasting

De gemeente heft precariobelasting voor het hebben van voorwerpen op, boven en onder gemeentegrond. Daarbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen het heffen van precario op kabels en leidingen en overige precario. Sinds 2005 heft de gemeente precariobelasting op ondergrondse infrastructuur (zoals kabels, leidingen, pijpen, buizen etc.).

In het coalitieakkoord is afgesproken deze opbrengst te gebruiken om de solvabiliteitspositie te verbeteren. Het tarief wordt net als de tarieven OZB met drie procent boven inflatie verhoogd, ofwel met vijf procent. De opbrengst wordt berekend op € 4,8 miljoen.

Overige precario

De opbrengsten van het overige precario zijn met twee procent inflatiecorrectie verhoogd.

Parkeerbelasting

De tarieven voor betaald parkeren worden met het inflatiepercentage van twee procent verhoogd. De parkeertarieven worden voorts nog met 0,5% verhoogd (dus 2,5% in totaal) overeenkomstig de afspraken in het coalitieakkoord.

Reclamebelasting

Met ingang van 1 juli 2009 is de reclamebelasting in de binnenstad ingevoerd op verzoek van de ondernemers in Haarlem, vertegenwoordigd door Centrum Management Groep Haarlem. De ondernemers willen investeren in de verdere promotie van de binnenstad. Hiervoor is een ondernemersfonds opgericht, beheerd door Centrum Management Groep Haarlem. De netto-opbrengst van de reclamebelasting wordt gestort in dit fonds.

Het tarief wordt bepaald door de grootte van de reclame en de termijn van de reclame (een zogenaamde tijdvakbelasting). Gelijktijdig met de invoering van de reclamebelasting zijn reclame-uitingen in de binnenstad vrijgesteld van precariobelasting om dubbele belastingheffing te voorkomen. De tarieven worden in 2012 verhoogd met het inflatiepercentage van twee procent. De opbrengst is berekend op € 518.000.

3.1.3 Gemeentelijke rechten

Onder de naam rechten heft de gemeente tarieven voor diverse typen gemeentelijke dienstverlening. Bij rechten is er sprake van een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke taak. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor uitoefening van de taak. Belastingplichtig is de aanvrager van de dienst of degene aan wie de dienst is verleend.

¹ Bron: COELO, Atlas van de lokale lasten 2011

Geregeld is er landelijke publiciteit over de gemeentelijke tarieven en de verschillen daartussen. Die verschillen ontstaan in de regel als gevolg van gemaakte beleidskeuzes. Om die beleidskeuzes zo transparant mogelijk vast te leggen heeft de VNG het initiatief genomen om modellen voor de kostenonderbouwing te ontwikkelen. Voor de afval- en rioolheffing, de leges en de lijkbezorgingsrechten zijn deze inmiddels aangereikt door de VNG en door ons gebruikt. De kostenonderbouwing van deze heffingen is als onderdeel van de bijlagen van de programmabegroting conform het VNG-model.

Leges

De tarieven voor 2012 worden aangepast aan de hand van het inflatiepercentage, tenzij nader beperkt door wettelijke tariefstellingen. Het tarief voor de bouwleges (WABO) wordt niet met inflatie opgehoogd, omdat het tarief in een percentage van de bouwkosten is uitgedrukt. Omdat de bouwkosten met de inflatie stijgen, behoeft het tarief niet geïndexeerd te worden. Als uitvloeisel van het meer kostendekkend maken van de overige heffingen is in de Kadernota 2011 vastgelegd de tarieven met 1,7 procent boven inflatie te verhogen. Dit geldt ook voor de bouwleges.

Op 9 september 2011 heeft de Hoge Raad geoordeeld dat er geen leges meer geheven mogen worden voor de nationale identiteitskaart. Het arrest van de Hoge Raad is direct van kracht en dat betekent dat er geen leges meer worden geheven voor de nationale identiteitskaart aan de balie. Het verstrekken van de nationale identiteitskaart is een taak die de gemeente in opdracht van de rijksoverheid uitvoert. Nu hier geen leges meer voor geheven mogen worden, dient de rijksoverheid aan te geven op welke wijze gemeenten vergoed worden voor deze wettelijke taak. De VNG gaat hierover op korte termijn in gesprek met de minister van BZK.

Op dit moment biedt de gemeente Haarlem haar producten en diensten beneden de kostprijs aan, dit geldt ook voor de huwelijksleges. Voorgesteld wordt deze producten en diensten met ingang van 1 januari 2012 te verhogen om deze gefaseerd in twee jaar (meer) kostendekkend te maken. Hiermee wordt invulling gegeven aan het uitgangspunt in de Kadernota om tot meer kostendekkende leges te komen.

Reinigingsheffing

Conform de besluitvorming in de Kadernota is de inzameling van bedrijfsafval door de gemeente per 1-1-2012 beëindigd. Dit betekent dat er ook geen reinigingsrechten meer in rekening worden gebracht.

Afvalstoffenheffing

Onder de naam afvalstoffenheffing wordt een recht geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruikmaakt van een perceel waarvoor de gemeente op grond van de Wet Milieubeheer een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen heeft.

Bij het bepalen van de hoogte van de afvalstoffenheffing houden we rekening met het feit dat op begrotingsbasis de baten niet hoger mogen zijn dan de lasten. Op basis van het coalitieakkoord wordt gestreefd naar een kostendekkendheid van 100%. Eventuele verschillen die gedurende het jaar ontstaan verrekenen we in de tarieven voor latere jaren via de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing. In de begroting voor 2012 is de opbrengst aangepast aan een inflatiecorrectie van twee procent. Ook is nog een onttrekking aan de voorziening rioolheffing geraamd van € 135.000, waardoor de kostendekkendheid stijgt hierdoor van afgerond 95% in 2011 naar 98% in 2012.

Conform de besluitvorming in de Kadernota is de mate van tariefsdifferentiatie tussen één- en meerpersoonshuishoudens ongewijzigd t.o.v. voorgaande jaren.

Rioolheffing

De kosten die de gemeente maakt voor de watertaken kunnen worden verhaald via rioolheffing. In 2009 is de nieuwe rioolheffing ingevoerd op basis van de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken. De kosten die uit die watertaken voortvloeien (op het gebied van afvalwaterinzameling, afvalwatertransport en afvoer van overtollig regen- en grondwater) zijn berekend in het Gemeentelijke Rioleringsplan 2007-2011 (GRP2) dat door de raad in 2008 is vastgesteld. De investeringen die hieruit voortvloeien leiden tot een aanzienlijke stijging van de rioolheffing op termijn.

Oorspronkelijk is voorgesteld hiervoor een voorziening te creëren als een “spaarvariant”. Door de tarieven gedurende 10 jaar met € 15 per inwoner te verhogen (dus in totaal met € 150) naar structureel lastenniveau, konden de investeringen voortvloeiende uit het GRP2 structureel worden gedekt. Er heeft op verzoek van de raad een ‘second-opinion’ plaatsgevonden over de noodzaak en de hoogte van de investeringen. Deze zijn daarin bevestigd, maar naar aanleiding van de bespreking hiervan heeft de raad besloten af te zien van de ‘spaarvariant’, omdat men de tariefsverhoging, door het naar voren halen van de dekking, voor de burger te fors vond. Besloten is toen de kapitaallasten die toenemen als gevolg van de nieuwe investeringen uit het GRP2 jaarlijks door te rekenen in de tarieven. De stijging van de kapitaallasten in 2011 van € 500.000 kon nog grotendeels gedekt worden uit de egalisatievoorziening rioolheffing. De stijging van de kapitaallasten van ruim € 800.000 in 2012 moet nu worden doorbelast in de tarieven. Daarnaast kan voor € 300.000 minder aan de voorziening worden onttrokken. Bij handhaving van 99,8% kostendekkendheid, dienen de opbrengsten met € 1.200.000 te stijgen tot € 10.600.000 (zie bijlage 5.7). In de meerjarenraming is rekening gehouden met een kostendekkende rioolheffing. Overigens blijkt uit de Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2011 dat de gemiddelde rioolheffing van alle grote gemeenten met 3,6% stijgt.

Voor 2012 wordt een geactualiseerd Gemeentelijk Rioleringsplan voorbereid. De financiële consequenties hiervan, ook voor de tarieven, worden in dit plan geïntegreerd.

Daarnaast is inmiddels een voorstel aan de raad uitgebracht omtrent de heffingsmaatstaf riolering. De besluitvorming hierover wordt verwerkt in de in december 2012 vast te stellen belastingverordening, incl. tarieven.

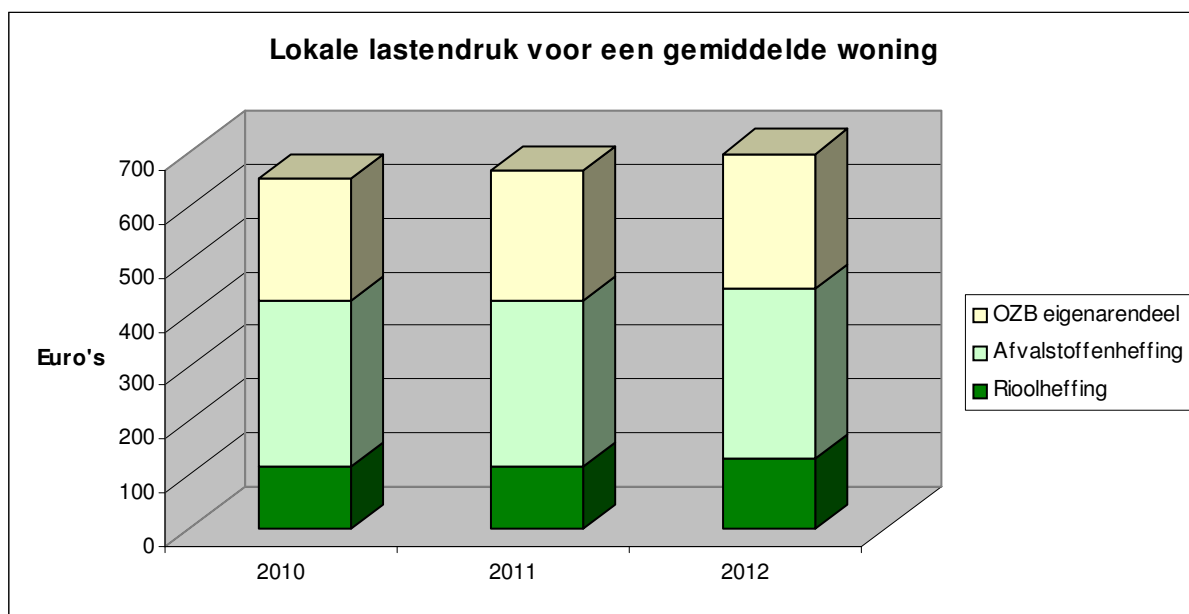
Overige rechten

Eén van de besluitpunten van de Kadernota 2011 waarmee is ingestemd, betreft het meer kostendekkend maken van de overige rechten. Concreet betekent dit dat de tarieven van de leges, de haven- en begraafrechten met 1,7% boven inflatie worden verhoogd voor 2012. Daarnaast is specifiek besloten de marktgelden met ingang van 2013 kostendekkend te maken en hiertoe de tarieven met ingang van 2012 met dertien procent te verhogen.

3.1.4 Lokale lastendruk

Bij de bepaling van de lokale lastendruk kijken we naar de ontwikkeling van de zogenoemde woninggebonden belastingen. Dit zijn de OZB, de afvalstoffen- en de rioolheffing. In de volgende tabel geven we inzicht in de opbouw van de lokale lastendruk in Haarlem in 2010, 2011 en 2012. Over 2010 en 2011 kan worden uitgegaan van de werkelijke tarieven, over 2012 is de berekening gebaseerd op de in deze paragraaf vermelde uitgangspunten en berekeningen. Bij de berekening zijn we uitgegaan van een gemiddelde waarde van een koopwoning in Haarlem, die wordt bewoond door de eigenaar met een meerpersoonshuishouden.

Omdat de ontwikkeling van de lokale lasten is gebaseerd op een gemiddelde, kan de feitelijke lastenontwikkeling voor een individuele burger hiervan afwijken. Dat wordt onder andere bepaald door de feitelijke waarde- en de waardeontwikkeling van de woning.

Lokale lastendruk in euro's voor een meerpersoonshuishouding	2010	2011	2012
Rioolheffing	115	117	131
OZB eigenarendeel	228	241	253
Afvalstoffenheffing	308	308	314
Totaal	651	666	698

Uitgangspunt is dat de woonlasten van Haarlem rond het gemiddelde van de grote gemeenten blijft. Hierdoor is de realisering van de ombuigingen van de woonlasten begrensd. Het belastingoverzicht grote gemeenten wordt jaarlijks in het voorjaar uitgebracht. Op basis van dit overzicht voor 2011 kan de volgende vergelijking worden opgesteld. Daarbij is nummer 1 de duurste gemeente, waarbij de netto-woonlasten op 100% zijn gesteld. De woonlasten van de andere gemeenten zijn hiertegen afgezet.

Woonlasten 2011 op basis van meerpersoonshuishoudens

Gemeente	Nummer	Netto-woonlasten	Percentage
Groningen	1	731	100
Leiden	2	720	99
Breda	2	694	95
Haarlem	4	665	91
Haarlemmermeer	5	664	91
Nijmegen	6	606	90
Arnhem	7	627	86
Tilburg	8	538	74
Gemiddeld Nederland		671	92

Hierbij geldt als uitgangspunt een woning met een voor de betreffende gemeente geldende gemiddelde waarde, plus gemiddelde rioolheffing en reinigingsheffing op basis van een meerpersoonshuishouden. In het vergelijkende overzicht 2011 van alle grote gemeenten neemt Haarlem precies een middenpositie in. De inwoners van 17 gemeenten zijn duurder uit en van 17 gemeenten voordeliger. De gemiddelde woonlastenstijging voor 2012 wordt op vijf procent berekend.

3.1.5 Kwijtscheldingsbeleid

Een gemeente kan kwijtschelding verlenen aan mensen die niet in staat zijn om hun belasting te voldoen. Hiervoor zijn bij wet bepaalde normen aangegeven. Haarlem hanteert voor de normbedragen

een kwijtscheldingspercentage van honderd procent. Haarlem verleent kwijtschelding voor de afvalstoffenheffing, de leges woonvergunningen, de leges voor gehandicaptenparkeren en voor vijftig procent op de hondenbelasting voor zover het de eerste hond betreft. Sinds 2009 wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid om geautomatiseerd kwijtschelding te verlenen.

3.1.6 Overzicht opbrengst gemeentelijke belastingen en heffingen

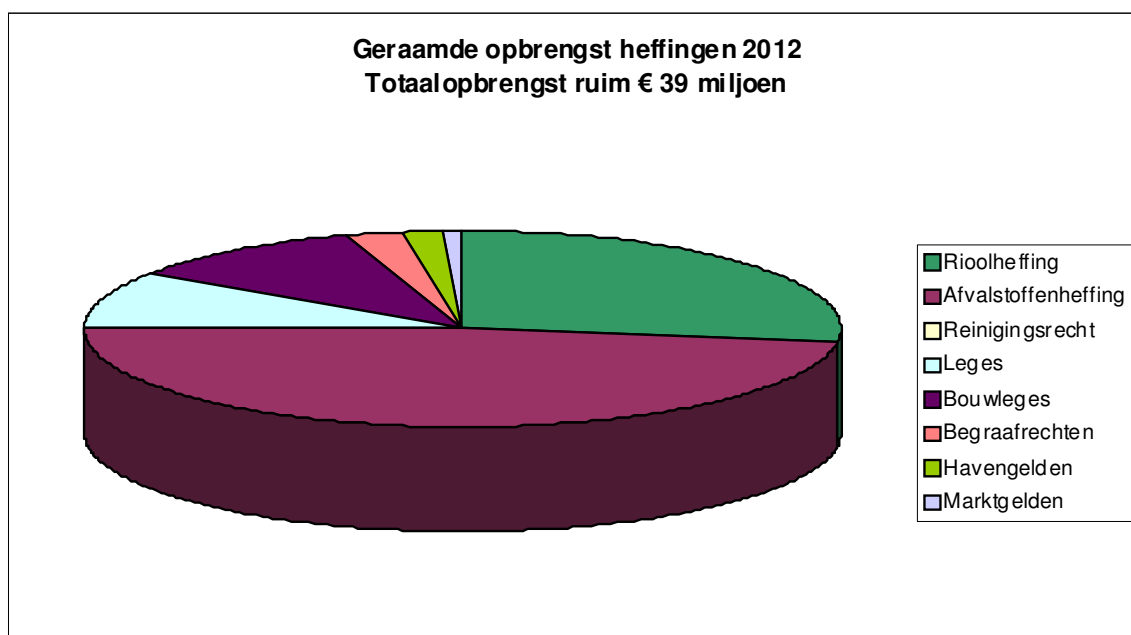
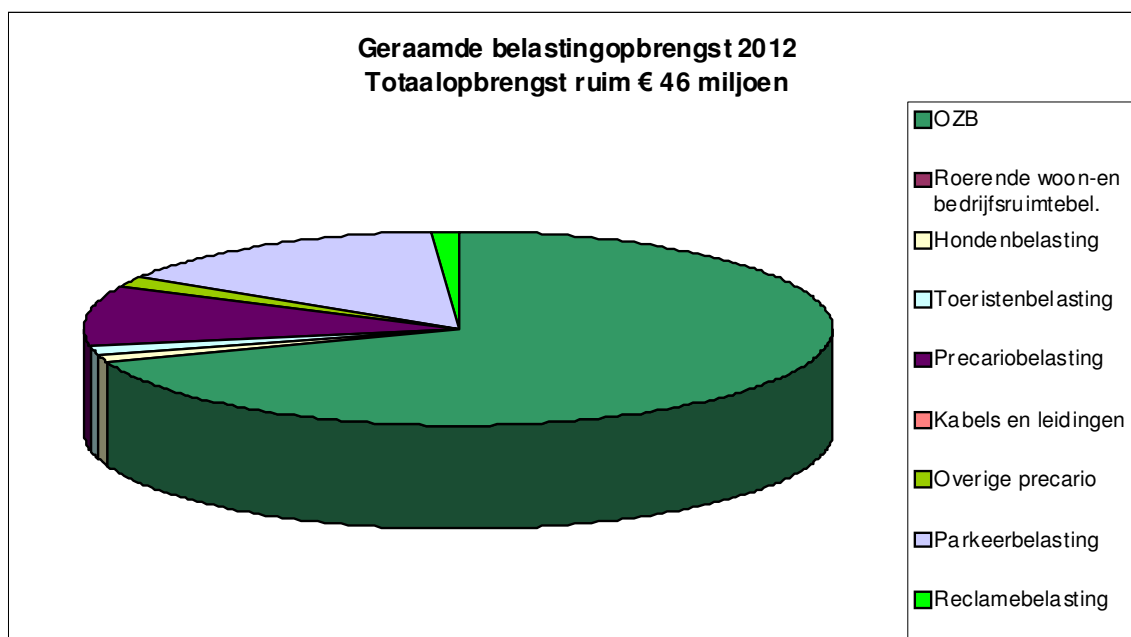
(bedragen x €1.000)

Opbrengst belastingen en heffingen	Werkelijke opbrengst Rekening 2010	Raming opbrengst Begroting 2011 ²	Raming opbrengst Begroting 2012
Belastingen			
OZB woningen	16.610	17.200	18.054
OZB niet-woningen eigenaren	7.595	7.700	8.364
OZB niet-woningen gebruikers	5.554	5.500	5.610
Roerende woon- en bedrijfsruimtebelasting	0	35	36
Hondenbelasting	497	558	569
Toeristenbelasting	518	559	619
Precariobelasting kabels en leidingen	4.376	4.285	4.788
Overige precario	814	633	722
Parkeerbelasting	5.691	7.970 ³	6.986
Reclamebelasting	487	508	518
Totaal belastingen	42.142	44.948	46.266
Rechten / heffingen			
Rioolheffing	9.030	9.400	10.600
Afvalstoffenheffing	17.816	18.335	18.900
Reinigingsrecht	645	575	0
Leges	2.976	3.139	3.487
Bouwleges	3.672	4.464	4.200
Begraafrechten	872	958	993
Havengelden	685	505 ⁴	608
Marktgelden	333	335	375
Totaal rechten	36.029	37.711	39.163

² Op basis van de belastingvoorstellen 2011

³ In de Kadernota 2011 éénmalig met € 2.200.000 vermindert tot € 5.770.000

⁴ De havengelden zijn met € 21.000 verhoogd in het kader van de aanvullende ombuigingen begroting 2011

De definitief vast te stellen tarieven worden opgenomen in de Haarlemse belastingvoorstellen 2012. Deze voorstellen worden in november aan de raad aangeboden om in december definitief vastgesteld te worden.

3.2 Weerstandsvermogen en risico's

3.2.1 Inleiding

In deze paragraaf worden de risico's en de beheersing van de risico's beschreven en wordt de financiële capaciteit die nodig is om de risico's op te vangen berekend. Eerst wordt risico management beschreven en een inventarisatie van de risico's gepresenteerd. Daarna wordt de weerstandscapaciteit berekend aan de hand van de algemene reserve en de ontwikkeling daarvan. Tot slot wordt een waardering gegeven aan de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit: het weerstandsvermogen.

De beleidsuitgangspunten voor de omgang met reserves en voorzieningen heeft de raad in 2008 vastgelegd in de nota Reserves en voorzieningen (2008 / 101659). Hierin wordt een samenvatting gegeven van de regelgeving op het gebied van reserves en voorzieningen, waaronder een toelichting op het verschil tussen reserves en voorzieningen en de afspraken voor het instellen en opheffen van reserves en voorzieningen. Een aantal belangrijke aanvullende afspraken binnen Haarlem zijn:

- Een bestemmingsreserve blijft alleen bestaan als het nut en de noodzaak onomstotelijk vast staan. Als dat niet zo is wordt het toegevoegd aan de algemene reserve.
- Bestemmingsreserves worden zoveel mogelijk samengevoegd tot brede bestemmingsreserves
- Van elke reserve ligt vast wat het doel van de reserve is, tot welk begrotingsprogramma het behoort, wat de geraamde besteding is en hoe de reserve wordt gevoed.
- De algemene reserve dient primair als buffer voor risico's en ter egalisatie van rekeninguitkomsten. Afzonderlijke risicovoorzieningen voor deelactiviteiten worden hierdoor overbodig (conform besluitvorming van de raad wordt alleen nog de reserve WWB als afzonderlijke risicoreserve gehandhaafd).

Deze afspraken moeten ertoe leiden dat er niet allerlei 'potjes' ontstaan en blijven bestaan. Alleen als de Raad heeft ingestemd met een bestemmingsreserve kan deze bestaan. Doordat er minder afzonderlijke bestemmingsreserves zijn, wordt nog beter een integrale afweging van beleidsvoornemens bevorderd. Bij het jaarverslag 2010 zijn alle reserves en voorzieningen geactualiseerd en zijn niet meer noodzakelijk geachte reserves opgeheven en is het saldo aan de algemene reserve toegevoegd.

3.2.2 Risico's

Risicomanagement

Haarlem heeft zoals iedere organisatie te maken met risico's en deze doen zich voor op allerlei terreinen. Omdat risico's de mogelijkheden van de gemeente beïnvloeden, moet hier inzicht in zijn. Voor de belangrijkste risico's dienen passende beheersmaatregelen te worden getroffen. Om de financiële gevolgen die samenhangen met deze risico's te kunnen opvangen, is er een weerstandscapaciteit in de vorm van de algemene reserve. Om te kunnen bepalen hoe groot deze moet zijn, is de waarde van de risico's ingeschat. Dit gebeurt door middel van risicomanagement, met als doel het verminderen van de kans op en het effect van de onderkende risico's.

Bij risicomanagement hoort ook dat de organisatie zich er bewust van is, dat de oorzaken van veel schades hun bron vinden in de organisatie zelf of in haar directe omgeving. Vaak kunnen risico's al met een geringe inspanning (beter) beheersbaar of vermijdbaar worden gemaakt. Het gebruiken van risicomanagement binnen de organisatie moet leiden tot de ontwikkeling van een volledig inzicht van alle risico's en een inschatting van de hierbij behorende waardering.

Risico-inventarisatie en risicosimulatie

Om de risico's van de gemeente in kaart te brengen, is een risico-inventarisatie opgesteld. Hierin zijn de risico's binnen de reguliere bedrijfsvoering systematisch in kaart gebracht en beoordeeld. Op basis van de geïnventariseerde en gewaardeerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. Deze simulatie laat op basis van de risico's zien, hoeveel weerstandscapaciteit er nodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Een simulatie houdt op basis van een wetenschappelijk verantwoorde methodiek rekening met de kansverdeling. Daarom is de benodigde capaciteit voor een risico minder dan de vermenigvuldiging van de kans met het maximale gevolg.

De inventarisatie heeft in totaal 39 bedrijfsvoeringsrisico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht staan de tien bedrijfsvoeringsrisico's die de hoogste bijdrage leveren aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Het is belangrijk om te realiseren dat een risico geen zekerheid is, maar een kans op het voordoen (hoe klein of groot ook) waar, voor zover mogelijk, passende beheersingsmaatregelen voor zijn getroffen.

Risico	Kans	Gevolg	Inschatting Benodigde capaciteit
Rijksmaatregelen: rijksbezuinigingen, zoals taakmutaties of bijstellingen van de uitkering van het gemeentefonds of doeluitkering, leiden tot lagere inkomsten voor de gemeente. Wanneer deze niet tijdig kunnen worden opgevangen kunnen ze tot begrotingstekorten leiden.	75%	Max. € 10,0 mln	ca. € 5,7 mln
Ombuigingen: indien de taakstellingen uit de meerjarenraming en de ombuigingen uit het coalitieakkoord niet volgens planning worden gerealiseerd, kan dit leiden tot een begrotingstekort	50%	Max. € 5 mln	ca. € 1,9 mln
Gemeentelijke huisvesting: Door de levering van het onroerend goed van het Postkantoor Raaks en het vestigen van aanvullende zekerheden heeft de gemeente het risico rondom het project Zijlpoort aanzienlijk beperkt. Wat resteert is het risico dat de ontwikkelaar de restant vordering welke ontstaat bij de oplevering van het pand eind 2013, ter hoogte van circa € 2,7 miljoen, niet kan voldoen.	90%	Max. € 2,7 mln	Ca. € 1,8 mln
Wet Werk en Bijstand (WVB): indien het aantal bijstandsgerechtigden oploopt draagt de gemeente het risico tot maximaal een overschrijding van 10%. Het maximale gevolg is afgeleid van de huidige uitgaven aan uitkeringen.	50%	Max € 4,2 mln	ca. € 1,3 mln
Gesubsidieerde instellingen: in 2011 heeft Haarlem 69,4 miljoen aan te verlenen subsidies geraamd. Afhankelijk van de subsidievoorwaarden kan de gemeente in sommige gevallen besluiten om meer subsidie te verlenen als gevolg van tekorten in de jaarrekening van een gesubsidieerde instelling. Dit voor de gemeente tot extra uitgaven in 2012. Kans en gevolg zijn bepaald op basis van ervaringsgegevens over de afgelopen jaren.	90%	Max. € 1,5 mln	ca. € 1,0 mln
Verbonden Partijen: Haarlem heeft in een aantal organisaties een financieel én bestuurlijk belang (zie paragraaf Verbonden Partijen in deze begroting voor een overzicht). Met name de deelname in de zes gemeenschappelijke regelingen herbergt een risico, aangezien nadelige resultaten daarvan door de deelnemers verplicht moeten worden bijgepast.	50%	Max. € 2 mln	ca. € 0,8 mln
Calamiteiten: onverwachte gebeurtenissen kunnen leiden tot hoge, niet begrote kosten. Hieronder vallen alle grotere, onvoorspelbare rampen, zoals trein- en vliegtuigongelukken.	10%	Max. € 10 mln	ca. € 0,7 mln
Reductie formatie: Het totaal aan bovenformatieven bedraagt ruim 60 personen. De inspanningen zijn gericht op het plaatsen van deze medewerkers op reguliere formatie of bij andere organisaties. Daarmee zullen de kosten de komende jaren teruggebracht kunnen worden, zij het dat voor de eerste jaren de kosten nog zodanig hoog zijn dat een voorziening van ruim € 3 miljoen gevormd is. Bij de vorming van deze voorziening zijn aannames gedaan m.b.t. het verloop van de medewerkers en de daarbij behorende kosten. Er bestaat een risico dat het verloop trager is dan nu is aangenomen wat kan leiden tot extra kosten.	50%	Max. € 1,5 mln	ca. € 0,6 mln
WMO. De WMO is een open einde regeling, dit betekent dat de vraag leidend is. Indien de vraag groter is dan verwacht, kan dit leiden tot extra kosten.	15%	Max. € 6 mln	ca. € 0,5 mln

Risico	Kans	Gevolg	Inschatting Benodigde capaciteit
Participatiebudget. De gemeente is in beroep gegaan tegen de vaststelling van het werkdeel van het participatiebudget 2008 door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid omdat de gemeente van mening is dat dit te laag is vastgesteld.	50%	Max. € 0,7 mln	ca. € 0,3 mln
Subtotaal 10 risico's met grootste benodigde weerstandscapaciteit		Max. € 43,6 mln	ca. € 14,6 mln
Overige 29 geïdentificeerde risico's			ca. € 3,5 mln
Subtotaal bedrijfsvoeringsrisico's			ca. € 18,1 mln
Projectrisico's			ca. € 7,5 mln
Totaal benodigde weerstandscapaciteit alle risico's			ca. € 25,6 mln

In de kolom 'inschatting benodigde capaciteit' in het overzicht is het bedrag opgenomen dat op grond van de uitgevoerde simulatie nodig is om een risico op te kunnen vangen. Deze bedragen zijn lager dan de vermenigvuldiging van de kans met het gevolg. De simulatie houdt namelijk rekening met het feit dat niet alle risico's tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Op grond van de inventarisatie en de simulatie is een weerstandscapaciteit nodig van tenminste € 18,1 miljoen voor de bedrijfsvoeringsrisico's, om met 90% zekerheid te kunnen zeggen dat de gevolgen kunnen worden opgevangen.

Voor de begroting 2010 is de inventarisatie voor het in beeld brengen van risico's die verbonden zijn aan projecten afgerond. Voor de risico's die in beeld zijn gebracht is op dezelfde manier als voor de bedrijfsvoeringsrisico's een inschatting gemaakt van de benodigde weerstandscapaciteit.

De benodigde weerstandscapaciteit voor de projectrisico's komt uit op € 7,5 miljoen. Projectrisico's zijn bijvoorbeeld vertraging van het project, relaties met externe partijen, marktontwikkelingen en subsidies en bijdragen van derden.

De benodigde weerstandscapaciteit voor alle geïnventariseerde risico's komt uit op circa € 25,6 miljoen.

Indien risico's zich voordoen die een incidenteel karakter hebben zullen deze voor zover mogelijk binnen de bestaande budgetten worden opgevangen. Voor het overige zal aanspraak worden gedaan op de algemene reserve.

Wanneer risico's met een structureel karakter zich voordoen zullen deze bestaande budgetten opgevangen dienen te worden en wanneer deze niet toereikend zijn hiervoor middelen binnen de bestaande begroting vrij te maken. Aangezien de algemene reserve niet aangewend kan worden voor het dekken van structurele tekorten omdat aan de algemene reserve geen structurele dotatie plaats vindt waardoor deze uitsluitend voor incidentele dekking kan worden ingezet.

3.2.3 Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen die de gemeente heeft om risico's op te vangen. Haarlem hanteert alleen de algemene reserve als weerstandscapaciteit en niet de bestemmingsreserves, stille reserves, onbenutte belastingcapaciteit en bezuinigingsmogelijkheden. Bestemmingsreserves hebben namelijk in de meeste gevallen reeds een bestemming en zijn vanuit dat oogpunt niet (op korte termijn) vrijelijk beschikbaar, evenmin als stille reserves. Onbenutte belastingcapaciteit is veelal niet in het lopende begrotingsjaar te realiseren, net zo min als substantiële bezuinigingsmogelijkheden.

Algemene reserve

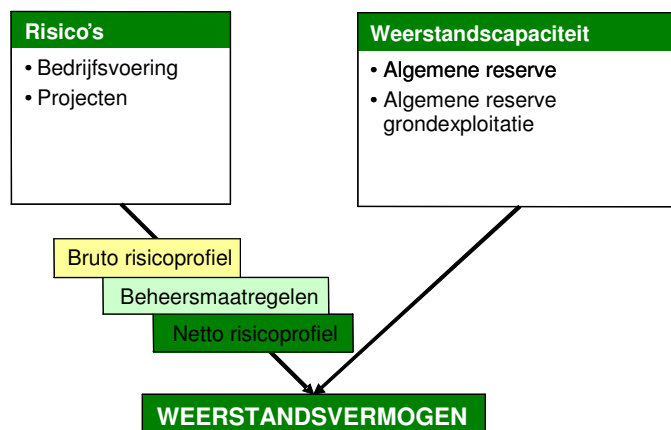
In het coalitieakkoord is opgenomen dat het college een gezonde financiële positie nastreeft. Hierbij is het van belang dat er voldoende weerstandscapaciteit beschikbaar is. In het financiële meerjarenbeeld zoals elders in deze begroting is opgenomen staat de volgende ontwikkeling van de algemene reserve.

Overige algemene reserves

De overige algemene reserves bestaan uit de reserve grondexploitatie en de beleggingsreserves. Per 31 december 2011 is de verwachte stand van de algemene reserve grondexploitatie € 0,65 miljoen positief. Zie voor een toelichting de paragraaf Grondbeleid deze begroting.

3.2.3 Beoordeling weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en alle risico's waartegen geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot onze financiële positie. Dit verband is in onderstaande figuur schematisch weergegeven.

Relatie weerstandscapaciteit en risico's

Het is van belang te weten of er sprake is van een toereikend weerstandsvermogen. Als het risicoprofiel bekend is, kan de relatie leggen tussen de financieel gekwantificeerde risico's (en de daarvoor benodigde weerstandscapaciteit) en de daadwerkelijk beschikbare weerstandscapaciteit worden gelegd. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen, moeten vastgesteld worden welke ratio Haarlem nastreeft. Hiertoe wordt de volgende waarderingstabel⁵ gebruikt.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	Groter dan 2,0	Uitstekend
B	Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
C	Tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
D	Tussen 0,8 en 1,0	Matig
E	Tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
F	Kleiner dan 0,6	Ruim onvoldoende

Relatie benodigde en aanwezige weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening is de ratio weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{49,2}{25,6} = 1,9$$

⁵ Deze normeringssystematiek voor het weerstandsvermogen is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente.

De ratio van 1,9 valt binnen de categorie B zoals vermeld in de tabel ratio's weerstandsvermogen met als classificatie "ruim voldoende".

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.3.1 Onderhoud kapitaalgoederen

De openbare ruimte is de woonkamer van iedereen. Als die goed onderhouden wordt draagt dit in belangrijke mate bij aan een aantrekkelijk leefklimaat van de stad. Alhoewel we bezig zijn met een inhaalslag, kent Haarlem nog steeds een achterstand in het onderhoud van de wegen, bruggen, pleinen, kademuren, openbare verlichting, groenvoorzieningen, verkeerslichten, scholen en sportvoorzieningen.

3.3.2 Onderhoudsniveau openbare ruimte

In 2010 is onderzocht of het gelukt is om het achterstallig onderhoud in te lopen. Ook is gekeken of het beschikbare geld voldoende is om het onderhoud uit te voeren. Het blijkt dat de het benodigde bedrag om de achterstand in onderhoud in te lopen is verminderd van € 83 in 2007 naar € 64 miljoen begin 2010. In de komende jaren werken we stug door aan het inlopen van de achterstanden, maar vanwege de forse bezuinigingen van het rijk op de gemeenten zal het tempo moeten worden verlaagd. Daarbij zal er met goed beheer worden gepoogd om, ondanks de beperktere middelen, geen nieuwe achterstanden te laten ontstaan.

Voor het normale onderhoud is in 2012 € 32 miljoen beschikbaar (na verwerking van de bezuinigings-taakstellingen). Voor de jaren daarna zijn de budgetten verdeeld zoals in onderstaande tabellen wordt weergegeven. Sinds 2007 is op deze budgetten geen inflatiecorrectie toegepast en zijn de budgetten niet aangepast aan de in de jaren gewijzigde arealen in de te onderscheiden domeinen.

Bedragen x € 1.000	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Beschikbaar onderhoudsbudget met taakstellingen	36.085	31.913	31.801	32.035	26.564	26.691	26.564

Beschikbaar budget 2012 per domein (begroting en investeringen) Bedragen x € 1.000	Begroting	Investeringen vervanging	Totaal	Bijdrage aan onderhoud overige investeringen	Totaal
Beheer en onderhoud openbaar groen	6.819	1.000	7.819		
Onderhoud wegen straten pleinen	12.622		12.622		
Vrije speelgelegenheden	604	254	858		
Bruggen en waterwerken	982	1.127	2.109		
Wegverkeer	1.115		1.115		
Straatmeubilair	636		636		
Water	864	1.149	2.013		
Openbare verlichting	3.320		3.320		
Oevers	1.309		1.309		
	28.271	3.530	31.801	5.815	37.616

Het college heeft in maart 2011 besloten het beheer en onderhoud in de jaren 2011 en 2012 uit te voeren volgens het scenario 2 “de portemonnee centraal”. Hierbij is gekozen voor sobere inrichting en geen functionele wijzigingen. In 2011 en 2012 wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de gunstige markt door zoveel mogelijk projecten op de markt te zetten.

De manier waarop het dagelijks onderhoud per domein in de verschillende stadsdelen wordt uitgevoerd wordt in de onderstaande figuur aangegeven.

Onderhoud inspanning									
Beheergroep	Binnenstad	Winkelcentra	Knooppunt	Monumentaalpark	Hoofdinfrastructuur	Woonwijken	Overig groen	Bedrijventerein	Buitengebieden
Verharding	z	z	z	i	i	s	s	s	e
Groen	z	z	z	z	i	s	s	s	e
Openbare verlichting	z	z	z	i	z	s	s	s	e
Water	s	s	s	s	s	s	s	s	s
Civiele kunstwerken	s	s	s	s	s	s	s	s	s
Speelvoorzieningen	z	z	z	i	nvt	s	s	s	e
Straatmeubilair	z	z	z	z	nvt	s	s	s	e

z=zeer intensief i=intensief s=sober e=extensief

In 2012 worden een beleidsnota onderhoud en beheer en strategische beheerplannen voor de domeinen gemaakt. Deze zijn nodig om bij de Kadernota 2012 nieuwe afspraken te maken voor de aanpak van onderhoud en beheer in de jaren na 2012.

De kapitaalgoederen zijn onderverdeeld in domeinen. In het vervolg van deze paragraaf wordt per domein aangegeven wat de voor 2012 voorgenomen grotere werken en activiteiten en de beschikbare financiën zijn. Dagelijks onderhoud en regulier groot onderhoud worden betaald uit de begroting.

3.3.3 Bovengrondse infrastructuur

De bovengrondse infrastructuur bestaat uit wegen, straten, pleinen, verkeersregelininstallaties, beweegbare afzetzpalen, viaducten, bruggen, tunnels, duikers, oevervoorzieningen, openbare verlichting, etc.

Verhardingen (wegen, straten, pleinen)

Bij verhardingen zal het accent op onderhoud komen te liggen en niet meer op herinrichting. Er wordt voortgegaan met het uitvoeren van noodzakelijk onderhoud door te kiezen voor uitsluitend het uitvoeren van onderhoud en niet meer voor een bredere aanpak in overleg met andere partijen. Dit doen we daar waar slechts een beperkt deel (30-50%) van de totale oppervlakte van een straat onderhoudachterstand heeft. Dit maakt een slagvaardiger aanpak mogelijk dan wanneer maximaal wordt gezocht naar 'werk-met-werk' maken.

Er is meer aandacht voor duurzaamheid en hergebruik van materiaal. Daarbij zal aandacht zijn voor het bijpassen van noodzakelijk nieuw materiaal bij het bestaande naar kleur en formaat. Onderzocht wordt verder, bij voorkeur in samenwerking met andere partijen, of we “energie- uit- asfalt”-projecten kunnen initiëren.

Grotere projecten die in 2012 worden afgerond zijn onder andere de Geneesherenbuurt, Julialalaan en Westergracht. Daarnaast worden de projecten Europawijk-zuid, Garenkokerskwartier, Spaarndamseweg fase 1 en de Verspronckweg-zuid afgerond. De afronding van de laatste drie wegen werd vorig jaar nog voorzien in 2011 maar door diverse redenen zijn die verschoven naar 2012. Het beschikbare budget voor het vervangingsprogramma bestrating en wegen, straten en pleinen is in 2012 € 1,8 miljoen. Het budget voor groot onderhoud aan wegen, straten en pleinen is € 6,9 miljoen.

Bruggen

De bascule van de Prinsenbrug en de omliggende aanvaarbescherming en wachtvoorzieningen worden in 2012 vervangen. Hiervoor is een totaalbedrag voorzien van € 3,9 miljoen. In 2012 worden diverse werkzaamheden op en rondom de beweegbare bruggen uitgevoerd. Elektrische installaties worden vervangen, de Schouwbroekerbrug wordt van afstand bediend vanaf de Buitenrustbruggen en de bestaande wachthuisjes bij de Melkbrug en de Langebrug worden opgeknapt. Hiervoor is een apart investeringsbudget beschikbaar.

Een inspectie van de Buitenrustbruggen wijst uit dat deze vervangen moeten worden. Voorlopig is deze vervanging voorzien in 2015 en 2016. Een investeringsbedrag van € 4 tot 5 miljoen is nodig. Onderzocht wordt hoe middelen voor deze onvermijdelijke investering vrijgemaakt kunnen worden. Tot het moment van vervanging wordt jaarlijks noodherstel verwacht.

Het budget voor groot onderhoud bedraagt in 2012 € 0,5 miljoen. Het beschikbare budget voor het vervangingsprogramma bruggen bedraagt in 2012 € 1,1 miljoen.

Oevervoorzieningen

De gemeente Haarlem heeft ongeveer 100 kilometer oevers in beheer en onderhoud. Met name lichte oevervoorzieningen. Het achterstallig onderhoud is 23 km. Met de beschikbare budgetten wordt per jaar tussen de 6 en 10 kilometer oever vervangen of krijgt groot onderhoud.

Lichte oevervoorzieningen hebben een gemiddelde levensduur van twintig jaar, dus bij 100 kilometer oevervoorziening moet ieder jaar 5 kilometer oever worden onderhouden. Bij een productie van 6-10 kilometer per jaar wordt er dus jaarlijks tussen de 1 en 5 kilometer achterstallig onderhoud ingelopen.

Vanaf 2012 neemt dit tempo af (minder kilometers productie per jaar) door de noodzakelijke bijdrage vanuit de bestaande budgetten voor lichte voorzieningen aan de vervanging van grote wal-/kademuren, bijvoorbeeld langs Nieuwe Gracht en Spaarne. Dit drukt zwaar op de mate waarin het achterstallig onderhoud op de lichte oevervoorzieningen kan worden ingelopen.

Vervanging van de wal-/kademuren is onvermijdelijk en vereist aanvullend investeringsbudget, omdat de structurele middelen ontoereikend zijn voor deze pieken in onderhoud. Als eenmaal het achterstallig onderhoud van wal- en kademuren is weggewerkt kunnen we voorzieningen treffen voor de toekomst.

Het beschikbare investeringsbudget voor het vervangings- en vernieuwingsprogramma walmuren en oevers bedraagt in 2012 € 1,1 miljoen. Het groot-onderhoudsbudget voor oevervoorzieningen is in 2011 € 1,3 miljoen.

Dit geld worden aangewend voor vervanging van kademuren aan de Leidsevaart ter hoogte van de St. Bavo Basiliek en de (strategisch vertraagde) Bakenessergracht. Voor de Nieuwe Gracht (fase 2) moeten vier kademuren nog vervangen worden. Bij inzet van diverse geoormerkte investeringen, aangevuld met stelpost- en exploitatiebudgetten kunnen maximaal twee van de vier delen worden vervangen. Voor vervanging van de laatste twee delen zijn de reguliere budgetten ontoereikend en zijn daarom aanvullende (piek)investeringen nodig in de periode 2013 en verder.

Ook worden oeverconstructies vervangen bij de Jan Gijzenvaart en Brouwersvaart. En 2012 is het eerste realisatiejaar van een grote opdracht voor vervanging van beschoeiingen in de hele stad. Hierbij wordt in het kader van duurzaamheid op diverse plaatsen gerecycled materiaal toegepast in plaats van hout. Voor dit project wordt 0,7 miljoen ingezet in 2012. Met deze nieuwe benadering kunnen de VAT-kosten worden teruggedrongen vanwege efficiëntie door schaalvergroting.

Openbare verlichting

Basis voor de vervanging vormt het plan voor de openbare verlichting dat in 2007 is vastgesteld. In het straatbeeld verschijnen steeds meer nieuwe lichtmasten. De vervanging wordt uitgerold bij de grote herinrichtingswerken. In 2012 wordt gegeven de noodzaak tot meer soberheid het tempo van vervanging enigszins teruggedraaid. Hiernaast lopen er ook vervangingsprogramma's voor verouderde armaturen waarbij nieuwe energiezuinige LED-techniek wordt ingevoerd, met een veel langere levensduur. Het beschikbare budget voor het vervangings- en vernieuwingsprogramma openbare verlichting is in 2011 bijna € 0,3 miljoen. Het onderhoudsbudget voor groot onderhoud is in 2011 € 2,2 miljoen. Met deze investeringen wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan het realiseren van Haarlem Klimaatneutraal.

Verkeersregelininstallaties

Voor het op normniveau brengen en het adequaat plegen van onderhoud van de verkeersregelininstallaties is een budget beschikbaar van € 0,8 miljoen. In 2012 worden vier regelininstallaties en twee dynamische afsluitingen vervangen. Ook wordt, in het kader van doorstromingsmaatregelen openbaar vervoer, de verkeersregelininstallatie op de kruising Schipholweg/Amerikaweg vervangen. Bij vervangingswerkzaamheden is het toepassen van led-lampen de standaard. Onderdeel van het onderhoud is een jaarlijkse inspectie van elke verkeersregelininstallatie en het schilderen van een deel van de masten.

3.3.4 Ondergrondse infrastructuur

De gemeentelijke ondergrondse infrastructuur bestaat voornamelijk uit het riolerings- en drainagestelsel. Het rioleringsstelsel zorgt voor een adequate afvoer van het afvalwater en hemelwater. Het rioleringsstelsel (498 kilometer) is voor 97% gemengd. Dit betekent dat het afstromende en vrijwel schone hemelwater tezamen met het vieze afvalwater van huishoudens en bedrijven door een leidingstelsel naar de rioolwaterzuivering getransporteerd wordt. Kenmerk van een gemengd stelsel is dat bij hevige regenval niet al het vuilwater door het stelsel kan worden afgevoerd en via zogenaamde overstorten op het open water (singels en grachten) geloosd wordt.

Voor milieumaatregelen (afkoppelen en bergbezinkbassins) en de vervanging van riolering en aanleg van drainage heeft de gemeente in 2012 € 10,9 miljoen beschikbaar. De kosten voor het beheer en onderhoud van het riool en de kapitaalslasten die voortvloeien uit de investeringen in het riool hebben hun eigen financiering. Voor de dekking van deze lasten wordt een kostendekkende heffing in rekening gebracht per aansluiting. In bijlage 5.7 van de begroting is een kostenonderbouwing conform het model VNG opgenomen. Dit zogeheten omslagstelsel heeft tot gevolg dat lasten direct worden gefinancierd uit de opbrengst van de heffing.

In het Gemeentelijk Rioleringsplan en in het Gemeentelijk Grondwaterplan is beschreven waar de gemeente zijn aandacht op richt. Dit betreft in grote mate de vermindering van de vuilemissie op het oppervlaktewater en een adequate afwatering, transport en ontwatering van hemelwater, afvalwater en grondwater. Om de vuilemissie van de overstorten op het oppervlaktewater te verminderen (bestaande wet- en regelgeving) investeert de gemeente waar mogelijk in de ombouw van het gemengde stelsel naar een (verbeterd) gescheiden stelsel. Dat betekent dat het vrijwel schone hemelwater van het gemengde stelsel wordt afgekoppeld en via een apart buizenstelsel naar het oppervlaktewater wordt geleid. In delen van de stad waar afkoppelen niet mogelijk is, bouwt de gemeente zogenoemde bergbezinkbassins (momenteel al tien aangelegd). Deze voorzieningen dienen als bufferopslag, waarin het vuil bezinkt.

In het kader van de zorgplicht voor het grondwater beschikt de gemeente over een uitgebreid drainagestelsel (228 kilometer) dat moet zorgen voor een goede ontwatering van de openbare- en particuliere bodem. Daarnaast heeft de gemeente een uitgebreid netwerk aan peilbuizen (378 stuks) voor het monitoren van de grondwaterstanden in de stad.

In 2012 wordt een start gemaakt met verschillende afkoppelprojecten: Oosterduin, Geneesherenbuurt. Mogelijk wordt in 2012 gestart met het afkoppelen in de Zuiderpolder. In totaal gaat het om ongeveer 130 hectare afkoppelen.

Ook zullen in 2012 een achttal bergbezinkbassins worden opgeleverd: Wilsonsplein, Pijnboomstraat, Waertmolenpad, Parkwijk, Zomervaat, Leidsevaart – St. Bavo Basiliek, Rollandslaan, Jan van Galenstraat. Daarnaast zijn in 2011-2013 tien grotere rioolverruimingenvoorzien, die voor een belangrijk deel samenhangen met de nieuwe bergbezinkbassins.

Bij de uitvoering van het drainagevervangings- en aanlegplan, als invulling van het grondwaterbeleid, is het uitgangspunt werk-met-werk maken tezamen met de riolerings- en wegenprojecten. In totaal gaat het in 2012 om zo'n 20-30 kilometer te vervangen en nieuw aan te leggen drainage. Naar

verwachting dragen deze projecten er op lange termijn aan bij dat de riolering optimaal gaat functioneren en het aantal klachten zal verminderen.

3.3.5 Waterwegen

Haarlem en het hoogheemraadschap van Rijnland hebben in de periode 2005 - 2007 het Spaarne en de belangrijke grachten en singels gebaggerd (fase 1). Beide partijen zullen in 2012 de resterende wateren in Haarlem op diepte brengen (fase 2). Hierna is het hoogheemraadschap van Rijnland verantwoordelijk voor het op diepte houden van het stedelijk waternetwerk. Uitbreiding van het stedelijk waternetwerk is nodig om de druk op het bestaande netwerk vanuit klimaatverandering en stedelijke verdichting op te kunnen vangen. Bovendien levert water een belangrijke bijdrage aan de woonkwaliteit, belevingswaarde, recreatie en natuurontwikkeling. In 2012 worden de verbreding en herinrichting van de Fuikvaart bij het Reinaldapark en de nieuwe waterverbinding in het Schoterbos afgerond. Verder wordt in 2012 gewerkt aan de voorbereiding en realisatie van een nieuwe waterverbinding in de Waarderpolder en de uitbreiding van de Waarderhaven.

Naast voldoende afvoerend en bergend vermogen van het oppervlaktewater, streeft de gemeente naar betere voorzieningen voor de beroeps- en pleziervaart. Het Spaarne is hoofdvaartroute voor de beroepsvaart, charterboten, rondvaartboten en pleziervaartuigen. Het Plan van Aanpak Watertoerisme (zie deel II, programma 6) zet in op concrete maatregelen in en rond het Spaarne ter facilitering van al deze watergebruikers. Verder investeert de gemeente de komende jaren in het realiseren van standaardafmeervoorzieningen voor pleziervaartuigen in de singels en grachten. Voor maatregelen aan waterwegen is in 2012 € 0,9 miljoen beschikbaar.

3.3.6 Groenvoorzieningen

Groenprojecten worden zoveel mogelijk gecombineerd met de uitvoering van (grote) infrastructurele werken, bijvoorbeeld rioolvervanging of herprofilering van de rijbaan. Hierbij gaat het voornamelijk om renovatie en duurzaam behoud van de stedelijke groenstructuren, zoals onder andere opgenomen in het Bomenbeleidsplan uit 2010. Op kleinere schaal worden renovaties en reconstructies veelal in combinatie met de aanpassing van de speelvoorzieningen uitgevoerd.

Twee grotere groenprojecten zijn het Reinaldapark en Molenwijk- middengebied. Bij de renovatie van het Reinaldapark is vanwege het gewenste doorlopende gebruik en om ecologische redenen gekozen voor een gefaseerde aanpak, die ook gelijke tred houdt met het beschikbaar komen van geld. Het project wordt in 2014 afgerond. Voor de Haarlemmerhout zijn de ambities voor het stadsbos in de beheervisie (2010) geformuleerd. Aan de hand van het beheerplan dat nog in 2011 is afgerond, wordt het noodzakelijke onderhoud van het stadsbos aangepakt. Ook wordt hiermee een fundament gelegd voor het beheer van de Hout in de komende decennia. Andere groenprojecten van enige omvang zijn de renovatie van het Middengebied Molenwijk en de herinrichtingen van de Zuiderzee-, Betuwe- en Groningenlaan.

Als gevolg van bezuinigingen en taakstellingen staan zowel nieuwe projecten als beheer en onderhoud van het groen onder druk. In 2012 is voor vervanging en vernieuwing een budget beschikbaar van € 650.000 (inclusief € 100.000 aan ureninzet). Voor het programma renovatie grootschalig groen (parken) is nog tot en met 2013 een jaarlijks investeringsbudget van € 1,0 miljoen beschikbaar. Vanaf het investeringsprogramma 2009-2014 is dit investeringsbudget niet meer opgenomen. Dat betekent dat er de komende jaren geen ruimte is voor nieuwe investeringen en dat bestaande investeringsruimte, zoals het budget voor renovatie grootschalig groen (IP 65.18) na 2013 vervallen. Zie onderstaande tabel voor een volledig overzicht (inclusief dagelijks onderhoud) van het verloop van de budgetten voor het beheer en onderhoud van het openbaar groen. In de beheerplannen die in 2012 opgesteld worden, wordt ook een herverdeling van de groenbudgetten meegenomen.

Onderhoudsbudgetten groen (bedragen x € 1.000)	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Dagelijks en groot onderhoud	6.722	6.722	6.272	6.272	6.272	6.272	6.272
Vervanging			547	547	547	547	547
Renovatie grootschalig groen (investering)	1.195	1.000	1.000	1.000	-	-	-
Heroriëntatie groen (vanaf 2012 onderdeel van begroting)	668	99					
Totaal groenbudgetten	8.585	7.821	7.819	7.819	6.819	6.819	6.819

3.3.7 Straatmeubilair

De resterende grootschalige en solistische vervangingen van straatmeubilair, zoals uitgevoerd in de jaren 2008 t/m 2010 zijn getemporiseerd. In plaats daarvan wordt aansluiting gezocht met andere werken. Ook wordt aangehaakt bij de wijkgerichte aanpak van groot onderhoud (30-50%) aan elementenverhardingen. Door groot onderhoud en vervanging binnen de diverse domeinen goed op elkaar af te stemmen wordt een impuls gegeven aan de kwalitatieve upgradering van een wijk, die zich niet beperkt tot slechts één onderdeel van de openbare ruimte. Voor straatmeubilair is een (groot) onderhoudsbudget beschikbaar van 0,5 miljoen.

3.3.8 Openbare speelgelegenheden

Een actualisatie van het Speelruimteplan zal nog in 2011 aan de raad worden voorgelegd. Dit plan bevat drie strategieën voor het in stand houden, verbeteren en optimaliseren van de speelplekken, de informele speelruimte en de samenhang van speelvoorzieningen en spelaanleidingen in de stad (speelweefsel).

In 2011 is gestart met de voorbereidingen voor een 'Speeldernis' in de Poelpolder. Een Speeldernis is een avontuurlijk speellandschap voor kinderen van alle leeftijden waar zij in en met de natuur kunnen spelen. De realisatie wordt in 2012 afgerond. Andere speelprojecten die in 2012 in uitvoering gaan zijn o.a. het Brouwersplein en Pretoriaplein. Door de beperkte onderhoudsbudgetten van andere domeinen, kan er minder vaak als in het verleden 'werk-met-werk' worden gemaakt. Ook in 2012 wordt hierdoor meer ingezet op kleinschalige en technische vervangingen zonder noemenswaardige aanpassing van de openbare ruimte. Er is voor het vervangingsprogramma in 2012 € 0,25 miljoen gereserveerd in het investeringsplan. Voor het groot onderhoud is in 2012 € 0,5 miljoen beschikbaar.

3.3.9 Investerings en onderhoud schoolgebouwen

De investeringen die noodzakelijk zijn voor (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding van schoolgebouwen door een toename van het aantal leerlingen en van onderwijskundige ontwikkelingen zijn opgenomen in het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (SHO). Het plan is gebaseerd op de wettelijke teldatum, de leerlingenprognoses, het noodzakelijke bruto-vloeroppervlak en het aanwezige bruto-vloeroppervlak van scholen, de landelijke trend en aanverwante ontwikkelingen zoals kinderopvang en het peuterspeelzaalwerk. In 2011 wordt het plan geëvalueerd en worden de uitkomsten daarvan vastgelegd in een Uitvoeringsplan SHO en verwerkt in het gemeentelijk investeringsplan.

Op grond van onderwijswetgeving is een schoolbestuur als juridisch eigenaar van een schoolgebouw verplicht het gebouw te beheren, exploiteren en onderhouden. Voor het bekostigen van deze activiteiten ontvangt het schoolbestuur een lumpsumbekostiging van het rijk. Voor het grootonderhoud aan de schoolgebouwen, ook wel aangeduid als het onderhoud aan de buitenkant van het gebouw, kan het schoolbestuur voor het primair onderwijs een gemeentelijke vergoeding aanvragen. Een aanvraag

in grootschalig onderhoud wordt getoetst aan de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Haarlem uit 2009.

De besturen van het voortgezet onderwijs kunnen sinds de wetwijziging van 1 januari 2006 geen aanspraak meer maken op deze gemeentelijke onderhoudsmiddelen. Zij ontvangen rechtstreeks van het rijk middelen om hun schoolgebouw(en) te onderhouden.

De middelen die de gemeente op grond van de verordening beschikbaar stelt zijn onderbouwd door een meerjarenonderhoudsplan. In dit meerjarenonderhoudsplan zijn alle onderhoudsactiviteiten opgenomen waarbij per onderhoudsactiviteit is weergegeven de bouwkundige en technische staat van het te onderhouden object. Voor het groot onderhoud is voor de jaren 2008 – 2017 een bedrag van € 3 miljoen noodzakelijk. Dit bedrag is omgerekend naar een bedrag van € 0,3 miljoen per jaar, dat structureel in de begroting is opgenomen. Het bedrag van € 300.000 is het gemiddelde van de tien jaren waarbij geen rekening is gehouden met het meerjarenonderhoudsrapport. Dit betekent dat er over- en onderschrijding van het budget plaats kan vinden.

Het onderhoud aan de schoolgebouwen is opgenomen in een meerjarenonderhoudsplanung. Deze planning komt niet jaarlijks op € 300.000 uit. De € 300.000 is een gemiddelde vanuit het meerjarenonderhoudsplan voor de termijn van tien jaar. De verwachting is dat in 2012 het hele budget noodzakelijk is om alle onderhoudswerkzaamheden aan de schoolgebouwen voor primair- en (voortgezet) speciaal onderwijs uit te voeren.

3.3.10 Investerings en onderhoud sportaccommodaties

In 2012 wordt de top laag van het kunstgrasveld van de v.v. Haarlem Kennemerland vervangen. Daarnaast worden investeringen gedaan in de kleed- en wasgelegenheden van DSS en de rugbyclub RFC. Ook worden er twee grassportvelden gerenoveerd en wordt een kunstgrasveld aangelegd. De totale investeringen zijn voor 2012 ca. € 1,3 miljoen.

3.4 Financiering

3.4.1 Kaders en werkwijze

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet synchroon in de tijd. De gemeente leent soms geld om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze (tijdelijk) overtollige liquide middelen. De gemeentelijke treasuryfunctie voert centrale financiële taken uit binnen de kaders van de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido) en het gemeentelijke treasurystatuut. Alle geldstromen van de gemeente lopen via de centrale treasuryfunctie. Deze werkwijze zorgt ervoor dat de gemeentelijke rentelasten zo laag mogelijk blijven.

De gemeente hanteert een systeem van centrale financiering. In dit systeem bestaat er geen direct verband tussen een bepaalde investering en het aantrekken van financieringsmiddelen. Alle rentebaten en rentelasten worden verzameld en daarna toegerekend aan de gemeentelijke producten op basis van de zogenoemde omslagrente. Voor de begroting 2012 is deze omslagrente bepaald op 5%.

3.4.2 Rentebeeld 2012

De Europese geldmarkttarieven zijn in 2011 met ruim 0,5 procentpunt gestegen. Dit is in lijn met de verhoging van het tarief waartegen banken bij de Europese Centrale Bank (ECB) kunnen lenen (herfinancieringstarief). De verwachting is dat de ECB na de laatste renteverhoging in juli 2011 van 1,25% naar 1,5% voorlopig even pas op de plaats zal maken en pas later dit jaar tot een eventuele verdere renteverhoging zal besluiten. Dit impliceert dat de geldmarkttarieven dit jaar waarschijnlijk niet veel verder zullen oplopen.

Het probleem voor de ECB blijft dat de economische prestaties in de eurozone sterk uiteenlopen. Voor de Duitse economie is een hogere rente gewenst maar de zwakkere landen, die geen of nauwelijks groei laten zien, kunnen absoluut geen renteverhoging gebruiken. Temeer omdat de banken in deze landen voor hun financiering sterk op de ECB leunen.

Het rentebeeld 2012 is binnen de bancaire sector niet gelijklopend. Voor 2012 wordt er, naar de verwachting van Van Lanschot, voor de ECB geen noodzaak gezien de rente veel verder te verhogen. De economische groei zal naar verwachting benedengemiddeld blijven en de inflatie lijkt inmiddels over het hoogtepunt heen. De BNG verwacht daarentegen dat de herfinancieringsrente in een geleidelijk tempo zal worden verhoogd naar 2,25% aan het einde van 2012. De lange rentetarieven zullen, in dat geval, op den duur gaan oplopen. In deze economisch complexe periode is het moeilijk een inschatting over het renteverloop te maken. Voor ons treasurybeleid baseren wij ons op de rentevisie van de bank die de publieke sector bedient (BNG).

3.4.3 Treasuryrisico's

Bij het risicobeheer op de gemeentelijke financiering wordt onderscheid gemaakt in *kortlopende financiering* en *langlopende financiering*. Kortlopende financiering (ook wel vlottende schuld genoemd) heeft betrekking op leningen met een looptijd korter dan één jaar. Leningen met een looptijd langer dan één jaar vallen onder de langlopende financiering.

Renterisico korte financiering

Het renterisico op kortlopende financiering wordt beperkt door de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet bepaalt de maximale omvang waarvoor gemeenten kortlopende leningen (korter dan 1 jaar) mogen aangaan. Deze limiet wordt conform de Wet Fido berekend naar een vast percentage (8,5%) van het begrotingstotaal per 1 januari. Voor 2012 is de kasgeldlimiet berekend op € 38,0 miljoen. Zolang de korte rente lager is dan de rente voor langere looptijden zal de kasgeldlimiet optimaal worden benut.

Op basis van de af te lossen leningen, de investeringen en de aan te trekken leningen bedraagt de korte schuldpositie per ultimo 2012 naar verwachting € 38 miljoen. Dat is gelijk aan het toegestane maximum van de kasgeldlimiet.

In de loop van het jaar geeft de stand van de kasgeldlimiet een wisselend beeld. Dit wordt met name veroorzaakt door de ontvangsten van de OZB, die vooral in de eerste helft van het jaar geconcentreerd zijn en de uitkering uit het BTW - compensatiefonds, die het rijk eind juni aan de gemeente uitkeert. De kwartaalcijfers zijn inschattingen van gemiddelden per kwartaal.

Renterisico lange financiering

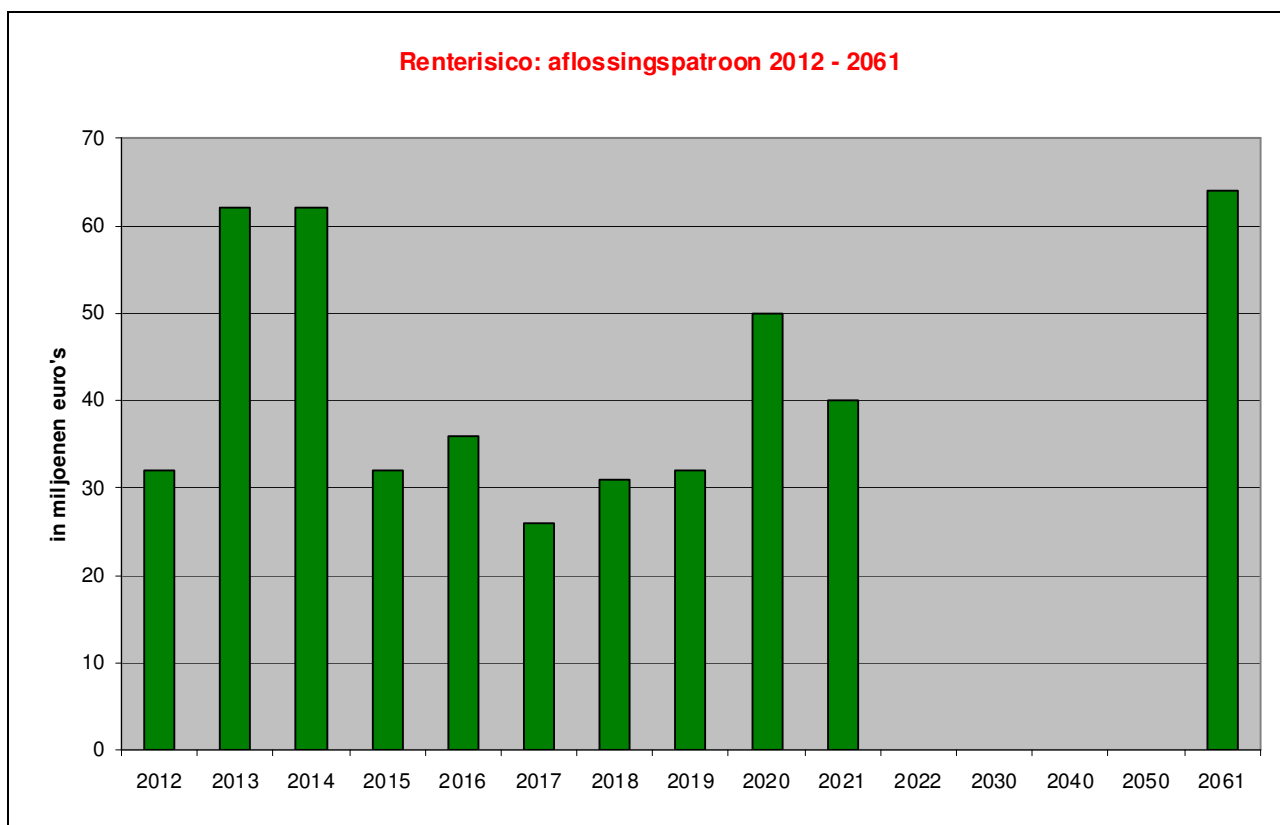
De maximaal toegestane omvang van langlopende financiering is gekoppeld aan de renterisiconorm. De renterisiconorm geeft het maximale geleende bedrag aan dat per jaar onderhevig mag zijn aan rentewijzigingen. De renterisiconorm bevordert de spreiding van de afloop van de kapitaalmarktleningen en daarmee de renterisico's over de jaren. De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Deze norm is door het Rijk ingesteld om een enigszins stabiele rentelast over de jaren te bewerkstelligen.

Voor het jaar 2012 bedraagt de renterisiconorm bij een begrotingsomvang van € 405 miljoen een bedrag ter grootte van € 90 miljoen.

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld per 1 januari 2012 t/m 2016 <i>(x € 1 miljoen)</i>	2012	2013	2014	2015	2016
1-Begrotingstotaal	405	405	405	405	405
2-Vastgesteld percentage (in wet fido)	20%	20%	20%	20%	20%
3-Renterisiconorm ((1 x 2) /100)	81	81	81	81	81
4-Maximaal risico vaste schuld herfinanciering	32	62	62	32	36
5-Ruimte onder renterisiconorm (3 - 4)	49	19	19	49	45

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de renterisiconorm in 2012 niet overschreden gaat worden. Tevens blijkt uit doorrekening van volgende jaren dat ook daar geen overschrijding van de renterisiconorm wordt verwacht. Naast de renterisiconorm wordt uiteraard gekeken naar meerjarige financieringsbehoefte. Hierop wordt de looptijd van nieuwe geldleningen afgestemd.

De renterisico's in de leningenportefeuille worden beheerst door een gelijkmatige spreiding van de aflossingen in de komende jaren. Door het gespreid aflossen van leningen worden de renterisico's verbonden aan de herfinancieringen van deze afgeloste leningen ook gespreid. Begin 2011 is, ter grootte van € 64 miljoen, een 50 jarige basisrentelening aangegaan. Aflossing hiervan vindt plaats in één termijn op 10 februari 2061.

Verantwoord schuldenniveau

Naast het goed spreiden van de leningenportefeuille is het voor een gezonde financiële positie van belang om een verantwoord schuldenniveau na te streven. In het coalitieakkoord is dit onderkend. Daarom is in het coalitieakkoord bepaald dat de schuldenlast wordt afgebouwd met behulp van de precariogelden en door de inzet van (een deel van) meevallers op de rekening. Ook zal in 2012 onderzocht worden in hoeverre de opgenomen leningenportefeuille kan worden afgebouwd.

Kredietrisico's

De gemeente heeft in het verleden leningen en garanties aan derden verstrekt. In het coalitieakkoord is onder het kopje "stoppen met uitvoeren van taken" opgenomen dat er, behoudens gedane toezeggingen, geen leningen meer worden verstrekt en geen garanties meer worden gegeven.

Verstreckte geldleningen

De meeste leningen zijn in het verleden verstrekt aan woningbouwcorporaties. De gemeente verstrekt inmiddels geen nieuwe kapitaalmarktleningen meer aan de woningbouwsector. Deze portefeuille wordt als gevolg daarvan langzaam maar zeker afgebouwd. De rol die de gemeente in het verleden vervulde bij woningbouwcorporaties is overgenomen door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Gezien de goede financiële positie van de Haarlemse woningbouwverenigingen zijn de betreffende leningen in het verleden zonder hypothecaire zekerheid verstrekt.

Wat uiteindelijk resteert is een naar aantal en omvang beperkt aantal leningen in portefeuille die zijn verstrekt aan stichtingen en verenigingen. Omdat deze leningen zijn verstrekt onder hypothecaire zekerheid loopt de gemeente hierop slechts een beperkt risico. Voor het kredietrisico op verstrekte gelden is het volgende overzicht opgesteld.

Verstreckte geldleningen (x € 1 miljoen)	Stand per 01-01-12	Aflossing 2012	Stand per 31-12-2012	Rente (gemiddeld)	Gemiddelde looptijd
Leningen aan woningbouwcorporaties	6,4	1,1	5,3	4,5%	7 jaar
Leningen aan overige organisaties	8,8	0,7	8,1	5,8%	10 jaar

Gegarandeerde geldleningen

De gemeente garandeert – onder voorwaarden – geldleningen van derden, met name voor woningbouw door corporaties en het kopen van een woning door particulieren. De leningen van woningbouwcorporaties worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). De leningen van particulieren worden gegarandeerd door het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Samen met het Rijk en de andere Nederlandse gemeenten zit Haarlem in de zogenoemde achtervang. Dit betekent dat de gemeente pas wordt aangesproken als deze waarborgfondsen hun verplichtingen niet kunnen nakomen. In de praktijk is dat tot nu toe niet voorgekomen.

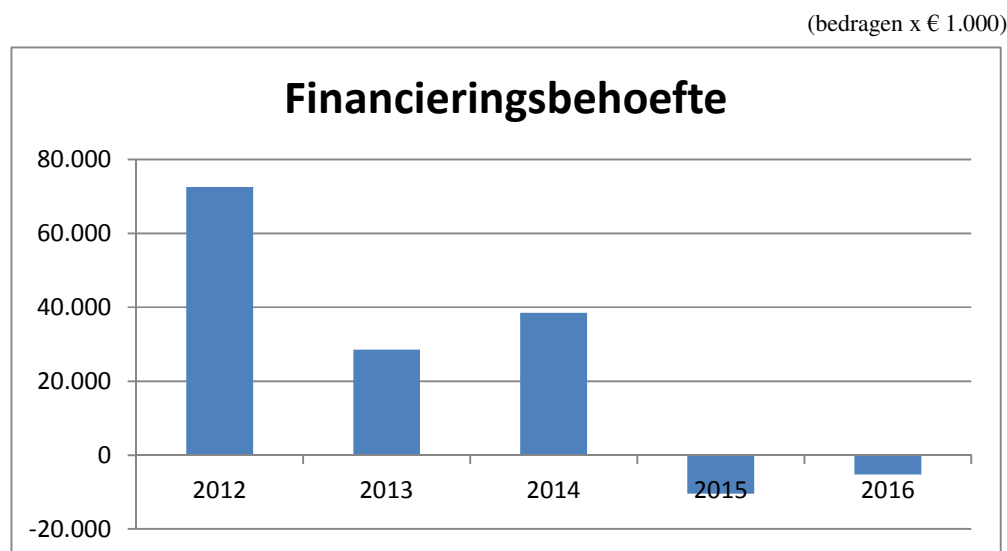
Per 1 januari 2011 is de achtervangfunctie van de gemeenten voor nieuwe borgstellingen van de Nationale Hypotheekgarantie overgenomen door het Rijk. De gemeentelijke achtervang blijft alleen gelden voor garanties die zijn verstrekt vóór 1 januari 2011. De komende jaren zal dan ook de omvang van gegarandeerde leningen voor particuliere woningbouw afnemen.

De toename van garanties in de begroting 2012 betreffen uitsluitend in het boekjaar 2011 verstrekte garanties.

Gegarandeerde leningen (x € 1 miljoen)	Per 31-12-2010 (rekening 2010)	Per 31-12-2011 (begroting 2011)	Per 31-12-2012 (begroting 2012)
Particuliere woningbouw	1.049	1.100	990
Woningcorporaties	698	660	700
Zorgsector	8	11	6
Culturele instellingen en sportverenigingen	2	1	2
Nationaal restauratiefonds	3	3	3
Nutsbedrijven			15
Totaal gegarandeerde leningen	1.760	1.775	1.716

3.4.4 Gemeentefinanciering

De financieringsbehoefte voor de komende jaren is in de volgende grafiek weergegeven.

De financieringsbehoefte wordt o.a. bepaald door een aantal elementen:

- Mutaties in de leningenportefeuille (herfinanciering)
- De inzet van meevallers op de begroting ter reductie van de schuldenlast
- Het meerjarig investeringsplan
- Het liquiditeitsverloop binnen de grondexploitaties

De financieringsbehoefte voor de grondexploitatie vertoont een zeer grillig beeld. Het ene jaar is er sprake van een financieringstekort, een volgend jaar vertonen de grondexploitatie een financieringsoverschot. De verklaring van de afname van de liquiditeitsbehoefte moet dan ook vooral gezocht worden in het investeringsplan. Haarlem kent de komende jaren de afronding van een aantal grootschalige investeringen in o.a. onderwijshuisvesting, centrale huisvesting van de gemeente en infrastructurele werken. Doordat met het instellen van het investeringsplafond zeer terughoudend wordt omgegaan met het opnemen van nieuwe investeringen in het investeringsplan neemt het investeringsvolume na 2013 fors af. Zo is er in 2011 een investeringsbedrag geraamd van € 120 miljoen. Hier staat een investeringsbedrag van € 14 miljoen in 2016 tegenover.

Vertragingen in de uitvoering van het investeringsplan zullen ertoe leiden dat er een meer gelijkmatige spreiding van de financieringsbehoefte over de jaren ontstaat.

3.4.5 Leningenportefeuille 2012-2016

De ontwikkelingen in de leningenportefeuille (opgenomen leningen en verstrekte leningen) over het jaar 2012 verlopen naar verwachting als volgt.

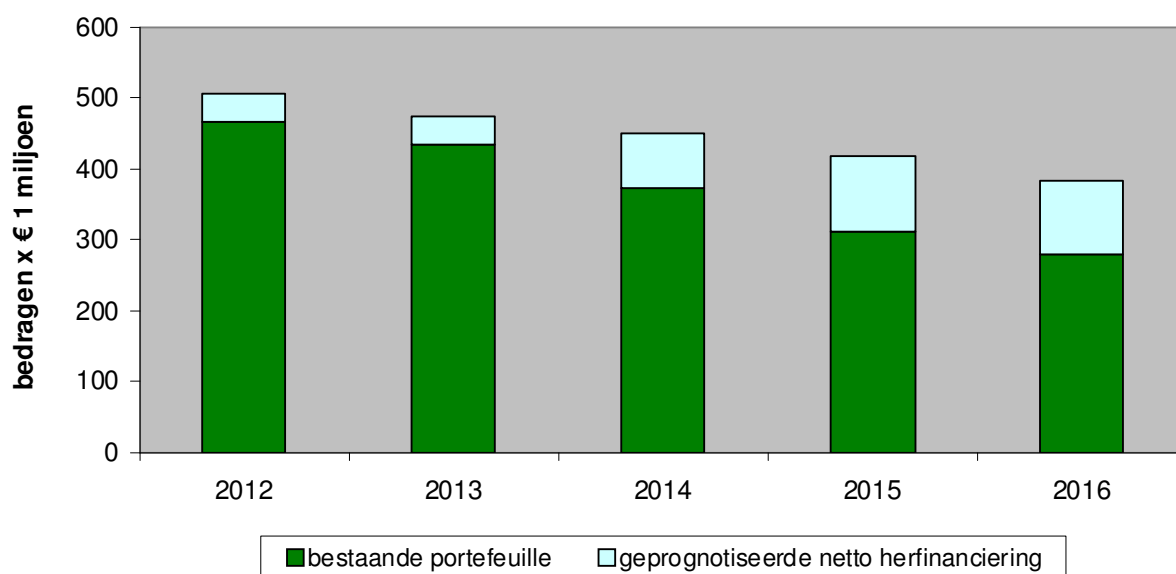
Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld per 1 januari 2012 t/m 2016 <i>(x € 1 miljoen)</i>	2012	2013	2014	2015	2016
Stand van de vaste schuld per 1 januari	467	507	474	450	418
Bij: nieuw aan te trekken leningen	72	29	38		
Af: betaalde aflossingen	32	62	62	32	36
Stand van de vaste schuld per 31 december	507	474	450	418	382

De aflossingspiek in de jaren 2013 en 2014 (€ 62 miljoen) wordt verklaard door de aflossing van in 2009 aangetrokken geldleningen met een relatief korte looptijd van 4 en 5 jaar. Deze leningen zijn aangegaan in verband met de gunstige renteniveaus en de behoefte aan extra financieringsmiddelen en de verwachting dat tegen die tijd er opbrengsten zouden vrijvallen uit de verkoop van gebouwen en de afwikkeling van grondexploitatie.

In de onderstaande grafiek wordt de geprognoseerde ontwikkeling van de vaste schuld grafisch weergegeven.

Het onderste deel van de kolom geeft de contractueel vastgelegde schuld weer en het bovenste deel van de kolom het geprognoseerde verloop van de nieuw aan te trekken leningen. Dit betreft de netto herfinanciering van de vaste schuld. Zo bestaat in de tabel de jaarschijf 2012 uit de contractueel vastgelegde schuld van € 467 miljoen en de netto toename met € 40 miljoen in het jaar 2012.

Ontwikkeling opgenomen vaste schuld

3.5 Bedrijfsvoering

Organisatieontwikkeling in relatie tot het coalitieakkoord

Het coalitieakkoord is duidelijk over de veranderingen in de bedrijfsvoering. Een extract uit dit akkoord wordt nog eens onderstreept in deze paragraaf.

“Wij streven naar een kleine, slimme en flexibele overheid. Daarbij moeten we durven kiezen; voor kerntaken, voor investeren in kwaliteit van de ambtelijke organisatie, voor versterking van digitalisering, ICT en voor een moderne interactieve website. We zetten ons in voor diversiteit in alle lagen van de organisatie. En gaan de externe inhuur beperken, zowel wat betreft hoeveelheid als kosten. Wij willen geen externe adviseurs op sleutelposities binnen de organisatie en vinden dat Haarlem beter over wat duurder eigen personeel kan beschikken dan dat er externen worden ingehuurd.

Wij gaan de bureaucratie terugdringen en streven naar verdere deregulering. Wij gaan door met afstoten van het niet strategisch vastgoedbezit en gaan het beheer van vastgoed afsplitsen van de overige grondzaken.

Bij verbetering van de efficiency wordt gekeken naar het realiseren daarvan door procesverbeteringen door te voeren, dingen slimmer te doen en beperkte organisatieveranderingen. Daarbij houden we rekening met de verworvenheden van de reorganisatie die ruim twee jaar geleden is afgerond.

De coalitie zet in op een kwaliteitsslag in de organisatie en op optimalisering van de organisatiestructuur, door bijvoorbeeld het verminderen van het aantal leidinggevend (vergroten ‘span of control’ of schrappen van een managementlaag) en het verbeteren en vernieuwen van processen en werkwijzen. Gedacht wordt aan verdere digitalisering en het ontwikkelen van een concernbrede beleidspool (voor een brede en flexibele inzetbaarheid van beleidsmedewerkers die werken aan een vraaggestuurd en uitvoerbaar beleid.) Daarbij wordt ook nagegaan of een dergelijke beleidspool kan worden opgezet samen met andere gemeenten. Belangrijk is ook te investeren in het eigen personeel. Dit kan in de vorm van scholing, aangepaste beloning en bijvoorbeeld door het op niveau houden van secundaire arbeidsvoorwaarden. Al met al zullen de ombuigingsmaatregelen gevolgen hebben voor de formatieomvang van de gemeente Haarlem. Wij schatten het gevolg van alle ombuigingsmaatregelen samen (investeringen, efficiency, taken en subsidies) op ca 100 fte in de periode 2011 – 2018. “

De ontwikkeling van de stad vraagt dus om een moderne, ondernemende, stimulerende organisatie. Een effectieve en efficiënte organisatie die op een innovatieve wijze de door de Haarlammers gewenste continuïteit biedt en actief inspeelt op maatschappelijke ontwikkelingen. Daarvoor is een organisatie nodig die zijn bedrijfsvoering op orde heeft, bestuurlijk sensitief is en herkenbaar gericht is op interne en externe samenwerking. Dat vraagt om een doorontwikkeling van een flexibele organisatie met medewerkers die in houding en gedrag deze waarden daadwerkelijk uitdragen. Passend bij een moderne flexibele organisatie en de filosofie van Het Nieuwe Werken, werken drie hoofdafdelingen in de Raakspoort met flexibele werkplekken en worden stappen gezet naar steeds meer papierloos werken door verdergaande digitalisering.

Concernagenda 2012 ondersteunt de organisatieontwikkeling

De directie stuurt op deze ambities voor onze organisatie onder meer door de uitvoering van Concernagenda: “Haarlem ontwikkelt zich naar een daadkrachtige betrouwbare organisatie”(2011/2012). De Concernagenda kent vier aandachtsgebieden: politiek-bestuurlijke verhoudingen, bedrijfsvoering, innovatie en kwaliteit personeel.

Er wordt gewerkt aan een effectieve en efficiënte bedrijfsvoering, onder andere door het creëren van een effectieve organisatie en het verbeteren van de financiële administratie en de informatievoorziening. Daarnaast lopen er een aantal concernbrede bedrijfsvoeringstrajecten, zoals werkplek- en softwarevernieuwing, huisvesting Raakspoort en Zijlpoort en digitalisering.

Bij de innovatieve projecten gaat het om het bepalen van een duidelijke richting in de rolneming van de overheid. Waar staat en gaat Haarlem voor en hoe geven we daar invulling aan? Wat doen we als gemeente nog zelf en wat is onze rol en bijdrage aan de samenleving? Haarlem moet een bewuste rol innemen in de regio. Een ander thema dat speelt is het werken in regie. De overheid staat voor de uitdaging om te bepalen hoe zij haar (kern)taken wil organiseren. Deze discussie wordt onder andere gevoerd bij de integratie van Wijkzaken en Stedelijke Projecten, bij een andere manier van zorgverlening (Hof 2.0) en bij het innemen van een andere rol in het sociale domein.

Bij verbeteren van de kwaliteit van de medewerkers speelt strategische personeelsplanning en ontwikkeling een belangrijke rol. Om goed in te kunnen spelen op de grote veranderingen die de komende jaren op ons afkomen, is het van belang dat de gemeente Haarlem zich stapsgewijs doorontwikkelt naar een kleinere, slimmere, slagvaardiger en flexibeler organisatie. Dit vormt het uitgangspunt voor de strategische HRM visie.

Strategische personeelsplanning: instroom, doorstroom/ontwikkeling en uitstroombeleid

Strategische personeelsplanning en -ontwikkeling is een belangrijk instrument om er voor te zorgen dat de juiste mens op de juiste plek komt, nu en in de toekomst. Strategische personeelsplanning is ook gericht op kwantitatieve gegevens: verwachte uitstroom en vacatureruimte door leeftijdsopbouw, vervallen formatieplekken en nieuwe formatieplekken, aantal dienstjaren bij de gemeente/in een functie, verzuim, etc.

In de komende jaren zijn de volgende ontwikkelingen van invloed op de instroom, doorstroom en uitstroom van Haarlem.

- Zoals in het coalitieakkoord is aangegeven zullen in de periode tot 2018 bezuinigingen worden gerealiseerd die zullen leiden tot een reductie van ca. 100 fte. Dit zal gebeuren door efficiency, taakreductie of digitalisering.
- Als gevolg van recente landelijke ontwikkelingen komen er nieuwe taken naar de gemeente toe (bijv. op het gebied van jeugdzorg). Nog niet is te voorzien wat de consequenties hiervan in formatie zijn. Ook samenwerkingsinitiatieven en in- of outsourcing van taken kunnen van invloed zijn.
- De gemiddelde leeftijd in de ambtelijke organisatie is 47 jaar en 30% van de medewerkers is ouder dan 54 jaar. Er zal de komende jaren een toenemende uitstroom plaatsvinden van oudere medewerkers, zie hieronder.

	1-1-2012	1-1-2013	1-1-2014	1-1-2015	1-1-2016	1-1-2017	Totaal t/m 1-1-2017
Aantal FTE op de leeftijd van 65 jaar	2,3	9,4	12,4	31,5	26,7	47,1	129,4

- Daarnaast heeft Haarlem – net als iedere gemeente - te maken met vacatures omdat mensen de organisatie verlaten vanwege een baan elders. De als gevolg van de vergrijzing verwachtte krapte op de arbeidsmarkt wordt in ieder geval in de eerst komende jaren getemperd doordat de werkgelegenheid binnen de (semi-)overheid als gevolg van bezuinigingen afneemt en door tegenvallende economische vooruitzichten.

Naast bovengenoemde kwantitatieve ontwikkelingen zullen ook de steeds hogere kwalitatieve eisen die aan het ambtelijk apparaat worden gesteld, van invloed zijn op het personeelsbestand. De hoge eisen die de omgeving stelt aan de kwaliteit van de overheid, de veranderende rol van de overheid en de technologische ontwikkelingen vereisen dat de organisatie in staat is om (jonge) getalenteerde medewerkers aan te blijven trekken, te ontwikkelen en aan zich te binden. Dit betekent dat de gemeente Haarlem zich moet blijven profileren als aantrekkelijke werkgever en fors moet blijven

investeren in de ontwikkeling van haar medewerkers. Het vraagt managers die hun medewerkers uitdagen het beste uit zichzelf te halen en in te zetten. Hierbij past ook brede inzetbaarheid van medewerkers: meer flexibiliteit en beweging in de organisatie.

Het college staat de komende jaren voor een flinke opgave. We willen onze ambities zoals neergelegd in deze begroting realiseren en gelijktijdig de formatie terugdringen en de externe inhuur beperken. Dit kan fricties opleveren, waarbij het college in eerste instanties kiest voor het realiseren van de prestaties die met de raad worden afgesproken. Waar nodig zal het college in overleg treden met de raad over het benodigde niveau externe inhuur.

Diversiteitsmanagement

In lijn met het coalitieakkoord is het college van plan om een diversiteitsbeleid op te zetten en te implementeren. Uiteraard is er een nauwe relatie met strategische personeelsplanning: de juiste mens op de juiste plek. Meer diversiteit in de organisatie zal ten goede komen aan het innovatieve vermogen en de flexibiliteit van de organisatie, alsmede de kwaliteit van de dienstverlening. Om de doelstellingen te concretiseren, wordt als specifieke doelgroepen genoemd: mensen met een biculturele achtergrond en mensen met een achterstand tot de arbeidsmarkt (o.a. Wajong en arbeidsgehandicapten). Verder wordt gestreefd naar diversiteit in leeftijd, opleiding en mensen van verschillende pluimage (niet alleen de 'typische' ambtenaar). Voordat wordt gestart met het project diversiteitsmanagement (eind 2011/begin 2012) wordt voor de verschillende doelgroepen een nulmeting gedaan en streefcijfers vastgesteld.

Inhuur derden

In lijn met het coalitieakkoord en de beleidsuitgangspunten van het 213a-onderzoeksrapport naar de externe inhuur, zet het college in op interne flexpools met flexibel in te zetten personeel. Naast het wendbaar krijgen van de eigen organisatie, moet(en) de (kosten van de) externe inhuur afnemen. De financiële taakstelling voor 2011 e.v. is structureel vastgesteld en deze wordt gerealiseerd door strakkere sturing ('nee, tenzij) en centrale coördinatie van de inhuur.

Op basis van het 213a-onderzoeksrapport is een aantal beleidsuitgangspunten geformuleerd. Een van de uitgangspunten is dat er bij de afdeling Middelen en Services een centraal punt komt waar de verantwoordelijkheid komt te liggen voor het beleid ten aanzien van inhuur van externen. Deze taak houdt in het verzamelen van informatie uit de administratie, het maken en actueel houden van beleidsregels, het sluiten van mantelcontracten met leveranciers, het verzorgen van rapportages voor directie en bestuur, het verzamelen van kennis van buiten de gemeente en het waar mogelijk samenwerken met andere (overheids)organisaties. Er is gestart met de coördinatie van de externe inhuur door middel van een centrale registratie. De basis is hier voor gelegd en het wordt nog in 2011 definitief uitgewerkt. Het college zal in het vierde kwartaal van 2011 een advies voorgelegd krijgen ter besluitvorming.

Verzuim

De streefcijfers voor 2012 zijn als volgt. Het verzuimpercentage zal worden teruggedrongen van 6% naar 5%. De verzuimfrequentie zal gemiddeld maximaal 1,5 keer per jaar zijn (dit is ook het streven voor 2011). Het aantal nul-verzuimers zal blijven tussen 30-40% (evenals in 2010 en 2011). Deze verzuimambities kunnen worden gerealiseerd door meer sturing bij het management neer te leggen en de aandacht nog meer te richten op het voorkomen en aanpakken van beïnvloedbaar verzuim. Eind 2011 wordt de aanbestedingsprocedure voor een nieuw contract met een arbodienstverlener afgerond. De nieuwe arbodienstverlener levert een belangrijke bijdrage aan de verzuimambities van de organisatie.

Leiderschapontwikkeling

In 2011 zullen alle leidinggevendenden van de organisatie het Management Development (MD)-traject hebben gevolgd. Dit traject ondersteunt in de collectieve sturings- en veranderingsopgave van de organisatie en in de individuele managementopgave van de managers. De komende jaren zullen

enkele vervolgvactiteiten in lijn met de Concernagenda worden georganiseerd, ook om ervoor te zorgen dat de resultaten van het MD-traject bekijken. Daarnaast zal – waar nodig – op individueel en teamniveau maatwerk worden aangeboden.

Sociaal Statuut

In 2012 worden de onderhandelingen in het Georganiseerd Overleg gestart voor het realiseren van een nieuw Sociaal Statuut met als beoogde ingangsdatum: 1 januari 2013. Uitgangspunt voor de onderhandelingen van het nieuwe Sociaal Statuut is - net als bij het huidige Sociaal Statuut - het bereiken van meer flexibiliteit voor de organisatie.

Formatieomvang

In onderstaande tabel is de formatie (vast en tijdelijk getotaliseerd) per hoofdafdeling en voor het totaal opgenomen. Tussen 2010 en 2011 wordt een belangrijk deel van het verschil bepaald door de effectuering van de reorganisatie van de Hoofdafdeling Middelen en Services. Ons College heeft vanaf haar aantreden voor in totaal afgerond 30 fte. bezuinigingsmaatregelen genomen over verdere reductie van de formatie(zie hoofdstuk 7 ‘bezuinigingen’). In de onderstaande tabel is in de kolom 2012 het standcijfer op datum van 16 september 2011 afgebeeld. Hierin is 15,6 fte. van de formatiereductie reeds verwerkt. Na definitieve besluitvorming zal het resterende deel worden verwerkt.

Hiermee worden de eerste grote stappen gezet in de richting van de 100 fte. formatiereductie die in het collegeakkoord is vastgelegd. De 100 fte formatiereductie betreft structurele formatie van bestaande taken en staat los van eventuele groei van de formatie als gevolg van overdracht van (rijks)taken naar gemeenten.

Het College zal in de kadernota 2012 met nieuwe voorstellen komen voor de verdere invulling van de formatiereductie in de periode tot 2018.

Tabel formatie:

Hoofdafdeling	Begroting	Begroting	Begroting
	2010	2011	2012
Directie	3	3	2
Concernstaf	47	44	42
Dienstverlening	118	126	127
Griffie	6	6	6
Middelen en Services	281	259	249
Stedelijke Projecten	71	72	72
Stadszaken	168	167	166
SoZaWe	147	145	137
VVH	185	193	188
Wijkzaken	123	123	124
Totalen	1149	1138	1113

Vervolgproces formatiereductie

Eerder is in de commissie Bestuur gesproken over de zorgvuldigheid die moet worden betracht bij het terugbrengen van de formatie. Uiteraard zal het college zich houden aan de geldende afspraken. Bij reorganisaties die plaatsvinden na 1 januari 2011 zijn de rechten en plichten uit het nieuwe Sociaal Statuut 2011 van toepassing. Dat betekent dat wanneer sprake is van een grote reorganisatie - dat wil zeggen bij een organisatieverandering waarbij meerdere (hoofd)afdelingen zijn betrokken én de functies van 10 of meer personen-, er op twee momenten formele besluitvorming moet plaatsvinden:

- Er moet een besluit worden genomen tot (voornemen tot) reorganisatie met een uitwerkingsplan. In het uitwerkingsplan moet op hoofdlijnen worden aangegeven van de personele consequenties en moet de nieuwe organisatie worden beschreven met de daarin voorkomende functies qua taak, niveau en formatieve omvang.

- Er moet een definitief besluit genomen worden tot reorganisatie met plaatsingsplan. Hierin kunnen besluiten zijn opgenomen: financieel, organisatorisch, facilitair, rechtspositioneel.

Het college van B&W is bevoegd tot het nemen van besluiten ten aanzien van een grote reorganisatie en het daarbij vast te stellen plaatsingsplan. Het reorganisatiebesluit moet ter advisering worden voorgelegd aan de Ondernemingsraad en ter overeenstemming aan het Georganiseerd Overleg.

Bovenformatieven

Voor de kosten voor bovenformatieve medewerkers is een structurele dotatie aan de voorziening geraamd van € 977.000 in 2011 en € 746.000 vanaf 2012. Onderscheid wordt gemaakt in drie verschillende categorieën bovenformatieven (A, B en C).

Categorie bovenformatieven (BF)	Aantal bovenformatieven per 01-01-2011	Aantal bovenformatieven per 01-08-2011
A: Bovenformatieven van vóór 1 juli 2010	36	27
B: Bovenformatieven vanuit de reorganisatie van Middel en Services van ná 1 juli 2010	44	36
C: Bovenformatieven met een vastgestelde bemiddelingstermijn	3	3
Totaal	83	66

Bovenstaande tabel laat een daling van het aantal boventalligen zien. Deze zal over heel 2011 uitkomen op ca. 25 procent. De stand van zaken wordt voortdurend gemonitord, er wordt actief gestuurd op de casuïstiek, zoveel mogelijk boventalligen worden met tijdelijk werk productief ingezet en er vindt begeleiding naar regulier werk intern of extern plaats. Er zal desondanks en hoogstwaarschijnlijk een groep moeilijk te bemiddelen bovenformatieven overblijven, vooral uit de groep die valt onder het oude sociaal statuut. Dit betekent dat er niet alleen door actieve bemiddeling scherp gestuurd zal moeten worden op het terugbrengen van het aantal bovenformatieve medewerkers, maar ook door het treffen van maatwerkafspraken gericht op einde dienstverband.

De komende jaren wordt de bestaande voorziening voor de huidige bovenformatieven afgebouwd. Als blijkt dat het tempo van de afname van het aantal bovenformatieven achterblijft bij het tempo van de afbouw van de voorziening, zullen extra maatregelen worden genomen. Dit zal dan in de kadernotitie 2012 worden gemeld.

In de komende jaren zullen er nieuwe fricties ontstaan door het schrappen van formatie-plaatsen. Door extra formatie-uitbreiding als gevolg van nieuwe taken voor gemeenten (bijv. jeugdzorg) zullen nieuwe functies ontstaan. Ook zal door de uitstroom van 65 jarigen in de komende jaren en ander natuurlijk verloop (zie onder strategische personeelsplanning), vacatureruimte ontstaan. Dit maakt het mogelijk om een deel van de bovenformatieve medewerkers intern te bemiddelen naar regulier werk. Ook de uitvoering van het beleid voor de duurzame inzetbaarheid van medewerkers zal bijdragen aan het zo goed mogelijk herplaatsen van medewerkers van wie de functie vervalt. Het Sociaal Statuut 2011 heeft in verhouding tot het voorgaande Sociaal Statuut meer prikkels in zich voor de bovenformatieve medewerkers en hun leidinggevendenden om voortvarend aan de slag te gaan met de bemiddelingsactiviteiten (geen ongelimiteerde ontslagbescherming meer). Ook de personele en financiële verantwoordelijkheid die de managers steeds nadrukkelijker dragen voor bovenformatieve medewerkers, prikkelt tot de snelheid van bemiddeling. Het College zal ook over de effecten van de vorenstaande ontwikkelingen in de kadernota 2012 nader ingaan.

Informatievoorziening

De informatievoorziening komt in 2012 op een hoger peil om burgers en bedrijven beter van dienst te zijn en beheersing en sturing van de organisatie te verbeteren. Het accent komt te liggen op geïntegreerde informatievoorziening, waarbij alle gegevens uit verschillende systemen gestandaard-

seerd worden en per onderwerp informatie wordt verzameld en gepresenteerd aan een belanghebbende.

Ten behoeve van burgers, bedrijven en instellingen zal aansluiting gezocht worden bij de maatschappelijke ontwikkelingen op het gebied van informatievoorziening.

De wens en behoefte van burgers en bedrijven is dat de dienstverlening vanuit de overheid modern, professioneel, persoonsgericht, samenhangend en klantgericht verloopt, zal gehonoreerd gaan worden. Burgers en bedrijven verwachten immers snelle, toegankelijke en begrijpelijke diensten die aansluiten bij moderne ICT toepassingen.

In de nieuwe huisvesting wordt gewerkt met flexibele werkplekken. Het ligt in de lijn dit uit te breiden met digitaal werken, waarbij de medewerker niet meer is gebonden aan een vaste plaats op kantoor om de informatie beschikbaar te hebben om te kunnen werken. In 2012 worden dan ook de eerste stappen gezet om te kunnen komen tot Het Nieuwe Werken, dat wil zeggen dat naast plaatsongebonden ook tijdongebonden gewerkt kan worden.

De digitalisering zal in 2012 leiden tot wezenlijke aanpassingen in de bedrijfsvoering. Organisatieonderdelen zullen in omvang wijzigen en de plaats in de organisatie zal gaan wijzigen. Om de geïntegreerde informatievoorziening beter te beheersen zal het beheer van de systemen centraal gedaan worden bij de afdeling Informatievoorziening en zullen thans nog decentrale budgetten centraal beheerd gaan worden.

Informatiebeveiliging

De veranderingen op ICT gebied maken het noodzakelijk om het informatiebeveiligingsbeleid tegen het licht te houden. Dit proces wordt eind 2011 in gang gezet en zal in 2012 worden uitgerold zodat de gemeente Haarlem op het gebied van informatiebeveiliging up to date is.

Raakspoort

In oktober 2011 is het ambtelijk apparaat verhuisd van de Zijlsingel en de Westergracht naar de Raakspoort. De Zijlsingel is op 1 november 2011 leeg opgeleverd. Eind 2011 en begin 2012 wordt op de Westergracht het overvloedige meubilair uitgezocht. Een deel van dit meubilair wordt opnieuw ingezet op de andere locaties en het restant wordt verkocht. Eind maart 2012 wordt het pand Westergracht overgedragen aan de eigenaar.

Zijlpoort

In september 2011 is een aanvang gemaakt met de gedeeltelijke sloop en verbouwing van het voormalig postkantoor Raaks tot nieuwe gemeentelijk huisvesting Zijlpoort. Eind 2013 wordt het gebouw casco opgeleverd. Het streven is erop gericht om in december 2014 de verhuizing van het ambtelijk apparaat uit de Brinkmann, Koningstein en Gedempte Oude Gracht naar de Zijlpoort gerealiseerd te hebben.

Sanering Archief

De Archiefwet 1995 schrijft voor dat te bewaren archieven uiteindelijk in goede, geordende en toegankelijke staat moeten worden overgebracht naar een daartoe aangewezen archiefbewaarplaats. Om dit te realiseren zijn ook in 2012 nog extra inspanningen nodig. Prioriteit ligt dan ook bij de werkzaamheden die betrekking hebben op het wegwerken van de achterstanden. In 2012 is de kelder van het Stadhuis ingericht als goedgekeurde archiefbewaarplaats. Daarnaast wordt in 2012 het digitaliseren van het inkomende post proces verder aangepakt.

Strategische communicatie

Communicatie is een belangrijk onderdeel in het proces van beleidsontwikkeling en -uitvoering, het college hecht veel belang aan participatie en inspraak in dit proces.

Er wordt verder gewerkt aan het ontwikkelen van nieuwe en effectieve manieren waarop participatie kan worden ingevuld, met als doel het benutten van kennis, kunde en creativiteit van de Haarlemmers. Het communicatievermogen van de organisatie is en wordt verder ondersteund door het beschikbaar hebben van faciliteiten (denk aan checklisten, formats, voorbeeldbrieven, etc.) die bijdragen aan het realiseren van een Haarlemse stijl van communiceren.

Website

In 2011 wordt gestart met het formuleren van een lange-termijnvisie op het gebruik van internet/nieuwe media voor de gemeente. Voor het eind van 2011 ligt een ontwikkelplan klaar voor een nieuwe website. In 2012 wordt gestart met het bouwen van een nieuwe site, die medio 2012 operationeel is. De overheidswebsites worden als eis meegenomen.

Insite

Pleio, het intranet van de overheid, wordt de basis voor het intranet van de gemeente Haarlem. In september 2011 start de hoofdafdeling Stadszaken als eerste met een pilot van Pleio. Bij positieve ervaringen wordt de toepassing over de hele organisatie uitgerold.

Financiën

Naar verwachting zal het project Digitalisering facturen begin 2012 worden afgerond. Alle gemeentelijke organisatie-onderdelen ontvangen en verwerken de inkoopfacturen dan op digitale wijze, waardoor dit proces efficiënter zal verlopen.

De accountant heeft naar aanleiding van de controle van de jaarstukken 2010 diverse aanbevelingen gedaan waaronder een aantal gericht op specifiek financiële onderwerpen zoals:

- aansluiting subadministraties
- onderbouwing van voorzieningen
- waardering en aanwezigheid vaste activa

Mede in het kader van verbetering van de bedrijfsvoering zullen deze onderwerpen in het tweede halfjaar 2011 en het eerste kwartaal 2012 projectmatig worden aangepakt met de intentie om de aangebrachte verbeteringen in de jaarstukken 2011 en vanaf het begrotingsjaar 2012 tot uiting te laten komen.

Aanbesteding accountantsfunctie

Het huidige contract met accountantskantoor Ernst & Young expireert per 1 juli 2012. Voor de controle van de boekjaren 2012 t/m 2016 wordt dan ook in 2012 een Europese aanbestedingsprocedure gehouden. De Auditcommissie adviseert de raad over het Programma van Eisen voor de aanbesteding en de selectie van inschrijvingen.

Juridische Zaken

Een tijdige afhandeling van bezwaar- en beroepszaken blijft een belangrijk aandachtspunt in 2012. Ook nieuwe wetgeving (bijvoorbeeld bij Sociale Zaken) speelt hierbij een belangrijke rol. Om grote problemen te voorkomen zal veel aandacht worden besteed aan digitalisering en het verlagen van de administratieve lastendruk. Tevens zal veel aandacht worden besteed aan de coördinatie van contractvorming en de advisering (meer proactief en preventief). Dit ter voorkoming van juridische en financiële risico's.

Inkoop en aanbesteding

In 2011 is het nieuwe Inkoop- en aanbestedingsbeleid vastgesteld. Met dit beleid is het startsein gegeven voor de professionalisering van inkoop- en aanbestedingstrajecten.

Doel is om op een doelmatige en rechtmatige wijze duidelijke kaders te stellen. Dit om de gewenste kwaliteit te kunnen leveren, tegen zo laag mogelijke kosten.

Er zijn een aantal belangrijke uitgangspunten voor het beleid vastgesteld. Zo wordt er gewerkt vanuit de *missie* solide, daadkrachtig, groen en duurzaam, vitaal en ondernemend, sociaal en betrokken. Dit is verder uitgewerkt in het beleid, waarbij rekening is gehouden met de strategische, tactische en operationele aspecten van inkoop.

In het beleid zelf zijn een aantal uitgangspunten vastgesteld, te weten:

1. Organisatorische uitgangspunten (centraal gecoördineerde inkoopfunctie, het instellen van een Inkoopcommissie en Gemeentelijke Inkoopoverleg, verdere centralisatie en standaardisatie).
2. Maatschappelijke uitgangspunten (Duurzaam inkopen en Social return).
3. Juridische uitgangspunten (realiseren Contractenbank en volgen EU-regels en integriteitsnormen).
4. Economische uitgangspunten (afwegingen maken voor opdrachtverlening binnen de eigen organisatie, werken met Raamcontracten, meer benutten MKB en het zoeken naar samenwerkingsverbanden).
5. Financiële uitgangspunten (financiële transparantie door het instellen van een Inkoopkalender en het maken van analyses).

Voor de bedrijfsvoering betekent dit dat activiteiten meer worden gedigitaliseerd, gestandaardiseerd en gecentraliseerd.

3.6 Verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen

3.6.1 Inleiding

De hoeveelheid taken van een hedendaagse gemeente is groot en deze taken zijn zeer verschillend naar aard en omvang. Voor een optimale uitvoering van deze taken blijkt niet altijd de uitvoering door de eigen, ambtelijke organisatie van een gemeente het meest efficiënt en effectief. Daarom laat de gemeente sommige werkzaamheden uitvoeren door stichtingen, vennootschappen en gemeenschappelijke regelingen. Afhankelijk van de precieze vorm is de afstand kleiner of groter tot het gemeentebestuur en daarmee ook de zelfstandigheid van een organisatie. Als de gemeente een financieel belang heeft in een organisatie én deelneemt in het bestuur, dan is sprake van een 'verbonden partij'. Momenteel heeft Haarlem een relatie met twaalf verbonden partijen. Veel vaker heeft de gemeente alleen een financieel belang in een organisatie, meestal in de vorm van een subsidie.

3.6.2 Kaders verbonden partijen

In 2008 heeft het college een onderzoek gedaan naar de controle (sturing en beheersing) van deelnemingen en (grote) gesubsidieerde organisaties. Op basis daarvan heeft de raad de nota Verbonden partijen in Haarlem op 22 januari 2009 vastgesteld (BIS 2008/226666). De belangrijkste punten staan hieronder kort weergegeven:

- Een verbonden partij is een organisatie waar de gemeente zowel een financieel belang in heeft als (gedeeltelijke) bestuurlijke zeggenschap over heeft. Er is een financieel belang als de gemeente geld kwijtraakt als de organisatie failliet gaat. Als de gemeente zitting heeft in het bestuur van de organisatie of daarvan aandeelhouder is, is sprake van bestuurlijke zeggenschap.
- Gesubsidieerde instellingen zijn formeel geen verbonden partij, omdat de gemeente er geen bestuurlijke zeggenschap over heeft. De relatie die de gemeente heeft met grote instellingen die meer dan € 0,5 miljoen per jaar subsidie van de gemeente ontvangen, wordt (vanwege het maatschappelijk belang) evenwel op dezelfde wijze vormgegeven als die met een formele verbonden partij.
- Een methode van risicoclassificatie bepaalt de intensiteit van de relatie met een verbonden partij of grote gesubsidieerde instelling, met name op het terrein van toezicht door de gemeente.
- De gemeente hanteert voor het beantwoorden van de vraag of samenwerking voordelen biedt en welke vorm van samenwerking daarbij het meest gewenst is een beslisboom. De beslisboom wordt ook gebruikt bij periodieke evaluatie van bestaande relaties.
- Naast de beslisboom wordt ook getoetst aan andere wettelijke (Europese) regels, zoals voor aanbesteding, staatssteun en belastingen.
- Raad en college houden hun rollen gescheiden: de raad is verantwoordelijk voor de kaderstelling en de doelstellingen van de gemeente en daarmee voor het algemene beleid ten aanzien van verbonden partijen en subsidieverlening (het wat), het college is verantwoordelijk voor de realisatie van de doelstellingen de realisatie van het beleid (het hoe).
- Vanwege de scheiding der rollen nemen raadsleden geen zitting in een bestuur van een gemeenschappelijke regeling, tenzij de gemeente daarin meer zetels heeft dan collegeleden of wanneer de regeling is aangegaan door de raad.
- Zittende raads- en collegeleden en werknemers van de gemeente nemen geen zitting in bestuursorganen⁶ van stichtingen en vennootschappen die een verbonden partij vormen met de gemeente, of van daarmee gelijkgestelde grote gesubsidieerde instellingen.

⁶ Zoals directie, bestuur, raad van commissarissen en raad van toezicht. Het aandeelhouderschap valt hier niet onder.

- De relaties met verbonden partijen en grote gesubsidieerde instellingen worden vormgegeven rond de begrippen sturing, beheersing, verantwoording en toezicht. Overkoepelend element daarbij is onderling vertrouwen.
- Waar sprake is van meerdere rollen van de gemeente, zoals een eigenaars- en opdrachtgeversrol bij vennootschappen, worden deze rollen zoveel mogelijk door verschillende collegeleden vervuld. Vervolgens worden deze rollen ook weer door verschillende ambtenaren vervuld, die bij verschillende organisatieonderdelen kunnen werken.

3.6.3 Toepassing kaders verbonden partijen

Voor alle verbonden partijen is de verwachting dat deze de komende jaren blijven bestaan en dat Haarlem daar aan verbonden blijft, hetzij als deelnemer, hetzij als (mede) aandeelhouder. Deze verbintenis komt voort uit de gewenste samenwerking met deze partijen op grond van de werkzaamheden die zij voor de gemeente verrichten. Wel zullen er de komende jaren veranderingen optreden bij diverse partijen. In het overzicht van de verbonden partijen in deze paragraaf wordt daar waar dit van toepassing is kort op ingegaan.

Toepassing risicoclassificatie

Ter ondersteuning van de relaties met verbonden partijen is een methode van risicoclassificatie ingevoerd. Deze methode is ontwikkeld in samenwerking met de gemeenten Alkmaar en Almere en het NAR (Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement). Er is gekozen voor een digitale vragenlijst die de gemeente zelf of in samenwerking met een verbonden partij kan invullen. De vragen hebben onder andere betrekking op de organisatievorm, de bedrijfsvoering, personeel, en financiën. De antwoorden zijn ingedeeld in categorieën en geven een bepaalde score. Na invulling van de vragenlijst volgt een totaalscore die de mate van toezicht bepaalt die een verbonden partij of gesubsidieerde instelling behoeft. De score kan uiteenlopen van tien tot vijftig. Bij een score van tien is het risico voor de gemeente het kleinst en bij een score van vijftig het grootst. Bij een score tussen de tien en 25 is sprake van een normale situatie, zonder de noodzaak van extra toezicht. Is de score tussen de 25 en 35 dan is sprake van een verhoogd risico en zal er sprake zijn van verhoogd toezicht. Bij een score hoger dan 35 is sprake van een groot risico en wordt er intensief toezicht gehouden. Verhoogd respectievelijk intensief toezicht bestaat uit het opvoeren van de frequentie van overleg en informatie-uitwisseling tussen de betreffende organisatie en de gemeente. Doel hiervan is om tijdig en doeltreffend te kunnen bijsturen om de gemeentelijke en maatschappelijke belangen veilig te kunnen stellen.

3.6.4 Bezuinigingen op verbonden partijen

In de Kadernota 2011 is een evenredige bijdrage van de verbonden partijen aan de bezuinigingen opgenomen. Voor 2012 gaat dit om een bedrag van iets meer dan € 1 miljoen, verdeeld over acht verbonden partijen. Deze bezuinigingen zijn volledig verwerkt in de gemeentelijke begroting. Bij enkele verbonden partijen moet er nog besluitvorming plaatsvinden over de interne invulling. In onderstaande tabel is per partij de bezuiniging voor 2012 weergegeven met daarbij de stand van zaken van de interne invulling. Tevens is de uiteindelijke bezuiniging in 2018 aangegeven.

Verbonden partij	2012 x € 1.000	2018 x € 1.000	Stand van zaken invulling door verbonden partij
Spaarnelanden	332	1.300	Spaarnelanden heeft aangegeven de bezuinigingen te willen en kunnen realiseren. De wijze van invullen hangt mede af van de toekomstvisie van de aandeelhouder op Spaarnelanden. Daarover vindt in de tweede helft van 2011 besluitvorming plaats. Doel is de bezuiniging te realiseren met instandhouding van de kwaliteit van de dienstverlening.
VRK	304	2.130	Het bestuur van de VRK heeft positief besloten over de zogenoemde menukaarten. Op basis hiervan zullen de bezuinigingen worden doorgevoerd.

Verbonden partij	2012 x € 1.000	2018 x € 1.000	Stand van zaken invulling door verbonden partij
SRO	250	720	SRO heeft aangegeven de bezuiniging te willen en kunnen realiseren. De wijze van invullen hangt mede af van de toekomstvisie van de aandeelhouders Amersfoort en Haarlem op SRO. Daarover vindt in de tweede helft van 2011 besluitvorming plaats. Doel is de bezuiniging te realiseren met instandhouding van de kwaliteit van de dienstverlening.
Archiefdienst	68	272	De haalbaarheid van de bezuiniging hangt mede af van de mate waarin de andere deelnemers (rijk en gemeente Velsen) willen bezuinigen en de omvang van de wettelijk verplichte taken van het Archief. Het bestuur van het Archief is akkoord met de korting van 3% voor 2012.
Cocensus	48	336	Cocensus heeft de bezuiniging verwerkt in haar begroting in zal deze realiseren.
Paswerk	18	70	Paswerk heeft deze bezuiniging verwerkt in zijn begroting.
Spaarnwoude	6	24	Het recreatieschap ziet zich gesteld voor een omvangrijke bezuinigingsoperatie. Daar worden ook de bijdragen van de deelnemers bij betrokken. Het bestuur van het schap heeft daarover (ten tijde van het opstellen van deze paragraaf, september 2011) nog geen definitieve besluiten genomen. Voor Haarlem blijft de opgenomen bezuiniging de inzet.
Stichting Parkmanagement Waarderpolder	3	23	De stichting houdt rekening met de verlaging van de subsidie in haar begroting.
Totaal	1.029	4.875	

3.6.5 Overzicht verbonden partijen

In onderstaand overzicht staat per verbonden partijen aangegeven wie de deelnemers / aandeelhouders zijn, wat het doel is, wat het belang/risico is en wat de financiële bijdrage in 2012 zal zijn. Bij de verbonden partijen Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), Spaarnelanden nv en NV SRO staat het aandelenkapitaal vermeld.

Nieuw is de vermelding van de risicoclassificatie. Op basis van diverse gegevens (zowel financieel als niet-financieel) is een score berekend. Deze score bepaalt de mate van toezicht die de gemeente houdt op een verbonden partij. Van de twaalf partijen waar Haarlem een financiële én bestuurlijke relatie mee onderhoudt, vallen er twee in de categorie verhoogd toezicht. Dat zijn de gemeenschappelijke regelingen Paswerk (sociale werkvoorziening) en de Veiligheidsregio Kennemerland (brandweer- en gezondheidszorg). Dit wordt veroorzaakt door de financieel kwetsbare situatie waarin zij zich bevinden, plus voor Paswerk de ingrijpende veranderingen in de wet- en regelgeving. Bij deze regelingen zal de informatie-uitwisseling en het overleg met de gemeente zo vaak plaatsvinden als nodig is om tijdig te kunnen bijsturen. Ook nieuw is het kopje Ontwikkelingen; hier staat aangegeven wat de belangrijkste ontwikkelingen in 2012 zullen zijn, voor zover relevant voor de relatie met de gemeente.

Gemeenschappelijke regelingen

Naam: **Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)**
Doel: Uitvoeren van taken op het terrein van regionale Brandweezorg, Meldkamer, Rampenbestrijding, GGD en GHOR (ongevallen en rampen).
Programma: 2 Veiligheid, vergunningen en handhaving
3 Welzijn, Gezondheid en Zorg
4 Jeugd, Onderwijs, Sport
Deelnemers: Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort
Bijdrage 2012: € 3.207.000 (exclusief de kosten van de lokale brandweezorg)
Belang Haarlem: 31%
Risicoclassificatie: 25,2 → verhoogd toezicht

Ontwikkelingen: Veranderende veiligheidsvoorschriften kunnen gevolgen hebben voor inhoud, omvang en kosten van de werkzaamheden. Daarnaast kan de herinrichting van het politiebestedel invloed hebben op de VRK, zowel bestuurlijk als operationeel.

Website: www.vrk.nl

Naam: **Werkvoorzieningschap Zuid-Kennemerland (Paswerk)**

Doel: Uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening

Programma: 7 Werk en inkomen

Deelnemers: Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Zandvoort

Bijdrage 2012: € 17.569.000 bijdrage (doorgesluisde rijksmiddelen WSW)

Belang Haarlem: 85%

Risicoclassificatie: 26,5 → verhoogd toezicht

Ontwikkelingen: De landelijke wijzigingen in de wet- en regelgeving over de sociale werkvoorziening hebben ingrijpende gevolgen voor Paswerk. Dit geldt zowel voor het aantal als de aard van de geplaatste SW- medewerkers, evenals voor de inhoud van de werkzaamheden van Paswerk. Ook voor de ambtelijke medewerkers heeft dit gevolgen. Ook wordt onderzocht wat de gewenste juridische vorm is waarin Paswerk haar werk zo optimaal mogelijk kan doen.

Website: www.paswerk.nl

Naam: **Recreatieschap Spaarnwoude**

Doel: Besturen en beheren van het recreatiegebied Spaarnwoude

Programma: 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie

Deelnemers: Amsterdam, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Haarlemmermeer, Velsen, Provincie Noord-Holland

Bijdrage 2012: € 178.000

Belang Haarlem: 13%

Risicoclassificatie: 22,4 → normaal toezicht

Ontwikkelingen: Momenteel wordt onderzocht in welke vorm het recreatieschap kan voortbestaan en wat daarin de rol van Haarlem is.

Website: www.recreatienoordholland.nl

Naam: **Noord Hollands Archief**

Doel: Beheren en beschikbaar stellen van rijks-, provinciale-, regionale- en gemeentelijke archieven.

Programma: 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie

Deelnemers: Haarlem, Velsen en het Rijk

Bijdrage 2012: € 1.838.000

Belang Haarlem: 38%

Risicoclassificatie: 24,6 → normaal toezicht

Ontwikkelingen: Voor de nabije toekomst worden geen grote wijzigingen verwacht in de werkzaamheden van het Archief.

Website: www.noord-hollandsarchief.nl

Naam: **Cocensus**

Doel: Uitvoerende werkzaamheden met betrekking tot het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen

Programma: 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen

Deelnemers: Haarlem, Haarlemmermeer, Hillegom, Beverwijk. Oostzaan en Wormerland treden per 1 januari 2012 toe tot de regeling.

Bijdrage 2012: € 2.431.000

Belang Haarlem: 38 %

Risicoclassificatie: 23,2 → normaal toezicht
 Ontwikkelingen: Het streven is om geleidelijk het aantal deelnemers en/of klanten uit te breiden.
 Website: www.cocensus.nl

Naam: **Samenwerking CAREL**
 Doel: Centrale Administratie- en registratie Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten en Leerplicht.
 Programma: 4 Jeugd, Onderwijs, Sport
 Deelnemers: Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmerliede en Spaarnwoude, Heemstede, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort
 Bijdrage 2012: € 250.000 (Deze kosten worden gedekt uit bijdragen van de regiogemeenten, bijdrage binnen de begroting van Haarlem en door een bijdrage vanuit de Rijksbijdrage RMC).
 Belang Haarlem: De gemeente Haarlem is centrumgemeente voor CAREL en beheert de middelen, coördineert het beleid en koopt de (regionale) uitvoering in.
 Risicoclassificatie: De uitvoering van deze regeling is onderdeel van de gemeentelijke organisatie van Haarlem. Daarom is het niet mogelijk om een risicoclassificatie op te stellen.
 Ontwikkelingen: Voor de nabije toekomst worden geen grote wijzigingen verwacht in de werkzaamheden.
 Website: www.rmc-westkennemerland.nl

Stichtingen

Naam: **Stichting Parkmanagement Waarderpolder**
 Doel: De ontwikkeling van het gebied Waarderpolder tot een volwaardig bedrijvenpark
 Programma: 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
 Deelnemers: Gemeente Haarlem, Industrie Kring Waarderpolder
 Bijdrage 2012: € 43.000
 Belang Haarlem: 50%
 Risicoclassificatie: De omvang van de stichting (organisatie en financiën) en het financiële belang van Haarlem erin zijn van een dusdanig beperkte omvang dat het opstellen van een risicoclassificatie niet zinvol is.
 Ontwikkelingen: Voor de nabije toekomst worden geen grote wijzigingen verwacht in de werkzaamheden.
 Website: www.waarderpolder.nu

Vennootschappen

Naam: **NV SRO**
 Doel: De exploitatie van sport-, recreatie-, onderwijs- en welzijnsfaciliteiten en het ter beschikking stellen van ruimte, faciliteiten, techniek en logistiek. Het verrichten van werkzaamheden en het verrichten van diensten en adviezen op het gebied van sport, recreatie, onderwijs en welzijn daaronder begrepen het organiseren van evenementen.
 Programma: 4 Jeugd, Onderwijs, Sport
 Geraamde subsidie: € 4.464.000
 Deelnemers: Haarlem, Amersfoort
 Aandelenkapitaal: € 3.958.000
 Belang Haarlem: 50%
 Risicoclassificatie: 22,3 → normaal toezicht
 Ontwikkelingen: Mede onder invloed van de gemeentelijke bezuinigingen wordt onderzocht hoe de efficiency en effectiviteit kan worden verbeterd. Tevens wordt de strategie van het

bedrijf herzien. Onderwerpen die daarbij een rol spelen zijn consolidatie versus groei, winst versus kostenreductie en de juridische vormgeving van SRO.

Website: www.sro.nl

Naam: **Spaarnelanden NV**
Doel: Verzorgen van de huisvuilinzameling en (straat)reiniging
Programma: 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving
Deelnemers: Haarlem
Aandelenkapitaal: € 7.704.000
Belang: 100%
Risicoclassificatie: 23,5 → normaal toezicht
Ontwikkelingen: Mede onder invloed van de gemeentelijke bezuinigingen wordt onderzocht hoe de efficiency en effectiviteit kan worden verbeterd. Ook wordt de strategie van het bedrijf herzien. Onderwerpen die daarbij een rol spelen zijn consolidatie versus groei en winst versus kostenreductie. In 2012 betreft Spaarnelanden haar nieuwe huisvesting aan de Ir. Lelyweg.

Website: www.spaarnelanden.nl

Naam: **Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)**
Doel: Bancaire dienstverlener
Programma: 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk
Aandelenkapitaal: € 29.000
Belang Haarlem: 0,41%
Risicoclassificatie: Vanwege het geringe belang van Haarlem in de BNG is geen classificatie opgesteld.
Ontwikkelingen: Er worden geen veranderingen in de relatie tussen Haarlem en de BNG verwacht.

Website: www.bng.nl

Naam: **N.V. Nuon Energy**
Doel: Productie en leveringsbedrijf van energie
Programma: 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk
Aandelenkapitaal: Op 25 juni 2009 is besloten om het gemeentelijk aandelenpakket in Nuon N.V. te verkopen aan Vattenfall volgens de daarvoor geldende afspraken. Tegelijkertijd is de gemeente toegetreten tot het nieuwe bedrijf N.V. Nuon Energy. Volgens de fusieafspraken vindt de overdracht van de gemeentelijke aandelen plaats in enkele tranches over een periode, die eindigt op 30 juni 2015. T/m 2015 wordt jaarlijks € 100.000 dividend ontvangen (behalve in 2014)

Belang Haarlem: 0,1%
Risicoclassificatie: Vanwege de verkoop van de aandelen door Haarlem is geen classificatie opgesteld.

Ontwikkelingen: Naast de veranderingen wegens de verkoop van de aandelen worden geen veranderingen in de relatie tussen Haarlem en Nuon verwacht.

Website: www.nuon.nl

Naam: **Liander N.V.**
Doel: Netbeheer (aanleg, onderhoud en het beheer van het energienetwerk) Daarnaast distribueren en transporteren van elektriciteit en gas voor producenten en afnemers.

Programma: 10 Financiën en algemene dekkingsmiddelen
Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk
Belang Haarlem: 0,1%

Risicoclassificatie: Vanwege het geringe belang van Haarlem in Liander is geen classificatie opgesteld.
Ontwikkelingen: Er worden geen veranderingen in de relatie tussen Haarlem en Liander verwacht.
Website: www.liander.nl

3.6.6 Overzicht grote gesubsidieerde instellingen

De relatie die de gemeente heeft met grote instellingen die meer dan € 0,5 miljoen per jaar subsidie van de gemeente ontvangen, wordt op dezelfde wijze vormgegeven als die met een formele verbonden partij. Het verschil met een formele verbonden partij is dat de gemeente bij de gesubsidieerde instellingen *niet* in het bestuur (directie of raad van toezicht) zit. Deze instellingen zijn dus bestuurlijk geheel zelfstandig; de gemeente geeft subsidie omdat de instellingen bepaalde werkzaamheden verrichten. Vanwege de zelfstandigheid is bij de instellingen niet het kopje ‘Ontwikkelingen’ opgenomen. Eventuele beleidsmatige ontwikkelingen staan in het desbetreffende begrotingsprogramma vermeld. Wel is per instelling een risicoclassificatie opgenomen (zie bij 3.6.3 voor de uitleg daarvan). Van de zestien grote gesubsidieerde instellingen vallen er vier in de categorie verhoogd toezicht. Dat zijn op het gebied van welzijn en zorg de stichtingen Kontext, Dock en Haarlem Effect en op het gebied van cultuur de stichting Patronaat. De oorzaak is vooral gelegen in de kwetsbare financiële situatie van deze stichtingen. Met deze stichtingen zal de informatie-uitwisseling en het overleg zo vaak plaatsvinden als nodig is om tijdig te kunnen bijsturen en verrassingen te vermijden.

Voor de vermelde subsidie bedragen geldt dat dit slechts de geraamde bedragen zijn op basis van medio 2011 beschikbare informatie. De werkelijke subsidies worden opgenomen in de subsidiebeschikkingen 2012, die in het vierde kwartaal worden opgesteld en verzonden. De instellingen kunnen geen rechten ontleen aan de in deze paragraaf geraamde bedragen. In de geraamde subsidie bedragen is de besluitvorming van de raad over de Kadernota verwerkt.

Naam:	Stichting Blijfgroep
Doel:	Bieden van preventie, opvang en ambulante hulp bij huiselijk geweld
Programma:	3 Welzijn, gezondheid en zorg
Geraamde subsidie:	€ 2.104.000
Risicoclassificatie:	24,4 → normaal toezicht
Website:	www.vvvhaarlem.nl
Naam:	Leger des Heils
Doel:	Opvang van dak- en thuislozen
Programma:	3 Welzijn, gezondheid en zorg
Geraamde subsidie:	€ 1.539.000
Risicoclassificatie:	24,8
Website:	www.legerdesheils.nl
Naam:	Stichting Zorgbalans
Doel:	Bieden van hulp aan mensen met een zorgbehoefte om zolang mogelijk en op eigen wijze vorm en inhoud te geven aan hun leven, zowel thuis als in diverse zorglocaties.
Programma:	3 Welzijn, gezondheid en zorg
Geraamde subsidie:	€ 528.000
Risicoclassificatie:	24,7
Website:	www.zorgbalans.nl

Naam:	Stichting Dock
Doel:	Stimuleren van zelfredzaamheid en actief burgerschap
Programma:	3 Welzijn, gezondheid en zorg
Geraamde subsidie:	€ 2.694.000
Risicoclassificatie:	28,7 → verhoogd toezicht
Website:	www.dock.nl
Naam:	Haarlem Effect
Doel:	Verzorgen van wijkgericht welzijnswerk in Haarlem
Programma:	3 Welzijn, Gezondheid en Zorg 4 Jeugd, Onderwijs en Sport
Geraamde subsidie:	€ 1.552.000
Risicoclassificatie:	25,9 → verhoogd toezicht
Website:	www.welzijnswerk-haarlem.nl
Naam:	Stichting Kontext
Doel:	Bieden van eerstelijns hulpverlening op het terrein van sociaalmateriële en psychosociale vragen en problemen.
Programma:	3 Welzijn, Gezondheid en Zorg 7 Werk en inkomen
Geraamde subsidie:	€ 1.929.000
Risicoclassificatie:	28,2 → verhoogd toezicht
Website:	www.kontext.nl
Naam:	Viva zorggroep
Doel:	Jeugdgezondheidszorg voor 0-4 jarigen in de gemeente Haarlem.
Programma:	4 Jeugd, onderwijs en sport
Geraamde subsidie:	€ 2.796.000
Risicoclassificatie:	21,3
Website:	www.vivazorggroep.nl
Naam:	Stichting Spaarne Peuters
Doel:	Exploiteren van meerdere peuterspeelzalen in Haarlem en Spaarndam.
Programma:	4 Jeugd, Onderwijs en Sport
Geraamde subsidie:	€ 1.469.000
Risicoclassificatie:	22,9 → normaal toezicht
Website:	www.spaarnepeuters.nl
Naam:	Stichting SportSupport
Doel:	Ontwikkelen en ondersteunen van breedtesport in Haarlem.
Programma:	4 Jeugd, onderwijs en sport
Geraamde subsidie:	€ 707.000
Risicoclassificatie:	23,9 → normaal toezicht
Website:	www.sportsupport.nl
Naam:	Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd
Doel:	Kennis bijeen brengen en overdragen op het gebied van kunst-, cultuur- en erfgoededucatie en mensen en initiatieven samenbrengen.
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Geraamde subsidie:	€ 2.149.000
Risicoclassificatie:	Omdat het centrum in 2011 is opgericht, zijn er nog onvoldoende gegevens om een risicoclassificatie op te kunnen baseren.
Website:	nog niet bekend

Naam:	Stichting Bibliotheek Haarlem en omstreken
Doel:	Bibliotheekvoorziening, bereiken van groepen burgers met een informatie-achterstand, ontmoetingsplaats voor stedelijke en regionale initiatieven en activiteiten, dienstverlening aan scholen, bedrijven en de overheid (zgn. Leasebibliotheek).
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Geraamde subsidie:	€ 4.620.000
Risicoclassificatie:	23,7 → normaal toezicht
Website:	www.sbhaarlem.nl
Naam:	Stichting City Marketing Haarlem
Doel:	Bevorderen van toerisme, recreatie en vrijetijdsbesteding.
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Geraamde subsidie:	€ 716.000
Risicoclassificatie:	20,2 → normaal toezicht
Website:	www.vvvhaarlem.nl
Naam:	Stichting Frans Hals Museum De Hallen Haarlem
Doel:	Kunstmuseum met een breed opgezette collectie. Moderne en hedendaagse kunst worden in wisselende tentoonstellingen gepresenteerd in De Hallen.
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Geraamde subsidie:	€ 3.176.000
Risicoclassificatie:	21,4 → normaal toezicht
Website:	www.franshalsmuseum.nl
Naam:	Stichting Patronaat
Doel:	Verzorgen van optredens in het poppodium
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Geraamde subsidie:	€ 1.569.000
Risicoclassificatie:	25,7 → verhoogd toezicht
Website:	www.patronaat.nl
Naam:	Stichting Philharmonie en Stadsschouwburg
Doel:	Verzorgen van culturele programma's in de concertzalen en schouwburg
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Geraamde subsidie:	€ 5.820.000
Risicoclassificatie:	21,8 → normaal toezicht
Website:	www.theater-haarlem.nl
Naam:	Stichting Toneelschuur
Doel:	Verzorgen van theater en filmvoorstellingen
Programma:	6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie
Geraamde subsidie:	€ 2.019.000
Risicoclassificatie:	24,5 → normaal toezicht
Website:	www.toneelschuur.nl

3.7 Grond- en vastgoedbeleid

De gemeente is eigenaar van grond en gebouwen die nodig zijn om ruimtelijke en/of maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Het Haarlemse grond- en vastgoedbeleid is het kader waarbinnen het gemeentelijk vastgoed wordt ontwikkeld en geëxploiteerd. In mei 2006 heeft de raad de Nota Grondbeleid (BIS 2006 466) vastgesteld. In deze nota is het grond- en vastgoedbeleid bekeken tegen de achtergrond van de visie en ambitie van Haarlem en de wijze waarop de gemeente de regiefunctie in de stedelijke ontwikkeling vormgeeft.

Jaarlijks actualiseert en publiceert de gemeente in de Nota Grondprijzen (laatste versies: BIS 2009 237349 en BIS 2011 215857) de nadere invulling hiervan voor het uitgiftebeleid en het grondprijnsbeleid. In de Beheerverordening Grond- en Gebouwenexploitatie ("BGGE", BIS 2006 245744) zijn de algemene spelregels opgenomen uit het ministerieel "BBV": Besluit Begroting en Verantwoording verbijzonderd voor de gemeente Haarlem. Daarin zijn onder meer uitgewerkt de richtlijnen voor de waardering en exploitatie van gronden en overig vastgoed, de bevoegdheden van college en raad en de regels die gelden voor toevoegingen en onttrekkingen aan de vastgoedreserves voor grondexploitatie, erfpacht en boven boekwaarde.

De vastgoedexploitaties worden volgens de genoemde beheersverordening "BGGE" en een aansluitend besluit (BIS 2008 197955) in een zestal 'hoofdstukken' gecategoriseerd en administratief ondergebracht:

- Hoofdstuk 1: Grondexploitaties.
- Hoofdstuk 2: Commercieel en overig vastgoed.
- Hoofdstuk 3: Maatschappelijk vastgoed.
- Hoofdstuk 4: Dienstgebouwen (zoals stadhuis en stadskantoren).
- Hoofdstuk 5: Parkeergarages.
- Hoofdstuk 6: Erfpacht/ recognities.

Economische recessie

Over het algemeen kan worden geconstateerd, dat de ruimtelijke ontwikkeling in Haarlem vanaf 2009 in de vertraging terecht is gekomen. De economische recessie, die daar aan ten grondslag ligt, heeft zoals de latere jaren hebben geleerd, tot uitstel en misschien wel afstel van meerdere ontwikkelingen geleid.

Stelselmatig worden sindsdien de lopende en op stapel staande projecten kritisch gemonitord op effectieve voortgang, risico's en haalbaarheid. Bij het doorrekenen van grondexploitaties zijn altijd conservatieve parameters en verwachtingen gehanteerd.

Hierdoor hebben tijdelijke daling of vertraging van inkomsten en uitgaven op de korte termijn geen structurele gevolgen voor de financiële positie van de gemeente Haarlem. Dit kan voor sommige projecten wel het geval zijn indien de recessie langere tijd aanhoudt.

Medio 2011 heeft het college de raad geïnformeerd over de wijze waarop eventuele problemen in lopende projecten worden gemonitord en bijgestuurd waar nodig c.q. mogelijk. (BIS 2011 177867).

3.7.1 Grondexploitaties

Voor gebiedsontwikkelingen stelt de gemeente de kaders vast in de vorm van projectdocumenten, waarin naast het te realiseren programma ook afspraken worden gemaakt over de planning en de financiële gevolgen van de projectuitvoering.

Grondexploitaties zijn een middel om de ambities van ruimtelijke en maatschappelijke doelstellingen te realiseren. Te denken valt aan woningbouw, maatschappelijke zaken en infrastructurele zaken ten

dienste van de gemeente. De grondexploitatie dient onder meer om de financiën (baten, lasten en risico's) van deze langdurige projecten actueel en overzichtelijk te houden.

Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG)

In overleg met de raad is in 2008 in de projectgroep informatiewaarde MPG besloten een knip in de tijd aan te brengen tussen de verantwoording door het college over het gevoerde grondbeleid enerzijds en het meerjarenperspectief anderzijds. In de verantwoording over het gevoerde beleid ligt de nadruk op de resultaten van de afgelopen jaren en de gevolgen daarvan voor de reserve grondexploitatie. De verantwoording maakt onderdeel uit van de jaarrekening en het jaarverslag. Het MPG gaat in op de verwachte toekomstige resultaten van de grondexploitaties, mede op basis van de resultaten van het afgelopen jaar en inschattingen van toekomstige ontwikkelingen. Het MPG wordt tegelijk met de Kadernota opgesteld en aan de raad aangeboden.

Algemene reserve grondexploitaties

De algemene reserve Grondexploitaties is een algemene risicoreserve ter dekking van risico's van grondexploitaties. De voordelige resultaten op grondexploitaties worden aan deze reserve toegevoegd en nadelige resultaten worden er aan onttrokken. Zodra een risico wordt voorzien of muteert wordt dit volgens de regels direct opgenomen in een mutatie in de reserve. Dit wordt de raad in het jaarverslag en Kadernota (met het MPG: Meerjaren Perspectief Grondexploitaties als bijlage) voorgelegd.

In onderstaand overzicht zijn de (verwachte en/of reeds besloten) toekomstige mutaties in de reserve grondexploitatie weergegeven, op basis van de prognose van de vastgestelde Kadernota 2011. Hierin zijn nog niet verwerkt de aanpassingen en administratieve bijstellingen voor bijgestelde verliesneming die ultimo 2011 nog uitgewerkt worden. Dit bedrag wordt geschat op circa € 1,8 miljoen aan (extra) af te waarderen boekwaardes van gronden en/of gebouwen die nog niet ten laste van de prognoses Reserve Grondexploitaties verwerkt waren. Onderzoek hierover wordt in 2011 uitgevoerd en bij de jaarrekening 2011 aan de raad voorgelegd.

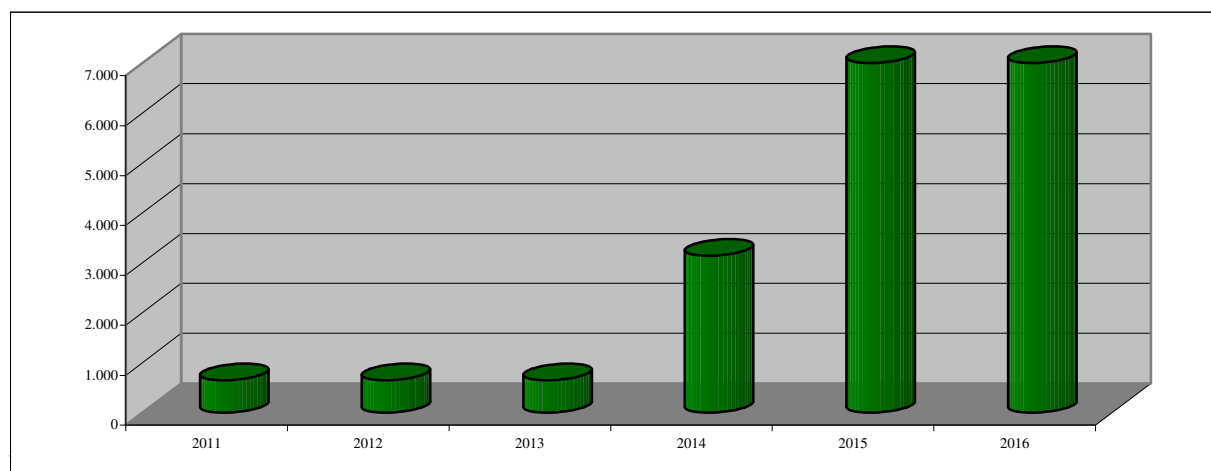
(bedragen x € 1.000)

Prognose verloop Reserve grondexploitaties						
Omschrijving mutatie	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Saldo begin van het jaar	150	650	650	650	3.140	6.997
Bij: winstneming Doctorshof/Schalkwijk ¹	500					
Bij: opbrengsten afkoop erfpachten ²	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.		
Liquidatie Grondexploitatie Raaks				2.490		
Liquidatie Grondexploitatie Ripperdatterrein					3.857	
Saldo einde jaar	650	650	650	3.140	6.997	6.997

¹ Alleen indien tussentijdse winstname (binnen het totaal van Schalkwijk) is toegestaan.

² Opbrengstniveau is in de huidige markt niet te ramen.

Verloop reserve Grondexploitatie

Conclusie

De gewenste minimale omvang van de reserve grondexploitatie van € 3,0 miljoen is eind 2010 niet gerealiseerd. De feitelijke ontwikkeling van de omvang van deze reserve is van veel en deels onbeïnvloedbare factoren afhankelijk. Vooral de gevolgen van de recessie en de mate waarin deze verder doorwerken in de kosten en baten van de grondexploitaties, maken een terughoudende aanwending van deze reserve in de komende jaren noodzakelijk.

Toekomstige verliezen

Tot en met 2007 werden toekomstige verliezen afgedekt met de voorziening toekomstige verliezen. Met ingang van de jaarrekening 2007 wordt deze voorziening als negatieve post onder de voorraden opgenomen. Deze post heeft betrekking op complexen waarvan op basis van de herziene exploitatieberekeningen een nadelig saldo (verlies) wordt verwacht. Toevoegingen aan de balanspost (negatieve) voorraden worden ten laste van de reserve grondexploitaties getroffen.

Per 31-12-2010 is voor de volgende complexen in totaal € 8,4 miljoen aan voorzieningen opgenomen.

(bedragen x € 1.000)

Voorzieningen toekomstige verliezen	Rekening 2010
Grondexploitatie (grex) Funderingsherstel casco stadsdelen	1.770
Voorziening grex Oostpoort III/Stadion	2.062
Treffen voorziening resultaatsvermindering Deli	672
Voorziening Fietsznfabriek (boekwaarde groter dan marktwaarde)	1.685
Voorziening Badmintonpad	2.202
Totaal	8.391

3.7.2 Overige vastgoedexploitaties (hoofdstuk 2 e.v.)

Vastgoedbezit brengt risico's en onderhoud met zich mee. Voorzieningen en reserves zijn noodzakelijk om voorziene en onvoorziene tegenvallers op te vangen.

Voor een beperkt aantal objecten/portefeuilles zijn er in het verleden specifieke reserves en voorzieningen gecreëerd waaruit het onderhoud wordt gedekt. Voor het merendeel van het bezit bestaat er echter nog geen aparte onderhoudsreserve of -voorziening. Omdat de hoofdstukindeling in 2010 is gewijzigd dienen ook de bijbehorende reserves 'op de schop te worden genomen'.

Onderdeel van dit voorstel zal zijn de aanwending van de zogenaamd reserve Vastgoed (opbrengsten boven boekwaarde). Aan deze bestaande reserve worden de gerealiseerde meeropbrengsten boven de boekwaarde bij het afstoten van hoofdstuk 2-bezit toegevoegd, na aftrek van de kosten voor verkoop. Vanuit deze reserve worden onttrekkingen gedaan waarover de raad beslist, zoals de dekking van aanvangstekorten op door de raad aangewezen nieuwe objecten. De stand van deze reserve bedraagt per 31 december 2010 € 4,7 miljoen. Het verloop van deze reserve in onderstaande tabel weergegeven.

(bedragen x € 1.000)

Verloop reserve Vastgoed	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Saldo begin van het jaar	4.658	4.658	4.658	4.658	5.658	6.658
Bij: netto verkoopopbrengsten	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Af: naar algemene middelen	-1.000	-1.000	-1.000	0	0	0
Saldo per einde van het jaar	4.658	4.658	4.658	5.658	6.658	7.658

3.7.3 Erfpacht

Op dit moment heeft de gemeente nog ongeveer vierhonderd erfpachtrelaties. Doelen van de uitgifte van gronden in erfpacht zijn:

- Behoud van toekomstige waardeinstijging van de grond voor de gemeenschap.
- Behoud van toekomstige beschikking en sturing.

- Behoud van een (door indexering en waardebeoordeling bij het verstrijken van tijdvakken) relevante gemeentelijke inkomstenbron.

In 2005 is, na een herziening van de berekeningsmethodiek voor de waardebeoordeling besloten tot het afbouwen van het erfpachtbestand en verkoop van 'niet strategische erfpachtrechten' indien mogelijk uit te voeren (BIS reg. nr. 2005/221915). In de navolgende jaren zijn alle erfpachters benaderd met een aanbieding met korting, wat heeft geleid tot een aantal verkopen van erfpachtrecht.

Reserve Erfpachtgronden

Deze reserve is eind 2010 € 320.000. Dat is tien procent van de boekwaarde van de in erfpacht uitgegeven gronden. Meeropbrengsten uit exploitatie of verkoop van deze gronden vloeien ingevolge de beheerverordening grond- en gebouwenexploitatie over naar de reserve grondexploitatie (zie hierboven).

Deel 4

Besluit

Besluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van Burgemeester en Wethouders;

Besluit:

1. De programmabegroting 2012-2016 vast te stellen.

Gedaan in de vergadering van

De griffier,

De voorzitter,

Deel 5

Bijlagen

Programma, beleidsveld en product		bedragen x € 1.000			Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)		bedragen x € 1.000	
		Rekening 2010	Begroting 2011 gewijzigd	Begroting 2012				
01.03.02	Baten	-2.976	-2.941	-3.240	Klantencontactcentrum			
	Saldo	3.614	3.776	3.757	Verkiezingen			
	Lasten	2.347	2.338	2.342				
	Baten	-187	-168	-10	Saldo beleidsveld 2011		6.145 ⁿ	
01.03.03	Saldo	2.160	2.170	2.332	Saldo beleidsveld 2012		6.287 ⁿ	
	Lasten	418	199	198	Te analyseren verschil		142 ⁿ	
	Baten	0	0	0				
	Saldo	418	199	198	Interne uren (uren x tarief)		201 ⁿ	
Subtotaal beleidsveld	Lasten	9.355	9.253	9.538	Diverse posten (< 100.000 per post)		83 ⁿ	
	Baten	-3.163	-3.108	-3.250	Diverse posten (< 100.000 per post)		-142 ^v	
	Saldo	6.192	6.145	6.287			142 ⁿ	
Totaal programma 1 Burger en Bestuur								
	Lasten	16.849	17.170	17.170				
	Baten	-3.350	-3.204	-3.346				
	Saldo	13.499	13.966	13.824				
2	Veiligheid, Vergunningen en Handhaving							
2.1	Sociale veiligheid							
02.01.01	Sociale veiligheid							
	Lasten	1.678	1.728	1.932	Sociale veiligheid			
	Baten	-251	-63	-63				
	Saldo	1.427	1.666	1.869	Saldo beleidsveld 2011		1.666 ⁿ	
	Lasten	1.678	1.728	1.932	Saldo beleidsveld 2012		1.869 ⁿ	
	Baten	-251	-63	-63	Te analyseren verschil		204 ⁿ	
	Saldo	1.427	1.666	1.869				
					Middelen Integrale Veiligheid 2012 (zie 2.2)		784 ⁿ	
					Verschuiving budget herriestoppers		-140 ^v	
					Interne uren (uren x tarief) Zie ook beleidsveld 2.3		-440 ^v	
							204 ⁿ	
2.2	Fysieke veiligheid							

Programma, beleidsveld en product		bedragen x € 1.000			Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)		bedragen x € 1.000	
		Rekening 2010	Begroting 2011 gewijzigd	2012				
02.02.01	Fysieke veiligheid	Lasten	1.272	1.642	45602.02.01	Fysieke veiligheid		
		Baten	-239	0	-7302.02.02	Brandweer en rampenbestrijding		
		Saldo	1.033	1.642	384			
02.02.02	Brandweer en rampenbestrijding	Lasten	15.298	14.339	13.105	Saldo beleidsveld 2011	15.329n	
		Baten	-274	-652	-525	Saldo beleidsveld 2012	12.964n	
		Saldo	15.024	13.687	12.580	Te analyseren verschil	-2.365v	
	Subtotaal beleidsveld	Lasten	16.570	15.981	13.562			
		Baten	-513	-652	-598	Huuropbrengst locatie Zijlweg 200 in overeenstemming met de gemaakte afspraken	n	
		Saldo	16.057	15.329	12.964	Ombuigingsstaakstelling VRK ("menukaarten")	125	
						Middelen Integraal Veiligheidsbeleid nog niet verdeeld (zie 2.1). Vrijval middelen 2011	-900v	
						Aflopende kosten FLO-regeling brandweer	v	
						Diverse posten (< 100.000 per post)	-1.100	
						Indexatie subsidies	-300v	
						Diverse posten (< 100.000 per post)	-404v	
							160n	
							54n	
							-2.365v	
2.3	Integrale vergunningverlening en handhaving				2.3			
02.03.01	Vergunningen	Lasten	6.125	6.786	7.33102.03.01	Vergunningen		
		Baten	-4.388	-5.225	-5.01402.03.02	Handhaving en toezicht		
		Saldo	1.737	1.561	2.317			
02.03.02	Handhaving en toezicht	Lasten	12.214	12.791	12.851	Saldo beleidsveld 2011	13.240n	
		Baten	-1.369	-1.113	-1.135	Saldo beleidsveld 2012	14.033n	
		Saldo	10.845	11.679	11.716	Te analyseren verschil	794n	
	Subtotaal beleidsveld	Lasten	18.339	19.577	20.183	Verschuiving budget herriestoppers	140n	
		Baten	-5.757	-6.338	-6.149	Interne uren (uren x tarief) Zie ook beleidsveld 2.1	685n	
		Saldo	12.582	13.240	14.033	vervallen post interim-management en tijdelijk personeel	-220v	
						Opbrengsten bouwleges zijn op basis van de verwachte opbrengsten 2011 en de bouwprognoses 2012 afgeraamd	260n	
						Diverse posten (< 100.000 per post)	-71v	
							794n	

Programma, beleidsveld en product		bedragen x € 1.000			Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)		bedragen x € 1.000	
		Rekening 2010	2011 gewijzigd	Begroting 2012				
Totaal programma 2Veiligheid, Vergunningen en Handhaving								
	Lasten	36.587	37.287	35.676				
	Baten	-6.521	-7.052	-6.810				
	Saldo	30.066	30.234	28.867				
3	Welzijn, Gezondheid en Zorg				3	Welzijn, Gezondheid en Zorg		
3.1	Sociale samenhang en diversiteit				3.1	Sociale samenhang en diversiteit		
03.01.01	Activiteiten sociale samenhang wijken	4.784	4.571	4.397	03.01.01	Activiteiten sociale samenhang wijken		
	Baten	-556	-321	-850	03.01.02	Inburgering en integratie		
	Saldo	4.228	4.250	4.312	03.01.03	Vrijwilligers en mantelzorgers		
03.01.02	Inburgering en integratie	514	392	369		Saldo beleidsveld 2011	5.073 ⁿ	
	Lasten	0	0	0		Saldo beleidsveld 2012	5.296 ⁿ	
	Baten	514	392	369		Te analyseren verschil	223ⁿ	
03.01.03	Vrijwilligers en mantelzorgers	233	430	615				
	Lasten	0	0	0				
	Baten	233	430	615				
	Saldo	5.531	5.394	5.381	L/B	Uitvoering motie "Wie wat bewaart die heeft iets"	100 ⁿ	
	Lasten	-556	-321	-85	Lasten	Interne uren (uren x tarief)	96 ⁿ	
	Baten	4.975	5.073	5.296		Overige	27 ⁿ	
	Saldo						223ⁿ	
3.2	Zorg en dienstverlening voor mensen met een beperking				3.2	Zorg en dienstverlening voor mensen met een beperking		
03.02.01	WMO voorzieningen	40.365	41.571	37.088	03.02.01	WMO voorzieningen		
	Lasten	-2.255	-2.135	-2.071				
	Baten							

Programma, beleidsveld en product		bedragen x € 1.000			Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)		bedragen x € 1.000	
		Rekening 2010	Begroting 2011 gewijzigd	2012				
<i>Subtotaal beleidsveld</i>		Saldo	38.110	39.436	35.017	Saldo beleidsveld 2011	39.436 ⁿ	
		Lasten	40.365	41.571	37.088	Saldo beleidsveld 2012	35.017 ⁿ	
		Baten	-2.255	-2.135	-2.071	Te analyseren verschil	-4.419 ^v	
		Saldo	38.110	39.436	35.017			
					Lasten	Verschuiving naar nieuw beleidsveld publieke gezondheid	-3.649 ^v	
					Lasten	Sociale verstrekkingen in natura	-450 ^v	
					Lasten	Inhuurbudget	-500 ^v	
					Lasten	bezuinigingen op subsidies	-200 ^v	
					Lasten	Collectief vervoer	400 ⁿ	
					Lasten	Motie Wie wat bewaart heeft iets	-170 ^v	
					Lasten	Welzijnswerk "klaar voor de toekomst	185 ⁿ	
					Lasten	Diverse posten (< 100.000 per post)	-99 ^v	
					Baten	Diverse posten (< 100.000 per post)	64 ⁿ	
							-4.419 ^v	
3.3	<i>Maatschappelijke opvang en zorg voor kwetsbare groepen</i>				3.3	<i>Maatschappelijke opvang en zorg voor kwetsbare groepen</i>		
03.03.01	Voorzieningen maatschappelijke opvang	Lasten	0	0	003.03.01	Voorzieningen maatschappelijke opvang		
		Baten	0	0	003.03.02	Overlastbeperkende maatregelen doelgroep OGGZ		
		Saldo	0	0	003.03.03	Huiselijk geweld		
03.03.02	Overlastbeperkende maatregelen doelgroep OGGZ	Lasten	0	0	0			
		Baten	0	0	0			
		Saldo	0	0	0			
03.03.03	Huiselijk geweld	Lasten	2.081	3.785	3.961	Saldo beleidsveld 2011	3.785 ⁿ	
		Baten	-1.997	0	0	Saldo beleidsveld 2012	3.961 ⁿ	
		Saldo	84	3.785	3.961	Te analyseren verschil	176 ⁿ	
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	2.081	3.785	3.961			
		Baten	-1.997	0	0	Interne uren (uren x tarief)	141 ⁿ	
		Saldo	84	3.785	3.961	Diverse posten (< 100.000 per post)	35 ⁿ	
					Lasten		176 ⁿ	
3.4	<i>Publieke gezondheid</i>				3.4	<i>Publieke gezondheid</i>		
03.04.01	Publieke gezondheid	Lasten	0	0	3.649	Publieke gezondheid		
		Baten	0	0	0			

Programma, beleidsveld en product		bedragen x € 1.000			Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)		bedragen x € 1.000
		Rekening 2010	Begroting 2011 gewijzigd	2012			
<i>Subtotaal beleidsveld</i>		Saldo	0	0	3.649	Saldo beleidsveld 2011	0 ⁿ
		Lasten	0	0	3.649	Saldo beleidsveld 2012	3.649 ⁿ
		Baten	0	0	0	Te analyseren verschil	3.649 ⁿ
		Saldo	0	0	3.649		
						Verschuiving van beleidsveld WMO-voorzieningen	3.649 ⁿ
							3.649 ⁿ
<i>Totaal programma 3 Welzijn, Gezondheid en Zorg</i>		Lasten	47.977	50.749	50.079		
		Baten	-4.808	-2.456	-2.156		
		Saldo	43.169	48.294	47.923		
4	<i>Jeugd, Onderwijs en Sport</i>						
4.1	<i>Jeugd</i>						
04.01.01	Jongerenparticipatie	Lasten	0	0	0	Jongerenparticipatie	
		Baten	0	0	0	Kinderopvang, spel en exploratie	
		Saldo	0	0	0	Zorg voor jongeren	
04.01.02	Kinderopvang, spel en exploratie	Lasten	6.291	4.116	4.187		
		Baten	-358	0	0	Saldo beleidsveld 2011	5.594 ⁿ
		Saldo	5.933	4.116	4.187	Saldo beleidsveld 2012	5.429 ⁿ
04.01.03	Zorg voor jongeren	Lasten	4.118	4.980	1.242	Te analyseren verschil	-165 ^v
		Baten	-2.909	-3.502	0		
		Saldo	1.209	1.478	1.242		
		Lasten	10.409	9.096	5.429		
		Baten	-3.267	-3.502	0		
		Saldo	7.142	5.594	5.429		
						Lagere kapitaallasten	-188 ^v
						Vervallen lasten centra voor jeugd en gezin	-3.502 ^v
						Diverse posten (< 100.000 per post)	23 ⁿ
						Vervallen rijksbijdrage voor centra jeugd en gezin	3.502 ⁿ
							-165 ^v
4.2	<i>Onderwijs</i>						
04.02.01	Onderwijsachterstandenbeleid	Lasten	5.651	3.381	6.943	Onderwijsachterstandenbeleid	

Programma, beleidsveld en product		bedragen x € 1.000			Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)		bedragen x € 1.000	
		Rekening 2010	Begroting 2011 gewijzigd	2012				
04.02.02	Voorkomen schooluitval	Baten	-894	-188	-3.509	04.02.02	Voorkomen schooluitval	
		Saldo	4.757	3.193	3.434	04.02.03	Onderwijshuisvesting	
		Lasten	1.008	1.099	961			
		Baten	-1.092	-1.132	-1.027			
		Saldo	-84	-33	-66			
04.02.03	Onderwijshuisvesting	Lasten	14.828	15.736	16.885		Saldo beleidsveld 2011	18.668 ⁿ
		Baten	-1.115	-228	-231		Saldo beleidsveld 2012	20.022 ⁿ
		Saldo	13.713	15.508	16.655		Te analyseren verschil	1.354 ^{ln}
		Lasten	21.487	20.216	24.789			
		Baten	-3.101	-1.548	-4.768			
4.3	Sport	Saldo	18.386	18.668	20.022		Vervallen eenmalig budget Onderhoud schoolgebouwen OBO (kadernota 2011)	-800 ^v
							Hogere kapitaallasten	1.800 ⁿ
							Huur (Geen suggesties)	400 ⁿ
							Lasten uitvoering wet Oke/OAB	3.321 ⁿ
							Diverse posten (< 100.000 per post)	-47 ⁿ
04.03.01	Sportstimulerende maatregelen						Rijksbijdrage Wet OKE/OAB	-3.320 ^v
								1.354 ^{ln}
04.03.02	Topsport							
04.03.03	Sportaccommodaties							
04.03.03	Subtotaal beleidsveld							

Programma, beleidsveld en product		bedragen x € 1.000			Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)		bedragen x € 1.000	
		Rekening 2010	Begroting 2011 gewijzigd	2012				
Totaal programma 4 Maatschappelijke ontwikkeling								
	Lasten	43.539	40.508	40.717				
	Baten	-6.850	-5.101	-4.819				
	Saldo	36.689	35.407	35.898				
5	Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling				5	Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling		
5.1	Wijken / Stedelijke vernieuwing				5.1	Wijken / Stedelijke vernieuwing		
05.01.01	Wijken / Stedelijke vernieuwing				005.01.01	Wijken / Stedelijke vernieuwing		
	Lasten	0	0	0				
	Baten	0	0	0				
	Saldo	0	0	0		Saldo beleidsveld 2011		0v
	Lasten	0	0	0		Saldo beleidsveld 2012		0v
	Baten	0	0	0		Te analyseren verschil		0v
	Saldo	0	0	0				
5.2	Wonen				5.2	Wonen		
05.02.01	Wonen							
	Lasten	6.537	1.649	1.484	005.02.01	Wonen		
	Baten	-3.265	-1.664	-665				
	Saldo	3.272	-15	819		Saldo beleidsveld 2011		-15v
	Lasten	6.537	1.649	1.484		Saldo beleidsveld 2012		819n
	Baten	-3.265	-1.664	-665		Te analyseren verschil		834n
	Saldo	3.272	-15	819				
						Vrijval BLS-gelden in 2011		999n
						Interne uren (uren x tarief)		-169v
						Diverse posten (< 100.000 per post)		4n
								834n
5.3	Ruimtelijke ontwikkeling				5.3	Ruimtelijke ontwikkeling		
05.03.01	Ruimtelijke plannen				005.03.01	Ruimtelijke plannen		
	Lasten	2.307	2.051	2.288		Regio- en stedelijke visies		
	Baten	-223	0	0	005.03.02			
	Saldo	2.084	2.051	2.288		Saldo beleidsveld 2011		2.293n
05.03.02	Regio- en stedelijke visies							
	Lasten	355	242	78				

Programma, beleidsveld en product		bedragen x € 1.000			Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)		bedragen x € 1.000	
		Rekening 2010	Begroting 2011 gewijzigd	2012				
Subtotaal beleidsveld	Baten	-32	0	0	Saldo beleidsveld 2012		2.366 ⁿ	
	Saldo	323	242	78	Te analyseren verschil		73 ⁿ	
	Lasten	2.662	2.293	2.366				
	Baten	-255	0	0				
	Saldo	2.407	2.293	2.366	Hogere kapitaallasten			
5.4 Vastgoed					Interne uren (uren x tarief)		-97 ^v	
					Diverse posten (< 100.000 per post)		109 ⁿ	
							61 ⁿ	
							73 ⁿ	
05.04.01 Vastgoedbeheer					Vastgoed			
				5.4				
	Lasten	20.299	17.215	16.239	Vastgoedbeheer			
	Baten	-18.490	-15.980	-14.991	Grondexploitatie en vastgoedontwikkeling			
	Saldo	1.809	1.235	1.248				
05.04.02 Grondexploitatie en vastgoedontwikkeling	Lasten	22.657	31.744	19.137	Saldo beleidsveld 2011		1.235 ⁿ	
	Baten	-21.555	-31.744	-19.137	Saldo beleidsveld 2012		1.248 ⁿ	
	Saldo	1.102	0	0	Te analyseren verschil		13 ⁿ	
	Lasten	42.956	48.960	35.375	Grondexploitatie per saldo sluitend. Lasten worden geactiveerd.		0 ^v	
	Baten	-40.045	-47.724	-34.128	Vastgoed per saldo		13 ⁿ	
					Baten en lasten lager vanwege incidentele verkoopopbrengsten en afschrijvingen			
Subtotaal beleidsveld	Saldo	2.911	1.235	1.248			13 ⁿ	
Totaal programma 5 Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling								
	Lasten	52.155	52.901	39.225				
	Baten	-43.565	-49.388	-34.792				
	Saldo	8.590	3.513	4.433				

Programma, beleidsveld en product		bedragen x € 1.000			Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)		bedragen x € 1.000	
		Rekening 2010	Begroting 2011 gewijzigd	2012				
6	Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie				6	Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie		
6.1	Economie				6.1	Economie		
06.01.01	Economie	Lasten	1.967	1.309	1.382	06.01.01	Economie	
		Baten	-639	0	0			
		Saldo	1.328	1.309	1.382		Saldo beleidsveld 2011	1.309n
	<i>Subtotaal beleidsveld</i>	Lasten	1.967	1.309	1.382		Saldo beleidsveld 2012	1.382n
		Baten	-639	0	0		Te analyseren verschil	73n
		Saldo	1.328	1.309	1.382			
					Lasten		Diverse posten (< 100.000 per post)	73n
								73n
6.2	Cultuur en erfgoed				6.2	Cultuur en erfgoed		
06.02.01	Stadsbibliotheek Haarlem	Lasten	5.348	4.987	4.671	06.02.01	Stadsbibliotheek Haarlem	
		Baten	0	0	0		Frans Hals Museum	
		Saldo	5.348	4.987	4.671		Podiumkunsten	
06.02.02	Frans Hals Museum	Lasten	3.216	3.139	3.223	06.02.02	Amateurkunst en Cultuureducatie	
		Baten	-19	0	0		Beeldende kunst en architectuur	
		Saldo	3.197	3.139	3.223		Evenementen en projecten Cultuur	
06.02.03	Podiumkunsten	Lasten	10.275	9.778	10.014	06.02.03	Monumenten en archeologie	
		Baten	-941	-26	-59		Archief	
		Saldo	9.334	9.752	9.955			
06.02.04	Amateurkunst en Cultuureducatie	Lasten	2.432	2.798	3.214		Saldo beleidsveld 2011	25.776n
		Baten	-218	-233	-238		Saldo beleidsveld 2012	25.872n
		Saldo	2.214	2.565	2.976		Te analyseren verschil	96n
06.02.05	Beeldende kunst en architectuur	Lasten	1.068	868	863		Subsidie stadsbibliotheek	
		Baten	-32	0	0		Indexering en bezuinigingen overige subsidies	-323v
		Saldo	1.036	868	863		Diverse posten (< 100.000 per post)	294n
06.02.06	Evenementen en projecten Cultuur	Lasten	1.476	1.608	1.284		Diverse posten (< 100.000 per post)	162n
		Baten	-86	-39	-39		Diverse posten (< 100.000 per post)	-37v
		Saldo	1.390	1.569	1.245			96n
06.02.07	Monumenten en archeologie	Lasten	1.115	1.032	1.082			
		Baten	-53	0	0			
		Saldo	1.062	1.032	1.082			

Programma, beleidsveld en product		bedragen x € 1.000			Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)		bedragen x € 1.000	
		Rekening 2010	Begroting 2011 gewijzigd	Begroting 2012				
06.02.08	Archief	Lasten	1.910	1.863	1.857			
		Baten	0	0	0			
		Saldo	1.910	1.863	1.857			
	Subtotaal beleidsveld	Lasten	26.840	26.074	26.207			
		Baten	-1.349	-298	-335			
		Saldo	25.491	25.776	25.872			
6.3	Toerisme, recreatie, evenementen en promotie					6.3		Toerisme, recreatie, evenementen en promotie
06.03.01	Recreatie	Lasten	711	460	444	06.03.01		Recreatie
		Baten	-338	-125	-128	06.03.02		Toerisme en promotie
		Saldo	373	335	317	06.03.03		Volksfeesten en herdenkingen
06.03.02	Toerisme en promotie	Lasten	1.179	940	881			
		Baten	-267	0	0			
		Saldo	912	940	881			Saldo beleidsveld 2011
06.03.03	Volksfeesten en herdenkingen	Lasten	82	30	18			Saldo beleidsveld 2012
		Baten	0	0	0			Te analyseren verschil
		Saldo	82	30	18			Diverse posten (< 100.000 per post)
	Subtotaal beleidsveld	Lasten	1.972	1.430	1.344	18		Diverse posten (< 100.000 per post)
		Baten	-605	-125	-128	Baten		
		Saldo	1.367	1.305	1.217			
Totaal programma 6 Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie		Lasten	30.779	28.813	28.933			
		Baten	-2.593	-423	-463			
		Saldo	28.186	28.390	28.470			
7	Werk en Inkomen					7		Werk en Inkomen
7.1	Werk en re-integratie					7.1		Werk en re-integratie
07.01.01	Re-integratie en sociale activering	Lasten	25.330	16.868	9.351	07.01.01		Re-integratie en sociale activering
		Baten	-21.492	-15.496	-9.257	07.01.02		Gesubsidieerde arbeid
		Saldo	3.838	1.372	950	07.01.03		WSW
07.01.02	Gesubsidieerde arbeid	Lasten	0	0	0			
		Baten	0	0	0			Saldo beleidsveld 2011

Programma, beleidsveld en product		bedragen x € 1.000				Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)		bedragen x € 1.000	
		Rekening 2010	Begroting		2012				
			2011 gewijzigd	2011	2012				
07.01.03	WSW	Saldo	0	0	0	Saldo beleidsveld 2012		157n	
		Lasten	19.332	18.954	18.433	Te analyseren verschil		-1.295v	
		Baten	-19.747	-18.874	-18.371				
		Saldo	-415	80	62	Baten			
	Subtotaal beleidsveld	Lasten	44.662	35.822	27.785	Baten	Verlaging Participatiebudget a.g.v. rijksbezuinigingen	5.008n	
		Baten	-41.239	-34.370	-27.627	Baten	ESF-projecten in 2011 leiden tot hogere baten in 2011	896n	
		Saldo	3.423	1.452	157	Lasten	Verlaging rijksbijdrage WSW	503n	
						Lasten	Lagere subsidie WSW-plaatsen	-503v	
						Lasten	Hogere lasten 2011 a.g.v. activiteiten actieplan jeugdwerkloosheid	-1.297v	
						Lasten	In 2012 geen uitgaven ESF-projecten (zie ook baten)	-896v	
						Lasten	Terugbrengen urentoerekening Participatiebudget door stopzetten tijdelijke formatie	v	
						Lasten	Terugbrengen activiteiten re-integratie (o.a. afbouwen ID-banen en andere trajecten)	-1.264	
						Lasten	Diverse posten (< 100.000 per post)	-3.731v	
								-11v	
								-1.295v	
7.2	Inkomen				7.2				
07.02.01	Bijstandsverlening WWB	Lasten	44.549	55.127	49.913	Bijstandsverlening WWB		11.647n	
		Baten	-41.105	-46.248	-42.700	Bijzondere regelingen		9.233n	
		Saldo	3.444	8.879	7.213			-2.414v	
		Lasten	3.876	3.948	3.035	Saldo beleidsveld 2011			
		Baten	-2.569	-1.180	-1.014	Saldo beleidsveld 2012			
		Saldo	1.307	2.768	2.020	Te analyseren verschil			
	Subtotaal beleidsveld	Lasten	48.425	59.075	52.948	Baten	Bijstelling rijksbijdrage gebundelde doeluitkering o.b.v. actuele informatie	3.548n	
		Baten	-43.674	-47.428	-43.714	Lasten	Bijstelling te betalen uitkeringen IOAZ, IOAW, WIJ en WWB o.b.v.	v	
		Saldo	4.751	11.647	9.233	Lasten	Lagere urendoorberekening aan Bijzondere regelingen o.a. a.g.v. taakstelling op formatie	-5.648	
							Diverse posten (< 100.000 per post)	-265	
								-49v	
								-2.414v	
7.3	Minimabeleid				7.3				
07.03.01	Voorzieningen minimabeleid	Lasten	2.745	2.592	2.687	Voorzieningen minimabeleid			

Programma, beleidsveld en product		bedragen x € 1.000			Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)		bedragen x € 1.000	
		Rekening 2010	Begroting 2011 gewijzigd	2012				
07.03.02	Baten	-63	0		007.03.02	Verstrekkings bijzondere bijstand		
	Saldo	2.682	2.592	2.687	07.03.03	Schuldhelpverlening		
	Lasten	3.384	2.855	3.514				
	Baten	-1.070	-450	-850		Saldo beleidsveld 2011	7.200 ⁿ	
	Saldo	2.314	2.405	2.664		Saldo beleidsveld 2012	8.024 ⁿ	
07.03.03	Lasten	3.724	2.754	3.073		Te analyseren verschil	824 ⁿ	
	Baten	-952	-550	-400				
	Saldo	2.772	2.204	2.673	Baten	Debiteurenontvangsten bijzondere bijstand bijgesteld o.b.v. rekening 2010	-400 ^v	
	Lasten	9.853	8.201	9.274	Baten	Aanpassen opbrengsten schuldhelpverlening omliggende gemeenten o.b.v. rekening 2010	-282 ^v	
	Baten	-2.085	-1.000	-1.250	Baten	Vervallen aanvullende middelen schulphulpverlening Rijk	380 ⁿ	
	Saldo	7.768	7.200	8.024	Lasten	Bijstellingen minimaalbeleid (nadeel tov 2011)	240 ⁿ	
						Verhoging structureel budget Spaarnezicht	244 ⁿ	
						Meer toegerekende uren o.a. als gevolg van bezuinigingen Rijk op participatiebudget	989 ⁿ	
						Verlagings budgetten aanvullende middelen schulphulpverlening	-380 ^v	
	Saldo	15.942	20.300	17.414		Diverse posten (< 100.000 per post)	33 ⁿ	
Totaal programma 7 Werk en Inkomens							824 ⁿ	
8	Bereikbaarheid en Mobiliteit				8	Bereikbaarheid en Mobiliteit		
8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid				8.1	Autoverkeer en verkeersveiligheid		
08.01.01	Wegverkeer	3.466	9.025	2.903	08.01.01	Wegverkeer		
	Baten	-137	-7	-708	01.02	Verkeersveiligheid		
	Saldo	3.329	9.018	2.895				
08.01.02	Lasten	200	157	150		Saldo beleidsveld 2011	9.175 ⁿ	
	Baten	0	0	0		Saldo beleidsveld 2012	3.045 ⁿ	
	Saldo	200	157	150		Te analyseren verschil	-6.130 ^v	
	Lasten	3.666	9.182	3.052		Overheveling investering naar exploitatie 2011 is in 2012 niet meer aan de orde	-5.785 ^v	
	Baten	-137	-7	-7	Lasten	Lagere kapitaallasten	-206 ^v	
	Saldo	3.529	9.175	3.045	Lasten	Interne uren (uren x tarief)	-87 ^v	
					Lasten	Diverse posten (< 100.000 per post)	-52 ^v	
							-6.130 ^v	

Programma, beleidsveld en product			Rekening 2010		Begroting 2011 gewijzigd		Begroting 2012		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)			bedragen x € 1.000	
8.2	Openbaar vervoer en langzaam verkeer								8.2		Openbaar vervoer en langzaam verkeer		
08.02.01	Openbaar vervoer	Lasten			250	4			2808.02.01				
		Baten			-185	0			008.02.02				
		Saldo			65	4	28						
08.02.02	Fietsverkeer, voetgangers en overig	Lasten			48	172	315						176 ⁿ
		Baten			0	0	0						343 ⁿ
		Saldo			48	172	315						167 ⁿ
	Subtotaal beleidsveld	Lasten			298	176	343						143 ⁿ
		Baten			-185	0	0						24 ⁿ
		Saldo			113	176	343						167 ⁿ
8.3	Parkeren								8.3		Parkeren		
08.03.01	Parkeerbeleid	Lasten			8.856	10.627			10.564	08.03.01			
		Baten			-12.393	-14.121			-13.755				
		Saldo			-3.537	-3.494			-3.191				-3.494 ^v
	Subtotaal beleidsveld	Lasten			8.856	10.627			10.564				-3.191 ^v
		Baten			-12.393	-14.121			-13.755				303 ⁿ
		Saldo			-3.537	-3.494			-3.191				
Totaal programma 8 Bereikbaarheid en Mobiliteit													
		Lasten			12.820	19.985			Baten				685 ⁿ
		Baten			-12.715	-14.128			-13.762				-328 ^v
		Saldo			105	5.857			198				-54 ^v
9	Kwaliteit Fysieke Leefomgeving								9		Kwaliteit Fysieke Leefomgeving		
9.1	Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid								9.1		Milieu, leefbaarheid en duurzaamheid		

Programma, beleidsveld en product		bedragen x € 1.000			Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)		bedragen x € 1.000	
		Rekening 2010	Begroting					
			2011 gewijzigd	2012				
09.01.01	Gebiedsregie	Lasten	4.544	7.468	2.872	09.01.01	Gebiedsregie	
		Baten	-774	-1.390		09.01.02	Natuur- en milieueducatie	
		Saldo	3.770	6.078	2.872	09.01.03	Lijkbezorging	
09.01.02	Natuur- en milieueducatie	Lasten	1.131	1.134	1.138	09.01.04	Dierenbescherming	
		Baten	-108	-16	-16	09.01.05	Verzorgen openbare hygiëne	
		Saldo	1.023	1.119	1.122	09.01.06	Bodenbeheer	
09.01.03	Lijkbezorging	Lasten	2.903	1.646	1.652	09.01.07	Milieuzorg	
		Baten	-872	-958	-993			
		Saldo	2.031	688	659		Saldo beleidsveld 2011	11.055 ⁿ
09.01.04	Dierenbescherming	Lasten	119	124	122		Saldo beleidsveld 2012	7.748 ⁿ
		Baten	0	0	0		Te analyseren verschil	-3.307 ^v
		Saldo	119	124	122			
09.01.05	Verzorgen openbare hygiëne	Lasten	202	214	216	Lasten	Vervallen lasten 40+ Preventiegelden	-2.780 ^v
		Baten	0	0	0	Lasten	Vervallen lasten 40+ Boerhavewijk	-1.333 ^v
		Saldo	202	214	216	Lasten	Vervallen vouchers bewoners	-223 ^v
09.01.06	Bodenbeheer	Lasten	1.599	1.934	1.868	Baten	Vervallen budget gebiedsvisies	-250 ^v
		Baten	-744	-506	-508	Baten	Vervallen baten 40+ Preventiegelden	1.390 ⁿ
		Saldo	855	1.428	1.360		Diverse posten (< 100.000 per post)	-111 ^v
09.01.07	Milieuzorg	Lasten	2.710	1.465	1.397			-3.307 ^v
		Baten	-1.206	-61	0			
		Saldo	1.504	1.404	1.397			
	Subtotaal beleidsveld	Lasten	13.208	13.985	9.265			
		Baten	-3.704	-2.931	-1.517			
		Saldo	9.504	11.055	7.748			
9.2	Openbare ruimte bovengronds				9.2			
09.02.01	Onderhoud wegen, straten en pleinen	Lasten	26.181	26.160	24.712	09.02.01	Onderhoud wegen, straten en pleinen	
		Baten	-2.121	-1.494	-1.011	09.02.02	Wegbebakening en marking	
		Saldo	24.060	24.666	23.701	09.02.03	Beheer en onderhoud openbaar groen	
09.02.02	Wegbebakening en marking	Lasten	452	469	475	09.02.04	Onderhoud vrije speelgelegenheden	
		Baten	0	0	0	09.02.05	Gladheidsbestrijding	
		Saldo	452	469	475			
09.02.03	Beheer en onderhoud openbaar groen	Lasten	11.646	10.105	10.332		Saldo beleidsveld 2011	36.524 ⁿ
		Baten	-207	-50	-50		Saldo beleidsveld 2012	35.803 ⁿ

Programma, beleidsveld en product		Rekening 2010	Begroting		Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)			
			2011	2012				
			gewijzigd					
09.02.04	Onderhoud vrije speelgelegenheden	Saldo	11.439	10.055	10.282	Te analyseren verschil		-722v
		Lasten	1.101	1.139	1.147			
		Baten	-50	0	0			
		Saldo	1.051	1.139	1.147	Lagere kapitaallasten		-913v
		Lasten	602	195	198	Interne uren (uren x tarief)		258n
09.02.05	Gladheidsbestrijding	Baten	0	0	0	Invulling taakstelling 20111 beheer & onderhoud/inkoop		2.592n
		Saldo	602	195	198	Vervallen rijksbijdrage		564n
		Lasten	39.982	38.069	36.863	Overheveling investering naar exploitatie 2011 is in 2012 niet meer aan de orde		-3.608v
		Baten	-2.378	-1.544	-1.061	Diverse posten (< 100.000 per post)		385n
		Saldo	37.604	36.524	35.803			-722v
9.3	Openbare ruimte ondergronds				9.3	Openbare ruimte ondergronds		
09.03.01	Riolering en grondwaterstanden	Lasten	8.214	8.466	9.051	Riolering en grondwaterstanden		
		Baten	-11.948	-10.035	-10.729			
		Saldo	-3.734	-1.569	-1.678	Saldo beleidsveld 2011		-1.569v
		Lasten	8.214	8.466	9.051	Saldo beleidsveld 2012		-1.678v
		Baten	-11.948	-10.035	-10.729	Te analyseren verschil		-109v
		Saldo	-3.734	-1.569	-1.678	Hogere kapitaallasten		758n
		Lasten				Hogere baten rioolheffing		-1.200v
		Baten				Vervallen onttrekking aan voorziening rioolheffing		506n
		Baten				Diverse posten (< 100.000 per post)		-173n
		Lasten						-109v
9.4	Waterwegen				9.4	Waterwegen		
09.04.01	Bruggen en waterwerken	Lasten	8.085	9.059	8.917	Bruggen en waterwerken		
		Baten	-75	0	0	Waterwegen en woonschepen		
		Saldo	8.010	9.059	8.917	Verwijderen drijvend vuil openbare wateren		

[illegible]

Programma, beleidsveld en product		bedragen x € 1.000			Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)		bedragen x € 1.000	
		Rekening 2010	Begroting 2011 gewijzigd	2012				
10	Financiën en Algemene Dekkingsmiddelen				10	Financiën en Algemene Dekkingsmiddelen		
10.1	Algemene dekkingsmiddelen				10.1	Algemene dekkingsmiddelen		
10.01.01	Algemene uitkering	Lasten	0	0	010.01.01	Algemene uitkering		
	Baten	-185.582	-183.816	-177.833	010.01.02	Financiering		
	Saldo	-185.582	-183.816	-177.833	010.01.03	Dividenden, deelnemingen, schenkingen etc.		
10.01.02	Financiering	Lasten	2.540	0	010.01.04	Stelposten en taakstellingen		
	Baten	-13.132	-11.819	-13.573	010.01.05	Saldo kostenplaatsen		
	Saldo	-10.592	-11.819	-13.573				
10.01.03	Dividenden, deelnemingen, schenkingen etc.	Lasten	1.145	393		Saldo beleidsveld 2011		-192.385 ^v
	Baten	-3.680	-1.314	-926		Saldo beleidsveld 2012		-189.952 ^v
	Saldo	-2.535	-922	-926		Te analyseren verschil		2.433ⁿ
10.01.04	Stelposten en taakstellingen	Lasten	1.574	-1.336				
	Baten	-2.858	-1.775	0				
	Saldo	-1.284	-3.111	1.709				
10.01.05	Saldo kostenplaatsen	Lasten	4.954	7.283	672	Dividenden, deelnemingen, schenkingen etc.		-393 ^v
	Baten	0	0	0		Meerstelposten (o.m. taakmutaties algemene uitkering) t.o.v. vorig jaar		3.045 ⁿ
	Saldo	4.954	7.283	672		Saldo kostenplaatsen		-6.611 ^v
	Lasten	10.213	6.339	2.381		algemene uitkering		5.983 ⁿ
	Baten	-205.252	-198.724	-192.333		Dividenden, deelnemingen, schenkingen etc.		388 ⁿ
	Saldo	-195.039	-192.385	-189.952		Vervallen onttrekking aan voorziening organisatiefricties		1.775 ⁿ
						Voordeligere renteresultaat		-171 ^v
						Rente eigen financieringsmiddelen (wordt gecompenseerd door hogere rentetoerekening reserves)		-1.583 ^v
								2.433ⁿ
10.2	Lokale heffingen en belastingen				10.2	Lokale heffingen en belastingen		
10.02.01	Belastingheffing	Lasten	4.448	3.788	3.607	Belastingheffing		
	Baten	-37.498	-37.628	-39.588	010.02.01	Uitvoering wet WOZ		
	Saldo	-33.050	-33.840	-35.981	010.02.02			
10.02.02	Uitvoering wet WOZ	Lasten	0	0		Saldo beleidsveld 2011		-33.840 ^v
	Baten	0	0	0		Saldo beleidsveld 2012		-35.981 ^v
	Saldo	0	0	0		Te analyseren verschil		-2.141^v
	Lasten	4.448	3.788	3.607				
	Baten	-37.498	-37.628	-39.588				

Programma, beleidsveld en product	bedragen x € 1.000			Analyse op beleidsveldniveau tussen begroting 2012 en begroting 2011 (na wijziging)	bedragen x € 1.000
	Rekening 2010	Begroting			
		2011	2012		
		gewijzigd			
Saldo	-33.050	-33.840	-35.981		
				Baten	
				Hogere OZB-inkomsten t.o.v. 2011	-1.628 ^v
					^v
Lasten	14.661	10.127	5.988	Hogere precario-opbrengsten	-137
Baten	-242.750	-236.351	-231.921	Diverse posten (< 100.000 per post)	-195 ^v
Saldo	-228.089	-226.225	-225.933	Interne uren (uren x tarief)	-181 ^v
				lasten	-2.141 ^v

Bijlage 5.2 Meerjarenraming 2013-2016

bedragen x € 1.000

Prg.	Omschrijving	Oorsprong	2013	2014	2015	2016
1	Burger en bestuur					
1	voorstellen raad (zie separaat overzicht)	KN 2011	0	-14	-14	-14
1	Slimmer werken	Begroting 2012	-56	-56	-56	-56
2	Veiligheid, vergunningen en handhaving					
2	Lagere opbrengsten bouwvergunningen	KN 2009	-300	-400	-400	-400
2	Bouwleges	Begroting 2012	-430	-430	-430	-430
2	Regionalisering brandweer	Rds.bsl mei 2008	-426	-395	-618	-618
2	VRK		-304	-610	-914	-1.218
3	Welzijn en Zorg					
3	Maatregelen conform Hof 2.0	KN 2011	-827	-1.315	-1.765	-1.765
3	Onttrekking reserve WMO	KN 2011	827	1.315	1.315	1.315
3	Maatwerk is vraagwerk	KN 2011 amendement	10	19	29	29
3	Versoberen taken WMO huishoudelijke hulp/WMO-indicatiestelling	KN 2010	0	-295	-295	-295
3	Voorziening welzijnsaccommodaties	Berap 2009-2	0	84	84	84
3	Subsidie Dock	Berap 2009-2	0	-89	-89	-89
3	"Wie wat bewaart heeft iets"	Berap 2010-2	-100	-100	-100	-100
3	Toevoeging reserve WMO wie wat bewaart heeft iets	Berap 2010-2	100	100	100	100
3	Verhoging DU MO/VB Regionaal Kompas bij meicirculaire begroting 2012 +29, 2013 en verder +7.	Begroting 2012	-22	-22	-22	-22
3	Gezond in de Stad	Berap 2011-1			-79	-79
3	Intensiveren multifunctioneelgebruik accom	KN 2010	0	0	0	-100
3	DU Vrouwenopvang	RB 2011/151139	-27	-26	-28	-28
4	Jeugd, Onderwijs en Sport					
4	Verzelfstandiging OSK	Berap 2008-1	-895	-960	-960	-960
4	Vrijval egalisatie reserve SHO	IP	89	89	89	89
4	Sportbesluit	Berap 2010-2	pm	pm	pm	pm
4	Topsport	Begroting 2011 (extra ombuigingen)	0	0	-75	-75
4	Korten budget duurzame sportvoorzieningen	Begroting 2011 (extra ombuigingen)	0	0	75	75
4	Budget functionele aanpassingen (onderwijsgebouwen)	KN2011	800	800	800	800
4	Kostenontwikkelingen leerlingenvervoer lokaal (indexering)	Berap 2011-1		-25	-25	-25
4	Bestrijding Voortijdig School Verlaten	Berap 2011-1			-314	-314
4	Dekking lopende exploitatie SHO	IP 2010-2014	-100	-230	-230	-230
4	Onttrekking reserve SHO is dekking IP	IP 2010-2014	8	18	26	34
4	Leerlingenvervoer naar landelijk niveau	KN 2011	-63	-150	-150	-150
4	Geen extra middelen voor hoogbegaafde leerlingen	KN 2011		-50	-50	-50
4	SRO	KN 2010	-20	-110	-200	-290
4	Onttrekking reserve SHO	IP 2011-2016	232	240	249	257
4	Reserveren saldo sportbesluit	IP 2011-2016	38	66	129	154
5	Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling					
5	Onderhoud Podia, dotatie voorziening groot onderhoud	B&W-nota Cultuur/ 2006/562	-17	-61	-61	-61
5	Onderhoud Podia, kosten	B&W-nota Cultuur/ 2006/562	16	60	60	60
5	Jansstraat 50: vervallen huurinkomsten	Berap 2008-2	51	51	51	51

Prg.	Omschrijving	Oorsprong	2013	2014	2015	2016
5	Verlagen subsidie aan de bibliotheek op basis van rapport Sociaal Cultureel Planbureau	KN 2009	-100	-100	-100	-100
5	Verkoop van niet-strategisch bezit	KN 2009	0	1.000	1.000	1.000
5	Hogere erfpachtopbrengsten	KN2007	-50	-50	-50	-50
5	Extra afstoten niet strategisch bezit	KN 2011	1.000	1.000	1.000	1.000
5	IP overhevelen naar exploitatie	KN 2010	-7	-7	-7	-7
5	Tijd Bplannen terugbrengen met 300 uur	KN 2010	-60	-120	-150	-150
5	Verzelfstandigen Vastgoedbeheer. VGO bij Gebiedsmanagement	KN 2010	-80	-80	-80	-80
5	Optimalisatie inkomsten uit eigendommen	KN 2010	-20	-40	-60	-80
5	huuropbrengst Dolfijn	IP 2011-2016	1	2	3	-1
6	Economie, cultuur, toerisme en recreatie					
6	Representatie bestuur i.h.k.v. Haarlemse Honkbalweek	berap 2010-1	-5	0	-5	0
6	Impuls cultuurparticipatie	Berap 2010-2	-116	-116	-116	-116
6	Afrekening verzelfstandiging MZK	Berap 2010-2	-85	-85	-85	-85
6	CCVT integratiewinst	Begroting 2011 (extra ombuigingen)	-100	-100	-100	-100
6	Podia: verlaging dotatie aan vereveningsvoorziening onderhoud	Begroting 2011 (extra ombuigingen)	-100	-100	-100	0
6	Extra subsidiekorting overhaed SSCH	Begroting 2011 (extra ombuigingen)	-75	-75	-75	-75
6	Huisvestingscarroussel culturele instellingen		-150	-150	-150	-150
6	Amendement ombuigingen subsidies bij KN 2011	KN 2011 amendement	23	23	23	23
6	Archiefdienst	KN 2010	-34	-68	-102	-136
6	Stichting Parkmanagement Waarderpolder	KN 2010	-2	-6	-10	-14
6	Spaarnwoude	KN 2010	-3	-6	-9	-12
6	Bijdrage Patronaat	IP 2011-2016	1	2	2	3
6	Onttrekking reserve cultuurpodia	IP 2011-2016	6	12	18	48
6	Onttrekking reserve cultuurpodia	IP 2011-2016	-6	-28	-33	-38
div	Herooverwegen subsidies	KN 2010	-754	-1.218	-1.387	-1.951
7	Werk en inkomen					
7	Participatiebudget: WEB	berap 2010-1	-798	-798	-798	-798
7	Participatiebudget: WEB	berap 2010-1	798	798	798	798
7	Participatiebudget: WI	berap 2010-1	-2.100	-2.100	-2.100	-2.100
7	Participatiebudget: WI	berap 2010-1	2.100	2.100	2.100	2.100
7	Verlaging rijksbudget Participatie WWI	Berap 2010-2	-49	-49	-49	-49
7	Minder activiteiten WWI	Berap 2010-2	49	49	49	49
7	Verlaging rijksbudget Participatie educatie OCW	Berap 2010-2	-305	-305	-305	-305
7	Minder activiteiten educatie OCW	Berap 2010-2	305	305	305	305
7	Paswerk	KN2011	-11	-20	-27	-37
7	Inhuur PvA inzet beleid en beleidsuitvoering	Begroting 2012	-79	-79	-79	-79
8	Bereikbaarheid en mobiliteit					
8	Fietsenstalling Station	Berap 2010-2	0	-180	-180	-180
8	Digitaal parkeren invoeren	KN 2010	-50	-75	-100	-117
8	Parkeren (tarief +0,5%)	KN 2010	-70	-140	-210	-280
8	Bijstelling parkeeropbrengsten 2012	Begroting 2012	-3.321	-3.321	-3.321	-3.321
9	Kwaliteit fysieke leefomgeving					
9	Besteding Slok / Haarlem Klimaat Neutraal	berap 2010-1	-43	-43	-43	-43

Prg.	Omschrijving	Oorsprong	2013	2014	2015	2016
9	Instellen reserve Slok/Haarlem Klimaat Neutraal	berap 2010-1	43	43	43	43
9	Besparing Baggeren fase 2	Begroting 2011 (extra ombuigingen)	150	150	150	150
9	Kosten tijdelijk inhuur personeel	Berap 2008-1	0	-1.500	-1.500	-1.500
9	Vervallen dekking tijdelijke inhuur personeel voor achterstallig onderhoud uit onderhoudsbudget	Berap 2008-1	0	730	730	730
9	Vervallen mutatie met bestemmingsreserve tijdelijke inhuur	Berap 2008-1	63	529	529	529
9	Verlagen normbudget voor investeringsramingen: verharding	IP 2007-2012	-38	-38	-38	-38
9	Verlagen normbudget voor investeringsramingen: havens etc	IP 2007-2012	-8	-8	-8	-8
9	Verlagen normbudget voor investeringsramingen: bruggen	IP 2007-2012	-8	-8	-8	-8
9	Verlagen normbudget voor investeringsramingen: verlichting	IP 2007-2012	-12	-12	-12	-12
9	Temporiseren investeringen onderhoud openbare buitenruimte	KN 2009	-350	-750	-750	-750
9	Afloop budget voor achterstallig onderhoud	KN 2009	0	-2.100	-2.100	-2.100
9	Bewonersondersteuning	Berap 2010-2	0	-60	-60	-60
9	Tegdraaien onttrekking reserve budgetoverheveling voorn bewonersondersteuning	Berap 2010-2	0	60	60	60
9	Realisatie strategisch budgetteren	Berap 2010-2	970	970	970	970
9	Regionaal mobiliteitsfonds	KN2011	pm	pm	pm	pm
9	Temporisering beheer&onderhoud	KN2011	0	2.000	2.000	1.000
9	IP overhevelen naar exploitatie	KN 2010	-316	-1.760	-1.760	-1.760
9	Spaarnelands	KN 2010	-166	-332	-498	-664
9	Dekking rioolrechten	IP 2011-2016	-730	-1.278	-2.146	-3.084
10	Financiën en algemene dekkingsmiddelen					
10	Digitale webwinkel (burgerself-service)	KN 2010	-400	-400	-400	-400
10	Efficiencyvoordeel landmeters	IP 2011-2016	-10	-10	-9	-9
10	Huurverhoging Westergracht	Berap 2009-1	-75	-150	-150	-150
10	- Kosten ICT	Begroting 2010	-50	-50	-50	-50
10	Afnemende wachtgelden (zie tabblad)	Begr 2010	-121	-236	-236	-236
10	Uitwerkplan M&S fte reductie	Berap 2009-2	-100	-250	-250	-250
10	Verhuiskosten Raaks- en Zijlpoort	Berap 2010-1	150	0	0	0
10	Océ apparatuur	berap 2010-2		-30	-30	-30
10	Verlaging opleidingsbudget	KN 2011	150	150	150	150
10	ICT-plan IP 21.01 overhevelen naar exploitatie	KN 2010	620	-640	-240	-240
10	Dekking via verkoopopbrengst	IP 2010-2014	10	-380	-363	-338
10	Dekking Warmte Koude Opslag (WKO)	IP 2010-2014	1	3	6	6
10	Dekking Duurzaamheids Maatregelen (DM)	IP 2010-2014	-69	-65	-60	-60
10	Overheveling exploitatie ICT	IP 2011-2016	-507	125	-830	-1.258
10	Onttrekking reserve budgetoverheveling ICT	IP 2011-2016	-545	-805	0	0
10	Stelpost brede school (au)	Meicirculaire 2009	185	185	185	185
10	Huur Westergracht eerste deel 2012 ivm looptijd contract.	Begroting 2012	-400	-400	-400	-400
10	Verschuiven onttrekking Reserve Precario	KN 2011	200	1.400	1.400	1.400
10	Hogere pensioenpremie ABP	KN 2009	0	-500	-500	-500
10	Onttrekking Algemene Reserve	KN 2006	-760	0	0	0
10	Terugverdieneffect 50 voorbereidingskosten ondernemingsfonds	Berap 2009-2	13	13	13	13
10	Dividend NUON Energy NV	begroting 2010	0	100	0	100
10	Liquidatie bestuursacademie Randstad	begroting 2011	-25	0	0	0
10	ISV	Begroting 2011	97	-153	-2.606	-2.606
10	Arbeidsvoorwaarden	KN 2011	-100	-100	-100	-100
10	Oprichten shared service centre	KN 2011	pm	pm	pm	pm
10	Beperken man lagen/vergroten span of control (DIR/HAM)	KN 2011		-500	-500	-500

bedragen x € 1.000

Prg.	Omschrijving	Oorsprong	2013	2014	2015	2016
10	Centraliseren bedrijfsbureaus 1e fase	KN 2011	0	-100	-100	-100
10	Verbeteren en digitaliseren processen	KN 2011	-200	-350	-350	-350
10	Opbrengst Masterplan ICT (zie masterplan Digitalisering)	KN 2011		-200	-200	-200
10	Verdere efficiency (3% taakstellend op de formatie)	KN 2011				-700
10	Cocensus	KN 2010	-48	-96	-144	-192
10	OZB niet woningen	KN 2010	-500	-1.000	-1.500	-2.000
10	Kostendekkendheid overige heffingen	KN 2010	-107	-257	-407	-557
10	Taakstellingen: frictie	KN 2011	500	1.000	1.500	1.000
10	Nog in te vullen taakstellingen	KN 2011	-754	-1.318	-3.906	-4.603
10	Verschuiving dotatie aan algemene reserve	KN 2011	0	1.900	0	0
10	Taakstelling inkoop	Berap 2010-2	-970	-1.120	-1.120	-1.120
10	Investeringsplan 2011-2016	IP 2011-2016	2.680	5.660	5.265	3.775
10	Vrijval kpl fin.vaste activa bijdragen aan derden	IP 2011-2016	-19	-20	-22	-24
10	Uitwerkplan M&S fte reductie	Berap 2009-2	-100	-100	-100	-100
10	Toevoeging Algemene Reserve (was eerst reserve WMO, maar na amendement KN2011 gewijzigd in AR)	KN 2011	500	500	0	0
10	Gezond in de Stad	Berap 2011-1			79	79
10	Bestrijding Voortijdig School Verlaten	Berap 2011-1			314	314
10	Meicirculaire 2011 en kadernota (nota CS/CC 2011/151139)	RB 2011/151139	2.209	4.012	13.786	13.840
10	Nationaal Uitvoeringsprogramma AU	RB 2011/151139			-280	-280
10	Stelpost SZW Inhuur PvA SZW inzet beleid en beleidsuitvoering	Begroting 2012	79	79	79	79
10	Terugdraaien incidentele onttrekking AR in 2012	Begroting 2012	600	600	600	600
	Totaal mutaties		-3.974	-3.531	-4.275	-11.763
	Begrotingsuitkomst 2012		-48	-48	-48	-48
	Meerjarenperspectief op basis van begroting 2012		-4.022	-3.579	-4.323	-11.811

KN = Kadernota, Berap= Bestuursrapportage, RB = Raadsbesluit, IP = Investeringsplan

Bijlage 5.3 Incidentele baten en lasten

Overzicht incidentele baten en lasten		2012		2013		2014	
Pr.	Omschrijving	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
1	Burger en bestuur n.v.t.						
2	Veiligheid, Vergunningen en Handhaving n.v.t.						
3	Welzijn, Gezondheid en Zorg Project wie wat bewaart heeft iets Onttrekking aan de reserve WMO Onttrekking aan de reserve WMO	100 n	-100 v -1.315 v		-488 v		
4	Jeugd, onderwijs en sport n.v.t.						
5	Wonen, Wijken en Stedelijke Ontwikkeling Verkoop van niet-strategisch bezit Huur Westergracht		-2.000 v 400 n		-1.000 v		
6	Economie, Cultuur, Toerisme en Recreatie Impuls cultuurparticipatie Afrekening verzelfstandiging MZK	-116 v 85 n					
7	Werk en inkomen Participatiebudget: WEB Participatiebudget: WEB Participatiebudget: WI Participatiebudget: WI	798 n 2.100 n	-798 v -2.100 v				
8	Bereikbaarheid en mobiliteit Fietsenstalling Station	180 n		180 n			
9	Kwaliteit Fysieke Leefomgeving Tijdelijk personeel i.v.m. achterstallig onderhoud Onttrekking reserve inhuur tijdelijk personeel Budget voor achterstallig onderhoud	529 n 2.100 n	-529 v	466 n	-446 v		
10	Financiën / Algemene dekkingsmiddelen Onttrekking reserve Afbouw precario ondergrondse leidingen Hogere pensioenpremie ABP Onttrekking algemene reserve (voorheen BCF) Dividend NUON Energy NV Dotatie algemene reserve Terugstorten onttrekking 2011 Wmo (amendent Kadernota 2011) Nationaal Uitvoeringsprogramma AU Algemene uitkering (taakmutaties) Onttrekking algemen reserve	-1.400 v 500 n 280 n 116 n -600 v	-1.200 v -760 v -100 v			1.900 n 500 n 280 n	
Totaal van de programma's		6.956 n	-8.826 v	4.026 n	-3.994 v	2.680 n	0 v

Bijlage 5.4 Overzicht reserves en voorzieningen

bedragen x € 1.000

Prg	Staat van reserves Soort reserve	Begroting 2011 gewijzigd ¹	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand 31/12/12
Algemene reserves:					
10	Algemene reserve	49.190	4.788	600	53.378
5	Reserve grondexploitatie	150			150
Totaal algemene reserves		49.340	4.788	600	53.528
Overige bestemmingsreserves:					
1	Verkiezingen	130	50		180
3	Reserve WMO	4.325		1.806	2.519
3	Beheer welzijnsaccommodaties	236	1	85	152
4	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs	1.922	283	873	1.332
4	Bouw VMBO scholen	24.467	1.224	1.216	24.475
4	Duurzame sportvoorzieningen	451	25		476
5	Reserve Volkshuisvesting	1.600	1.000	1.000	1.600
5	Reserve omslagwerken Waarderpolder	2.406	48		2.454
5	Reserve erfpachtgronden	320			320
5	Reserve Vastgoed	3.560			3.560
6	Reserve archeologisch onderzoek	255	37		292
6	Kunstaankopen en TMK	388			388
6	Reserve Kap.lasten culturele gebouwen	5.930	313	1.087	5.156
6	Afkoopsommen bibliotheek	650			650
6	Afkoop UPC	15			15
6	Achterstallig onderhoud museum Het Dolhuys	622			622
6	Onderhoud Cultuurpodia	955	97	18	1.034
9	Rotonde Raaksbruggen	313			313
9	Inhuur tijdelijk personeel groot onderhoud	995		529	466
9	Onderhoud Renaldapark	930			930
9	Stimulering lokale klimaat initiatieven	78		43	35
9	Bodemprogramma 2010-2014	695			695
9	Baggeren	2.522	219	150	2.591
10	Projectenreserve Haarlem	64			64
10	Rekenkamercommissie	20			20
10	Afbouw precario ondergrondse leidingen	2.600		1.400	1.200
10	Opleidingen (opheffing IZA)	1.250		250	1.000
10	Budgetoverheveling	1.900		60	1.840
10	Organisatiefricties	1.083		750	333
10	Verkoop Opbrengst Gemeentehuis	-		400	-400
Totaal overige bestemmingsreserves		60.682	3.297	9.667	54.312
Totaal reserves		110.022	8.085	10.267	107.840

bedragen x € 1.000

Prg	Staat van voorzieningenSoort voorziening	Begroting 2011 gewijzigd ¹	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Stand 31/12/12
Voorzieningen voor verplichtingen:					
1	Rechtspositie raadsleden	129	80		209
1	Arbeidsongesch.uitk.wethoudrs.	683			683
2	Stg.Stadstoezicht Haarlem	3			3
5	Garantie verplichtingen Nationaal Restauratie Voorziening	128			128
5	Garantie verplichtingen Nationaal Restauratie Voorziening Monumenten	17			17
5	Garantie verplichtingen Nationaal Restauratie Voorziening Monumenten nieuw	347			347
5	Nog uit te voeren werken grondexploitaties				
5	Voorziening volkshuisvesting	236			236
5	Sanering asbest depot FHM	1.531			1.531
9	Duurzame leningen Stadsvernieuwing	1.196			1.196
9	Grafleges	1.483			1.483
10	Revolving fund Subsidie Op Termijn regeling	1.548			1.548
10	Revolving fund Startersleningen	1.955			1.955
10	Garantielening Project Nieuwbouw	174			174
10	Garantielening Project Terugbetaling	361			361
10	Garantielening Project Herens.	244			244
10	Parkstad - VVE Schalkwijk	1.202	205		1.407
10	Pensioenen ADV / spaarverlof (vm FD)	506			506
10	Voormalig ICI	91			91
10	Wachtgeld en boventalligen	3.056	746		3.802
10	BTW-claim kantoordeel Jansstraat	25			25
10	Voorziening Archief wegwerken achterstand	663			663
Totaal verplichtingen en risico's		15.578	1.031		16.609
Kosten egalisatievoorzieningen:					
5	Monitor Rookmaker	68			68
9	Waterbergingen	57			57
9	Afkoopsom onderhoud Rijnland	1.393			1.393
9	Egalisatievoorziening Afvalstoffenheffing	-10		135	-145
9	Egalisatievoorziening Rioolrechten	-135		84	-219
Totaal kosten egalisatievoorzieningen:		1.373		219	1.154
Voorzieningen niet bestede middelen van derden:					
6	Brongersmafonds	13			13
6	Onderhoud beiaard	16			16
7	Cursus Wet Inburgering	193			193
Totaal niet bestede middelen van derden:		222			222
Totaal voorzieningen		17.173	1.031	219	17.985
Totaal reserves en voorzieningen					
		127.195	9.116	10.486	125.825

¹ Prognose na kadernota 2011 en 1e bestuursrapportage 2011

Bijlage 5.5 Overzicht te verstrekken subsidies

Aan de voor 2012 geraamde subsidiebedragen kunnen geen rechten worden ontleend. De raad besluit tijdens de begrotingsbehandeling om budgetten beschikbaar te stellen. De toewijzing geschiedt later op grond van de in de algemene subsidieverordening opgenomen eisen. Bijvoorbeeld een budget-subsidie wordt verstrekt op basis van te leveren prestaties.

De gemeenteraad stelt voor 2012 de volgende subsidieplafonds vast:

bedragen x € 1.000

Overzicht subsidieplafonds		
	2011	2012
Programma 1 Burger en bestuur		
St. Stedenband Mutare	77	71
Project Herkomstlanden	11	4
Digitaal schoolplein	6	6
Totaal programma 1 Burger en bestuur	94	81
Programma 2 Veiligheid vergunningen en handhaving		
Bijdrage Veiligheidsregio Kennemerland	12.780	12.566
Totaal programma 2 Veiligheid vergunningen en handhaving	12.780	12.566
Programma 3 Welzijn en Zorg		
WMO vervoersvoorzieningen St. aangepast vervoer Zuid Kennemerland	45	40
WMO woonvoorzieningen	781	373
WMO huishoudelijke hulp	-	92
Stichting Dock	2.646	2.642
Stichting Haarlem Effect	1.147	1.154
Stichting Dorpscentrum Spaarndam	23	21
Koinonia	5	3
Bureau Discriminatiezaken Kennemerland	76	57
Allochtone zelforganisaties integratiebeleid	98	100
Stichting Mondiaal Centrum Haarlem	158	167
Stichting Vrijwilligerscentrale Haarlem	143	147
Overig vrijwilligerswerk	-	190
Stichting De Baan	131	134
MO/VB BCT Regionaal kompas	6.000	6.209
CCPGZ	93	88
VRK/GGD Standaardpakket	1.960	2.006
VRK/GGD Pluspakket	1.375	1.210
VRK/GGD Lijkschouwingen	5	5
VRK/GGD Gezond in de stad	79	81
WMO algemeen	157	161
Dock, proj.doc.infrastr.	50	52
Welzijnswerk klaar voor de toekomst	423	335
Ontmoeten verbinden meedoen	222	107
WMO subsidies	819	840
Flankerend ouderenbeleid	328	261
Stichting Kontext, Bureau ouderenadviseurs	290	297
Boottocht Zonnebloem	1	1
Unie van Vrijwilligers	40	40
Samenwerkende ouderenbonden	8	5

bedragen x € 1.000

Overzicht subsidieplafonds		
	2011	2012
Diaconie Protestantse Gemeente Haarlem	3	2
Ouderensociëteit FNV	1	1
Stichting 't Web	71	52
Kennemer Thuiszorg medisch zwemmen	7	7
Preventief huisbezoek	10	10
Maatregelen AWBZ	1.517	1.492
Stichting Kontext, AMW en SR	1.262	1.292
Huiselijk geweld	2.141	1.823
Vrouwenopvang	59	281
Stichting Kontext, Zorgloket Schalkwijk	184	265
Stichting Stem in de Stad	12	12
COC	6	6
Totaal programma 3 Welzijn en Zorg	22.376	22.061
Programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport		
Stichting Volkssterrenwacht Copernicus	7	7
Stichting ontdekplek voor jonge onderzoekers	12	9
Speeltuinen	202	317
Peuterspeelzaalwerk Stichting Spaarne Peuters	1.559	1.469
Peuterspeelzaalwerk Haarlem Effect	409	398
Extra peuterspeelzaalwerk	69	71
St. Vrijwilligerscentrale Haarlem Maatschappelijke stages	158	162
St. Leger des Heils/De Hoek	43	39
Leerwerkbedrijf Kennemerland, re-integratie jongerenwerk	165	169
Stadsbibliotheek, Preventie Jeugdbeleid (maatwerkdeel JGZ) website CJG	28	25
Jeugdgezondheidszorg Kennemerland	148	151
Jeugd en jongerenbeleid algemeen	416	437
Weer samen naar school samenwerkingsverband Zuid Kennemerland	185	179
Brede school, school in de wijk	140	143
St. Sportsupport, combinatiefuncties (impuls brede scholen sport en cultuur)	-	385
SRO, combinatiefuncties (impuls brede scholen sport en cultuur)	-	31
Stichting H'art, combinatiefuncties (impuls brede scholen sport en cultuur)	-	39
Muziekcentr. Z-Kennemerl.comb.functies (impuls brede scholen sport en cultuur)	-	101
St. Bavo, combinatiefuncties (impuls brede scholen sport en cultuur)	-	116
St. Wereld Kindertheater, comb.functies (impuls brede scholen sport en cultuur)	-	16
School in de wijk coördinatie	-	50
Voortijdig schoolverlaten (PIAS)	314	321
St. sportsupport	349	322
St. topsport Kennemerland nota topsport	96	73
St. Stedenband Mutare sportcoördinator	29	26
Sportclub Haarlem-Oost	17	17
Tafeltennisvereniging Spaarne	35	35
SRO	4.601	4.433
Totaal programma 4 Jeugd, Onderwijs en Sport	8.982	9.541
Programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling		
Woonservice Kennemerland	299	296
Totaal programma 5 Wonen, wijken en stedelijke ontwikkeling	299	296
Programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie		

bedragen x € 1.000

Overzicht subsidieplafonds		
	2011	2012
Stichting parkmanagement Waarderpolder	46	43
Stichting Bibliotheek Haarlem en omstreken	4.94bn2	4.620
Stichting Frans Hals Museum I De Hallen	3.128	3.176
Philharmonie	2.639	2.749
Patronaat	1.538	1.569
Stichting Wereldkindertheater	39	39
Toneelschuur	1.978	2.019
Stadsschouwburg	3.059	3.071
Stichting Lokale Omroep Haarlem	81	67
Amateurkunstbeoefening	144	148
Centrum Cult. Educatie en Vrije tijd	1.540	2.149
Vishal	49	50
Stichting 37PK, atelierbeleid	6	6
Nieuwe Vide	59	60
Overige culturele organisaties	-	128
Historisch Museum	12	12
ABC Architectuurcentrum	22	22
Teylers Museum	23	23
Avondvierdaagse (onderdeel evenementenbudget EB was in 2011: 511)	EB	3
Bevrijdingspop	EB	51
Bloemencorso	EB	51
Comité Nationale feestdagen	EB	51
Haarlem Jazz	EB	25
Haarlemmer Houtfestival	EB	25
Internationaal orgelconcours	EB	34
Kerstsamenzang	EB	1
Kunstlijn	EB	12
Mars der Muzikanten	EB	1
Open monumentendagen	EB	66
Stripdagen	EB	15
Zilveren kruis Achmealoop	EB	2
St. Koorbiënnale Haarlem	EB	25
Evenementenbudget	EB	4
Nog toe te wijzen	EB	7
Cultuurstimuleringsfonds	312	319
Archeologische werkgroep Haarlem	5	5
Noord-hollands Archief	1.863	1.838
Stichting Fiets Voetveer (Pontje Belgiëlaan)	5	5
Recreatieschap Spaarnwoude	180	178
City Marketing Haarlem	710	716
Totaal programma 6 Economie, cultuur, toerisme en recreatie	22.380	23.385
Programma 7 Werk en inkomen		
WSW overige	-	62
Cliëntenparticipatie	26	19
Kontext	74	75
Peuterspeelzalen	113	116
Platform minima organisaties	39	37
RIBW, De Herberg	128	131
Schulphulpverlening	316	273

bedragen x € 1.000

Overzicht subsidieplafonds		
	2011	2012
Stichting Huisvesting Non Profit Organisaties	27	27
Stichting fonds voor urgente noden	35	35
Spaarnesicht Opvang zwerfjongeren Spaarne	353	363
Unie van Vrijwilligers	193	198
Totaal programma 7 Werk en inkomen	1.304	1.336
Programma 8 Bereikbaarheid en mobiliteit		
Openbaar vervoer fietsbond St. Rover	1	1
Subsidie 3VO	6	-
Totaal programma 8 Bereikbaarheid en mobiliteit	7	1
Programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving		
Wijkraden	256	259
Impulsbudget wijkgericht werken	253	234
De Artisklas	3	2
Dierentehuizen	109	110
Nederlandse Jeugdbond Natuurstudie	1	1
Volksontwikkeling en natuurvrienden	8	7
Totaal programma 9 Kwaliteit fysieke leefomgeving	630	613

Bijlage 5.6 Overzicht personeel (financieel en formatief)

bedragen x € 1.000

Hoofdafdeling	formatie 2012	Personele lasten 2012 in €			
		salaris	sociale lasten	overig	totaal
Bestuur					
Raad		851	160	0	1.011
College van Burgemeester en Wethouders		665	-3	61	723
Voormalig personeel		224	310	8	542
Totaal Bestuur	-	1.740	467	69	2.276
Huidig personeel					
Directie	2	333	56	5	394
Concernstaf	42	2.555	454	58	3.067
Griffie	6	350	63	4	416
Middelen en Services	249	12.829	2.267	415	15.511
Stadszaken	166	8.995	1.588	227	10.810
Wijkzaken	124	5.917	1.005	271	7.194
Sociale Zaken en Werkgelegenheid	137	6.394	1.104	196	7.694
Dienstverlening	127	6.086	1.064	163	7.313
Veiligheid Vergunningen en Handhaving	188	8.506	1.446	373	10.325
Stedelijke Projecten	72	4.217	756	107	5.080
Totaal huidig personeel	1.113	56.183	9.803	1.819	67.805
Voormalig personeel en personeel boven de sterkte 1)		2.268	183	42	2.493
Totaal generaal	1.113	60.191	10.453	1.929	72.574

Bijlage 5.7 Kostenonderbouwing heffingen conform model VNG

Afvalstoffenheffing

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Inzameling					
Kapitaallasten voertuigen	€ -				€ -
Exploitatie voertuigen	€ -				€ -
Exploitaie inzamelmiddelen	€ -				€ -
Personeelskosten	€ 158.228	Nee	100%	Uren x tarief	€ 158.228
Inzamelcontract (uitbesteding)	€ 13.741.299	Ja	100%	Deels verwerkingskosten	€ 13.741.299
Overige inzamelkosten	€ 3.379.573	Ja	33%	Straatreiniging	€ 1.115.259
Inzameling milieukosten	€ -				€ -
Verwerking					
Overslag- en transportkosten	€ -				€ -
Verwerkingskosten	€ -				€ -
Opbrengsten	€ -				€ -
Contract (uitbesteding)	€ 13.741.299	Ja	0%	Deels inzamelkosten	€ -
Beleidskosten					
Personeelskosten	€ 211.685	Nee	100%	Uren x tarief	€ 211.685
Onderzoek en advies (inhuur)	€ -				€ -
Overige Beleidskosten	€ 95.307	Nee	100%		€ 95.307
Communicatie					
Personeelskosten	€ -				€ -
Onderzoek en advies (inhuur)	€ -				€ -
Overige communicatiekosten (materiaal, advertentie)	€ 28.645		100%		€ 28.645
Handhaving					
Personeelskosten	€ -				€ -
Inhuur derden	€ -				€ -
Overige handhavingskosten (materiaal)	€ -				€ -
Opruimen en verwerken clandestiene stort	€ -				€ -
Overige					
perceptiekosten afvalstoffenheffing	€ 2.386.000	JA	12%	Cocensus	€ 286.000
Doorbelasting andere afdelingen	€ -				€ -
Toerekenbare BTW	€ 2.634.398	Nee	100%		€ 2.634.398
Kwijtschelding	€ 1.121.655	JA	100%		€ 1.121.655
Bijdrage afvalfonds	€ -				€ -
Meerjarig perspectief					
Mutatie voorziening	€ 135.000-	NEE	100%		€ 135.000-

Totaal kosten **19.257.475**

Totaal opbrengst **-18.900.000**

Bijdrage uit alg. middelen € 357.475

Rioolheffing

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Vervanging/aanleg/verbetering					
kapitaallasten tot jaar 2011	€ 6.523.870	NEE	100%	is inclusief de kapitaalslasten uit de verwachte investering 2011	€ 6.523.870
vervanging riool 2012	€ 10.876.000	NEE	0%	komt jaar later via kapitaalslasten	€ -
nieuwe aansluitingen 2012	€ 350.000	NEE	100%	onderdeel exploitatie begroting	€ 350.000
verplaatsing gemaal	€ 700.000	NEE	0%	komt jaar later via kapitaalslasten	€ -
aanleg waterdoorlatende verhardingen					
aanleg WADI					
Renovatie					
riolering, incl. gemengd stelsel					
relining					
hemelwatervoorzieningen					
grondwater					
Onderhoud en reparatie					
onderhoud drukriolering					
onderhoud kolken					
herstel kolken en kolkleidingen					
doorspuiten verstoppingen	€ 546.900	NEE	100%	onderhoud rioolputten +beheer	€ 546.900
reparaties	€ 912.419	NEE	100%	divers	€ 912.419
inspectie en reiniging	€ 253.900	NEE	100%		€ 253.900
pompen en gemalen	€ 155.900	NEE	100%		€ 155.900
elektriciteit+overige kosten pompen en gemalen					
aanschaf apparatuur en gereedschappen					
onderhoud IBA's					
straatreiniging	€ 3.390.389	JA	33%		€ 1.130.000
onderhoud bermsloten					
onderhoud stedelijke waterpartijen	€ -	NEE	100%	Baggeren + kosten onderhoud stedelijke waterpartijen	€ -
onderhoud WADI					
onderhoud waterdoorlatende verharding					
onkruidbestrijding					
Begeleiding en berichtgeving					
voorbereiden plannen uit GRP					
klachtenafhandeling					
communicatie					
toezicht op werk					
actualiseren GRP					
opdrachtgeving van opdrachten uit GRP en incidenteel					
salarissen en sociale lasten	€ 306.280	NEE	100%	totaal doorberekende uren afdelingen	€ 306.280
Overige					
doorbelastingen andere afdelingen					
belastingen, bijdragen en contributies	€ 44.980-	NEE	100%	Bloemdaal en Zandvoort	€ 44.980-
toerekenbare BTW	€ 421.633	NEE	100%	Op basis expl (niet investeringen)	€ 421.633
bijdrage afkoppelsubsidie	-				
perceptiekosten rioolheffing	€ 2.386.000	JA	6%	Cocensus	€ 151.000
meerjarig perspectief	-				
onttrekking/toevoeging reserve	pm				
onttrekking/toevoeging voorziening	€ 84.000-		100%		€ 84.000-

Totaal kosten

€ 10.622.921

Bouwleges

Activiteiten	Uren	Bedrag	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Bouwen						
Omgevingsvergunning	38.604	divers	nee	100%	Uren x tarief	3.931.481
Handhaving Bebouwde Omgeving, 1e controle	1.350	102	nee	100%	Uren x tarief	137.700
Stedenbouw	3.520	131	nee	100%	Uren x tarief	461.120
Wijkzaken advies verkeer	750	100	nee	100%	Uren x tarief	75.000
Stadszaken milieu	200	111	nee	100%	Uren x tarief	22.200
Stadszaken milieu	440	92	nee	100%	Uren x tarief	40.480
Geo basisadministratie		801.630	ja	20%	Uren x tarief	160.326
Dienstverlening BWL	17.484	94	ja	50%	Uren x tarief	821.748
Software Cosa/filemaker			nee	100%	Materiële kosten	150.000
Aanleggen	250	92		100%	Uren x tarief	23.000
Planologische afwijkingen					Opgenomen in totaal van bouwen	
Brandveilig gebruik	750	92	nee	100%	Uren x tarief	69.000
Wijziging monument	2.100	92	nee	100%	Uren x tarief	193.200
Slopen	1.000	92	nee	100%	Uren x tarief	92.000
Uitweg	300	92	nee	100%	Uren x tarief	27.600
Vellen houtopstand	4.450					
Omgevingsvergunning	1.750	92	nee	100%	Uren x tarief	161.000
Wijkzaken	2.700	100	nee	100%	Uren x tarief	270.000
Aanbrengen reclame	350	92	nee	100%	Uren x tarief	32.200
Totaal kosten						6.668.055
Opbrengst bouwleges						-4.200.000
Opbrengst monumenten						-67.684
Opbrengst houtopstand						-10.000
Totaal opbrengst						-4.277.684
					Bijdrage uit alg. middelen	2.390.371
					<i>Dekkingsgraad</i>	<i>-64,15%</i>

Leges

Burgerzaken: reisdocumenten, rijbewijzen, verklaringen, vergunningen openbare ruimte, huwelijken, naturalisaties.

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	
Salarislasten					
Toegerekende uren direct en indirect personeel	2.875.000	Nee	75% resp. 25% 100%	Kosten zitten in uren x tarief	
Buitengewoon Ambtenaar Burgerlijke Stand					
Automatisering					
Specifieke software voor Burgerzaken incl kapitaallasten	419.000	Nee	100%		
Rijksleges					
Afracht aan het Rijk	904.000	Nee	100%		
Materiaal- en overige kosten					
Materiaal- en overige kosten	66.000	Nee	100%		
				Totaal kosten	4.266.000
				Totaal opbrengst	- 3.136.000
				Dekkingsgraad	74,0%

Lijkbezorgingsrechten

Activiteiten	Bedrag	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Verlenen van rechten					
bijhouden register	€ -	NEE	100%	Kosten zitten in uren x tarief	€ -
kapitaallasten tot jaar 2010	€ 54.663	NEE	100%	is inclusief de kapitaallasten uit de verwachte investering 2009	€ 54.663
Onderhoud					
DVO Spaarnelanden	€ 236	NEE	100%		€ 236
Beheer begraafplaatsen Noord	€ 204.749	NEE	100%		€ 204.749
Beheer begraafplaatsen Kleverlaan	€ 14.227	NEE	100%		€ 14.227
Begeleiding en berichtgeving					
salarissen en sociale lasten	€ 1.226.632	NEE	100%	totaal doorberekende uren afdeling	€ 1.226.632
Overige					
doorbelastingen andere afdelingen	€ 187.785	NEE	100%	Huisvesting	€ 187.785
toerekenbare BTW	€ -	NEE	100%	Op basis expl (niet investeringen)	€ -
perceptiekosten	€ -	NEE	0%	Zitten in uren x tarief	€ -
Meerjarig perspectief					
onttrekking/toevoeging reserve	pm				
onttrekking/toevoeging voorziening	€ 660.000	NEE	100%		€ 660.000

Totaal kosten
verschil

2.348.292

-

Totaal opbrengst

-852.620

Bijdrage uit alg. middelen

€ 1.495.672

Dekkingsgraad

36,3%

Bijlage 5.8 Afkortingenoverzicht / Begrippenlijst

Afkortingenoverzicht

A

AO / IC	Administratieve Organisatie / Interne Controle
AR	Algemene Reserve
ASV	Algemene Subsidie Verordening
AU	Algemene Uitkering
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht

B

BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Besluit bijstandverlening zelfstandigen
BGGE	Beheerverordening Grond- en Gebouwenexploitatie
BIBOB	Bevordering Integriteits Beoordeling door het Openbaar Bestuur
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOS	Buurt Onderwijs Sport
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties

C

CAO	Collectieve Arbeids Overeenkomst
CCVT	Centrum voor Cultuureducatie en Vrije Tijd
CS	Concernstaf
CVS	Cliënt Volgsysteem
CWI	Centrum Werk en Inkomen

D

DVO	Dienstverleningsovereenkomst
-----	------------------------------

F

Fido	Wet Financiering Decentrale Overheden
Flo	Functioneel leeftijdsontslag
Fte	Full time equivalent

G

GEM	Gemeenschappelijke Exploitatie Maatschappij
GGD	Geneeskundige Gezondheids Dienst
GGP	Gemeentelijk grondwaterplan
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GreX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijk rioleringsplan
GSB	Grote Steden Beleid

H

HDK	Hulpverlenings Dienst Kennemerland
-----	------------------------------------

I

ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IP	Investeringsplan

ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
J	
JGZ	Jeugd Gezondheids Zorg
M	
MPG	Meerjaren Perspectief Grondexploitaties
MenS	Hoofdafdeling Middelen en Services
O	
OM	Openbaar Ministerie
OPO	Onderwijscommissie Primair Onderwijs
OPH	Ontwikkelings Programma Haarlem
OV	Openbaar Vervoer
OVO	Onderwijscommissie Voortgezet Onderwijs
OZB	Onroerende Zaakbelasting
P	
PO	Primair Onderwijs
P&O	Personeel en Organisatie
POP	Persoonlijk Ontwikkelings Plan
PPS	Publiek-Private Samenwerking
R	
RKC	Rekenkamercommissie
ROC	Regionaal Opleiding Centrum
S	
SAMS	Stedelijke Adviesraad Multiculturele Stad
SHO	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs
SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realiseerbaar en Tijdgebonden
SRO	Sport, Recreatie en Onderwijsvoorzieningen
STUP	Stadsdeeluitvoeringsprogramma
Sw	Sociale werkvoorziening
U	
UP	Uitvoeringsprogramma
V	
VINEX	Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO	Voortgezet Onderwijs
VVE	Voor- en vroegschoolse educatie
VRK	Veiligheids Regio Kennemerland
W	
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
WEW	Waarborgfonds Eigen Woningen
WI	Wet Inburgering
WIN	Wet Inburgering Nieuwkomers
WIW	Wet Inschakeling Werkzoekenden
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
Wsw	Wet Sociale Werkvoorziening

WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
WVG	Wet Voorzieningen Gehandicapten
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWnV	Wet Werken naar Vermogen

Begrippenlijst

accres

Jaarlijkse groei van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, gekoppeld aan de groei van de netto gecorrigeerde rijksuitgaven. Het accres staat los van de toevoegingen aan het Gemeentefonds uit hoofde van onder meer decentralisatie van rijkstaken.

administratieve organisatie

Geheel van maatregelen, enerzijds gericht op het systematisch verzamelen, vastleggen en verwerken van gegevens, anderzijds op het verstrekken van informatie voor:

- a. de beleidskeuzen, het doen functioneren en beheersen van de gemeente;
- b. de verantwoording die daarover moet worden afgelegd.

algemene uitkering

Uitkering van het rijk die elke gemeente ontvangt uit het Gemeentefonds op basis van objectieve verdeelmaatstaven zoals inwonertal, aantal woonruimten, aantal bijstandsontvangers, lengte van (vaar)wegen, enz. Het is de belangrijkste gemeentelijke inkomstenbron; de algemene uitkering is een algemeen dekkingsmiddel en kan vrij besteed worden. Zie ook *gemeentefonds*.

begroting

Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

De begroting wordt door de gemeenteraad vastgesteld en heeft vier functies:

- autorisatiefunctie (machtiging aan burgemeester en wethouders om uitgaven te doen en inkomsten te realiseren);
- keuze- of afwegingsfunctie;
- beheersfunctie;
- controlefunctie.

beleidsbegroting

Met ingang van de begroting 2004 geldt dat ingevolge het Besluit Begroting en Verantwoording (17 januari 2003) een andere vormgeving aan de gemeente begroting moet worden gegeven. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen een beleidsbegroting en productraming. De beleidsbegroting gaat met name in op de (doelstellingen van de) programma's en via de zogenoemde paragrafen op de belangrijkste onderdelen van het beheer. In de productraming zijn alle producten ondergebracht met waar mogelijk per product een nadere toelichting.

begrotingswijziging

Een aanpassing van de begroting tijdens het begrotingsjaar. Alleen de gemeenteraad kan de begroting volgens de het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wijzigen (zie ook *budgetrecht* en *suppletoire begroting*).

behoedzaamheidsreserve (BRES)

Reserve van het rijk die dient om de gevolgen van sterke fluctuaties in de algemene uitkering op te vangen. Daartoe zet het rijk op voorhand een bedrag van € 208,7 miljoen van de algemene uitkering landelijk 'apart'. Aan het eind van ieder jaar wordt de rekening opgemaakt en bezien of er nog wat over is van de reserve. Dat resulteert in een nabetaling of terugvordering aan/van gemeenten.

besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies (BBV)

Met ingang van 17 januari 2003 is het BBV in werking getreden. Het besluit bevat voorschriften voor de begrotings- en verantwoordingsdocumenten, uitvoeringsinformatie en informatie voor derden. Het besluit treedt in de plaats van het besluit comptabiliteitsvoorschriften 1995.

budgetrecht

Wettelijke bevoegdheid van de gemeenteraad de begroting vast te stellen en te wijzigen. De gemeenteraad is binnen het gemeentelijk bestel het enige orgaan met die bevoegdheid. Zie ook: *suppletoire begroting*.

decentralisatie-uitkering

Uitkering waarbij geen termijn van de overgang van de uitkering naar de algemene uitkering is vastgesteld. Hierdoor kunnen gelden met een specifieke verdeling, naast het normale verdeelstelsel in het gemeentefonds worden gehangen.

eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat na bestemming van de gemeente, zoals dat volgt uit de jaarrekening.

gemeentefonds

Fonds van het rijk waarin een deel van de opbrengst van de rijksbelastingen wordt gestort. Hieruit worden jaarlijks (algemene) uitkeringen gedaan aan de gemeenten ter dekking van een deel van hun uitgaven. Deze gelden zijn vrij besteedbaar. Zie ook *algemene uitkering*.

incidenteel

Eénmalige, niet jaarlijks terugkerende uitgave of inkomst.

integratie-uitkering

Uitkering waarbij de termijn van overgang naar de algemene uitkeringen is vastgesteld, maar de generieke verdeling nog niet (geheel) is bepaald, danwel gedurende enkele jaren wordt nagegaan of de generieke verdeling juist is bepaald.

jaarrekening

Verantwoording van de in een kalenderjaar gerealiseerde baten en lasten, opgezet volgens de voorschriften uit het BBV. Ook wordt de gemeentelijke vermogenspositie (bezit, vorderingen en schulden) per 31 december opgenomen. De jaarrekening wordt door de gemeenteraad vastgesteld.

jaarverslag

Rapportage over de uitvoering van beleid over een kalenderjaar. Jaarverslag en jaarrekening vormen samen de jaarstukken.

jaarstukken

Jaarrekening en jaarverslag.

meicirculaire

Jaarlijkse circulaire van het ministerie Binnenlandse Zaken over de omvang van het Gemeentefonds en de wijze van verdeling van deze middelen over de gemeenten. Naast de meicirculaire is er ook de septembercirculaire. Zie ook *algemene uitkering*, *gemeentefonds*.

omslagrente

Binnen de gemeente gebruikte rekenrente. Deze wordt bepaald aan de hand van te betalen rente van alle in het Financieringsfonds ondergebrachte leningen. Deze wordt gebruikt bij het ter beschikking stellen van gelden uit het financieringsfonds aan de sectoren en de berekening van de rentelasten van investeringen.

programmabegroting

Een begroting waarin de gemeentelijke activiteiten zijn geordend naar programma's. Met ingang van de begroting 2004 is deze indeling ingevolge het BBV leidend voor de gemeentebegroting. Het staat gemeenten vrij om zelf de indeling naar programma's en het aantal er van vast te stellen. In Haarlem worden 11 programma's gehanteerd. Deze zijn nader onderverdeeld in domeinen/beleidsvelden.

structureel

Jaarlijks terugkerend, in tegenstelling tot incidenteel. Zie ook: *incidenteel*.

solvabiliteit

Verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal.

suppletoire begroting

Begrotingswijziging in de loop van het jaar. De gemeenteraad stelt de wijziging vast, waarmee deze onderdeel van de begroting wordt. Zie *budgetrecht*.

uitgangspuntenbrief

Brief van B&W aan de sectoren en gesubsidieerde instellingen met richtlijnen voor het opstellen van de volgende begroting. De brief komt jaarlijks in januari uit en bevat o.a. percentages voor loon- en prijsstijgingen, materiële lasten, energieverbruik, enz.

vreemd vermogen

Het vreemd vermogen bestaat uit de verplichtingen en de schulden van de gemeente.